

Przedmiotowe Zasady Oceniania

HISTORIA

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych

KLASA I (poziom podstawowy)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- prawidłowo stosuje pojęcie historia, prehistoria,
- prawidłowo stosuje pojęcie prehistoria,
- wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza),
- wskazuje na mapie rejon pojawienia się Homo sapiens,
- wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat),
- wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki,
- rozpoznaje pismo klinowe,
- wskazuje na mapie Egipt i Nil,
- wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej,
- rozpoznaje pismo hieroglificzne,
- rozpoznaje piramidy egipskie,
- wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji,
- wymienia główne założenia monoteizmu,
- rozpoznaje pismo fenickie,
- wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki,
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin,
- wskazuje na mapie teren Grecji,
- wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady,
- prawidłowo stosuje pojęcie polis,
- wymienia główne cechy systemu polis,
- wskazuje na mapie Ateny,
- prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: demokracja, oligarchia, obywatel,
- wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach,
- wskazuje na mapie Spartę,
- prawidłowo stosuje pojęcia: oligarchia, wychowanie spartańskie,
- wymienia główne organy władzy w Sparcie,
- wskazuje na mapie Persję,
- umiejscawia w czasie wojny perskie,
- rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego,
- lokalizuje na mapie Macedonię i Persję,
- lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego,

- wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego,
- rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie,
- wskazuje na mapie Italię, Rzym,
- lokalizuje w czasie powstanie Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: monarchia, republika,
- prawidłowo stosuje pojęcia: legion, imperium,
- rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę,
- prawidłowo stosuje pojęcia: republika, cesarstwo, niewolnictwo,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Imperium Rzymskie, romanizacja,
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie,
- prawidłowo stosuje pojęcie prawo rzymskie,
- rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcie chrześcijaństwo,
- umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa,
- rozpoznaje symbole chrześcijańskie,
- prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego,
- prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego,
- wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcie Bizancjum,
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego,
- rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanie,
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni powstanie islamu,
- rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Germanie, Frankowie, chrystianizacja,
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków,
- lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego,
- lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcie cesarz,
- wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów,
- prawidłowo stosuje pojęcie stan społeczny,
- rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie,
- prawidłowo stosuje pojęcie Słowianie,
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich,
- prawidłowo stosuje pojęcia: kultura łżycka, Biskupin,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan,
- prawidłowo stosuje pojęcie Piastowie,
- lokalizuje w czasie chrzest Polski,
- lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego,
- wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: król, koronacja,
- prawidłowo stosuje pojęcie tendencje centralistyczne i decentralistyczne,
- wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów,
- wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela,
- umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego,

- umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego,
- prawidłowo stosuje pojęcie rozbicie dzielnicowe,
- prawidłowo stosuje pojęcia: władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm,
- wymienia cele polityki Grzegorza VII,
- lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie,
- lokalizuje w czasie okres krucjat,
- prawidłowo stosuje pojęcie krucjata,
- lokalizuje na mapie imperium mongolskie,
- prawidłowo stosuje pojęcie Mongołowie,
- rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego,
- rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: dwupółówka, trójpółówka, ratusz, cech,
- prawidłowo stosuje pojęcia: zakon, klasztor, herezja,
- prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola,
- prawidłowo stosuje pojęcie czarna śmierć,
- rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim,
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej,
- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego,
- rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy,
- prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka,
- wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka,
- wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka,
- prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego,
- rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego,
- prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie,
- rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów,
- prawidłowo stosuje pojęcie unia personalna,
- wymienia założenia przywileju koszyckiego,
- wymienia założenia unii w Krewie,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką,
- wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej,
- prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią,
- wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny 13-letniej,
- rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza,
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce.
- rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych,
- prawidłowo wyjaśnia pojęcia: paleolit, neolit, antropogeneza, rewolucja neolityczna,
- przedstawia na mapie przebieg migracji Homo sapiens,
- wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej,
- wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw,
- wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii,
- rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej,
- opisuje warunki naturalne Egiptu,
- opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu,
- wymienia główne cechy religii egipskiej,
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej,
- wyjaśnia okoliczności powstania piramid,
- wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej,

- wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej,
- wymienia główne osiągnięcie starożytnych Fenicjan,
- wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin,
- rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne,
- opisuje warunki naturalne Grecji,
- wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji,
- prawidłowo stosuje pojęcia: wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia,
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej,
- wymienia główne cechy religii greckiej,
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten,
- prawidłowo stosuje pojęcia: ostracyzm, demagog, tyran,
- opisuje strukturę społeczną Aten,
- rozpoznaje plan antycznych Aten,
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty,
- opisuje strukturę społeczną Sparty,
- prawidłowo stosuje pojęcie: helota,
- wymienia etapy życia spartiaty,
- prawidłowo stosuje pojęcia: hoplita, falanga, triera,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina),
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Issos, Gaugamela),
- prawidłowo stosuje pojęcie: epoka hellenistyczna,
- prawidłowo stosuje pojęcia: kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon,
- wyjaśnia rolę Homera,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków,
- wyjaśnia pojęcia: monarchia, republika,
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze,
- opisuje strukturę społeczną Rzymu,
- rozpoznaje plan antycznego Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja,
- opisuje strukturę legionu rzymskiego,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama),
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej,
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta,
- prawidłowo stosuje pojęcie: gladiator,
- wyjaśnia pojęcie romanizacja i podaje jej przykłady,
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej,
- wyjaśnia pojęcie: kult cesarza,
- wymienia cechy prawa rzymskiego,
- wymienia cechy architektury rzymskiej,
- wymienia główne cechy chrześcijaństwa,
- wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej,
- wyjaśnia symbole chrześcijaństwa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: mesjasz, męczennicy, herezja,
- prawidłowo stosuje pojęcie barbarzyńcy,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia Wielka Wędrówka Ludów,
- wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie,
- przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego,
- wymienia cechy sztuki bizantyjskiej,

- wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego,
- rozpoznaje plan Konstantynopola,
- wymienia główne założenia religii islamskiej,
- wymienia etapy rozwoju religii islamskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Mahomet, Allach, Koran, meczet,
- opisuje cechy ustrojowe państw germańskich,
- wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie,
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów,
- wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska,
- prawidłowo stosuje pojęcie: uniwersalizm cesarski, Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy,
- za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów,
- opisuje elementy drabiny feudalnej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: system lenny, wasal, senior, herb,
- charakteryzuje życie codzienne rycerzy,
- za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych,
- opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich,
- wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich,
- prawidłowo stosuje pojęcia: ród, plemię,
- wymienia osiągnięcia Mieszka I,
- wymienia przyczyny chrystianizacji Polski,
- prawidłowo stosuje pojęcia: drużyna, gród,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego,
- wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie,
- lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią,
- umiejscawia w czasie koronację Mieszka II,
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II,
- prawidłowo stosuje pojęcie powstanie ludowe,
- wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława,
- lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami,
- wyjaśnia pojęcia: rozbięcie dzielnicowe, testament Krzywoustego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: seniorat, pryncypat,
- wymienia przyczyny i skutki rozbięcia dzielnicowego,
- wyjaśnia pojęcia: wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat,
- lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę,
- wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu,
- wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem,
- wymienia przyczyny i skutki krucjat,
- wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat,
- prawidłowo stosuje pojęcie rekonkwista,
- wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich,
- wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą,
- wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.,
- wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza,
- wyjaśnia rolę cechów i gildii,
- wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy,
- prawidłowo stosuje pojęcia: patrycjat, pospólstwo, cech,
- wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów),

- wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw,
- wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego,
- wymienia główne założenia ideologii husyckiej,
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia kultura uniwersalna,
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej,
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej,
- wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich ,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą,
- wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę,
- wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski,
- wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast,
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka,
- wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami,
- wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego,
- wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego,
- lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej,
- wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach,
- lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie,
- wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcie przywilej generalny,
- wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem,
- lokalizuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego,
- za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną,
- wymienia przyczyny wojny 13-letniej,
- wymienia skutki II pokoju toruńskiego,
- lokalizuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego,
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki,
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce,
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce.

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- opisuje rodzaje źródeł historycznych,
- wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne,
- wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka,
- wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej,
- wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego,
- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny i struktury, społeczne starożytnych cywilizacji,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii,
- wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu,
- opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu,

- wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej,
- wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską,
- za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela,
- wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej,
- wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu,
- wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin,
- wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska,
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej,
- opisuje struktury społeczne polis,
- wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Zgromadzenie ludowe, Rada 500, sąd ludowy, strateg,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie,
- prawidłowo stosuje pojęcia: efor, geruzja, zgromadzenie ludowe,
- opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską,
- wyjaśnia genezę wojen perskich,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków,
- wymienia skutki wojen grecko-perskich,
- wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej,
- wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej,
- wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego,
- wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa,
- opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii),
- opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji,
- opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji,
- opisuje legendę o powstaniu Rzymu,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie,
- prawidłowo stosuje pojęcia: zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską,
- wyjaśnia genezę wojen punickich,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian,
- wymienia skutki podbojów rzymskich,
- opisuje powstanie Spartakusa,
- wyjaśnia pojęcia: I triumwirat, II triumwirat, pryncypat,
- wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum),
- za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa,
- wyjaśnia pojęcia: pax Romana, limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec,
- opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa,
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego,
- wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej,
- wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa,
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa,
- przedstawia działalność św. Piotra i Pawła,
- wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego,
- wyjaśnia pojęcie Hunowie,

- przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa,
- za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego,
- opisuje ustrój polityczny Bizancjum,
- wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego,
- wyjaśnia genezę powstania islamu,
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu,
- przedstawia działalność Mahometa,
- wyjaśnia pojęcia: dżihad, sunnici, szyici,
- za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Merowingowie, Karolingowie, majordom,
- wyjaśnia pojęcia: uniwersalizm karoliński, renesans karoliński,
- wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków,
- za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego,
- opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy,
- za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia feudalizm,
- wymienia cechy kultury rycerskiej,
- za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich,
- prawidłowo stosuje pojęcia: Przemyślidzi, Rurykowicze,
- opisuje cechy kultury łużyckiej,
- prawidłowo stosuje pojęcie szlak bursztynowy,
- wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy,
- za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów,
- wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską,
- opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej,
- za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.,
- wyjaśnia znaczenie postaci Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela,
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego,
- wyjaśnia znaczenie postaci Galla Anonima,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- wyjaśnia pojęcia: symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański,
- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę,
- wyjaśnia znaczenie postaci Grzegorza VII i Henryka IV,
- za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat,
- wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców,
- opisuje losy zakonów rycerskich,
- wyjaśnia pojęcia: wyprawa ludowa, handel lewantyński,
- wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II,
- wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej,
- za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej,
- wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej,
- wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich,
- za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi,
- wyjaśnia pojęcie Biblia pauperum,
- wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych,
- wyjaśnia założenia ideowe albigensów,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Franciszka, św. Dominika,
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej,

- wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy,
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów,
- wyjaśnia rolę Joanny d'Arc, Jana Husa,
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej,
- prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta),
- wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne,
- opisuje system edukacyjny w średniowieczu,
- wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego,
- opisuje proces lokowania wsi i miast,
- prawidłowo stosuje pojęcia: immunitet, zasadzka, sołtys, wójt, łan, ratusz, wolnizna,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski,
- wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II,
- lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II,
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów,
- wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego,
- wyjaśnia rolę postaci Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda,
- lokuje w czasie unii w Horodle,
- wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej,
- za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem,
- wyjaśnia rolę postaci Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena,
- wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną,
- wyjaśnia pojęcia: Związek Pruski, akt inkorporacji,
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny 13-letniej,
- wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka,
- prawidłowo stosuje pojęcie polityka dynastyczna,
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce,
- opisuje system szkolnictwa w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza,
- wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych,
- przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina,
- opisuje etapy ewolucji człowieka ,
- wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu,
- opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala,
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu,
- wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona,
- opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego,
- ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona,
- opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin,
- opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką,
- wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów,
- opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty,
- wyjaśnia rolę Likurga,

- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich,
- wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa,
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego.
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia rolę Demostenesa,
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego,
- opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu,
- wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa,
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich,
- wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII,
- wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej,
- opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa,
- przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cycerona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego,
- opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa,
- wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu,
- wyjaśnia znaczenie postaci Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego,
- w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego,
- wyjaśnia pojęcie ikonoklazm,
- opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu,
- wyjaśnia pojęcie kalifat,
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów,
- wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów,
- wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun,
- wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy,
- opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego,
- wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian,
- wyjaśnia rolę: Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego,
- opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności,
- wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich,
- wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski,
- opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I,
- wyjaśnia pojęcie Dagome iudex,
- opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III i Henryka II,
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława,
- wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesław Śmiałego,
- wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem,
- wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana,
- opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnąńca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego,

Kazimierza Sprawiedliwego,

- wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej,
- w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę,
- wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III,
- w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyk Barbarossa, Saladyn,
- w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej,
- wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo,
- wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa,
- opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu,
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu,
- wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej,
- wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji,
- opisuje przebieg i skutki wojen husyckich,
- wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej,
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza,
- wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy,
- wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej,
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Leszek Biały, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny,
- wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.,
- w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich,
- wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych,
- ocenia rolę panowania Przemyślidów w Polsce,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej,
- porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej,
- ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski,
- wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia pojęcie przywilej jedleński,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie 13-letniej,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka,
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce,
- opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie,
- wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi,
- w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu,
- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu,

- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu,
- wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich,
- w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności,
- wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości,
- wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie polis dla dziejów cywilizacji europejskiej,
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji,
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską,
- w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty,
- porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta,
- w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji,
- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego,
- wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego,
- wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów,
- porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego,
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów,
- wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy,
- porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów,
- w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich,
- w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu,
- w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego,
- zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów,
- w szerokim aspekcie przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego,
- w szerokim aspekcie ocenia postać Bolesława Krzywoustego,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę,

- w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata,
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy,
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego,
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia dzielnicowego dla dziejów Polski,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską,
- w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski,
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej,
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce.

KLASA II (poziom podstawowy)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522),
- identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana,
- wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych,
- wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych,
- stosuje pojęcia *konkwista*, *konkwistador*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–151), Francisca Pizarra (1530–1533),
- przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra,
- wymienia cywilizacje prekolumbijskie,
- wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków,
- stosuje pojęcia *urbanizacja*, *bank*, *kapitalizm*, *dualizm gospodarczy*, *gospodarka folwarczno-pańszczyźniana*, *pańszczyzna*,

- wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu,
- wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.,
- stosuje pojęcia *odrodzenie (renesans)*, *humanizm*, *teoria heliocentryczna*,
- lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.),
- identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci,
- przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci,
- wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu,
- stosuje pojęcia *reformacja*, *luteranizm*, *kalwinizm*, *anglikanizm*,
- lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555),
- identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII,
- wymienia przyczyny reformacji,
- omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech,
- wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy,
- stosuje pojęcia *kontrreformacja*, *inkwizycja*, *indeks ksiąg zakazanych*,
- lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572),
- wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji,
- przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania,
- stosuje pojęcie *Wielka Armada*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588),
- wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej,
- stosuje pojęcie *hołd pruski*,
- lokalizuje w czasie hołd pruski (1525),
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta,
- wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego,
- przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego,
- stosuje pojęcia *sejm walny*, *izba poselska*, *senat*, *sejmik*, *konstytucja*, *demokracja szlachecka*,
- lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505),
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta,
- wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu,
- wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja *Nihil novi*,
- stosuje pojęcie *konfederacja warszawska*,
- lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573),
- wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji,
- stosuje pojęcia *burmistrz*, *poddaństwo*, *pańszczyzna*,
- charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej,
- przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcie *unia realna*,
- lokalizuje w czasie unię lubelską (1569),
- identyfikuje postać Zygmunta Augusta,
- wymienia postanowienia unii lubelskiej,
- przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego,
- stosuje pojęcia *wolna elekcja*, *Artykuły henrykowskie*,
- lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573),
- identyfikuje postać Henryka Walezjusza,
- wymienia postanowienia artykułów henrykowskich,
- lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582),
- identyfikuje postać Stefana Batorego,

- omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją,
- stosuje pojęcia *arkada, attyka, arras*,
- lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.),
- identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego,
- wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce,
- stosuje pojęcie *monarchia parlamentarna*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–1648),
- identyfikuje postać Olivera Cromwella,
- wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell,
- przedstawia skutki rewolucji angielskiej,
- lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648),
- wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej,
- przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej,
- omawia skutki wojny trzydziestoletniej,
- stosuje pojęcia *Stany Generalne, absolutyzm*,
- lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715),
- identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV,
- wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683),
- wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie,
- wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów,
- stosuje pojęcie *barok*,
- lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.),
- identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona,
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku,
- stosuje pojęcie *husaria*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627),
- identyfikuje postać Zygmunta III Wazy,
- wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria,
- wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazę,
- stosuje pojęcie *dymitriady*,
- lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610),
- identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy,
- wymienia przyczyny dymitriad,
- przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w.,
- stosuje pojęcie *przedmurze chrześcijaństwa*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621),
- wskazuje na mapie obszary Ukrainy,
- wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich,
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa,
- lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658),
- identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę,
- wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie,
- przedstawia skutki powstania Chmielnickiego,
- stosuje pojęcia *oligarchia magnacka, liberum veto*,
- lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie *liberum veto* (1652), potop szwedzki (1655–1660),
- identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego,
- wymienia przyczyny potopu szwedzkiego,

- opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683),
- identyfikuje postać Jana III Sobieskiego,
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego,
- stosuje pojęcie *sarmatyzm*,
- lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI– poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.),
- wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu,
- stosuje pojęcia *eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja*,
- przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.,
- przedstawia skutki rewolucji przemysłowej,
- stosuje pojęcie *oświecenie*,
- lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.),
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia,
- wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia,
- stosuje pojęcie *absolutyzm oświecony*,
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721),
- identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II,
- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony,
- stosuje pojęcia *państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787),
- identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona,
- wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi,
- przedstawia założenia Deklaracji niepodległości,
- stosuje pojęcia *Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna*,
- lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789),
- identyfikuje postać Ludwika XVI,
- wymienia przyczyny rewolucji francuskiej,
- wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela,
- stosuje pojęcia *dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański*,
- lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794),
- identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a,
- przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów,
- przedstawia skutki rewolucji francuskiej,
- stosuje pojęcie *Collegium Nobilium*,
- lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717),
- identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego,
- wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu,
- przedstawia postanowienia sejmu niemego,
- stosuje pojęcia *Szkoła Rycerska, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej*,
- lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II,
- charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- wymienia prawa kardynalne,
- stosuje pojęcie *oświecenie stanisławowskie*,
- lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773),
- identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta,

- wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce,
- wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej,
- stosuje pojęcia *Sejm Wielki*, *Sejm Czteroletni*,
- lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788),
- identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego ,
- wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego,
- wymienia reformy sejmu z 1791 r.,
- stosuje pojęcie *konfederacja targowicka*,
- lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki,
- wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja,
- stosuje pojęcie *insurekcja*,
- lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795),
- identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki,
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego,
- omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego,
- stosuje pojęcie *Kodeks Napoleona*,
- lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804),
- identyfikuje postać Napoleona Bonaparte,
- wymienia reformy Napoleona Bonaparte,
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona,
- stosuje pojęcie *blokada kontynentalna*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805),
- identyfikuje postać Napoleona I,
- wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki,
- stosuje pojęcie *Wielka Armia*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813),
- wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją,
- wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.,
- stosuje pojęcie *Legiony Polskie*,
- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797),
- identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego,
- omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812),
- identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego,
- charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego,
- wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim,
- stosuje pojęcie *karawela*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488),
- identyfikuje postać Bartolomeu Diasa,
- przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana,
- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów,
- wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana,
- przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba,
- opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana,

- stosuje pojęcia *korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny*,
- przedstawia osiągnięcia Francisa Drake'a,
- przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra,
- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii,
- wyjaśnia, na czym polegała tzw. handel trójkątny,
- identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe,
- stosuje pojęcia *system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark*,
- przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w.,
- omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w.,
- wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej,
- omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w.,
- przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.,
- stosuje pojęcia *mecenat, rewolucja naukowa*,
- lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455),
- identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago,
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki,
- identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu,
- przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia,
- wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu,
- wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. *człowiek renesansu*,
- stosuje pojęcia *zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacyjny*,
- lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534),
- identyfikuje postać Tomasza Müntzera,
- wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.,
- przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII,
- przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra,
- omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu,
- wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych,
- stosuje pojęcia *reforma katolicka, hugenoci, jezuitci*,
- lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598),
- identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona,
- przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli,
- przedstawia decyzje soboru trydenckiego,
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją,
- stosuje pojęcia *janczarzy, opricznina*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571),
- identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego,
- przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego,
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim,
- stosuje pojęcie *Dominium Maris Baltici*,
- lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570),
- identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy,
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta,
- omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta,
- przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej,
- opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.,
- stosuje pojęcia *sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane*,

- lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563),
- wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej,
- opisuje kompetencje sejmu walnego,
- omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego,
- wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentarzystwie pełniły sejmiki,
- przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego,
- stosuje pojęcia *bracia polscy (arianie)*, *unia brzeska*,
- lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596),
- identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi,
- wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów,
- charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce,
- stosuje pojęcia *ława*, *trzeci ordynek*,
- przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej,
- omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej,
- omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej,
- stosuje pojęcia *bojarzy*, *polonizacja*,
- wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy,
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta,
- omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r.,
- opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki,
- stosuje pojęcia *sejm konwokacyjny*, *elekcja viritim*, *sejm elekcyjny*, *sejm koronacyjny*, *pacta conventa*,
- lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574),
- identyfikuje postać Anny Jagiellonki,
- opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji,
- wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji,
- wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie,
- stosuje pojęcie *piechota wybraniecka*,
- lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego,
- przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego,
- charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego,
- identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego,
- omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce,
- charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich,
- omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce,
- stosuje pojęcia *Armia Nowego Wzoru*, *Akt nawigacyjny*, *chwalebna rewolucja*,
- lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucja (1688),
- identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego,
- wymienia przyczyny rewolucji angielskiej,
- przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii,
- wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja,
- wymienia postanowienia Deklaracji praw,

- stosuje pojęcia *Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska*,
- lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Gustawa II Adolfa,
- wymienia etapy wojny trzydziestoletniej,
- wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf,
- wymienia postanowienia pokoju westfalskiego,
- stosuje pojęcia *intendent, merkantylizm*,
- lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642),
- identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta,
- przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV,
- charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu,
- charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV,
- wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu,
- wymienia działania, jakie podjął Jean–Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu,
- stosuje pojęcia *kompania handlowa, faktoria, Liga Święta*,
- lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Gustawa II Adolfa,
- przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych,
- wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe,
- omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w. ,
- stosuje pojęcia *empiryzm, racjonalizm*,
- identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza,
- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików,
- przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej,
- lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa,
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy,
- wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski,
- wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty,
- omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty,
- przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły,
- lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa,
- opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją,
- omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk,
- stosuje pojęcia *Dzikie Pola, ataman, jasyr*,
- identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza,
- omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy,
- przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624,
- stosuje pojęcie *rejestr kozacki*,

- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego,
- przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego,
- wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu,
- wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje,
- stosuje pojęcia *wojna partyzancka*, *wojna podjazdowa*, *ksenofobia*,
- lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656),
- identyfikuje postacie Karola X Gustaw, Władysława Sycylijskiego,
- przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza,
- wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami,
- omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami,
- przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto,
- lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymałtowski (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego,
- przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego,
- przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich,
- wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu,
- przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa,
- wymienia postanowienia pokoju Grzymałtowski,
- przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach,
- stosuje pojęcie *orientalizacja*,
- identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska,
- przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce,
- wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej,
- stosuje pojęcia *rewolucja agrarna*, *liberalizm gospodarczy*,
- lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769),
- identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha,
- wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej,
- wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji,
- omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii,
- stosuje pojęcia *racjonalizm*, *empiryzm*, *umowa społeczna*, *trójpodział władzy*, *klasycyzm*,
- identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta,
- charakteryzuje główne idee oświeceniowe,
- wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej,
- charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia,
- stosuje pojęcie *józefinizm*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763),
- identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II,
- wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach,
- omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej,
- wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II,

- stosuje pojęcia *Karta Praw, republikanie, demokraci*,
- lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781),
- identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki,
- wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii,
- przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych,
- omawia założenia Karty Praw,
- omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych,
- stosuje pojęcia *burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789),
- identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona,
- omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego,
- przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji,
- wymienia pierwsze reformy konstytuandy,
- stosuje pojęcia *Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyrektoriat*,
- lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793),
- omawia okoliczności upadku monarchii we Francji,
- przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny,
- wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje,
- stosuje pojęcia *Sejm Niemy, Familia*,
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740),
- identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego,
- przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego,
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej,
- omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.,
- wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III,
- stosuje pojęcia *dysydenci, prawa kardynalne, Rada Nieustająca*,
- lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775),
- identyfikuje postać Józefa Pułaskiego,
- przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- wymienia reformy sejmu konwokacyjnego,
- wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej,
- wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775,
- stosuje pojęcia *Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe*,
- lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775),
- identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza,
- przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia,
- przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce,
- stosuje pojęcia *protektorat, ofiara wieczysta*,
- lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791),
- identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki,

- charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy,
- omawia reformy Sejmu Wielkiego,
- stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji,
- lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793),
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego,
- charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej,
- wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.,
- opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcie *Uniwersał połaniecki*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794),
- identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa,
- przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki,
- wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego,
- opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcia *dyrektoriat*, *konsulat*, *konkordat*,
- lokalizuje w czasie rządu dyrektoriatu (1794–1799), rządu konsulatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801),
- przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte,
- charakteryzuje rządy dyrektoriatu,
- charakteryzuje rządy konsulatu,
- opisuje okoliczności przejścia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów,
- stosuje pojęcie „*bitwatrzech cesarzy*”,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz,
- wymienia postanowienia pokoju w Tylży,
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii,
- stosuje pojęcia *taktyka spalonej ziemi*, „*bitwa narodów*”,
- lokalizuje w czasie abdykację Napoleona (1814), 100 dni Napoleona (1815),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815),
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa,
- wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii,
- przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo,
- stosuje pojęcie *Legia Naddunajska*,
- lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802),
- identyfikuje postać Karola Kniaziewiczza,
- opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech,
- przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech,
- stosuje pojęcie *dekret grudniowy*,
- lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813),
- identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego,

- wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży,
- przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego,
- omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego.

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- stosuje pojęcie *karak*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494),
- identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa,
- wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych,
- wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych,
- wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem,
- stosuje pojęcia *Ameryka Łacińska*, *Kreole*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500),
- identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy,
- lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni,
- omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie,
- omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego,
- omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną,
- stosuje pojęcia *weksel*, *latyfundium*, *ogradzanie*,
- wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie,
- porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura),
- wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki,
- wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii,
- stosuje pojęcie *makiawelizm*,
- identyfikuje postacie Francesca Petrarcki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More'a,
- przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More'a,
- przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia,
- omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu,
- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku,
- stosuje pojęcia *anabaptyzm*, *związek szmalkaldzki*, *purytanizm*, *tumult*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy *protestanci* (1529),
- identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego,
- wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej,
- przedstawia organizację kościoła kalwińskiego,
- omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego,
- przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech,
- lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648),
- identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach,

- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów,
- omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji,
- lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526),
- identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I,
- opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje,
- przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w.,
- omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego,
- stosuje pojęcie *Komisja Morska*,
- lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497),
- identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera,
- omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię,
- opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech,
- przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant,
- stosuje pojęcia *nobilitacja*, *szlachta zagrodowa*, *szlachta gołota*, *królewszczyzny*,
- lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496),
- identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego,
- przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w.,
- omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów,
- przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich,
- omawia rodzaje sejmów,
- charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego,
- wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego,
- wskazuje cele ruchu egzekucyjnego,
- stosuje pojęcia *bracia czescy*, *dysydenci*, *unicy*, *dyzunicy*,
- lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564),
- identyfikuje postać Stanisława Hozjusza,
- wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej,
- przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce,
- omawia rozwój kalwinizmu w Polsce,
- przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich,
- omawia konsekwencje unii brzeskiej,
- stosuje pojęcia *ludzie luźni*, *partacz*, *majstersztyk*,
- lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520),
- omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej,
- omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej,
- przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki,
- przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego,
- identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła,
- przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej,
- wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą,
- przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej,
- omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- stosuje pojęcie *interrex*,
- lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572),
- identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II

Hohenzollerna, Ernesta Habsburga,

- wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r.,
- opisuje panowanie Henryka Walezego,
- stosuje pojęcie *banicja*,
- lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581),
- identyfikuje postać Samuela Zborowskiego,
- przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji,
- omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem,
- omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją,
- wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski,
- stosuje pojęcie *literatura sowizdrzalska*,
- identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiago Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera,
- wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych,
- przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce,
- wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu,
- stosuje pojęcia *gentry*, *torysi*, *wigowie*,
- lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707),
- identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta,
- przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.,
- przedstawia przebieg rewolucji angielskiej,
- charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella,
- omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów,
- lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643),
- identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina,
- omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej,
- opisuje etapy wojny trzydziestoletniej,
- stosuje pojęcia *fronda*, *szlachta urzędnicza*, *polityka reunionów*,
- lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685),
- lokalizuje w przestrzeni reuniony,
- identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki,
- przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej,
- charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV,
- charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV,
- lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657),
- identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma,
- wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie,
- wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku,
- przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie,
- stosuje pojęcia *malarstwo iluzjonistyczne*, *rokoko*,
- identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázquez, Johannesa Keplera,
- wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw,
- charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku,
- omawia myśl filozoficzną epoki baroku,
- stosuje pojęcia *regaliści*, *popularyści*,

- lokalizuje w czasie unii polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629),
- identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła,
- omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r.,
- wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego,
- omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty,
- przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego,
- opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły,
- stosuje pojęcia *patriarchat*, *Wielka Smuta*,
- lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612),
- identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego,
- omawia przebieg i skutki I dymitriady,
- przedstawia przebieg i skutki II dymitriady,
- wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV,
- stosuje pojęcia *Zaporoże*, *Sicz*,
- lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644),
- wskazuje na mapie Zaporoże, chanat krymski,
- przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków,
- wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660),
- identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego,
- omawia przebieg powstania Chmielnickiego,
- wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje,
- omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę,
- stosuje pojęcie *śluby lwowskie*,
- lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665),
- identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego,
- przedstawia przebieg potopu szwedzkiego,
- przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia,
- wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej,
- przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego,
- stosuje pojęcia *malkontenci*, *fakcja*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683),
- identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien,
- omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego,
- wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg,
- omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego,
- charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w.,
- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej,
- przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy,

- identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza,
- omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce,
- wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce,
- stosuje pojęcia *arystokracja pieniądza*, *kameralizm*, *fizjokratyzm*, *leseferyzm*,
- lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764),
- identyfikuje postać François Quesnaya,
- przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.,
- omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej,
- wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii,
- omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.,
- stosuje pojęcia *deizm*, *ateizm*, *prawa naturalne*,
- identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza,
- przedstawia genezę oświecenia,
- wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia,
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia,
- stosuje pojęcia *sankcja pragmatyczna*, *państwo policyjne*,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709),
- identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI,
- przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II,
- wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej,
- opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach,
- stosuje pojęcie *ustawa stemplowa*,
- lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783),
- identyfikuje postać Thomasa Jeffersona,
- omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych,
- wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych,
- wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA,
- stosuje pojęcia *Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta)*, *wielka trwoga*,
- lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791),
- identyfikuje postacie Emmanuela–Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean–Paula Marata,
- wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe,
- przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie,
- stosuje pojęcia *żyrondyści*, *górale*, *„bagnó”*, *powstanie w Wandei*,
- lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795),
- przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami,
- omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów,
- stosuje pojęcie *republikanci*,
- lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736),
- identyfikuje postać Karola XII,
- omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną,
- charakteryzuje panowanie Augusta III,
- przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.,

- stosuje pojęcie *konfederacja w Radomiu*,
- lokalizuje w czasie konfederacji Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775),
- identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego,
- omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej,
- omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej,
- lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765),
- identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego,
- omawia początki oświecenia na ziemiach polskich,
- omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia,
- wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce,
- przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego,
- stosuje pojęcia *rządy królewsko-ambadorskie, czarna procesja*,
- lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790),
- identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta,
- wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni,
- lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792),
- identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego,
- przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja,
- wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne,
- omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej,
- przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja,
- przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcie *Rada Najwyższa Narodowa*,
- lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795),
- identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego,
- charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiorze,
- przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego,
- omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej,
- wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa,
- stosuje pojęcia *zamach stanu 18 brumaire’a, plebiscyt*,
- lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799),
- wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej,
- identyfikuje postacie Jeana-François Champolliona, Józefiny,
- przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu,
- opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire’a,
- stosuje pojęcie *Związek Reński*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Hławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808),

- identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki,
- wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej,
- przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I,
- wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu,
- wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi,
- stosuje pojęcie „*druga wojna polska*”,
- lokalizuje w czasie pokój paryski (1814),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812),
- omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę,
- przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem,
- lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801),
- opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich,
- przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo,
- stosuje pojęcie *Komisja Rządząca*,
- lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I,
- przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego,
- omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415),
- identyfikuje postacie Juana Sebastián Elcaño, Amerigo Vespucciego,
- przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata,
- porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów,
- wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków,
- charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy,
- lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543),
- identyfikuje postać Tupaca Amaru,
- przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala,
- przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych,
- charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy,
- charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej,
- porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy,
- stosuje pojęcie *manieryzm*,
- lokalizuje w czasie pierwsze wydanie *O obrotach sfer niebieskich* Mikołaja Kopernika (1543),
- identyfikuje postacie François Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreas Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola,
- porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie,
- identyfikuje postacie Jana Wicklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta,
- omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji,
- opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie,
- przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji,
- stosuje pojęcie *gezowie*,
- identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli ,
- omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim,
- rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne,

- lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570),
- identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii,
- lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531),
- identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogiego,
- przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka,
- przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją,
- stosuje pojęcie *elekcja vivente rege*,
- lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537),
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów,
- charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej,
- lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565),
- identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodsze), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka,
- wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych,
- przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską,
- wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji,
- stosuje pojęcie *monopol propinacyjny*,
- wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy,
- omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.,
- omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- stosuje pojęcia *konfederacja kapturowa*, *sejmik kapturowy*, *sąd kapturowy*,
- omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia,
- stosuje pojęcie *infamia*,
- lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578),
- identyfikuje postać Maksymiliana II,
- podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu,
- identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina,
- przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu,
- wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego,
- stosuje pojęcia *diggerzy*, *lewellerzy*,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645),
- identyfikuje postać Anny Stuart,
- omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji,
- charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej,
- wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów,
- stosuje pojęcia *list majestatyczny*, *edykt restytucyjny*,
- identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha,
- przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania,
- lokalizuje w czasie wojnę francusko-hispańską (1701–1714),
- wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie,
- wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne,
- przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV,
- wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji,
- lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640),
- identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego,

- omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w.,
- identyfikuje postacie Artemisi Gentileschi, Fransa Halsy, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego,
- przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną (1588),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627),
- identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego,
- wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty,
- omawia, jak doszło do rokoszu Zebrzydowskiego,
- stosuje pojęcie *lisowczy*,
- identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra,
- wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu,
- omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.,
- omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, jaki wpływ na bunty kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej,
- wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcie *elekcja vivente rege*,
- lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666),
- opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w.,
- wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.,
- identyfikuje postać Piotra Doroszenki,
- wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie,
- wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją,
- opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696,
- przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego,
- identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego,
- określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki,
- omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.,
- lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733),
- identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa,
- omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.,
- wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu,
- stosuje pojęcia *masoneria*, *sentymalizm*,
- identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida,
- przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia,
- przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele,
- lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763),
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną,
- porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775),
- przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej,

- wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne,
- stosuje pojęcie *sankiuloci*,
- lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789),
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne,
- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793),
- przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji,
- przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721),
- identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny,
- przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.,
- porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów,
- omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III,
- wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego,
- opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej,
- identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego,
- przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce,
- wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem,
- lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787),
- charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiórce,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie,
- identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta,
- przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja,
- identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II,
- omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej,
- lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799),
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu,
- przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską,
- lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806),
- omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską,
- przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską,
- lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815),
- wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.,
- omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiórce Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich,
- omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r.,
- wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej,
- ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków,
- ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych,
- ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki,
- ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.,
- porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich,
- ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu,
- porównuje zasady nowych wyznań: luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego,

- ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji,
- ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej,
- ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji,
- ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego,
- ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.,
- ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus,
- ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta,
- wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej,
- ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej,
- ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce,
- ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.,
- ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim,
- ocenia skutki unii lubelskiej,
- ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim,
- ocenia panowanie Stefana Batorego,
- ocenia osiągnięcia renesansu polskiego,
- ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu,
- ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków,
- ocenia skutki wojny trzydziestoletniej,
- ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy w XVII w.,
- ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby,
- ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.,
- ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad Bałtykiem w XVII w.,
- omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich,
- ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy,
- ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w.,
- ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy,
- ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.,
- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków,
- ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego,
- ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją,
- ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy,
- ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w.,
- ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.,
- ocenia panowanie Jana III Sobieskiego,
- ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy,
- ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej,
- ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.,
- ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom poszerzały, czy ograniczały ich możliwość ekspresji,
- ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia,
- ocenia politykę władców rosyjskich w okresie absolutyzmu oświeconego,
- ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach,
- ocenia, czy wskutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych,
- ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości,
- ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej,
- ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych,
- ocenia, jaki wpływ na prace konstytuanty miały działania podejmowane przez mieszkańców Paryża i

provincji,

- ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej,
- ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego,
- ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów,
- ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej,
- ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej,
- ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce,
- ocenia reformy Sejmu Wielkiego,
- ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej,
- ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej,
- ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji,
- ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski,
- ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej,
- ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego,
- ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoratu i konsulatu,
- ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania,
- ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy,
- ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy,
- ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie,
- ocenia politykę Napoleona wobec Polaków.

KLASA III (poziom podstawowy)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- stosuje pojęcia kongres wiedeński, Święte przymierze
- identyfikuje postacie Aleksandra I Romanowa, Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga
- wymienia państwa decydujące na kongresie wiedeńskim
- wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim
- wymienia państwa, które stanowiły trzon Świętego Przymierza
- stosuje pojęcia risorgimento, karbonariusze, Młode Włochy, monarchia lipcowa
- lokalizuje w czasie rewolucję lipcową we Francji (1830)
- identyfikuje postać Ludwika Filipa
- wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych
- wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu
- stosuje pojęcia rewolucja przemysłowa, proletariat
- lokalizuje w czasie
- wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie
- wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.
- wymienia skutki rewolucji przemysłowej
- stosuje pojęcia konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm
- identyfikuje postacie Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa
- wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.
- stosuje pojęcie Wiosna Ludów
- lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848-1849)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów
- identyfikuje postacie Ludwika Napoleona Bonaparte (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema

- omawia przyczyny Wiosny Ludów
- przedstawia skutki Wiosny Ludów
- stosuje pojęcia Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie
- lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim
- omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej
- stosuje pojęcia opozycja legalna, opozycja nielegalna
- lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815)
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Konstantego Romanowa i Adama Jerzego Czartoryskiego
- wymienia najważniejsze zagłębia przemysłowe w Królestwie Polskim
- wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim
- stosuje pojęcie noc listopadowa
- lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830)
- identyfikuje postaci Piotra Wysockiego i Józefa Chłopickiego
- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego
- stosuje pojęcie Wielka Emigracja
- lokalizuje w czasie powstanie
- identyfikuje postać Adama Jerzego Czartoryskiego
- wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką
- wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji
- stosuje pojęcie rabacja
- lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II-III 1846)
- identyfikuje postać Jakuba Szeli
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej
- omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji
- stosuje pojęcie romantyzm
- identyfikuje postacie Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina
- wymienia cechy romantyzmu
- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu
- lokalizuje w czasie wojnę krymską (1853-1856) i powstanie Królestwa Włoch (1861)
- identyfikuje postać Giuseppe Garibaldi i Wiktora Emanuela II
- wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej
- wymienia główne etapy jednoczenia Włoch
- stosuje pojęcie zjednoczenie „krwią i żelazem”
- lokalizuje w czasie utworzenie i ustanowienie Cesarstwa Niemieckiego (I 1871)
- identyfikuje postać Ottona von Bismarcka
- wyjaśnia, na czym miał polegać proces jednoczenia Niemiec „krwią i żelazem”
- wymienia wydarzenia, które składały się na proces jednoczenia Niemiec „krwią i żelazem”
- lokalizuje w czasie wojnę secesyjną (1861–1865)
- identyfikuje postać Abrahama Lincolna
- wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny secesyjnej miało ogłoszenie dekretu o zniesieniu niewolnictwa
- stosuje pojęcia kolonializm, imperializm
- wymienia przyczyny ekspansji kolonialnej
- wymienia skutki ekspansji kolonialnej wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych
- stosuje pojęcie urbanizacja
- identyfikuje postacie Charlesa Darwina, Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena, Alberta Einsteina, Marii Skłodowskiej-Curie, Alexandra Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona

- wymienia wynalazki techniczne przełomu XIX i XX w. stosuje pojęcia demokratyzacja, emancypacja
- lokalizuje w czasie przyznanie praw wyborczych kobietom w Polsce (1918)
- wymienia nowe ideologie i ruchy społeczne, które powstały w pierwszej połowie XIX w.
- wymienia postulaty ruchu emancypacyjnego kobiet
- stosuje pojęcia pozytywizm, impresjonizm, secesja
- identyfikuje postacie Émila Zoli, Honoré de Balzaca, Wiktora Hugo, Claude'a Moneta, Pabla Picassa
- wymienia cechy charakterystyczne pozytywizmu
- wymienia cechy kultury masowej
- stosuje pojęcie polskie państwo podziemne
- lokalizuje w czasie wybuch powstania styczniowego i ogłoszenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863), objęcie władzy nad powstaniem przez Romualda Traugutta (X 1863)
- identyfikuje postać Romualda Traugutta
- wymienia przyczyny powstania styczniowego
- stosuje pojęcie pozytywizm warszawski
- omawia przyczyny upadku powstania
- wymienia represje władzy carskiej wobec polskiego szkolnictwa
- stosuje pojęcie germanizacja
- lokalizuje w czasie, początek strajku dzieci polskich we Wrześni (1901),
- identyfikuje postać Michała Drzymały
- wymienia decyzje władz pruskich zmierzające do germanizacji szkolnictwa
- wymienia działania Polaków, które były przykładem walki z germanizacją
- wymienia instytucje życia politycznego, społecznego i kulturalnego, które były przejawem autonomii galicyjskiej
- stosuje pojęcia praca organiczna, praca u podstaw
- lokalizuje w czasie powstanie Polskiej Macierzy Szkolnej (1905)
- identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego
- wymienia cechy charakterystyczne pracy organicznej i pracy u podstaw
- przedstawia przykłady działań w zakresie pracy organicznej i pracy u podstaw we wszystkich trzech zaborach
- lokalizuje w czasie rewolucje socjalistyczną (1905–1907)
- identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa
- wymienia polskie partie polityczne reprezentujące ruch socjalistyczny, ludowy i narodowy
- omawia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich
- stosuje pojęcia pozytywizm warszawski, Młoda Polska (modernizm)
- lokalizuje w czasie pozytywizm w kulturze polskiej (1864–1890), okres Młodej Polski w kulturze polskiej (1890–1918)
- identyfikuje postacie Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki, Marii Skłodowskiej-Curie
- wymienia przykłady dzieł tworzonych „ku pokrzepieniu serc”
- stosuje pojęcia trójprzymierze, trójporozumieniem (ententa)
- lokalizuje w czasie wojnę japońsko-rosyjską (1904–1905)
- lokalizuje w przestrzeni państwa wchodzące w skład trójprzymierza i trójporozumienia
- wyjaśnia, dlaczego ukształtowały się trójprzymierze i trójporozumienie
- stosuje pojęcia wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna
- lokalizuje w czasie wybuch I wojny światowej (28 VII 1914)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zamach na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda
- wyjaśnia, na czym polegał plan wojny błyskawicznej
- charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej
- stosuje pojęcia rewolucja lutowa, rewolucja październikowa
- lokalizuje w czasie wybuch rewolucji lutowej (III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917)
- identyfikuje postacie Mikołaja II, Włodzimierza Lenina
- omawia skutki rewolucji październikowej

- stosuje pojęcie nieograniczona wojna podwodna
- lokalizuje w czasie przystąpienie USA do wojny (IV 1917), rozejm w Compiègne i zakończenie I wojny światowej (11 XI 1919)
- identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona
- wymienia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona
- omawia postanowienia rozejmu w Compiègne
- stosuje pojęcie Legiony Polskie
- lokalizuje w czasie sformowanie Legionów Polskich (VIII 1914)
- identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego
- wyjaśnia, jakie były zasługi Józefa Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej
- wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy
- lokalizuje w czasie wydanie Manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), orędzie Thomasa Woodrowa Wilsona (8 I 1918), traktat wersalski (28 VI 1919)
- identyfikuje postacie, Thomasa Woodrowa Wilsona, Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego
- wymienia postanowienia Aktu 5 listopada
- wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T. W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej
- stosuje pojęcie Liga Narodów
- lokalizuje w czasie traktat wersalski (28 VI 1919), powstanie Ligi Narodów (I 1920)
- lokalizuje w przestrzeni nowe kraje, które powstały w Europie po 1918 r.
- wymienia postanowienia traktatu wersalskiego
- stosuje pojęcia Nowa Polityka Ekonomiczna, kult jednostki
- lokalizuje w czasie utworzenie ZSRS (XII 1922)
- identyfikuje postacie Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina
- omawia zasady Nowej Polityki Ekonomicznej
- wyjaśnia, na czym polegał kult jednostki w ZSRS
- stosuje pojęcia Wielki Kryzys, New Deal,
- lokalizuje w czasie Wielki Kryzys (1929-1933), wprowadzenie planu New Deal (1933)
- wymienia zjawiska i procesy charakterystyczne dla Wielkiego Kryzysu
- omawia założenia New Deal
- stosuje pojęcia faszyzm, ruch narodowosocjalistyczny (nazizm), Führer
- lokalizuje w czasie początek rządów Mussoliniego (1922), początek rządów Hitlera (I 1933)
- identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera
- wymienia założenia doktryny faszyzmu i nazizmu
- stosuje pojęcia demokratyzacja, społeczeństwo masowe
- omawia społeczne, polityczne i kulturowe skutki emancypacji kobiet
- wymienia cechy kultury masowej
- stosuje pojęcia Anschluss, państwa osi
- lokalizuje w czasie ukształtowanie się osi Rzym–Berlin–Tokio (1936–1937), Anschluss Austrii (III 1938), aneksję Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939)
- lokalizuje w przestrzeni zdobycze Niemiec po przejęciu władzy przez Hitlera
- identyfikuje postacie Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera
- lokalizuje w czasie przejęcie przez Józefa Piłsudskiego władzy wojskowej w Polsce (11 XI 1918), uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919)
- identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości
- stosuje pojęcie plebiscyt
- wymienia tereny, który były przedmiotem sporu między Rzeczpospolitą a Niemcami po I wojnie

światowej

- lokalizuje w przestrzeni obszary plebiscytowe, skutki plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku
- identyfikuje postacie Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- omawia założenia koncepcji inkorporacyjnej i federacyjnej
- stosuje pojęcie cud nad Wisłą
- lokalizuje w czasie wojnę polsko-bolszewicką (14 II 1919 – 18 III 1921), pokój ryski (18 III 1921)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni Bitwę Warszawską (13-15 VIII 1920)
- identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego
- wyjaśnia, dlaczego Bitwę Warszawską nazwano cudem nad Wisłą
- wymienia postanowienia pokoju ryskiego
- lokalizuje w czasie uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922)
- identyfikuje postać Gabriela Narutowicza
- omawia ustrój II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej
- stosuje pojęcia sanacja, autorytaryzm
- lokalizuje w czasie przewrót majowy (12-15 V 1926), konstytucję kwietniową (24 IV 1935)
- identyfikuje postacie Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego
- wymienia skutki polityczne przewrotu majowego
- stosuje pojęcie Polska A i B
- lokalizuje w czasie wprowadzenie reformy walutowej (1924), budowę Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939)
- lokalizuje w przestrzeni Centralny Okręg Przemysłowy, podział na Polskę A i B
- identyfikuje postać Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wymienia mniejszości narodowe i wyznaniowe w społeczeństwie II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, dlaczego Gdynia była nazywana polskim oknem na świat
- lokalizuje w czasie reformę edukacji Janusza Jędrzejewicza (1932)
- identyfikuje postacie Janusza Jędrzejewicza, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta
- wymienia reformy szkolnictwa przeprowadzone w II Rzeczypospolitej
- wymienia dziedziny naukowe, w których polscy uczeni zyskali uznanie w latach 20. i 30.
- stosuje pojęcie polityka równej odległości (równowagi)
- lokalizuje w czasie układ o nieagresji między Polską i ZSRS (1932), układ o niestosowaniu przemocy między Polską a Niemcami (1934), przemówienie J. Becka w sejmie (V 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)
- identyfikuje postać Józefa Becka
- wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r.
- przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy,
- stosuje pojęcia zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej
- lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 – VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego
- identyfikuje postacie Klemensa Metternicha, Charlesa Talleyranda
- przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego
- wyjaśnia, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński
- przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim
- przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza
- stosuje pojęcia, dekabryści, ruch filhellenistyczny
- lokalizuje w czasie powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych
- identyfikuje postacie Giuseppe Mazziniego i Mikołaja I
- przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego
- omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów

- omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji
- stosuje pojęcia industrializacja, urbanizacja, społeczeństwo industrialne
- lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)
- identyfikuje postacie George'a Stephensona, Samuela Morse'a, Samuela Colta
- wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej
- omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.
- wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy
- stosuje pojęcia burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Manifestu komunistycznego (1848)
- identyfikuje postacie Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena
- omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu
- wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym
- przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na rozwój ruchu robotniczego
- omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe
- lokalizuje w czasie rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848), ogłoszenie cesarstwa we Francji (1852)
- identyfikuje postacie Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Giuseppe Mazziniego, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza
- wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji
- wymienia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi
- omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech
- stosuje pojęcia germanizacja, uwłaszczenie ziemie zabrane, reforma regulacyjna
- lokalizuje w czasie uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Franciszka I, Wilhelma III
- wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim
- przedstawia sposób zarządzania Galicją
- stosuje pojęcia kaliszanie, cenzura rewolucyjna
- lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821)
- identyfikuje postacie Mikołaja I, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Adama Mickiewicza i Józefa Zajączka
- omawia ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r.
- wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki
- wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, co odróżniało opozycję legalną i nielegalną w Królestwie Polskim
- stosuje pojęcia noc paskiewiczowska, katorga
- lokalizuje w czasie powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831) wprowadzenie Statutu Organicznego (1832),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831), obronę Warszawy (6-8 IX 1831)
- identyfikuje postacie Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Iwana Paskiewicza
- omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego
- opisuje wydarzenia nocy listopadowej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką

- przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy
- przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym
- stosuje pojęcie emisariusz
- lokalizuje w czasie powstanie Hotelu Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) założenie Gromad Ludu Polskiego (1835),
- lokalizuje w przestrzeni kierunku emigracji polskiej w latach 1831–1832
- identyfikuje postacie Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Szymona Konarskiego
- charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji
- wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami
- lokalizuje w czasie powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846)
- identyfikuje postacie Edwarda Dembowskiego, Ludwika Mierosławskiego
- omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego
- przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim
- omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim
- stosuje pojęcie wieszcz
- lokalizuje w czasie publikację Ballad i romansów Mickiewicza (1822)
- identyfikuje postacie Cypriana Norwida, Aleksandra Fredry, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Stanisława Moniuszki, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwiga van Beethovena, Adama Jerzego Czartoryskiego
- wyjaśnia, dlaczego romantyzm był reakcją na klasycyzm
- omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej
- wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.
- stosuje pojęcia odwilż posewastopolska, risorgimento
- lokalizuje w czasie wojnę koalicji francusko-sardyńskiej z Austrią (1859), przyłączenie Wenecji do Włoch (1866), przyłączenie Rzymu do Włoch (1870)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę „tysiąca czerwonych koszul” (1860)
- identyfikuje postać Camilla Cavoura
- wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrał Piemont
- opisuje proces jednoczenia Włoch
- stosuje pojęcia Małych Niemiec, Wielkich Niemiec, Komuna Paryska
- lokalizuje w czasie wojnę koalicji prusko-austriackiej z Danią (1864), wojnę prusko-austriacką (1866), utworzenie Związku Północnoniemieckiego (1867), wojnę francusko-pruską (1870), pokój we Frankfurcie (V 1871), Komunę Paryską (III – V 1871)
- identyfikuje postacie Wilhelma I Hohenzollerna, Napoleona III
- przedstawia przyczyny i skutki wojny Austrii z Prusami
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej
- stosuje pojęcia izolacjonizm, secesja, abolicjonizm
- lokalizuje w czasie wybór Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), zniesienie niewolnictwa w USA (1863)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1863)
- identyfikuje postacie Ulyssesa Granta, Williama Shermana, Roberta Lee
- wyjaśnia, jaki wpływ na gospodarkę i społeczeństwo miała migracja z Europy
- omawia kwestię niewolnictwa i jej wpływ na konflikt między Północą a Południem
- wyjaśnia, na czym polegała polityka izolacjonizmu
- stosuje pojęcia protektorat, dominium
- lokalizuje w czasie I wojnę opiumową (1839–1841), początek reformy Meiji (1868), otwarcie Kanału Sueskiego (1869)
- lokalizuje w przestrzeni zasięg imperiów kolonialnych mocarstw europejskich w Afryce i Azji
- omawia ekonomiczne, polityczne, militarne, społeczne i kulturowe przyczyny ekspansji kolonialnej
- wyjaśnia, dlaczego Japonia w przeciwieństwie do Chin nie uległa kolonizacji
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla polityki kolonialnej i imperialnej w XIX w.

- wymienia przykłady konfliktów kolonialnych
- stosuje pojęcie darwinizm
- lokalizuje w czasie ogłoszenie teorii ewolucji Darwina (1859), wynalezienie telefonu (1876), odkrycie promieni Roentgena (1895) odkrycie polonu i radu (1898)
- identyfikuje postacie Zygmunta Freuda, Dmitrija Mendelejewa, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Guglielma Marconiego, Aleksandra Popowa, Orvilla i Wilbura Wrightów, Henry'ego Forda
- wyjaśnia, jakie skutki miał wszechstronny rozwój nauki w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój komunikacji
- wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miały odkrycia naukowe drugiej połowy XIX i początków XX w.
- stosuje pojęcia socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja, nacjonalizm
- lokalizuje w czasie przyznanie powszechnego prawa wyborczego we Francji (1848), ogłoszenie Encykliki Rerum novarum (1891)
- identyfikuje postać Leona XIII
- omawia postulaty ideologii socjaldemokratycznej
- przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego
- wymienia przykłady partii politycznych, związanych z ruchem robotniczym
- przedstawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji
- omawia podstawy ideologiczne nacjonalizmu
- wskazuje przykłady działań na rzecz równouprawnienia kobiet
- stosuje pojęcia scjentyzm, realizm, naturalizm
- identyfikuje postacie Augusta Comte'a, Fiodora Dostojewskiego, Augusta Renoira, Vincenta van Gogha, Augusta Rodina
- wymienia cechy charakterystyczne scjentyzmu
- wymienia nowe nurty w sztuce drugiej połowy XIX i początków XX w.
- wyjaśnia, jakie zjawiska i procesy wpłynęły na rozwój kultury masowej
- stosuje pojęcia „biali”, „czerwoni”, branka
- lokalizuje w czasie brankę (14/15 I 1863), wydanie ukazu o uwłaszczeniu (1864), śmierć Romualda Traugutta (VIII 1864)
- lokalizuje w przestrzeni tereny, które były objęte działaniami polskich partyzantów
- identyfikuje postacie Aleksandra Wielopolskiego, Ludwika Mierosławskiego, Stefana Bobrowskiego, Mariana Langiewicza
- omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski
- wymienia wydarzenia, które miały wpływ na upadek powstania styczniowego
- przedstawia okoliczności wybuchu powstania styczniowego
- przedstawia postulaty ogłoszone w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego
- charakteryzuje przebieg walk powstańczych
- przedstawia okoliczności upadku powstania styczniowego
- stosuje pojęcia noc apuchtinowska, lojalizm, trójlojalizm
- lokalizuje w czasie wprowadzenie urzędu generał-gubernatora (1874), początek nocy apuchtinowskiej (1879)
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało powstanie styczniowe dla walk Polaków o niepodległość
- omawia represje wobec uczestników powstania
- charakteryzuje represje wobec Królestwa Polskiego
- stosuje pojęcia Kulturkampf, rugi pruskie
- lokalizuje w czasie Kulturkampf (1871–1878), powstanie Komisji Kolonizacyjnej (1886), rugi pruskie (1885–1890), powstanie Hakaty (1894),
- identyfikuje postacie Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka
- omawia politykę kulturkampfu w zaborze pruskim
- wyjaśnia, w jaki sposób władze pruskie walczyły z polskością w sferze ekonomicznej
- omawia postawy Polaków wobec germanizacji szkolnictwa i życia gospodarczego

- przedstawia okoliczności wprowadzenia autonomii w Galicji
- stosuje pojęcie asymilacja
- lokalizuje w czasie otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1845), wynalezienia lampy naftowej (1853)
- identyfikuje postacie Ignacego Łukasiewicza, Elizy Orzeszkowej
- omawia kierunki rozwoju przemysłu w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, jaką rolę gospodarczą i społeczną odgrywał okręg łódzki
- przedstawia postulaty i działania polskich emancypantek
- stosuje pojęcie solidaryzm narodowy
- lokalizuje w czasie działalność Wielkiego Proletariatu (1882-1885), powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), powstanie Ligi Narodowej (1893), powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), założenie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903), krwawą niedzielę w Petersburgu (22 I 1905), strajki szkolne na ziemiach polskich (1905–1908)
- identyfikuje postacie Ludwika Waryńskiego, Bolesława Limanowskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfańskiego, Mikołaja II
- wymienia postulaty programowe polskiego ruchu socjalistycznego, ludowego i narodowego
- wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu rewolucji 1905-1907 w Rosji i na ziemiach polskich
- stosuje pojęcie malarstwo historyczne
- lokalizuje w czasie Nagrodę Nobla z fizyki dla Marii Skłodowskiej-Curie (1903), Literacką Nagrodę Nobla dla Henryka Sienkiewicza (1905), Nagrodę Nobla z chemii dla Marii Skłodowskiej-Curie (1911)
- identyfikuje postacie Elizy Orzeszkowej, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Stanisława Wyspiańskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- omawia problematykę polskiej literatury pozytywistycznej
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała historia w polskiej kulturze
- stosuje pojęcia belle époque, państwa centralne, kocioł bałkański
- lokalizuje w czasie zawarcie trójprzymierza (1882), powstanie ententy (1904), I wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913)
- identyfikuje postać Wilhelma II
- omawia proces tworzenia się bloków polityczno-militarnych przez I wojnę światową
- wymienia cele, które skłaniały mocarstwa europejskie do zawierania sojuszy
- wyjaśnia, dlaczego sytuację na Bałkanach nazywano „kotłem bałkańskim”
- stosuje pojęcie wojna manewrowa
- lokalizuje w czasie zamach w Sarajewie (VI 1914), bitwę nad Marną (IX 1914), wystąpienia Włoch z trójprzymierza (1915), bitwę pod Verdun (II-XII 1916), bitwę nad Sommą (VII-XI 1917),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914)
- identyfikuje postacie Franciszka Ferdynanda Habsburga, Alfreda von Schlieffena
- wyjaśnia, na czym polegał tzw. efekt domina w przypadku wybuchu I wojny światowej
- omawia okoliczności, w jakich załamał się niemiecki plan wojny błyskawicznej
- wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa
- stosuje pojęcia dwuwładza, bolszewicy, dyktatura proletariatu
- lokalizuje w czasie powołanie Rządu Tymczasowego (III 1917), podpisanie pokoju brzeskiego (3 III 1918), wojnę domową (1919–1920)
- identyfikuje postacie Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego
- wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej
- charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich
- wyjaśnia, dlaczego Rosja po rewolucji stała się państwem totalitarnym
- lokalizuje w czasie rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1915), pokój brzeski (3 III 1918), rewolucję listopadową w Niemczech (XI 1918 – IV 1919)
- identyfikuje postać Karola I Habsburga
- wyjaśnia okoliczności i skutki zawarcia pokoju w Brześciu

- przedstawia skutki polityczne, gospodarcze i społeczne Wielkiej Wojny
- stosuje pojęcia kryzys przysięgowy, Błękitna Armia
- lokalizuje w czasie wymarsz Kompanii Kadrowej (VIII 1914), sformowanie Błękitnej Armii (VI 1917), kryzys przysięgowy (VII 1917)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Rokitną (VI 1915), bitwę pod Kostiuchnowką (VII 1917), bitwę pod Kaniowem (V 1918)
- identyfikuje postacie Józefa Hallera, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego
- omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim
- przedstawia skutki kryzysu przysięgowego
- stosuje pojęcie mały traktat wersalski
- lokalizuje w czasie powołanie Rady Regencyjnej (IX 1917), konferencję pokojową w Paryżu (18 I 1919–21 I 1920)
- identyfikuje postacie Wilhelma II, Franciszka Józefa, Mikołaja II
- wymienia dokumenty dotyczące sprawy polskiej wydawane przez państwa centralne i państwa ententy prawne
- przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski
- stosuje pojęcie mały traktat wersalski
- lokalizuje w czasie traktat w Saint-Germain z Austrią (IX 1919), traktat w Neuilly z Bułgarią (XI 1919), traktat w Trianon z Węgrami (VI 1920), traktat w Sèvres z Turcją (VIII 1920), traktat w Lozannie (VII 1923)
- wymienia postanowienia pokojów z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją
- wyjaśnia przyczyny powstania Ligi Narodów
- stosuje pojęcia komunizm wojenny, czystki, łagier, Gułag
- lokalizuje w czasie funkcjonowanie NEP (1921–1928), traktat w Rapallo (IV 1922), początek rządów Stalina (1924), , pakt Ribbentrop–Mołotow (23.08.1939)
- identyfikuje postacie Lwa Trockiego, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa
- omawia okoliczności powstania ZSRS
- wyjaśnia, na czym polegał komunizm wojenny i jakie niósł ze sobą skutki gospodarcze
- wyjaśnia, w jakim celu wprowadzono kult Józefa Stalina w ZSRS
- wyjaśnia, na czym polegał i jak działał system łagrów w ZSRS
- opisuje relacje radziecko-niemieckie w okresie międzywojennym
- stosuje pojęcia inflacja, hiperinflacja, koniunktura, "czarny czwartek", nacjonalizacja, interwencjonizm
- lokalizuje w czasie „czarny czwartek” (24 X 1929)
- identyfikuje postacie Franklina Delano Roosevelta
- charakteryzuje gospodarcze i społeczne skutki I wojny światowej
- przedstawia działania podjęte w ramach realizacji New Deal
- stosuje pojęcie Duce
- lokalizuje w czasie marsz na Rzym (1922), traktaty w Locarno (1925), „noc długich noży” (1934), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (1938)
- identyfikuje postacie Heinricha Himmlera, Josefa Goebbelsa
- omawia działania, jakie podjął Benito Mussolini w celu utworzenia państwa faszystowskiego we Włoszech
- omawia przyczyny narodzin nazizmu w Niemczech
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Adolf Hitler przejął władzę w Niemczech
- omawia proces tworzenia niemieckiego państwa nazistowskiego
- omawia metody, które stosowali naziści w celu stworzenia posłusznego sobie społeczeństwa
- przedstawia rolę, jaką odgrywała propaganda w nazistowskich Niemczech
- wymienia działania nazistów, które miały prowadzić do eksterminacji Żydów w Niemczech
- stosuje pojęcia mass media, społeczeństwo konsumpcyjne, socrealizm, modernizm
- omawia przyczyny i skutki powstania kultury masowej
- wyjaśnia, na czym polegał socrealizm

- omawia cechy charakterystyczne architektury okresu międzywojennego
- stosuje pojęcia Blitzkrieg, appeasement
- lokalizuje w czasie wojnę domową w Hiszpanii (VII 1936 – III 1939), układ monachijski (IX 1938)
- identyfikuje postać Francisca Franco
- wymienia działania Adolfa Hitlera zmierzające do uczynienia z Niemiec potęgi militarnej
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania międzynarodowej konferencji w Monachium
- wymienia postanowienia konferencji monachijskiej
- wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu
- omawia przyczyny i skutki Anschlussu Austrii
- wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w.
- lokalizuje w czasie działalność Rady Regencyjnej (X 1917 – XI 1918), objęcie przez Józefa Piłsudskiego funkcji Tymczasowego Naczelnika Państwa (XI 1918), otwarcie obrad Sejmu Ustawodawczego (II 1920)
- lokalizuje w przestrzeni siedziby pierwszych ośrodków władzy na ziemiach polskich
- identyfikuje postacie Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego
- omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r.
- wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r.
- opisuje problemy, na jakie napotykała integracja ziem wchodzących w skład odrodzonego państwa
- stosuje pojęcia koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna (koncepcja jagiellońska)
- lokalizuje w czasie powstanie wielkopolskie (27 XII 1918 – 16 II 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (VII 1920), II powstanie śląskie (VIII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (III 1921), III powstanie śląskie (V-VII 1921)
- lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania wielkopolskiego, miejsce symbolicznych zaślubin Polski z morzem, Wolne Miasto Gdańsk, zasięg powstań śląskich
- identyfikuje postacie Józefa Hallera, Wojciecha Korfanteo
- omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego
- przedstawia znaczenie powrotu Pomorza do Polski
- omawia przyczyny i skutki powstań śląskich
- omawia wyniki plebiscytów na Górnym Śląsku oraz na Warmii, Mazurach i Powiślu
- omawia przyczyny i skutki sporu polsko-czeskiego o Śląsk Cieszyński
- stosuje pojęcie Orleńskie
- lokalizuje w czasie wojnę polsko-ukraińską (XI 1918 – VII 1919), utworzenie Litwy Środkowej (X 1920), operację niemeńską (IX 1920)
- lokalizuje w przestrzeni granicę określoną w pokoju ryskim, terytorium Litwy Środkowej
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Komarowem (VIII 1920)
- identyfikuje postacie Michaiła Tuchaczewskiego, Tadeusza Rozwadowskiego, Lucjana Żeligowskiego
- omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała wojna propagandowa prowadzona w 1920 r. przez obie strony konfliktu
- wyjaśnia, na czym polegał polski plan obrony Warszawy przed wojskami bolszewickimi
- lokalizuje w czasie wybór G. Narutowicza na prezydenta (9 XII 1922)
- identyfikuje postacie Macieja Rataja, Stanisława Wojciechowskiego
- przedstawia zakres praw i wolności obywatelskich określonych w konstytucji marcowej
- charakteryzuje rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcie partyjniactwo
- lokalizuje w czasie prezydenturę I. Mościckiego (VI 1926 – IX 1939), uchwalenie noweli sierpniowej (1926), wybory brzeskie (XI 1930), śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935)
- identyfikuje postacie Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego
- wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadziła konstytucja kwietniowa
- wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci Józefa Piłsudskiego
- omawia cechy ustroju autorytarnego w Polsce
- stosuje pojęcie wojna celna

- lokalizuje w czasie rozpoczęcie budowy portu w Gdyni (1921), uchwalenie ustawy o reformie rolnej (1925), wojnę celną (1925–1934)
- lokalizuje w przestrzeni główne okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej
- identyfikuje postać Władysława Grabskiego
- omawia strukturę etniczną, wyznaniową i zawodową społeczeństwa II Rzeczypospolitej
- wymienia najważniejsze problemy gospodarcze, przed którymi stanęła II Rzeczpospolita
- wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki wojna celna z Niemcami
- wymienia cechy charakterystyczne Wielkiego Kryzysu w Polsce
- wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać COP w rozwoju gospodarczym Polski
- lokalizuje w czasie reformę edukacji Stanisława Grabskiego (1924)
- identyfikuje postacie Stanisława Grabskiego, Stefana Banacha, Zofii Nałkowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Stanisława Ignacego Witkiewicza – Witkacego, Czesława Miłosza, Juliana Tuwima
- przedstawia osiągnięcia polskiej literatury
- wymienia nurty, jakie dominowały w polskim malarstwie dwudziestolecia międzywojennego
- przedstawia najważniejszych twórców polskiej literatury w okresie międzywojennym
- lokalizuje w czasie układy sojusznicze z Francją i Rumunią (1921), przyłączenie Zaolzia do Polski (X 1938), polsko-brytyjski układ sojuszniczy (25 VIII 1939)
- lokalizuje w przestrzeni Zaolzie
- identyfikuje postacie Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa
- omawia okoliczności przyłączenia Zaolzia do Polski
- omawia postawę polskiego społeczeństwa w obliczu zbliżającej się wojny
- wymienia postanowienia paktu Ribbentrop-Mołotow
- stosuje pojęcia: Blitzkrieg (wojna błyskawiczna), Schleswig-Holstein, bitwa graniczna, dziwna wojna, „polskie Termopile”
- omawia działalność postaci: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina, Ignacego Mościckiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1 września 1939 r., 17 września 1939 r., 6 października 1939 r.
- opisuje przykłady bohaterstwa polskich żołnierzy, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy, Kocka, i wskazuje te miejsca na mapie
- podaje przykłady zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, m.in. w Wieluniu, Bydgoszczy, okolicach Wejherowa
- charakteryzuje wkroczenie wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop-Mołotow oraz przykłady współpracy niemiecko-sowieckiej
- opisuje główne etapy kampanii polskiej
- omawia decyzje polityczne władz II Rzeczypospolitej na tle wydarzeń militarnych podczas kampanii polskiej
- wyjaśnia przyczyny przegranej Polski w wojnie we wrześniu 1939 r.
- stosuje pojęcia: pakt Ribbentrop-Mołotow, wojna zimowa, republiki bałtyckie, kolaboracja, państwo Vichy, Komitet Wolnej Francji, RAF, bitwa o Anglię
- omawia działalność postaci: Józefa Stalina, Adolfa Hitlera, Benita Mussoliniego, Philippe’a Pétaina, Winstona Churchilla, Josipa Broza-Tito, Charles’a de Gaulle’a
- charakteryzuje cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 oraz przykłady ich współpracy
- wskazuje na mapie: kierunki agresji sowieckiej, niemieckiej i włoskiej oraz obszary okupowane przez agresorów
- omawia wydarzenia związane z agresją sowiecką i niemiecką z: listopada 1939 r. marca 1940 r., maja 1940 r., lipca–października 1940 r.
- przedstawia główne przyczyny klęski Francji w 1940 r.
- wymienia sojuszników III Rzeszy, którzy przystąpili do współpracy w latach 1939–1941
- wyjaśnia znaczenie zwycięstwa Wielkiej Brytanii i jej sojuszników w bitwie o Anglię
- stosuje pojęcia: plan „Barbarossa”, wielka wojna ojczyzniana, Lend-Lease Act, koalicja antyhitlerowska
- omawia działalność postaci: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina, Georgija Żukowa

- wymienia wydarzenia związane z datami: marzec 1941 r., 22 czerwca 1941 r., 12 lipca 1941 r., luty 1943 r., lipiec 1943 r.
- opisuje przebieg wojny i analizuje przyczyny klęski niemieckiego Blitzkriegu w ZSRS
- wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny na froncie wschodnim: Leningrad, Moskwa, Stalingrad,
- charakteryzuje przyczyny nawiązania współpracy Wielkiej Brytanii i ZSRS oraz USA
- ocenia znaczenie pomocy w ramach Lend-Lease Act dla wyniku wojny na froncie wschodnim
- omawia stosunek ludności do okupanta na zajmowanych terenach przez Niemców, podaje przykłady podjęcia współpracy z Niemcami i wyjaśnia ich przyczyny
- przedstawia politykę III Rzeszy wobec ludności cywilnej ZSRS i wobec jeńców
- stosuje pojęcia: pakt trzech, polityka rasowa, przestrzeń życiowa, Generalny Plan Wschodni, ruch oporu, podludzie, nadludzie, partyzantka
- omawia działalność postaci: Adolfa Hitlera, Charles'a de Gaulle'a, Philippe'a Pétaina
- wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu
- stosuje pojęcia: gwiazda Dawida, Żydowska Organizacja Bojowa, medal „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”, getto
- omawia działalność postaci: Adolfa Eichmanna, Heinricha Himmlera, Reinharda Heydricha, Mordechaja Anielewicza, Marka Edelmana, Jana Karskiego, Witolda Pileckiego, Janusza Korczaka, rodziny Ulmów, Ireny Sendlerowej
- przedstawia założenia i metody polityki hitlerowskiej wobec Żydów oraz etapy i metody jej realizacji (od dyskryminacji do zagłady)
- wymienia wydarzenia związane z datami: 20 stycznia 1942 r., kwiecień 1943 r.
- przedstawia sposób organizacji i cel działania sieci obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady, wyjaśnia różnice pomiędzy nimi, rozpoznaje główne miejsca eksterminacji (Auschwitz-Birkenau, Sobibór, Treblinka, Bełżec)
- omawia bilans Holokaustu
- przedstawia formy pomocy Żydom niesione przez ludność krajów okupowanych
- stosuje pojęcia: wojna na Pacyfiku, wilcze stada, U-Boot, Pearl Harbor, lotniskowiec
- omawia działalność postaci: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera, Franklina Delano Roosevelta
- wymienia wydarzenia związane z datami: 7 grudnia 1941 r., 4–7 czerwca 1942 r., październik–listopad 1942 r.
- wymienia cele strategiczne państw Osi w walkach poza Europą
- omawia przebieg wojny w Afryce w latach 1941–43, wskazuje na przyczyny zwycięstwa aliantów
- przedstawia specyfikę wojny na Pacyfiku i wymienia przełomowe starcia zbrojne na tym obszarze podczas II wojny światowej
- stosuje pojęcia: Karta atlantycka, Wielka Trójka, D-Day, Wielka Koalicja
- omawia działalność postaci: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Dwighta Eisenhowera
- wymienia wydarzenia związane z datami: 14 sierpnia 1941 r., 28 listopada–1 grudnia 1943 r., 4–11 lutego 1945 r., 6 czerwca 1944 r.
- wyjaśnia genezę powstania Wielkiej Koalicji oraz omawia znaczenie zasad sformułowanych w Karcie atlantyckiej
- przedstawia znaczenie wydarzeń: bitwy na Łuku Kurskim, kapitulacji Włoch, bitwy o Monte Cassino oraz powstania drugiego frontu w Normandii
- omawia znaczenie konferencji w Teheranie
- stosuje pojęcia: porządek jałtański, naloty dywanowe, taktyka „żabich skoków”, atak atomowy
- omawia działalność postaci: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Harry'ego Trumana, Clementa Attlee
- wymienia wydarzenia związane z datami: 22 czerwca 1944 r., 24 kwietnia 1945 r., 8 maja 1945 r. 6 i 9 sierpnia 1945 r.
- omawia znaczenie operacji „Bagration”
- przedstawia ustalenia oraz znaczenie konferencji Wielkiej Trójki w Jałcie oraz Poczdamie

- omawia przebieg działań wojennych w Europie i na Dalekim Wschodzie w 1945 r.
- opisuje okoliczności i skutki wynalezienia oraz pierwszego użycia broni atomowej
- wyjaśnia znaczenie udziału Wojska Polskiego w operacji berlińskiej 1945 r.
- stosuje pojęcia: Generalne Gubernatorstwo, łapanka, Volkslista, kontyngent, „gadinówka”, deportacja, akcja AB, sowietyzacja
- omawia działalność postaci: Maksymiliana Marii Kolbego, Hansa Franka, Wandy Wasilewskiej
- omawia i wskazuje na mapie podział ziem polskich okupowanych przez ZSRS i III Rzeszę oraz zmiany wprowadzone po 1941 r.
- wymienia wydarzenia związane z datami: kwiecień–maj 1940 r., maj–czerwiec 1940 r.
- podaje przykłady zbrodni niemieckich dokonanych na ludności polskiej
- omawia przebieg deportacji Polaków z Kresów Wschodnich w głąb ZSRS
- charakteryzuje przebieg oraz znaczenie zbrodni katyńskiej
- stosuje pojęcia: rząd emigracyjny, układ Sikorski–Majski, armia Andersa, katastrofa gibraltarska
- omawia działalność postaci: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa
- wymienia wydarzenia związane z datami: 30 września 1939 r., 30 lipca 1941 r., 14 lutego 1942 r., 25 kwietnia 1943 r., 4 lipca 1943 r.
- przedstawia okoliczności utworzenia polskiego rządu emigracyjnego (w tym umowę paryską oraz antysanacyjny charakter rządu)
- omawia założenia układu Sikorski–Majski
- opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS armii gen. Władysława Andersa
- wyjaśnia okoliczności zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem
- ocenia znaczenie śmierci gen. Władysława Sikorskiego
- stosuje pojęcia: Polskie Państwo Podziemne, cichociemni, Delegat Rządu RP na Kraj, Związek Walki Zbrojnej, Armia Krajowa, partyzantka, sabotaż, dywersja, rzeź wołyńska, „krwawa niedziela”, tajne komplety
- omawia działalność postaci: Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Jana Karskiego, Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, Augusta Emila Fieldorfa
- wymienia konspiracyjne struktury wojskowe (SZP, ZWZ, AK, Bataliony Chłopskie)
- opisuje najważniejsze akcje ZWZ–AK
- wymienia wydarzenia związane z datami: 27 września 1939 r., 14 lutego 1942 r.
- przedstawia genezę i przebieg rzezi wołyńskiej
- omawia cele i przebieg akcji „Burza”
- stosuje pojęcia: Manifest PKWN, akcja „Burza”, godzina „W”, Rząd Tymczasowy
- omawia działalność postaci: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Antoniego Chruściela
- omawia przyczyny decyzji o wybuchu powstania w Warszawie, uwzględniając sytuację na froncie i w okupowanej Polsce
- wymienia wydarzenia związane z datami: 22 lipca 1944 r., 1 sierpnia 1944 r., 2 października 1944 r.
- prezentuje polskie organizacje partyzanckie, uwzględniając ich stosunek do rządu na uchodźstwie
- prezentuje postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego
- opisuje przebieg walk oraz bilans powstania warszawskiego
- stosuje pojęcia: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, Armia Polska w ZSRS, Wojsko Polskie w ZSRS, Enigma, „szczury Tobruku”
- omawia działalność postaci: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygałskiego oraz Jerzego Różyckiego, Stanisława Maczka
- omawia wydarzenia związane z datami: 18 maja 1944 r.
- podaje miejsca oraz formacje biorące udział w najważniejszych bitwach II wojny światowej z udziałem Polaków (walki o Narwik, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku, Monte Cassino, Arnhem) oraz wskazuje miejsca na mapie

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- stosuje pojęcia system wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”
- lokalizuje w czasie „sto dni” Napoleona (III - VI 1815), bitwę pod Waterloo (VI 1815)
- lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego
- identyfikuje postać Roberta Stewarta Castlereagha
- charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim
- wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch
- omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego
- stosuje pojęcia ruch burszów, Związek Północny, Związek Południowy
- lokalizuje w czasie wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza
- identyfikuje postacie Filipa Buonarrotiego, Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe’a Thiersa, Wilhelma I, Leopolda I
- charakteryzuje działalność włoskiego ruchu odrodzenia narodowego
- omawia walkę Belgów o niepodległość
- stosuje pojęcie rewolucja agrarna
- lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)
- identyfikuje postacie Nicolasa Cugnota, Isaaca Singera
- wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i rewolucją przemysłową
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej
- przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej
- stosuje pojęcia utylitaryzm, czartyści
- identyfikuje postać François Chateaubrianda
- lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836-1848)
- wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów oraz socjalistów i komunistów
- omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy
- omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania
- lokalizuje w czasie powstanie węgierskie (III 1848 – X 1849), działalność parlamentu frankfurckiego (V 1848 – V 1849), wybranie Ludwika Napoleona Bonaparte prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849), zamach stanu we Francji (1851)
- identyfikuje postacie Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV
- wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów
- wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę
- omawia rolę parlamentu frankfurckiego w czasie Wiosny Ludów
- opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich
- przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach
- stosuje pojęcie sejm prowincjonalny
- lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818)
- identyfikuje postacie Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella
- przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim
- wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji
- omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej
- omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych
- omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim
- lokalizuje w czasie powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)

- identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Seweryna Krzyżanowskiego
- wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie
- omawia rozwój rolnictwa i przemysłu w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, kto należał do opozycji legalnej w Królestwie Polskim
- omawia działalność opozycji nielegalnej w Królestwie Polskim
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Józefa Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830), wybuch wojny z Rosją (II 1831), wprowadzenie stanu wojennego (1833)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczek i Dobrem (II 1831), bitwy pod Warem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831)
- identyfikuje postacie Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Józefa Dwernickiego, Emilii Plater
- omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania
- omawia przebieg wojny z Rosją
- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego
- omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego
- omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego
- lokalizuje w czasie ogłoszenie Wielkiego manifestu Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836)
- identyfikuje postacie Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Henryka Kamińskiego, Edwarda Dembowskiego, Piotra Ściegiennego
- opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym
- wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy Królestwa Polskiego niechętnie odnosili się do działań spiskowych
- wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania
- stosuje pojęcie serwituty
- lokalizuje w czasie ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848)
- identyfikuje postacie Jana Tyssowskiego, Fryderyka Colomba, Franza von Stadiona
- omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy TDP
- wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznańskim poniosły klęskę
- stosuje pojęcie mesjanizm
- lokalizuje w czasie utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825)
- identyfikuje postacie Piotra Michałowskiego, Artura Grottgera, Andrzeja Towiańskiego Friedricha Schillera, Stanisława Staszica, Juliana Ursyna Niemcewicza, Samuela Bogumiła Lindego
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej
- przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815-1830
- stosuje pojęcie panslawizm
- lokalizuje w czasie powstania w Toskanii, Modenie, Parmie pierwszą konwencję genewską (1864), powstanie Czerwonego Krzyża (1864)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Sewastopola (1855)
- lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch
- identyfikuje postacie Mikołaja I, Aleksandra II, Jeana Henriego Dunanta i Giuseppe Verdiego
- przedstawia przebieg wojny krymskiej
- przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża
- omawia politykę prowadzoną przez rząd Camilla Cavoura
- lokalizuje w czasie utworzenie Niemieckiego Związku Celno (1834), powstanie Austro-Węgier (1867)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Sadową (1866), oblężenie Sedanu i Metzu (1870)
- lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec
- identyfikuje postacie Helmutha von Moltke, Franciszka Józefa I

- przedstawia proces budowania potęgi gospodarczej i politycznej Prus w XIX w.
- omawia przyczyny i skutki wojny Prus i Austrii z Danią
- wyjaśnia, jakie następstwa miała wojna prusko-austriacka dla każdej ze stron
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku Komuny Paryskiej
- wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja Austrii i Prus w procesie jednoczenia państw niemieckich
- lokalizuje w czasie ogłoszenie doktryny Monroego (1823), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni atak na Fort Sumter (1861)
- lokalizuje w przestrzeni rozwój terytorialny USA w XIX w.
- identyfikuje postacie Jamesa Monroego, Jeffersona Davisa, Johna Browna
- przedstawia sytuację społeczną w USA w pierwszej połowie XIX w.
- omawia skutki ekspansji terytorialnej Stanów Zjednoczonych
- omawia przebieg wojny secesyjnej
- stosuje pojęcie półkolonia
- identyfikuje postacie Cecila Johna Rhodesa, Mutsuhito, Ferdinanda de Lessepsa
- lokalizuje w czasie powstanie sipajów (1857–1859), powstanie bokserów (1899–1901), I wojnę burską (1880–1881), II wojnę burską (1899–1902)
- opisuje proces kolonizacji Afryki przez Wielką Brytanię, Niemcy i Włochy
- omawia politykę mocarstw europejskich wobec Chin
- stosuje pojęcie antyseptyka
- lokalizuje w czasie pierwsze wręczenie Nagrody Nobla (1901), pierwszy lot samolotem (1903)
- identyfikuje postacie Augusta Comte'a, Gregora Mendla, Iwana Pawłowa, Roberta Kocha, Heinricha Hertza, Maxa Plancka, Pierre'a Curie, Ernsta von Siemensa, Carla Benza, Gottlieba Daimlera, Rudolfa Diesla
- wymienia osiągnięcia naukowe w dziedzinie nauk przyrodniczych i ścisłych
- omawia zmiany w medycynie i higienie przełomu XIX i XX w.
- omawia wpływ przemian cywilizacyjnych na zmiany ludnościowe na przełomie XIX i XX w.
- przedstawia wkład Polaków w rozwój nauki na przełomie XIX i XX w.
- stosuje pojęcia rewizjonizm (reformizm), anarchizm, syjonizm, sufrażystki, feminizm
- lokalizuje w czasie powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889)
- identyfikuje postać Eduarda Bernsteina
- wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji ustrojowej
- wyjaśnia, jaką rolę w ruchu robotniczym miała odgrywać I i II Międzynarodówka
- wyjaśnia, jakie skutki miała radykalizacja ideologii nacjonalistycznej
- stosuje pojęcia postimpresjonizm, historyzm, symbolizm, kubizm, idea olimpizmu, skauting
- identyfikuje postacie Charlesa Dickensa, Lwa Tołstoja, Antona Czechowa, Josepha Conrada, Édouarda Maneta, Paula Gauguina, Paula Cézanne'a, Augusta i Louisa Lumière, Gustawa Klimta
- omawia problematykę literatury pozytywistycznej
- charakteryzuje sztukę i architekturę drugiej połowy XIX i początków XX w.
- wyjaśnia, dlaczego impresjonizm stanowił przewrót w XIX-wiecznym malarstwie europejskim
- stosuje pojęcie odwilż posewastopolska
- lokalizuje w czasie manifestację na placu Zamkowym (IV 1861), powołanie Rządu Cywilnego (VI 1862), podpisanie konwencji Alvenslebena (II 1863), powstanie Rządu Narodowego (V 1863)
- identyfikuje postacie Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Zygmunta Padlewskiego, Zygmunta Felińskiego, Teodora Berga, Michaiła Murawjowa
- omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, co dla mieszkańców Królestwa Polskiego przyniosła odwilż posewastopolska
- omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania styczniowego
- przedstawia, jaki sposób rozwiązania sprawy chłopskiej zaproponowano w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego
- wyjaśnia, do kogo Tymczasowy Rząd Narodowy apelował o wspólną walkę przeciwko zaborcy

- omawia sposób organizacji i funkcjonowania polskiego państwa podziemnego- omawia rolę, jaką odegrał Romuald Traugutt w powstaniu styczniowym
- stosuje pojęcie tajne komplety
- lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Urządzającego (1864), wprowadzenie j. rosyjskiego jako urzędowego (1866) likwidację Banku Polskiego (1885), założenie Uniwersytetu Latającego (1885), likwidację Szkoły Głównej (1869)
- identyfikuje postacie Władysława Czarotoryskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Jadwigę Szczawińską-Dawidową
- wyjaśnia, w jaki sposób Polacy wyrazili postawę opozycyjną wobec polityki władz zaborczych po powstaniu styczniowym
- wyjaśnia, w jaki sposób represje popowstaniowe wpłynęły na życie Polaków pod zaborem rosyjskim
- omawia postawy Polaków wobec rosyjskich represji po upadku powstania styczniowego
- stosuje pojęcie stańczycy
- lokalizuje w czasie wprowadzenie j. niemieckiego jako urzędowego w zaborze pruskim (1876), nadanie Galicji autonomii (1867), uchwalenie noweli osadniczej (1904), strajk szkolny w Wielkopolsce (1906), ustawę kagańcową (1908), ustawę wyłączeniową (1908), wprowadzenia j. polskiego jako urzędowego w Galicji (1859), powołanie Sejmu Krajowego (1861), powstanie Rady Szkolnej Krajowej (1867)
- identyfikuje postacie Ferdynanda Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Henryka Tiedemanna, Agenora Gołuchowskiego, Kazimierza Badeniego, Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Hakata
- wyjaśnia, dlaczego walkę Polaków z germanizacją w zaborze pruskim nazywa się najdłuższą wojną nowoczesnej Europy
- przedstawia poglądy konserwatystów krakowskich zwanych stańczykami
- stosuje pojęcie syjoniści
- lokalizuje w czasie zniesienie granicy celnej między Rosją a Królestwem Polskim (1851)
- identyfikuje postacie Dezyderygo Chłapowskiego, Karola Marcinkowskiego Franciszka Stefczyka, Narcyzy Żmichowskiej, Piotra Wawrzyniaka
- charakteryzuje przemiany w rolnictwie na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.
- opisuje rozwój przemysłu w zaborze pruskim i austriackim
- omawia przyczyny i skutki asymilacji Żydów
- wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany gospodarcze oraz społeczne i narodowe na polskiej wsi miało uwłaszczenie
- stosuje pojęcie serwituty
- lokalizuje w czasie utworzenie Ligi Polskiej (1887), powstanie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897), powstanie robotnicze w Łodzi (VI 1905)
- identyfikuje postacie Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Róży Luksemburg, Zygmunta Balickiego, Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wystouchów
- omawia proces budowania polskiego ruchu narodowego
- omawia okoliczności powstania ruchu ludowego
- przedstawia przebieg rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich
- przedstawia cele strajków szkolnych w latach 1905–1908
- stosuje pojęcia warszawska i krakowska szkoła historyczna, etnografia
- identyfikuje postacie Aleksandra Świętochowskiego, Marii Konopnickiej, Adama Asnyka, Juliusza i Wojciecha Kossaków, Stanisława Przybyszewskiego, Jana Kasprowicza, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Gabrieli Zapolskiej, Stanisława Witkiewicza, Jacka Malczewskiego, Leona Wyczółkowskiego, Józefa Mehoffera, Olgi Boznańskiej, Heleny Modrzejewskiej, Zygmunta Wróblewskiego, Karola Olszewskiego, Kazimierza Funka, Edmunda Biernackiego, Wacława Sierpińskiego
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja w okresie pozytywizmu
- omawia cechy charakterystyczne literatury i sztuki okresu Młodej Polski
- lokalizuje w czasie zawiązanie sojuszu Francji z Rosją (1892), zdobycie Port Artur przez Japonię (1905), bitwę pod Cuszimą (1905), przyłączenie się Rosji do ententy (1907), aneksję Bośni przez Austro-Węgry

(1908)

- lokalizuje w przestrzeni państwa, które na skutek wojen bałkańskich uzyskały największe zdobycze terytorialne
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej
- wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń na początku XX w.
- przedstawia skutki wojen bałkańskich
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę o Gallipoli (1915-1916), bitwę pod Gorlicami (1915)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które uczestniczyły w wojnie po stronie państw centralnych lub ententy
- identyfikuje postacie Ferdynanda Focha, Paula von Hindenburga
- omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastosowane na froncie zachodnim
- omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim
- wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1914-1916
- stosuje pojęcie tezy kwietniowe
- lokalizuje w czasie abdykację Mikołaja II (III 1917), ogłoszenie tez kwietniowych (IV 1917), uchwalenie konstytucji rosyjskiej (VII 1918), egzekucję rodziny carskiej (VII 1918)
- identyfikuje postać Grigorija Rasputina
- omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r.
- wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem
- opisuje przebieg rewolucji październikowej
- omawia proces budowania ZSRS
- przedstawia przyczyny wojny domowej
- przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umocnienia swojej władzy
- stosuje pojęcie Mitteleuropa
- lokalizuje w czasie kapitulację Austro-Węgier (3 XI 1918)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni II bitwę nad Marną (VIII 1918)
- wyjaśnia, dlaczego Niemcy zdecydowały się na nieograniczoną wojnę podwodną
- wyjaśnia, jakie skutki przyniosła nieograniczona wojna podwodna
- przedstawia okoliczności przystąpienia stanów Zjednoczonych do wojny
- wyjaśnia, dlaczego państwa centralne poniosły klęskę w I wojnie światowej
- stosuje pojęcie bajorczycy
- lokalizuje w czasie powstanie bajorczyków (VIII 1914), powstanie Polskiej Organizacji Wojskowej (X 1914)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Limanową (XII 1914)
- identyfikuje postać Edwarda Rydza-Śmigłego
- przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich
- wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa
- omawia szlak bojowy Legionów Polskich
- wyjaśnia, w jakim celu powołano Polską Organizację Wojskową
- przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji
- lokalizuje w czasie odezwę księcia Mikołaja (VIII 1914), odezwę Mikołaja II (XII 1916)
- identyfikuje postacie Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Zdzisława Lubomirskiego, Jana Kucharzewskiego
- omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w momencie wybuchu wojny
- wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w Akcie 5 listopada
- wyjaśnia, co miało wpływ na zmianę w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej
- stosuje pojęcie ruch paneuropejski
- lokalizuje w czasie dołączenia Niemiec do Ligi Narodów (1926), dołączenia ZSRS do Ligi Narodów

(1934)

- lokalizuje w przestrzeni postanowienia traktatu wersalskiego
- identyfikuje postać Mustafy Kemala Paszy
- wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do rozpadu Austro-Węgier
- omawia strukturę organizacyjną Ligi Narodów
- wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego
- stosuje pojęcia Międzynarodówka Komunistyczna (Komintern), kolektywizacja rolnictwa, sowchoz, kolchoz, front ludowy
- lokalizuje w czasie wielką czystkę (1936–1938), Wieli Głód na Ukrainie (1932–1933), operację polską NKWD (1937–1938)
- lokalizuje w przestrzeni obszar głodu w latach 1932–1933; regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów
- wymienia i opisuje etapy przebudowy gospodarki ZSRS
- wyjaśnia, jakie cele gospodarcze przyświecały władzy radzieckiej po 1928 r.
- omawia skutki kolektywizacji rolnictwa w ZSRS
- przedstawia przykłady zbrodni sowieckich przed II wojną światową
- charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina
- stosuje pojęcia bańka kredytowa, deflacja, autarkia, handel barterowy, etatyzm, monopol, keynesizm
- lokalizuje w czasie hiperinflację w Europie (1923), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923–1925)
- identyfikuje postać Johna Keynesa
- wyjaśnia, z jakiego powodu po I wojnie światowej pojawiło się zjawisko hiperinflacji
- wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze miała tzw. bańka kredytowa w USA
- stosuje pojęcia protekcjonizm gospodarczy, eugenika
- lokalizuje w czasie powstanie ruchu faszystowskiego we Włoszech (1919), pucz monachijski (1923), pakt laterański (1929), Republikę Weimarską (1919–1933), rozpoczęcie zbrojeń przez Niemcy (1935), remilitaryzację Nadrenii (1936)
- identyfikuje postacie Wiktora Emanuela III, Paula von Hindenburga
- wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30. XX w. przeżywała kryzys demokracji
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali Benito Mussolini i Adolf Hitler w budowaniu państwa totalitarnego we Włoszech i Niemczech
- wyjaśnia, z czego wynikał antysemityzm nazistowski i jakie miał konsekwencje
- omawia okoliczności i skutki puczu monachijskiego
- wyjaśnia, dlaczego Adolf Hitler rozprawił się z przywódcami SA
- wymienia przykłady zbrodni hitlerowskich w latach 30. XX w.
- stosuje pojęcie funkcjonalizm
- lokalizuje w czasie pierwszą audycję telewizyjną (1928), ogłoszenie Karty ateńskiej (1933)
- wyjaśnia, dlaczego w okresie międzywojennym pogłębiło się zjawisko laicyzacji
- charakteryzuje kierunki w rozwoju techniki w okresie międzywojennym
- stosuje pojęcie pakt antykominternowski
- lokalizuje w czasie powstanie cesarstwa Mandżukuo (1931), początek niemieckich zbrojeń (1935), napaść Włoch na Etiopię (X 1935 – V 1936), remilitaryzację Nadrenii (1936), napaść Japonii na Chiny (1937), , zajęcia Albanii przez Włochy (1939), aneksję Kłajpedy przez Niemcy (III 1939)
- identyfikuje postacie Neville'a Chamberlaina, Edouarda Daladiera
- omawia ekspansję terytorialną Japonii w Azji i jej skutki
- przedstawia podboje Włoch w Afryce i Europie
- charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec
- przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę
- omawia losy Czechosłowacji po konferencji monachijskiej
- lokalizuje w czasie powstanie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (XI 1918), rząd Jędrzeja Moraczewskiego (XI 1918 – I 1919), wybory do Sejmu Ustawodawczego (I 1919), rząd Ignacego Jana Paderewskiego (I – XII 1919)

- porównuje programy lokalnych ośrodków polskiej władzy powstałych w 1918 r.
- omawia ustrój II Rzeczypospolitej wynikający z małej konstytucji
- omawia kolejne etapy odradzania się państwa polskiego
- lokalizuje w czasie przybycie I.J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), podpisanie traktatu wersalskiego (VI 1919), zaślubiny Polski z morzem (II 1920)
- identyfikuje postacie Stanisława Taczaka, Józefa Dowbora-Muśnickiego
- przedstawia okoliczności wybuchu powstania wielkopolskiego
- wyjaśnia, w jaki sposób rozstrzygnięto polsko-niemiecki spór o Pomorze
- przedstawia międzynarodowe decyzje, jakie zapadły w kwestii podziału Górnego Śląska po III powstaniu śląskim
- stosuje pojęcie linia Curzona
- lokalizuje w czasie zawarcie sojuszu II RP z URL (IV 1920), utworzenie Rady Obrony Państwa (VII 1920)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Kijowa przez wojska polskie i ukraińskie (V 1920)
- lokalizuje w przestrzeni linię Curzona
- identyfikuje postacie Symona Petlury, Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa
- omawia walki Polaków o Lwów, Galicję Wschodnią i Wołyń w latach 1918-1919
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zawarcia sojuszu polsko-ukraińskiego
- wyjaśnia, jakie skutki polityczne i militarne miała ofensywa bolszewików w 1920 r.
- omawia etapy Bitwy Warszawskiej
- porównuje siły obu armii biorących udział w Bitwie Warszawskiej
- wyjaśnia, co zdecydowało o sukcesie Polaków w Bitwie Warszawskiej
- wyjaśnia, w jaki sposób rozwiązano polsko-litewski spór o Wilno
- lokalizuje w czasie utworzenie Komisji Konstytucyjnej (II 1919), wybory do Sejmu I kadencji (XI 1922)
- identyfikuje postacie Władysława Sikorskiego, Maurycego Zamoyskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Władysława Grabskiego
- przedstawia proces prac nad konstytucją marcową
- charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcia wybory brzeskie, getto ławkowe, numerus clausus
- lokalizuje w czasie powstanie BBWR (1928), Kongres Obrony Prawa i Wolności Ludu (VI 1930), proces brzeski (1931–1932)
- identyfikuje postacie Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Adama Koca
- omawia przejawy kryzysu politycznego w Polsce w połowie lat 20. XX w.
- wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać BBWR w polskim życiu politycznym
- omawia przebieg przewrotu majowego
- wymienia ugrupowania opozycyjne wobec rządów sanacji
- wyjaśnia, w jaki sposób sanacja rozprawiła się w opozycją polityczną
- lokalizuje w przestrzeni województwa, w których dominowali przedstawiciele mniejszości narodowych
- charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II Rzeczpospolitą
- przedstawia okoliczności budowy portu w Gdyni
- wymienia przykłady inwestycji zrealizowanych w ramach COP
- przedstawia zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki
- lokalizuje w czasie Nagrodę Nobla dla Władysława Reymonta (1924)
- identyfikuje postacie Ludwika Hirszfelda, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Antoniego Ślonimskiego, Jana Lechonia, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Jana Kiepury, Poli Negri, Janusza Kusocińskiego
- omawia problemy polskiej oświaty w początkach niepodległości
- omawia osiągnięcia nauki polskiej w okresie międzywojennym
- charakteryzuje sztukę i architekturę w II Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcia Międzymorze, polityka prometejska
- lokalizuje w czasie podpisanie konkordatu (1925), traktat w Locarno (1925), udzielenie gwarancji Polsce przez Wielką Brytanię (III 1939)

- wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miał traktat w Locarno
- wyjaśnia, jaką rolę w polskiej polityce zagranicznej miał odgrywać sojusz z Francją i Rumunią
- przedstawia, na czym miała polegać idea Międzymorza i polityka prometejska
- omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegała polityka równowagi i omawia sposób jej realizacji
- wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego
- wyjaśnia, dlaczego utrzymano podział polityczny Niemiec i Włoch
- przedstawia wpływ idei rewolucyjnych na losy Ameryki Południowej
- lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), powstanie Związku Południowego i Związku Północnego (1821), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1831)
- przedstawia, w jaki sposób europejscy rewolucjoniści w pierwszej połowie XIX w. łączyli postulaty narodowe ze społecznymi
- omawia przebieg walk o niepodległość Grecji
- stosuje pojęcie luddyci
- lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813)
- identyfikuje postać Neda Ludda
- wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle
- stosuje pojęcie falanster
- identyfikuje postacie Josepha de Maistre'a, Louisa de Bonalda
- wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów
- przedstawia cele i skutki działalności czartystów
- przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.
- lokalizuje w czasie zarzę ziemniaczaną w Europie (1845-1847), bitwę pod Custozzą (1848), objęcia tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848), bitwę pod Novarą (1849)
- identyfikuje postacie Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego, Franciszka Sznajde
- przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów
- wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej
- omawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów
- wyjaśnia, dlaczego idee zjednoczenia Niemiec i Włoch w czasie Wiosny Ludów nie doczekały się realizacji
- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim
- porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim
- ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej
- lokalizuje w czasie działalności Towarzystwa Filomatów (1817-1823)
- identyfikuje postać Tomasza Zana
- opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane
- lokalizuje w czasie likwidację polskiego podziału administracyjnego (1837), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847)
- identyfikuje postać Michała Radziwiłła i Konstantego Ordoña
- omawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym
- omawia działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej
- przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego
- wyjaśnia, dlaczego chłopci w niewielkim stopniu poparli zryw powstańczy
- lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), powstanie Młodej

Polski (1834), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840-1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844)

- identyfikuje postacie Stanisława Worcella, Seweryna Goszczyńskiego, Karola Levittoux
- wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej
- porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji
- wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami
- lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłostawiem (IV 1848), bitwę pod Sokołowem (V 1848)
- identyfikuje postacie Leona Przyłuskiego, Wacława Zaleskiego
- wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg
- lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)
- identyfikuje postacie Seweryna Goszczyńskiego, , Roberta Burnsa, Théodore'a Géricault, Stanisława Kostki Potockiego, Tadeusza Czackiego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego
- porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.
- lokalizuje w czasie pokój w Paryżu (1856)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Magentą i Solferino (1859)
- wyjaśnia, dlaczego wojna krymska może być uważana za koniec porządku wiedeńskiego
- wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Francja w procesie jednoczenia Włoch
- porównuje koncepcje zjednoczenia Włoch proponowane przez Giuseppe Garibaldi i Camilla Cavouraw pierwszej połowie XIX w.- lokalizuje w czasie pokój w Paryżu (1856)
- lokalizuje w czasie pokój w Pradze (1866)
- identyfikuje postacie Louisa Adolphe'a Thiersa, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego
- wyjaśnia, na czym polegało rewolucyjne znaczenie Komuny Paryskiej
- wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec można nazwać procesem odgórnym
- omawia rolę polityczną USA w obu Amerykach
- porównuje potencjał gospodarczy, społeczny i polityczny obu stron konfliktu w wojnie secesyjnej
- przedstawia sytuację rdzennej ludności Stanów Zjednoczonych w XIX w.
- omawia polityczne, gospodarcze i społeczne skutki wojny secesyjnej
- lokalizuje w czasie otwarcie Japonii (1854), konferencję berlińską (1884–1885), powstanie Mahdiego (1881–1899), aneksję Hawajów przez USA (1898)
- omawia przykłady zbrodni kolonizatorów w Afryce
- omawia przykłady oporu rdzennych ludów Afryki i Azji wobec kolonizatorów
- omawia proces kolonizacji Indochin
- lokalizuje w czasie pierwszą Wystawę Światową (1851), opracowanie układu okresowego pierwiastków (1869), opracowanie szczepionki przeciw wściekliźnie (1885), powstanie wieży Eiffla (1889)
- identyfikuje postacie Jeana Bernarda Foucaulta, Jamesa Maxwella, Ernesta Rutherforda, Antoine'a Henriego Becquerela, Louisa Blériota
- wyjaśnia, jaki wpływ miały wynalazki na rozwój technologii produkcji
- opisuje, jakie były przyczyny i skutki wzrostu liczby ludności w Europie i na świecie
- lokalizuje w czasie powstanie brytyjskiej Partii Pracy (1900)
- identyfikuje postacie Pierre'a Proudhona, Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina
- omawia skutki rozłamu w ruchu robotniczym po rozwiązaniu I Międzynarodówki
- wyjaśnia, jakie postulaty dzieliły anarchistów od socjalistów
- opisuje proces demokratyzacji ustrojowej Wielkiej Brytanii
- identyfikuje postacie Marka Twaina, Jacka Londona, Carla Collodiego, Edmonda de Amicisa, Berthe

- Morisot, Camille Claudel, Georges'a Braque'a, Pierre'a de Coubertina, Roberta Baden-Powella
- przedstawia, jak zmieniło się podejście XIX-wiecznego społeczeństwa do sposobów spędzania wolnego czasu przez dorosłych i młodzież
- lokalizuje w czasie wprowadzenie stanu wojennego (X 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861), powstanie Dyrekcji krajowej (XII 1861)
- identyfikuje postacie Francesca Nulla, François de Rochebrune'a, Andrieja Potebni, Józefa Haukego-Bosaka, Stanisława Brzóska, Aleksandra Waszkowskiego
- wyjaśnia, co miało wpływ na odzyskanie idei niepodległościowych na przełomie lat 50. i 60. XIX w.
- wyjaśnia wpływ polityki Aleksandra Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim
- porównuje i ocenia programy „białych” i „czerwonych”
- wyjaśnia, kto i dlaczego poparł lub potępił powstanie styczniowe
- lokalizuje w czasie powstanie zabajkalskie (1866), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866)
- wyjaśnia, dlaczego stanowisko pozytywistów warszawskich było bardziej popularne od postawy trójlojalistycznej
- omawia położenie Kościoła katolickiego i unickiego po powstaniu styczniowym
- stosuje pojęcie wiryliści
- lokalizuje w czasie powstanie Towarzystwa Przyjaciół Wzajemnego Pouczania się i Opieki nad Dziećmi „Warta” (1894)
- identyfikuje postacie Floriana Stablewskiego, Anieli Tułodzieckiej, Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Walentego Barczewskiego, Antoniego Wolszlegiera, Jana Liszewskiego, Wojciecha Kętrzyńskiego, Karola Miarki, Franciszka Smolki, Kazimierza Grocholskiego
- omawia działalność Polaków walczących o polskość Warmii, Mazur, Górnego Śląska i Pomorza Gdańskiego
- omawia przyczyny łagodzenia polityki władz zaborczych wobec Polaków w Galicji
- stosuje pojęcia litwacy, sztetl, jidysz, Haskala
- identyfikuje postacie Gustawa Potworowskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Ludwika Zamenhofs
- porównuje rozwój rolnictwa we wszystkich trzech zaborach
- charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.
- opisuje położenie mniejszości żydowskiej na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.
- lokalizuje w czasie rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913)
- identyfikuje postacie Aleksandra Sulikiewicza, Aleksandra Malinowskiego, Jana Ludwika Popławskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Karola Lewakowskiego, Jana Stapińskiego
- porównuje cele i założenia programowe PPS i SDKPiL
- omawia rozwój partii socjalistycznych, narodowych i ludowych na ziemiach polskich
- lokalizuje w przestrzeni ośrodki wystąpień robotniczych w okresie rewolucji z lat 1905–1907
- stosuje pojęcia neoromantyzm, bohema (cyganeria)
- identyfikuje postacie Juliana Ochorowicza, Michała Bobrzyńskiego, Józefa Szujskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego, Artura Górskiego, Tadeusza Micińskiego, Mieczysława Karłowicza, Feliksa Nowowiejskiego, Karola Szymanowskiego, Edmunda Strzeleckiego, Ernesta Malinowskiego, Ignacego Domeyki, Jana Czernieckiego, Benedykta Dybowskiego, Rudolfa Modrzejewskiego, Bronisława Piłsudskiego, Kazimierza Prószyńskiego, Jana Szczepanika, Oskara Kolberga
- porównuje poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej
- omawia dorobek polskich naukowców działających w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- stosuje pojęcie Weltpolitik
- charakteryzuje międzynarodowy układ sił na przełomie XIX i XX w.
- wyjaśnia, jakie skutki miało prowadzenie Weltpolitik przez Niemcy
- wyjaśnia, jak polityka Niemiec na przełomie XIX i XX w. wpłynęła na światowy układ sił
- opisuje sytuację na Bałkanach na początku XX w.
- lokalizuje w czasie przystąpienie Japonii do wojny po stronie ententy (1914), przystąpienie Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914), przystąpienie Bułgarii do wojny po stronie państw

centralnych (1915), przystąpienie Rumunii do wojny po stronie ententy (1916), przystąpienie Grecji do wojny po stronie ententy (1917)

- identyfikuje postać Gawriło Principa
- omawia zmiany w składzie trójprzymierza i trójporozumienia
- omawia różnice między działaniami zbrojnymi na froncie wschodnim i zachodnim
- opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim
- stosuje pojęcia mienszewicy, eserowcy, kadeci
- identyfikuje postacie Jurija Martowa, Wiktora Czernowa, Pawła Miłukowa, Antona Denikina, Aleksandra Kołczaka, Piotra Wrangla
- omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych
- wyjaśnia, co przyczyniło się do sukcesu Armii Czerwonej w wojnie domowej
- wyjaśnia, co skłoniło Lenina do brutalnej rozprawy z carem i jego rodziną
- lokalizuje w czasie wysłanie depechy Zimmermanna (I 1917)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę jutlandzką (V-VI 1916)
- identyfikuje postaci Arthura Zimmermanna i Heinricha von Eckardta Karola I Habsburga
- omawia problemy, z jakimi zmagaly się państwa centralne po 1916 r.
- omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech
- lokalizuje w czasie powstanie Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912), powstanie Centralnego Komitetu Narodowego (VII 1914), powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XI 1914), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego w Lozannie (1917)
- identyfikuje postacie Tadeusza Kasprzyckiego, Władysława Prażmowskiego ps. Belina
- omawia proces formowania wojska polskiego we Francji
- omawia genezę Legionów Polskich
- lokalizuje w czasie powołanie Tymczasowej Rady Stanu (I 1917), powołanie rządu Jana Kucharzewskiego (XI 1917)
- charakteryzuje stosunek państw centralnych do sprawy polskiej
- omawia przemiany, jakie zachodziły w stanowisku Rosji wobec sprawy polskiej
- identyfikuje postacie Richarda Coudenhove-Kalergiego, Aristide'a Brianda, Franka Kellogga
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku sułtanatu w Turcji
- omawia pierwsze koncepcje zjednoczenia Europy
- omawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej
- lokalizuje w czasie powołanie Kominter-nu (1919)
- identyfikuje postacie Grigorija Zinowiewa, Lwa Kamieniewa, Nikołaja Bucharina
- omawia działalność Kominternu
- przedstawia metody, jakimi Józef Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych
- wyjaśnia, dlaczego Józef Stalin zdecydował się na zbliżenie polityczne z III Rzeszą
- wyjaśnia, na czym polegał fasadowy charakter ZSRS jako państwa federacyjnego
- lokalizuje w czasie epidemię grypy hiszpanki (1918–1920)
- przedstawia, w jaki sposób państwa europejskie próbowały chronić swoją gospodarkę przed Wielkim Kryzysem
- lokalizuje w czasie powstanie Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921), powstanie obozów koncentracyjnych w Niemczech (1933), podpalenie Reichstagu (II 1933)
- identyfikuje postać Alfreda Rosenberga
- omawia proces tworzenia się faszyzmu we Włoszech
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej
- wymienia grupy, które zostały wykluczone ze społeczeństwa niemieckiego i przedstawia stosowane wobec nich metody represji
- wyjaśnia, jakie znaczenie naziści przypisywali eugenicie
- porównuje założenia ideowe włoskiego faszyzmu i niemieckiego nazizmu
- wyjaśnia, w jaki sposób naziści pozbyli się opozycji politycznej w Niemczech

- stosuje pojęcie Karta ateńska
- identyfikuje postacie Le Corbusiera, Waltera Gropiusa
- porównuje rozwój kultury masowej w państwach demokratycznych i totalitarnych
- lokalizuje w czasie wystąpienie Włoch z Ligi Narodów (1936), rzeź nankińską (1937/1938), zniszczenie Guerniki (1937)
- identyfikuje postacie Hajle Sellasjego, Emila Hachy
- omawia przyczyny wojny domowej w Hiszpanii
- wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wsparcie niemieckie i włoskie udzielone gen. Francisco Franco
- wyjaśnia, kto i dlaczego opowiedział się po stronie wojsk republikańskich w wojnie domowej w Hiszpanii
- porównuje politykę podbojów Włoch i III Rzeszy w okresie międzywojennym
- przedstawia i ocenia reformy rządu Jędrzeja Moraczewskiego
- przedstawia zniszczenia wojenne na ziemiach polskich
- stosuje pojęcie konwencja górnośląska
- lokalizuje w czasie rozejmu w Trewirze (II 1919), podział Śląska Cieszyńskiego (VII 1919), podział Górnego Śląska (X 1921)
- porównuje i ocenia koncepcje polityczne dotyczące kształtu odrodzonej Rzeczypospolitej
- wymienia uprawnienia, jakie przyznano Polsce w Wolnym Mieście Gdańsku
- lokalizuje w czasie zawarcie traktatu brzeskiego z URL (II 1918)
- identyfikuje postacie Feliksa Dzierżyńskiego, Juliana Marchlewskiego, Siemiona Budionnego
- przedstawia proces tworzenia się państwowości ukraińskiej w Galicji Wschodniej
- wymienia postanowienia konferencji w Spa
- omawia skutki polityczne i militarne konferencji w Spa
- przedstawia pertraktacje polsko-sowieckie w Mińsku i ich konsekwencje
- omawia proces wyboru pierwszego prezydenta II Rzeczypospolitej
- ocenia zakres kompetencji prezydenta zapisanych w konstytucji marcowej
- lokalizuje w czasie założenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934), powstanie OZN (1937), powstanie Frontu Morges (1936), powstanie ONR (1934)
- identyfikuje postać Bronisława Pierackiego
- porównuje pozycję i uprawnienia prezydenta w konstytucji marcowej i kwietniowej
- przedstawia przejawy antysemityzmu na polskich uczelniach w II Rzeczypospolitej
- omawia sytuację prawną mniejszości narodowych w Polsce
- omawia realizację reform gospodarczych przez rząd Władysława Grabskiego
- identyfikuje postacie Hugona Steinhausa, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygałskiego, Jerzego Różyckiego, Stanisława Wigury, Franciszka Żwirki, Zofii Kossak-Szczuckiej, Juliusza Kadena-Bandrowskiego, Sergiusza Piaseckiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Tadeusza Peipera, Jerzego Lieberta, Karola Rostworowskiego, Juliusza Osterwy, Leona Schillera, Haliny Konopackiej, Jadwigi Jędrzejowskiej, Stanisława Marusarza
- omawia rozwój teatru i muzyki w okresie międzywojennym
- przedstawia rozwój kina i radia w międzywojennej Polsce - omawia sukcesy polskich sportowców w okresie międzywojennym
- identyfikuje postacie Józefa Lipskiego, Neville'a Chamberlaina
- charakteryzuje położenie międzynarodowe II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.
- wyjaśnia, dlaczego idea Międzymorza i polityka prometejska poniosły fiasko
- wyjaśnia, jak władze Wolnego Miasta Gdańska odebrały niemieckie żądania wobec Polski
- omawia skutki polskiej polityki zagranicznej prowadzonej w okresie sanacji
- ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand
- ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim
- ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim

- ocenia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej
- ocenia rolę państw Świętego Przymierza w tłumieniu ruchów rewolucyjnych w latach 20. i 30. XIX w.
- ocenia skutki rewolucji przemysłowej wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty
- ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych
- ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa
- ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu
- oceni trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów
- ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych
- ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw
- ocenia postawę przywódców powstania wobec problemu kontynuowania walki z zaborcą
- ocenia wpływ decyzji sejmu na przebieg powstania listopadowego
- ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe
- ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski
- ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie chochołowskie
- ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej
- ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w jednoczeniu państwa włoskiego
- ocenia politykę zjednoczeniową Ottona von Bismarcka
- omawia różnice i podobieństwa w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec
- ocenia, jakie znaczenie dla Stanów Zjednoczonych miała wojna secesyjna
- omawia nowatorskie rozwiązania techniczne zastosowane w czasie wojny secesyjnej
- ocenia postawy kolonizatorów wobec rdzennej ludności Afryki
- ocenia skutki ekspansji kolonialnej w Afryce i Azji
- ocenia znaczenie XIX-wiecznego kolonializmu dla metropolii i państw kolonizowanych
- ocenia wpływ postępu technicznego na życie codzienne
- ocenia skutki demokratyzacji ustrojowej na przykładzie Wielkiej Brytanii
- opisuje proces przemian ustrojowych we Francji w drugiej połowie XIX w.
- ocenia, jakie znaczenie miał wzrost popularności kultury fizycznej w XIX w.
- ocenia stosunek opinii międzynarodowej do powstania styczniowego
- omawia przebieg i skutki wydarzeń związanych z powstaniem styczniowym w swoim regionie
- ocenia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu styczniowym
- ocenia postawy Polaków wobec germanizacji
- ocenia rolę Galicji jako ostoji polskiego życia narodowego
- wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano polskim Piemontem
- ocenia znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego
- ocenia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich
- ocenia wkład twórców okresu pozytywizmu i Młodej Polski w rozwój kultury narodowej
- omawia wkład polskich naukowców w rozwój państw amerykańskich i badania nad środowiskiem przyrodniczym Syberii
- ocenia wpływ sytuacji na Bałkanach na wybuch konfliktu światowego
- ocenia skuteczność wojny pozycyjnej i manewrowej
- ocenia metody stosowane przez bolszewików w celu umocnienia swojej władzy
- omawia wpływ rewolucji rosyjskich na układ sił w Europie podczas I wojny światowej
- ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej
- ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej

- ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców
- ocenia, czy polskie jednostki wojskowe walczące w czasie I wojny światowej spełniły pokładane w nich nadzieje
- ocenia znaczenie Aktu 5 listopada dla narodu polskiego
- ocenia rolę, jaką w propagowaniu sprawy polskiej w latach 1914–1919 odegrał Ignacy Jan Paderewski
- ocenia skutki wprowadzenia tzw. małego traktatu wersalskiego
- ocenia rolę Ligi Narodów w okresie międzywojennym
- ocenia, jakie znaczenie miały w okresie międzywojennym ruchy na rzecz zjednoczenia Europy
- ocenia politykę Józefa Stalina wobec przeciwników politycznych i własnego narodu
- ocenia, jakie skutki przyniosło zrealizowanie w praktyce planu budowy państwa komunistycznego
- ocenia rolę keynesizmu w wychodzeniu USA i państw europejskich z Wielkiego Kryzysu
- ocenia skutki Wielkiego Kryzysu
- ocenia, które założenia ideologii nazistowskiej mogły prowadzić do zbrodniczej działalności jej zwolenników
- wymienia działania włoskich faszystów i niemieckich nazistów, które świadczą o totalitarnym charakterze stworzonych przez nich państw
- ocenia skutki społeczne demokratyzacji życia po I wojnie światowej
- ocenia, które wynalazki upowszechnione w okresie międzywojennym najbardziej zmieniły życie ludzi
- ocenia postawę państw europejskich wobec wojny domowej w Hiszpanii
- ocenia skutki stosowania polityki appeasementu wobec Adolfa Hitlera
- ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla odrodzonego państwa polskiego miało objęcie urzędu premiera przez Ignacego Jana Paderewskiego
- ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski
- omawia problemy, które mogły wynikać z podziału Górnego Śląska oraz zapisów traktatu wersalskiego dotyczących Pomorza
- ocenia polityczne i militarne znaczenie Bitwy Warszawskiej
- ocenia sposób rozwiązania polsko-litewskiego sporu o Wilno
- ocenia rządy parlamentarne w II Rzeczypospolitej
- ocenia wpływ kryzysu wewnętrznego na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej
- ocenia decyzję Józefa Piłsudskiego o dokonaniu przewrotu politycznego w Polsce
- ocenia politykę rządów sanacji wobec opozycji
- ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych
- ocenia skuteczność reform gospodarczych podejmowanych w II Rzeczypospolitej
- ocenia dorobek kulturalny i naukowy II Rzeczypospolitej
- ocenia międzynarodową pozycję Polski w okresie międzywojennym
- ocenia sposób rozwiązania problemu Zaolzia w latach 30. XX w.
- ocenia postawę władz polskich wobec żądań wysuwanych przez III Rzeszę w 1938 r.
- ocenia postawę polskiego społeczeństwa w obliczu zbliżającej się wojny
- stosuje pojęcia: prowokacja gliwicka, „Fall Weiss”, Luftwaffe, Einsatzgruppen (Grupy Specjalne), przedmoście rumuńskie
- omawia działalność postaci: Henryka Sucharskiego i Franciszka Dąbrowskiego, Tadeusza Kutrzeby, Władysława Bortnowskiego, Władysława Raginisa, Władysława Langnera, Józefa Unruga, Stanisława Dąbka, Franciszka Kleeberga, Juliusza Rómmla
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1–3 września 1939 r., 3 września 1939 r., 9 września 1939 r., 12 września 1939 r., 28 września 1939 r., 2 października 1939 r.
- przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r.
- porównuje potencjał militarny stron konfliktu
- prezentuje założenia polityki Wielkiej Brytanii i Francji wobec konfliktu polsko-niemieckiego
- stosuje pojęcia: „Fall Gelb”, operacja „Lew morski”, linia Mannerheima, Linia Maginota
- omawia działalność postaci: Carla Gustafa Mannerheima, Vidkuna Quislinga, Hermanna Göringa, Ante

Pavelicia, Léona Degrelle

- omawia wydarzenia związane z datami: 12 marca 1940 r., 9 kwietnia 1940 r., 10 maja 1940 r., 22 czerwca 1940 r., 28 października 1940 r., 6 kwietnia 1941 r.–1 czerwca 1941 r., 10 kwietnia 1941 r.
- szczegółowo opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941, wskazując zmiany na mapie politycznej
- omawia sposób przejęcia kontroli nad republikami bałtyckimi przez ZSRS w 1940 r.
- wyjaśnia znaczenie zawarcia zawieszenia broni w Compiègne w czerwcu 1940 r.
- charakteryzuje sytuację na Bałkanach w 1941 r.
- opisuje przebieg bitwy o Anglię, uwzględniając uzbrojenie obu stron konfliktu oraz sytuację ludności cywilnej Wielkiej Brytanii
- stosuje pojęcia: Lebensraum ('przestrzeń życiowa'), blokada Leningradu, „droga życia”
- omawia działalność postaci: Friedricha von Paulusa, Stepana Bandery
- wymienia wydarzenia związane z datami: 6 grudnia 1941 r., listopad 1942 r., wrzesień 1941 r. styczeń 1944 r.
- omawia znaczenie klęski stalingradzkiej dla Niemiec
- opisuje potencjał wojenny stron konfliktu, ich taktykę oraz uzbrojenie
- stosuje pojęcia: Résistance, Rote Kapelle, polityka „piernika i pejcza”
- charakteryzuje zróżnicowanie polityki niemieckiej na terenach okupowanych
- omawia postawy ludności okupowanej Europy
- stosuje pojęcia: Szoah, „Żegota”, Żydowski Związek Wojskowy, Endlösung ('ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej')
- omawia działalność postaci: Juliusza Grobelnego, Władysława Bartoszewskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Wandy Krahelskiej, Matyldy Getter, Adama Sapiehy, Jana i Antoniny Żabińskich, Jurgena Stroppa
- wymienia miejsca eksterminacji: Chełmno nad Nerem, Babi Jar, Jedwabne, Ponary
- stosuje pojęcia: operacja „Torch”, operacja, Kriegsmarine, U-Boot, Royal Navy
- omawia działalność postaci: Bernarda Montgomery'ego, Erwina Rommla, Karla Dönitza, Isoroku Yamamoto
- wymienia wydarzenia związane z datami: 13 września 1940 r., grudzień 1940 r., listopad 1941 r., sierpień 1942 r., luty 1943 r., październik–listopad 1942 r., 13 maja 1943 r.
- szczegółowo omawia przebieg walk w Afryce i Azji
- opisuje uzbrojenie stron konfliktu
- stosuje pojęcia: operacja „Overlord”, operacja „Market Garden”, operacja „Cytadela”, Włoska Republika Socjalna
- omawia działalność postaci: George'a Pattona, Douglasa MacArthura, Pietra Badoglio
- wymienia wydarzenia związane z datami: 14 stycznia 1943 r., 10 lipca 1943 r., 19 sierpnia 1943 r., 8 września 1943 r., 23/24 czerwca 1944 r., październik 1944 r.
- podaje główne założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej
- opisuje strategię oraz uzbrojenie stron konfliktu
- stosuje pojęcia: projekt „Manhattan”, kamikadze
- omawia działalność postaci: Dwighta Eisenhowera, George'a Pattona, Douglasa MacArthura, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitla, Hirohito
- wymienia wydarzenia związane z datami: 14 stycznia 1943 r., 10 lipca 1943 r., 19 sierpnia 1943 r., 8 września 1943 r., 23/24 czerwca 1944 r., październik 1944 r., 12 stycznia 1945 r., 16 kwietnia 1945 r.
- przedstawia okoliczności zamachu na Hitlera
- stosuje pojęcia: Sonderaktion „Krakau”, „granatowa policja”, paszportyzacja
- wymienia wydarzenia związane z datami: październik 1939 r., 1–2 listopada 1939 r., 5 marca 1940 r., marzec 1941 r.
- wyjaśnia rolę okupantów w zaognianiu trudnych relacji polsko-litewskich i polsko-ukraińskich
- wskazuje grupy społeczne najbardziej narażone na prześladowania niemieckie i sowieckie
- stosuje pojęcie: Rada Narodowa RP
- omawia działalność postaci: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta i Władysława Gomułki, Kazimierza Sosnkowskiego, Cyryla Ratajskiego, Pawła Findera, Marcelego Nowotki

- wymienia wydarzenia związane z datami: 13 listopada 1939 r., marzec 1943 r., 13 kwietnia 1943 r., 30 czerwca 1943 r., 31 grudnia 1943 r., 1 stycznia 1944 r., styczeń 1944 r.
- wymienia tworzące się w ZSRS i w kraju ośrodki przyszłych polskich władz komunistycznych (od powstania PPR do utworzenia KRN)
- charakteryzuje postawę Wielkiej Trójki wobec ZSRS
- stosuje pojęcia: BIP, Związek Odwetu, organizacja „Wachlarz”, Kedyw, Rada Jedności Narodowej, Narodowa Organizacja Wojskowa, Gwardia Ludowa, WRN
- omawia działalność postaci: Cyryla Ratajskiego, Zygmunta Berlinga, Bolesława Bieruta, Franza Kutschery
- wymienia wydarzenia związane z datami: 11 lipca 1943 r., 9 stycznia 1944 r., 26 marca 1943 r., 30 czerwca 1943 r., 1 lutego 1944 r.
- stosuje pojęcia: RONA
- omawia działalność postaci: Ericha von dem Bacha-Zelewskiego, Ludwiga Fischera, Oskara Dirlewangera, Mieczysława Kamińskiego, Edwarda Osóbki-Morawskiego
- ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną
- charakteryzuje przebieg walk na ziemiach polskich w 1945 r.
- omawia sposób funkcjonowania Polskiego Państwa Podziemnego
- wymienia najważniejsze akcje oddziałów polskiego podziemia
- omawia działalność postaci: Władysława Kopańskiego, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga, Michała Żymierskiego ps. Rola, Karola Świerczewskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: styczeń 1940 r., maj 1940 r., sierpień 1940 r., sierpień–wrzesień 1940 r., 1942 r., październik 1943 r., wrzesień 1944 r., 21 kwietnia 1945 r., 5 maja 1945 r.
- opisuje dokonania polskich pilotów podczas II wojny światowej oraz losy polskiej floty wojennej

KLASA IV (poziom podstawowy)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- stosuje pojęcia: układ dwubiegunowy, supermocarstwo, zasada 4D, proces norymberski, doktryna Trumana, plan Marshalla
- omawia działalność postaci: Harry’ego Trumana, George’a Marshalla
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1944–1948, 26 czerwca 1945 r., 17 lipca–2 sierpnia 1945 r., marzec 1947 r.
- przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń materialnych
- wymienia najważniejsze postanowienia konferencji w Poczdamie
- charakteryzuje przyczyny wzrostu znaczenia ZSRS oraz USA
- opisuje genezę, cele oraz strukturę ONZ
- omawia politykę mocarstw wobec okupowanych Niemiec i Austrii
- stosuje pojęcia: żelazna kurtyna, zimna wojna, strefy okupacyjne, Bizonia, Trizonia, blokada Berlina Zachodniego, most powietrzny, NRD, RFN, NATO, Układ Warszawski, EWWiS, Beneluks
- omawia działalność postaci: Konrada Adenauera, Nikity Chruszczowa, Roberta Schumana
- wymienia wydarzenia związane z datami: 5 marca 1946 r., czerwiec 1948 r.–maj 1949 r., 4 kwietnia 1949 r., 23 lipca 1952 r., 5 marca 1953 r., 14 maja 1955 r., luty 1956 r.
- charakteryzuje różnice w podejściu mocarstw do kwestii niemieckiej
- przedstawia przebieg i rezultat sowieckiej blokady Berlina
- wyjaśnia genezę powstania dwóch państw niemieckich
- omawia genezę powstania NATO oraz podaje nazwy najważniejszych państw, które przystąpiły do NATO oraz Układu Warszawskiego
- omawia znaczenie tajnego referatu Chruszczowa
- podaje przyczyny wystąpień na Węgrzech w 1956 r.
- stosuje pojęcia: taktyka biernego oporu, Wielki Skok, rewolucja kulturalna, czerwona książeczka

- omawia działalność postaci: Mahatmy Gandhiego, Mao Zedonga, Ho Chi Minha, Czang Kaj-szeka
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1947 r., 1949 r., 1950–1953
- wskazuje na mapie: Indie, Pakistan, Chiny, Tajwan, Japonię, Koreę Północną i Południową, Wietnam
- opisuje przebieg walki o niepodległość Indii
- opisuje przemiany w Chinach w latach 40. XX w.
- przedstawia postulaty, przebieg i skutek Wielkiego Skoku i rewolucji kulturalnej w Chinach
- wymienia komunistyczne kraje Dalekiego Wschodu
- stosuje pojęcia: Bliski Wschód, syjonizm, kryzys sueski, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Rok Afryki, apartheid, państwa Trzeciego Świata
- omawia działalność postaci: Dawida Ben Guriona, Jasera Arafata, Saddama Husajna, Nelsona Mandeli
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1948 r., 1956 r., 1967 r., 1973 r.
- wskazuje na mapie: Izrael, Egipt, Iran, Irak, Kanał Sueski, Jerozolimę
- charakteryzuje konflikt izraelsko-palestyński, dostrzegając rolę światowych mocarstw w konflikcie na Bliskim Wschodzie
- omawia przyczyny i skutki dekolonizacji Afryki
- opisuje znaczenie rewolucji islamskiej w Iranie
- stosuje pojęcia: kryzys kubański, Praska Wiosna, doktryna Breżniewa, gorąca linia, mur berliński
- omawia działalność postaci: Fidela Castro, Leonida Breżniewa, Johna F. Kennedy'ego
- opisuje przyczyny i przebieg kryzysu kubańskiego
- przedstawia przyczyny i przebieg Praskiej Wiosny
- omawia wydarzenia związane z datami: 1959 r., 1961 r., 1968 r.
- podaje przykłady dziedzin i miejsc rywalizacji pomiędzy ZSRS a USA
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki Praskiej Wiosny
- omawia przebieg rywalizacji amerykańsko-sowieckiej w dziedzinie podboju kosmosu
- stosuje pojęcia: traktaty rzymskie, EWG, Euratom, rewolucja seksualna, feminizm, dzieci kwiaty, ruch hipisowski, pacyfizm, ruchy kontestatorskie, punk, nauka społeczna Kościoła katolickiego, segregacja rasowa
- omawia działalność postaci: Johna F. Kennedy'ego, Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1962–1965, 1964 r., maj 1968 r.
- omawia przyczyny i początki procesu integracji europejskiej
- przedstawia główne przyczyny pojawienia się nowych tendencji w kulturze w latach 60. XX w.
- prezentuje poglądy ruchu feministycznego w drugiej połowie XX w.
- opisuje walkę o równouprawnienie ludności czarnoskórej w USA
- podaje główne założenia przyjęte na soborze watykańskim II
- stosuje pojęcia: Manifest PKWN, TRJN, proces szesnastu, żołnierze niezłomni, kwatery na Łączce, PSL, referendum ludowe
- wymienia wydarzenia związane z datami: 22 lipca 1944 r., 4–11 lutego 1945 r., czerwiec 1945 r., 30 czerwca 1946 r., 19 stycznia 1947 r.
- omawia działalność postaci: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego, Bolesława Bieruta, Danuty Siedzikówny ps. Inka, Witolda Pileckiego
- charakteryzuje znaczenie referendum ludowego
- omawia działalność żołnierzy niezłomnych, podaje przykłady postaci
- opisuje metody walki komunistów z opozycją
- przedstawia wybrane miejsca pamięci ofiar reżimu komunistycznego (Łączka).
- wymienia przykłady wyborów sfałszowanych przez komunistów (referendum ludowe, wybory 1947 r.)
- stosuje pojęcia: linia Curzona, Ziemie Odzyskane, nacjonalizacja przemysłu, kolektywizacja, gospodarka planowa, PGR, „wyścig pracy”, akcja „Wisła”, pogrom kielecki
- omawia działalność postaci: Hilarego Minca, Bolesława Bieruta
- wymienia wydarzenia związane z datami: 6 września 1944 r., 3 stycznia 1946 r., 1947–1949, 1950–1955
- przedstawia bilans polskich strat wojennych
- wskazuje na mapie: granice Polski po II wojnie światowej, linię Curzona, Ziemie Odzyskane, Kresy

Wschodnie

- omawia powojenne przesiedlenia ludności na ziemiach polskich
- omawia znaczenie dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu
- charakteryzuje założenia planu trzyletniego i sześcioletniego
- opisuje przyczyny i przebieg kolektywizacji rolnictwa w Polsce
- wymienia przykłady gospodarczej zależności Polski od ZSRS
- przedstawia przebieg i złożone okoliczności pogromu kieleckiego
- wyjaśnia znaczenie terminów: PZPR, PRL, stalinizm, socrealizm, Pałac Kultury i Nauki, demokracja ludowa
- omawia działalność postaci: Bolesława Bieruta, Józefa Cyrankiewicza, Jakuba Bermana, Hilarego Minca, Władysława Gomułki, kard. Stefana Wyszyńskiego, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1948–1956, 15 grudnia 1948 r., 1952 r.
- omawia zmiany ustrojowe wprowadzane na mocy Konstytucji PRL z 1952 r.
- podaje przykłady socrealizmu w Polsce
- opisuje formy i skutki prześladowania Kościoła katolickiego w okresie stalinizmu,
- przedstawia przypadki mordów sądowych w okresie stalinizmu na przykładzie sprawy gen. Fieldorfa
- opisuje metody sowietyzacji młodego pokolenia Polaków przedsięwzięte przez władze komunistyczne
- stosuje pojęcia: odwilż, aparat bezpieczeństwa, poznański Czerwiec, polski Październik, destalinizacja, ZOMO
- omawia działalność postaci: Władysława Gomułki, kard. Stefana Wyszyńskiego, Konstantego Rokossowskiego
- wyjaśnia przyczyny, przebieg i następstwa poznańskiego Czerwca
- opisuje znaczenie wydarzeń październikowych 1956 r. z uwzględnieniem złożonej sytuacji międzynarodowej;
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1953 r., czerwiec 1956 r., październik 1956 r.
- podaje przykłady odwilży w Polsce po r. 1956
- prezentuje okoliczności powrotu Władysława Gomułki do władzy po śmierci Stalina
- charakteryzuje zakończenie procesu odwilży w Polsce
- stosuje pojęcia: mała stabilizacja, opozycja wewnątrzpartyjna, paryska „Kultura”, obchody Millennium Chrztu Polski, antysemityzm, Grudzień '70, „czarny czwartek”
- omawia działalność postaci: Władysława Gomułki, Willy’ego Brandta, Antoniego Słonimskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika, Edwarda Gierka
- wymienia wydarzenia związane z datami: marzec 1968 r., 7 grudnia 1970 r., 15–17 grudnia 1970 r.
- omawia sytuację gospodarczą z lat 1956–1970
- określa stosunek władz PRL do inteligencji i młodzieży studenckiej
- przedstawia okoliczności i bezpośrednie przyczyny wydarzeń Marca '68
- przedstawia, jak przebiegały obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego i tysięcznej rocznicy chrztu Polski
- ocenia rolę Kościoła katolickiego w kształtowaniu oporu wobec władz PRL
- opisuje najważniejsze wydarzenia procesu normalizacji relacji Polska–RFN
- wyjaśnia genezę Grudnia '70 oraz opisuje przebieg wydarzeń
- stosuje pojęcia i wyjaśnia skróty: „maluch”, propaganda sukcesu, „Pewex”, Czerwiec '76, KOR, ROPCiO, Wolne Związki Zawodowe, drugi obieg, konklawe, wiza
- wymienia wydarzenia związane z datami: czerwiec 1976 r., 16 października 1978 r., czerwiec 1979 r.
- omawia działalność postaci: Leonida Breżniewa, Edwarda Gierka, Jana Pawła II, Stanisława Pyjasa
- prezentuje okoliczności objęcia i umocnienia władzy Edwarda Gierka
- wyjaśnia genezę oraz skutki przemian gospodarczych w czasach rządów Edwarda Gierka
- omawia cechy ustroju politycznego i ekonomicznego Polski w czasie rządów Edwarda Gierka
- tłumaczy, jakie były przyczyny powstania masowej opozycji antykomunistycznej w latach 70. XX w.
- opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.
- przedstawia prześladowania opozycji na przykładzie sprawy Stanisława Pyjasa
- omawia rolę pierwszej pielgrzymki papieża Jana Pawła II do Polski

- stosuje pojęcia: porozumienia sierpniowe, 21 postulatów, strajk solidarnościowy, NSZZ „Solidarność”, „karnawał »Solidarności«”
- omawia działalność postaci: Wojciecha Jaruzelskiego, Michaiła Gorbaczowa, Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz, Jerzego Popiełuszki, Jana Pawła II, Czesława Miłosza
- podaje daty podpisania porozumień w Szczecinie, Gdańsku i Jastrzębiu-Zdroju
- tłumaczy genezę wydarzeń sierpniowych w 1980 r.,
- przedstawia przebieg procesu powstawania NSZZ „Solidarność”
- wyjaśnia, na czym polegał fenomen popularności „Solidarności”
- przedstawia ewolucję postawy władz komunistycznych do opozycji solidarnościowej w latach 1980–1981
- stosuje pojęcia: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, OPZZ, internowanie, pacyfikacja kopalni „Wujek”
- omawia działalność postaci: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha Wałęsy, Jerzego Popiełuszki, Jana Pawła II, Tadeusza Mazowieckiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1980 r., 13 grudnia 1981 r., 1983 r. i 1987 r.
- przedstawia okoliczności i przebieg wprowadzenia stanu wojennego
- charakteryzuje społeczne i polityczne skutki wprowadzenia stanu wojennego
- omawia znaczenie pielgrzymek Jana Pawła II do Polski
- przedstawia sytuację gospodarczą lat 80. w PRL, omawia plany reform gospodarczych podejmowanych przez władze komunistyczne
- stosuje pojęcia: program „gwiazdnych wojen”, pierestrojka, głośność, katastrofa czarnobylska, rakiety batalistyczne
- omawia działalność postaci: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Leonida Breżniewa
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1979 r., 1981–1989
- przedstawia przejawy kryzysu ZSRS w latach 80.
- prezentuje program reform Michaiła Gorbaczowa
- prezentuje polityczne następstwa katastrofy czarnobylskiej
- opowiada o reformach wewnętrznych ZSRS wprowadzonych przez Gorbaczowa (głośność i pierestrojka)
- wyjaśnia rolę konfliktu afgańskiego w procesie słabnięcia ZSRS
- stosuje pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja, „aksamitny rozwód”, masakra na placu Tiananmen, upadek muru berlińskiego
- omawia działalność postaci: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Václava Havla, Helmuta Kohla, Nicolae Ceaușescu
- wymienia wydarzenia związane z datami: 25 grudnia 1989 r., 9 listopada 1989 r.–3 października 1990 r.
- omawia przyczyny upadku komunizmu w Europie w latach 1989–1991
- charakteryzuje najważniejsze wydarzenia procesu jednoczenia Niemiec
- stosuje pojęcia: WNP, pomarańczowa rewolucja, Euromajdan, wojny czeczeńskie
- omawia działalność postaci: Borysa Jelcyna, Giennadija Janajewa, Dżohara Dudajewa, Alaksandra Łukaszenki
- wymienia wydarzenia związane z datami: 8 grudnia 1991 r., 26 grudnia 1991 r.
- charakteryzuje proces rozpadu ZSRS i określa jego następstwa
- opisuje konflikty na terenie byłej Jugosławii i podaje ich wyniki
- przedstawia przebieg wojen czeczeńskich i ich rezultaty
- omawia zmiany polityczne na terenie Ukrainy i kształtowanie się silnej, niezależnej od Rosji państwowości ukraińskiej
- wskazuje na mapie: Jugosławię, Serbię, Czarnogórę, Słowenię, Chorwację, Bośnię i Hercegowinę, Macedonię, Kosowo, Czeczenię, Mołdawię
- stosuje pojęcia: Komisja Europejska, Unia Europejska, Parlament Europejski, układ z Schengen, grupa helsińska
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1993 r., 2004 r., 2020 r.
- wskazuje na mapie państwa należące do różnych wspólnot europejskich
- podaje przyczyny integracji europejskiej

- przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej
- omawia proces stopniowego rozszerzania UE
- charakteryzuje znaczenie układu z Schengen
- omawia symbole UE
- stosuje pojęcia: internet, telefonia komórkowa, komercjalizacja, popkultura, Al-Kaida, Państwo Islamskie (ISIS), amerykanizacja, „globalna wioska”, antyglobaliści, slumsy
- omawia działalność postaci: George’a W. Busha, Osamy bin Ladena
- wymienia wydarzenia związane z datami: 11 września 2001 r., 11 marca 2004 r., 7 lipca 2005 r.
- omawia zalety i wady nowych środków komunikacji
- wskazuje cechy współczesnej kultury masowej
- przedstawia główne społeczno-gospodarcze problemy współczesnego świata
- prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata
- charakteryzuje zagrożenia współczesnego terroryzmu,
- omawia ataki terrorystyczne na WTC, kolej w Madrycie i londyńskie metro
- stosuje pojęcia: Okrągły Stół, sejm kontraktowy, wybory czerwcowe
- omawia działalność postaci: Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 5 kwietnia 1989 r., 4 czerwca 1989 r.
- podaje główne założenia porozumień Okrągłego Stołu
- prezentuje zasady i najważniejsze skutki wyborów z 4 czerwca 1989 r.
- stosuje pojęcia: „wojna na górze”, lustracja, dekomunizacja
- omawia działalność postaci: Tadeusza Mazowieckiego, Leszka Balcerowicza, Lecha Kaczyńskiego, Lecha Wałęsy, Aleksandra Kwaśniewskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 22 grudnia 1990 r., 1991 r., 1992 r., 2 kwietnia 1997 r.
- charakteryzuje zmiany ustrojowe wprowadzone w grudniu 1989 r.
- przedstawia scenę polityczną III RP
- opisuje okoliczności wycofania wojsk sowieckich z Polski
- stosuje pojęcia: hiperinflacja, reformy Balcerowicza, gospodarka wolnorynkowa, popiwek, bezrobocie strukturalne
- omawia działalność postaci: Leszka Balcerowicza
- charakteryzuje zjawisko hiperinflacji i metody walki z nią
- przedstawia założenia planu Balcerowicza
- charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki transformacji społeczno-gospodarczej
- stosuje pojęcia: Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski, strefa Schengen, traktat akcesyjny, program dopłat bezpośrednich
- omawia działalność postaci: Jerzego Buzka, Leszka Millera, Aleksandra Kwaśniewskiego
- wyjaśnia wydarzenia związane z datami: 12 marca 1999 r., 1 maja 2004 r., 2007 r.
- przedstawia proces rozpadu instytucji dawnego bloku wschodniego w Europie Środkowo-Wschodniej
- omawia proces przyjmowania Polski do struktur NATO oraz rolę w strukturach tej organizacji
- wymienia kraje wchodzące w skład Trójkąta Weimarskiego i Grupy Wyszehradzkiej

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- stosuje pojęcia: taktyka salami, Kominform
- wymienia wydarzenia związane z datami: 25 kwietnia 1945 r., 20 listopada 1945 r. –1 października 1946 r., czerwiec 1947 r., 27 września 1947 r.
- wyjaśnia przyczyny spadku wpływów Wielkiej Brytanii i Francji
- przedstawia przejawy wzrostu znaczenia komunizmu w Europie
- opisuje znaczenie doktryny Trumana oraz planu Marshalla dla procesu integracji europejskiej
- przedstawia przebieg i wynik wojny domowej w Grecji
- stosuje pojęcia: powstanie berlińskie, tajny referat, Rada Europy

- omawia działalność postaci: Wilhelma Piecka, Waltera Ulbrichta, Janosa Kadara, Imre Nagya, Alcide de Gasperiego, Józsefa Mindszentyego, Ławrientija Berii, Pála Malétera
- wymienia wydarzenia związane z datami: 20 września 1949 r., 7 października 1949 r., 16 czerwca 1953 r., 23 października–4 listopada 1956 r.
- podaje przyczyny powstania berlińskiego z 1953 r.
- charakteryzuje przebieg integracji europejskiej w latach 50. XX w.
- charakteryzuje cechy stalinizmu w państwach Europy Środkowo-Wschodniej
- opisuje przebieg i skutki wydarzeń na Węgrzech w 1956 r.
- omawia formy kultu jednostki w krajach komunistycznych
- stosuje pojęcia: Kuomintang, Czerwona Gwardia, hunwejbini, Czerwoni Khmerzy
- omawia działalność postaci: Douglasa MacArthura, Kim Ir Sena, Denga Xiaopinga
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1954 r., 1955–1975, 1971
- wskazuje na mapie: Laos, Kambodżę, Kaszmir
- opisuje proces dekolonizacji Azji oraz ocenia jego następstwa
- podaje przykłady państw Dalekiego Wschodu współpracujących z USA
- charakteryzuje komunistyczne reżimy w Chinach, Korei Północnej, Wietnamie i Kambodży, uwzględniając szczególnie stosunek władzy do jednostki
- przedstawia przykłady konfliktów postkolonialnych w Azji
- stosuje pojęcia: bantustan, OJA, Ruch Państw Niezaangażowanych, harkisi, kibuc, ajatollah
- omawia działalność postaci: Gamala Abdela Nasera, ajatollaha Ruhollaha Chomejnigo, Frederika de Klerka, Patrice'a Lumumby
- wskazuje na mapie: półwysep Synaj, Zachodni Brzeg Jordanu, wzgórze Golan, Kuwejt, Jerozolimę, Tel Awiw, Biafrę, Katangę
- wymienia wydarzenia związane z datami: 14 maja 1948 r., 1954 r., 1979 r., 1980–1988, 1990–1991
- opisuje przebieg konfliktu izraelsko-palestyńskiego w latach 1948–1973
- opisuje przebieg dekolonizacji Afryki, charakteryzuje nowe zależności postkolonialne i problemy nowych państw
- stosuje pojęcia: „socjalizm z ludzką twarzą”, operacja „Dunaj”, Vietcong
- omawia działalność postaci: Alexandra Dubčeka, Augusto Pinocheta, Daniela Ortegi, Salvadora Allende, Gustáva Husáka, Ryszarda Siwca, Ernesto Che Guevary
- charakteryzuje przyczyny i przebieg wojny w Wietnamie
- omawia okoliczności przejścia władzy przez Pinocheta
- omawia wydarzenia związane z datami: 12 kwietnia 1961 r., 17 kwietnia 1961 r., 1975 r.
- stosuje pojęcia: Euratom, EFTA, egzystencjalizm, teatr absurdu, festiwal Woodstock, Czarne Pantery
- omawia działalność postaci: Betty Friedan, Malcolma X, Rosy Parks
- wymienia wydarzenia związane z datami: grudzień 1965 r., 15–18 sierpnia 1969 r.
- podaje przykłady dotyczące kultury lat 60.: Elvisa Presleya, Marilyn Monroe, Brigitte Bardot, Jamesa Deana, Marlona Brando
- wyjaśnia genezę terroru środowisk skrajnie lewicowych
- określa znaczenie festiwalu w Woodstock
- ocenia znaczenie reform soboru watykańskiego II
- ocenia znaczenie zamachu na prezydenta USA J. F. Keneddy'ego
- stosuje pojęcia: obława augustowska, WiN, Blok Demokratyczny, Testament Polski Walczącej, odchylenie prawicowo-nacjonalistyczne
- omawia działalność postaci: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Jana Stanisława Jankowskiego, Kazimierza Pużaka, Władysława Gomułki, Antoniego Hedy, Stefana Bembińskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 27 lipca 1944 r., 16 sierpnia 1944 r., 1 grudnia 1944 r., 31 grudnia 1944 r., 19 stycznia 1945 r., 27 marca 1945 r., 1 lipca 1945 r., 1946 r., 28 kwietnia 1947 r., 1958 r.
- stosuje pojęcia: bitwa o handel, PKPG, CUP, repatriacja dóbr kultury
- omawia działalność postaci: Wincentego Pstrowskiego, Karola Świerczewskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego i Piotra Zaremby

- wymienia wydarzenia związane z datami: listopad 1945 r., 1949 r., 28 października 1950 r.
- określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu
- podaje konsekwencje wymiany pieniędzy w 1950 r.
- ocenia okres odbudowy oraz charakteryzuje projekty reformy rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu i handlu
- stosuje pojęcia: nomenklatura, ZMP, Służba Polsce, ZWM, ZSL, SD, ruch księży patriotów, Stowarzyszenie PAX
- omawia działalność postaci: Witolda Pileckiego, Czesława Kaczmarska, Zenona Kliszki, Michała Żymierskiego ps. Rola, Jana Padewskiego, Bolesława Piaseckiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: wrzesień 1947 r., czerwiec 1948 r., 22 lipca 1952 r.
- przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej
- przedstawia nurt współpracy z komunistami części przedwojennych środowisk politycznych
- stosuje pojęcia: puławianie, natolińczycy, Klub Krzywego Koła, „Po Prostu”, Kluby Młodej Inteligencji
- omawia działalność postaci: Józefa Świątły, Józefa Cyrankiewicza, Romana Strzałkowskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 28–30 czerwca 1956 r., 19–20 października 1956 r., 1957 r.
- prezentuje poglądy natolińczyków oraz puławian
- wyjaśnia, jakie było znaczenie VIII Plenum KC PZPR
- ocenia postawy Józefa Cyrankiewicza i Władysława Gomułki wobec wydarzeń poznańskich na podstawie tekstów źródłowych
- porównuje przebieg i skutki polskiego Czerwca i Października 1956 r. z powstaniem węgierskim z 1956 r.
- stosuje pojęcia: plan Rapackiego, polska szkoła filmowa, dogmatycy, rewizjoniści, „Znak”, rewizjoniści i dogmatycy, „komandosi”, list biskupów polskich do niemieckich, List 34, Marzec '68, „bananowa młodzież”
- omawia działalność postaci: Jana Józefa Lipskiego, Karola Modzelewskiego, Jerzego Giedroycia, Zbigniewa Cybulskiego, Andrzeja Wajdy, Kazimierza Dejmka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Adama Rapackiego, Piotra Jaroszewicza
- wymienia wydarzenia związane z datami: listopad 1965 r., 1966 r., styczeń 1968 r., 7 grudnia 1970 r.
- opisuje pierwsze reakcje i działania tworzącej się opozycji
- charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim po umocnieniu się władzy Władysława Gomułki
- ocenia zachowanie władz PRL i ZSRS w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r.
- wyjaśnia znaczenie terminów i skrótów: Uniwersytet Łatający, Kluby Inteligencji Katolickiej, KPN, RMP, Wolne Związki Zawodowe, Studencki Komitet „Solidarności”
- wymienia wydarzenia związane z latami: 1975 r., 1977 r.
- omawia działalność postaci: Jacka Kuronia, Kazimierza Świtonia, Leszka Moczulskiego, Andrzeja Gwiazdy, Piotra Jaroszewicza, Antoniego Macierewicza, Jana Józefa Lipskiego, Jana Lityńskiego, Zbigniewa Romaszewskiego, Edwarda Lipińskiego, Adama Michnika, Romualda Szeremietiewa, Anny Walentynowicz, Aleksandra Halla, Bogdana Borusewicza, Kazimierza Wyszczkowskiego, Leszka Moczulskiego, Wandy Rutkiewicz
- omawia oraz wskazuje na mapie najważniejsze inwestycje gospodarcze z lat 1970–1980
- przytacza przykłady działań opozycyjnych w latach 70. XX w.
- porównuje podobieństwa i różnice polityki władz PRL w stosunku do Kościoła za rządów Gomułki i Gierka
- wymienia osiągnięcia polskich sportowców w okresie rządów Gierka
- omawia działalność postaci: Wojciecha Jagielskiego, Stanisława Kani, Czesława Kiszczaka, Ryszarda Kuklińskiego, Adama Michnika, Bronisława Geremka, Mieczysława Rakowskiego, Lecha Kaczyńskiego, Andrzeja Gwiazdy, Tadeusza Mazowieckiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 17 września 1980 r., wrzesień–październik 1981 r.
- opisuje wpływ sytuacji międzynarodowej na działalność „Solidarności” w Polsce w latach 1980–1981
- przedstawia rolę płk. Ryszarda Kuklińskiego w kształtowaniu polityki Zachodu wobec Polski w okresie

1980–1981

- stosuje pojęcia: wydarzenia bydgoskie, spotkanie w Magdalence, Pomarańczowa Alternatywa, ustawa Wilczka
- omawia działalność postaci: Wojciecha Jagielskiego, Stanisława Kani, Czesława Kiszczaka, Ryszarda Kuklińskiego, Zbigniewa Messnera, Alfreda Miodowicza, Adama Michnika, Bronisława Geremka, Mieczysława Rakowskiego, Władysława Frasyniuka, Heleny Łuczywo, Waldemara Fydrycha, Przemysława Gintrowskiego, Jacka Kaczmarskiego
- wymienia wydarzenia związane z datami: 22 lipca 1983 r., 1983 r., 19 października 1984 r., 1988 r.
- opisuje przebieg wydarzeń polityczno-społecznych w Polsce w latach 1981–1989 na tle sytuacji międzynarodowej
- omawia rosnące różnice w stanowiskach działaczy „Solidarności” wobec władz komunistycznych i planu porozumień politycznych w kraju w latach 1988–1989
- stosuje pojęcia: mudżahedini, talibowie, układy Salt 1 i Salt 2
- omawia działalność postaci: Jimmiego Cartera, Jurija Andropowa, Konstantina Czernienki, Helmuta Kohla, Margaret Thatcher
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1985 r., 1986 r.
- omawia międzynarodowe skutki kryzysu władzy w ZSRS
- przedstawia rolę polityki zbrojeń USA i projektu „wojen gwiazdnych” dla załamania potencjału zbrojeniowego ZSRS
- stosuje pojęcia: Węgierskie Forum Demokratyczne, Trójkątny Stół
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1 stycznia 1993 r., 22 maja 1988 r., 29 grudnia 1989 r., czerwiec 1990 r.
- porównuje burzliwy przebieg upadku reżimu komunistycznego w Rumunii i Albanii z pokojowymi przemianami w Czechosłowacji i na Węgrzech
- charakteryzuje zmiany społeczne i gospodarcze w Chinach po śmierci Mao Zedonga z uwzględnieniem masakry na placu Tiananmen
- opisuje okoliczności i skutki rozpadu Czechosłowacji
- ocenia wpływ przemian politycznych w Polsce na proces rozpadu komunizmu w Europie
- omawia działalność postaci: Stanisława Szuszkiewicza, Leonida Kuczmy, Achmada i Ramzana Kadyrowów, Slobodana Miloševicia
- wymienia wydarzenia związane z datami: 1988–1994, 1990, 1999, 2000, 2004, 11 marca 1990 r.,
- prezentuje zróżnicowane losy państw postsowieckich i próby stworzenia rosyjskiej strefy wpływów
- charakteryzuje postanowienia umowy z Dayton i układu paryskiego z 1995 r.
- omawia genezę oraz przebieg konfliktu pomiędzy Tutsi i Hutu
- przedstawia przebieg konfliktu azersko-ormiańskiego o Górski Karabach
- przedstawia przyczyny i skutki terroryzmu Czeczenów
- wymienia wydarzenia związane z datami: 26 marca 1995 r., 16 grudnia 1991 r., 8 kwietnia 1994 r., 16 kwietnia 2003 r.
- charakteryzuje różne koncepcje integracji Unii Europejskiej: „Europa ojczyzn” i federacja
- ocenia przyczyny i znaczenie brexitu
- wymienia podstawowe instytucje Unii Europejskiej
- stosuje pojęcia: Anonimous, protokół z Kioto, slumsy, bogata Północ i biedne Południe, fundamentalizm
- ocenia rozwój kultury masowej, prezentując jej wady i zalety
- przedstawia postulaty antyglobalistów i je ocenia
- omawia wpływ kapitału na politykę we współczesnym świecie
- wymienia czynniki związane ze współczesną gospodarką światową, które negatywnie wpływają na stan środowiska naturalnego
- omawia zagrożenia wynikające z działalności Państwa Islamskiego
- omawia przebieg konfliktu na Bliskim Wschodzie po 2001 r.
- przedstawia udział Polaków w wojnie w Iraku i w Afganistanie
- omawia działalność postaci: Czesława Kiszczaka, Andrzeja Gwiazdy, Kornela Morawieckiego, Leszka

Moczulskiego, Adama Michnika

- przedstawia podział obozu solidarnościowego i różne oceny przemian z 1989 r.
- dostrzega znaczenie powstania niezależnej prasy
- zna okoliczności objęcia stanowiska prezydenta przez Wojciecha Jaruzelskiego
- stosuje pojęcia i rozwija skróty: PC, BBWR, KPN, UOP, WSI, SDRP, SLD
- omawia działalność postaci: Czesława Kiszczaka, Floriana Siwickiego, Zbigniewa Bujaka, Jarosława Kaczyńskiego, Leszka Millera, Waldemara Pawlaka, Ryszarda Kaczorowskiego
- omawia i ocenia zmiany w strukturach resortów siłowych
- opisuje proces transformacji polskiej lewicy i przyczyny jej zwycięstwa wyborczego w latach 90.
- omawia przebieg i znaczenie reformy samorządowej
- przedstawia reformę administracyjną kraju z 1999 r.
- stosuje pojęcia: gospodarka wielosektorowa, biedaszyby, denominacja
- umiejscawia w czasie: reformy Balcerowicza, wprowadzenie denominacji
- omawia znaczenie prywatyzacji i skutki reform społeczno-gospodarczych
- wyjaśnia związek reform gospodarczych z aferami gospodarczymi w latach 90. w Polsce
- umieszcza w czasie proces integracji Polski z UE
- charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki integracji Polski z UE
- omawia znaczenie funkcjonowania Polski w ramach strefy Schengen

KLASA I (poziom rozszerzony)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- prawidłowo stosuje pojęcia: *historia, prehistoria, nauki pomocnicze historii*,
- prawidłowo stosuje pojęcia *prehistoria*,
- wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza),
- wskazuje na mapie rejon pojawienia się *Homo sapiens*,
- wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat),
- wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki,
- rozpoznaje pismo klinowe,
- wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii,
- wskazuje na mapie Egipt i Nil,
- wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej,
- rozpoznaje pismo hieroglificzne,
- rozpoznaje piramidy egipskie i wyjaśnia ich rolę,
- rozpoznaje pismo hieroglificzne,
- rozpoznaje świątynie egipskie i wyjaśnia ich rolę,
- wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą), Fenicji, Persji,
- wymienia główne założenia monoteizmu,
- rozpoznaje pismo fenickie,
- wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki,
- rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin,
- wskazuje na mapie teren Grecji,
- wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji na dzieje Hellady,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Hellada, Hellenowie*,
- rozpoznaje pismo greckie,
- rozpoznaje pałac w Knossos,
- prawidłowo stosuje pojęcie *polis*,
- wymienia główne cechy systemu *polis*,
- wskazuje na mapie Spartę,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *oligarchia, wychowanie spartańskie*,
- wymienia główne organy władzy w Sparcie,
- wskazuje na mapie Ateny,
- prawidłowo umiejscawia w czasie Peryklesa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *demokracja, oligarchia, obywatel*,
- wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach,
- wskazuje na mapie Persję,
- umiejscawia w czasie wojny perskiej,
- rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego,
- wskazuje odniesienia do dziejów starożytnej Grecji w kulturze współczesnej,
- umiejscawia w czasie wojnę peloponeską,
- wskazuje na mapie Ateny, Spartę i Teby,
- rozpoznaje ateński Akropol,
- rozpoznaje głównych bogów greckich,
- podaje cechy religii greckiej,
- rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: *filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie*,
- rozpoznaje najważniejsze dzieła sztuki i nauki starożytnej Grecji,
- rozpoznaje świątynie grecką i wymienia jej cechy,
- lokalizuje na mapie Macedonię i Persję,
- lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego,

- rozpoznaje hoplitę macedońskiego,
- wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego,
- lokalizuje na mapie imperium Aleksandra Macedońskiego i państwa powstałe po rozpadzie imperium,
- lokalizuje w czasie śmierć Aleksandra Wielkiego,
- rozpoznaje starożytną Aleksandrię,
- wskazuje na mapie Italię, Rzym,
- lokalizuje w czasie powstanie Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcie *monarchia*,
- lokalizuje w czasie powstanie republiki,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia, republika, obywatel*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *legion, imperium*,
- rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *republika, obywatel, niewolnictwo, gladiator*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *republika, triumwirat*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *cesarstwo, Imperium Rzymskie, romanizacja, dynastia*,
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie wczesnego cesarstwa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *cesarstwo, Imperium Rzymskie, romanizacja, urbanizacja, dynastia*,
- wskazuje na mapie Imperium Rzymskie w okresie późnego cesarstwa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo rzymskie, łacina*,
- rozpoznaje główne dzieła architektury starożytnego Rzymu,
- podaje główne cechy religii rzymskiej,
- rozpoznaje głównych bogów rzymskich,
- prawidłowo stosuje pojęcie *chrześcijaństwo*,
- umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa,
- rozpoznaje symbole chrześcijaństwa,
- prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego,
- prawidłowo umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego,
- wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcie *Bizancjum*,
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego,
- rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie, chrystianizacja, zakon benedyktynów*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Arabowie, islam, muzułmanie, Beduini*,
- prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni powstanie islamu,
- rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie, Frankowie, chrystianizacja*,
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków,
- lokuje w czasie i przestrzeni powstanie Państwa Kościelnego,
- lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcie *cesarz*,
- wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat z Verdun,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Prasłowianie, Słowianie, początki państwowości*,
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich,
- prawidłowo stosuje pojęcie *stan społeczny*,
- opisuje elementy drabiny feudalnej,
- rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Normanowie, wikingowie, Węgrzy*,
- prawidłowo wskazuje na mapie tereny Skandynawii, obszary najazdów normańskich i węgierskich,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura łużycka, Biskupin*,

- wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich,
- rozpoznaje gród w Biskupinie,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan,
- prawidłowo stosuje pojęcie *Piastowie*,
- lokalizuje w czasie chrzest Polski,
- lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego,
- wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *król, koronacja*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *tendencje centralistyczne, tendencje decentralistyczne*,
- wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów,
- wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela,
- umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego,
- lokalizuje w czasie panowania Bolesława Krzywoustego,
- wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego,
- umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo pierwszych Piastów,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *książę, król, rycerz*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm*,
- wymienia cele polityki Grzegorza VII,
- lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie,
- lokalizuje w czasie okres krucjat,
- prawidłowo stosuje pojęcie *krucjata*,
- lokalizuje na mapie imperium mongolskie,
- prawidłowo stosuje pojęcie Mongołowie,
- rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia stanowa, stan*,
- wymienia stany w średniowieczu,
- rozpoznaje cechy gospodarki średniowiecznej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *dwupolówka, trójpolówka, targi, jarmarki, bank*,
- rozpoznaje cechy średniowiecznego miasta,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *trójpolówka, ratusz, cech*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zakon, klasztor, herezja*,
- rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim,
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej,
- lokalizuje w czasie śmierć Bolesława Krzywoustego,
- rozpoznaje na mapie Polskę w czasach rozbicia dzielnicowego,
- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego,
- rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim,
- prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy, Ruś*,
- lokuje na mapie sąsiadów Polski w XII–XIII w.,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni rozbicie dzielnicowe w Polsce,
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka,
- wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka,
- wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka,
- prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego,
- rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego,
- prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie,

- rozpoznaje na mapie monarchię Jagiellonów,
- prawidłowo stosuje pojęcie *unia personalna*,
- wymienia założenia przywileju koszyckiego,
- wymienia założenia unii w Krewie,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką,
- wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni wojnę stuletnią,
- wymienia przyczyny i skutki wojny stuletniej,
- prawidłowo stosuje pojęcie *Cesarstwo*,
- wymienia przyczyny kryzysu Kościoła w XIV–XV w.,
- prawidłowo stosuje pojęcie *czarna śmierć*,
- prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *husyci, Turcy osmańscy*,
- prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią,
- wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny trzynastoletniej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia stanowa, przywilej stanowy*,
- rozpoznaje cechy polskiej monarchii stanowej,
- rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza,
- rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce,
- rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych,
- klasyfikuje źródła historyczne,
- wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne,
- prawidłowo wyjaśnia pojęcia: *paleolit, neolit, antropogeneza, rewolucja neolityczna*,
- przedstawia na mapie przebieg migracji *Homo sapiens*,
- wskazuje na mapie obszar Sumeru,
- wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej,
- wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw,
- wyjaśnia cechy ustrojowe mezopotamskich państw,
- rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej,
- opisuje warunki naturalne Egiptu,
- opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu,
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej,
- wyjaśnia okoliczności powstania piramid,
- wymienia główne cechy religii egipskiej,
- rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej,
- wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej,
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej,
- wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan,
- wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin,
- rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne,
- opisuje warunki naturalne Grecji,
- wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska, „wieki ciemne”*,
- wymienia główne cechy cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Wielka Kolonizacja, kolonia, metropolia*,
- wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej,
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty,
- opisuje strukturę społeczną Sparty,
- prawidłowo stosuje pojęcie *helota*,
- wymienia etapy życia spartiaty,

- wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *ostracyzm, demagog, tyran*,
- opisuje strukturę społeczną Aten,
- rozpoznaje plan antycznych Aten,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *hoplita, falanga, triera, bieg maratoński*,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina, Plateje, Mykale),
- prawidłowo stosuje pojęcie *hegemonia*,
- podaje przyczyny i skutki wojny peloponeskiej,
- wymienia główne etapy wojny peloponeskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura helleńska, wyrocznia delficka, gimnazjon*,
- wyjaśnia rolę Homera,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia sztuki i nauki antycznych Greków,
- prawidłowo stosuje pojęcie *historiografia*,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Granikos, Issos, Gaugamela),
- prawidłowo stosuje pojęcie *epoka hellenistyczna*,
- prawidłowo stosuje pojęcie *kultura hellenistyczna*,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne epoki hellenistycznej,
- opisuje warunki naturalne Italii,
- wskazuje na mapie tereny zamieszkiwane przez Etrusków,
- wyjaśnia pojęcia: *monarchia, patrycjusze, plebejusze*,
- opisuje strukturę społeczną Rzymu w okresie monarchii,
- wyjaśnia pojęcia: *monarchia, republika*,
- wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *konsul, dyktator, patrycjusze, plebejusze*,
- opisuje strukturę społeczną Rzymu,
- rozpoznaje plan antycznego Rzymu,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja, triumf*,
- opisuje strukturę legionu rzymskiego,
- wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickich (Kanny, Zama),
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcie *proletariusze*,
- lokalizuje w czasie powstanie Spartakusa,
- wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej,
- wymienia skutki reformy wojskowej Mariusza,
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta,
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Oktawiana Augusta,
- wyjaśnia pojęcia: *pryncypat, „komedia republiki”, kult cesarza*,
- wyjaśnia pojęcia: *limes, dominat, tetrarchia, szlak bursztynowy*,
- lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia cesarza Dioklecjana,
- wymienia cechy prawa rzymskiego,
- wymienia cechy sztuki i architektury rzymskiej,
- wyjaśnia pojęcia: *Panteon, Koloseum, akwedukt*,
- wymienia główne cechy chrześcijaństwa,
- wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej,
- wyjaśnia symbole chrześcijaństwa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mesjasz, męczennicy, herezja, bazylika*,
- prawidłowo stosuje pojęcie *barbarzyńcy*,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *wielka wędrówka ludów*,

- wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie,
- przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *państwo autokratyczne, państwo teokratyczne, Kodeks Justyniana*,
- wymienia cechy sztuki bizantyjskiej,
- wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego,
- rozpoznaje plan Konstantynopola,
- opisuje cechy ustrojowe państw germańskich,
- wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie,
- wymienia skutki działania zakonu benedyktynów,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *wiec, drużyna, reguła zakonna, arianizm, skryptorium*,
- wymienia główne założenia religii islamskiej,
- wymienia etapy rozwoju religii islamskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Mahomet, Allah, Koran, meczet*,
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków,
- prawidłowo stosuje pojęcie *monarchia patrymonialna*,
- wymienia cechy armii Franków,
- opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów,
- wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *marchia, hrabstwo, siedem sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska*,
- wymienia cechy armii Karola Wielkiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *uniwersalizm cesarski, I Rzesza*,
- za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów,
- za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych,
- opisuje cechy kultury Słowian i ich wierzeń,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *system lenny, wasal, senior, herb*,
- wymienia rodzaje renty feudalnej,
- charakteryzuje życie codzienne rycerzy i chłopów,
- za pomocą mapy wskazuje tereny ludów germańskich żyjących w Skandynawii,
- wymienia przyczyny ekspansji Normanów i Węgrów,
- rozpoznaje pismo runiczne,
- lokalizuje w czasie powstanie królestwa angielskiego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *ród, plemię, drużyna, opole, kultura archeologiczna, Wiślanie, Polanie*,
- opisuje rolę bursztynowego szlaku,
- wymienia osiągnięcia Mieszka I,
- wymienia przyczyny chrystianizacji Polski,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *drużyna, gród, Wieleci*,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego,
- wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie, Szczerbiec*,
- lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią,
- umiejscawia w czasie koronację Mieszka II,
- wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II,
- wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego,
- wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława,
- prawidłowo stosuje pojęcie *powstanie ludowe*,
- lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami,
- wskazuje zmiany terytorialne państwa polskiego w czasach Bolesława Krzywoustego,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia patrymonialna, drużyna*,
- wymienia cechy ustrojowe Polski pierwszych Piastów,
- wyjaśnia pojęcia: *wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat*,

- lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę,
- wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary, na których przeważał katolicyzm,
- wymienia różnice między katolicyzmem a prawosławiem,
- wymienia przyczyny i skutki krucjat,
- wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat,
- wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich,
- wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą,
- wyjaśnia pojęcie *monarchia stanowa*,
- wymienia przykłady reprezentacji stanowych w poszczególnych państwach,
- lokalizuje w czasie powstanie parlamentów w Anglii i we Francji,
- wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w.,
- wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza,
- wyjaśnia rolę cechów i gildii,
- wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *patrycjat, pospólstwo, cech, gildia*,
- wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów),
- wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw,
- prawidłowo stosuje pojęcie *ruchy monastyczne*,
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki,
- wyjaśnia znaczenie pojęcia *kultura uniwersalna*,
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej,
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej,
- wyjaśnia pojęcia: *rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego*,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *seniorat, pryncypat*,
- wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą,
- wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę,
- wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast,
- wymienia zmiany ekonomiczno-społeczne na ziemiach polskich w dobie rozbicia dzielnicowego,
- wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski,
- wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski,
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- wyjaśnia rolę Kościoła w próbach jednoczenia ziem polskich,
- wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka,
- wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami,
- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami,
- wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego,
- wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego,
- lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej,
- wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach,
- lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach oraz unię w Krewie,
- wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej,
- prawidłowo stosuje pojęcie *przywilej generalny*,
- wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem,
- lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego,
- za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej,
- prawidłowo lokuje Burgundię i Szwajcarię na mapie,
- wymienia przyczyny kryzysu Cesarstwa w XIII–XIV w.,

- prawidłowo stosuje pojęcie *rekonkwista*,
- wymienia przyczyny i skutki czarnej śmierci,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *niewola awiniońska*, *wielka schizma zachodnia*, *sobór w Konstancji*,
- wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego,
- wymienia główne założenia ideologii husyckiej,
- lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną,
- wymienia przyczyny wojny trzynastoletniej,
- wymienia skutki II pokoju toruńskiego,
- lokuje w czasie przywilej cerekwicko-nieszawski i wymienia jego postanowienia,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia elekcyjna*, *sejmik*, *rada królewska*, *senat*,
- wymienia postanowienia najważniejszych przywilejów szlacheckich,
- za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki,
- wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce,
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce.

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- opisuje rodzaje źródeł historycznych,
- wyjaśnia zasady krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów źródeł historycznych,
- wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka,
- wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej,
- opisuje warunki naturalne Mezopotamii,
- wyjaśnia okoliczności powstania i rolę pisma,
- wyjaśnia rolę Sargona Wielkiego,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Sumerów,
- wyjaśnia cechy religii Sumerów,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny oraz struktury społeczne Babilonu i Asyrii,
- wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii,
- wyjaśnia cechy religii Babilonu i Asyrii,
- wyjaśnia rolę Hammurabiego,
- wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu,
- opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu,
- wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej,
- wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej,
- wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską,
- opisuje cywilizacyjną rolę Hetytów,
- za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela, Persji,
- wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej,
- wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu,
- charakteryzuje specyfikę imperium perskiego,
- wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin,
- wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu,
- opisuje i porównuje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- opisuje proces i wyjaśnia znaczenie Wielkiej Kolonizacji,
- opisuje struktury społeczne *polis*,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *efor*, *geruzja*, *zgromadzenie ludowe*,

- opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego,
- wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Sparcie,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenie ludowe*, *Rada Pięciuset*, *sąd ludowy*, *strateg*,
- wyjaśnia sytuację prawną kobiet w Atenach,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską,
- wyjaśnia genezę wojen perskich,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków,
- wymienia skutki wojen grecko-perskich,
- za pomocą mapy opisuje wojnę peloponeską,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Leuktrami,
- wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa,
- opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii),
- opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji,
- opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji,
- wyjaśnia rolę Archimedesza,
- wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej,
- wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego,
- wyjaśnia główne cechy kultury hellenistycznej,
- wyjaśnia główne założenia epikureizmu, stoicyzmu i cynizmu,
- wyjaśnia cechy religii w czasach hellenistycznych,
- opisuje główne cechy cywilizacji etruskiej,
- opisuje legendę o powstaniu Rzymu,
- wyjaśnia rolę Romulusa,
- opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenia ludowe*, *senat*, *trybun ludowy*, *pretor*, *cenzor*,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską,
- wyjaśnia genezę wojen punickich,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian,
- wymienia skutki podbojów rzymskich,
- opisuje położenie różnych grup niewolników w Rzymie,
- opisuje powstanie Spartakusa i jego skutki,
- wyjaśnia znaczenie ustrojowe reformy wojskowej Mariusza,
- wyjaśnia pojęcia: *popularzy*, *optymaci*, *I triumwirat*, *idy marcowe*, *II triumwirat*,
- wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Filippi, Akcjum),
- za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa,
- wyjaśnia pojęcie *pax Romana*,
- opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie wczesnego cesarstwa,
- za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa,
- opisuje przemiany ustrojowe, militarne i społeczne w okresie cesarstwa,
- wyjaśnia rolę Trajana,
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego,
- wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej,
- wyjaśnia pojęcia: *kulty wschodnie*, *sobory*,
- wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa,
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa,
- przedstawia działalność św. Piotra i św. Pawła,
- wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego,

- wyjaśnia pojęcia: *kolon, Hunowie*,
- przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa,
- za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego,
- opisuje ustrój polityczny Bizancjum,
- wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego,
- za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego,
- za pomocą mapy opisuje proces powstania i upadku państw germańskich,
- wyjaśnia przyczyny powstania zakonu benedyktynów,
- wyjaśnia genezę powstania islamu,
- wyjaśnia rolę Mekki dla ludów arabskich,
- za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu,
- przedstawia działalność Mahometa,
- ocenia postawę Arabów wobec ludności podbitej,
- wyjaśnia pojęcia: *szariat, dżihad, sunnici, szyici*,
- za pomocą mapy opisuje proces powstania państwa Franków,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo salickie, Merowingowie, Karolingowie, majordom*,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i wyjaśnia jej znaczenie,
- wyjaśnia pojęcia: *uniwersalizm karoliński, renesans karoliński*,
- wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków,
- za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego,
- opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy,
- za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy,
- wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy,
- za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *Awarowie, Protobułgarzy, rolnictwo żarowe, trybut, Przemysłidzi, Rurykowicze*,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pieniężna, feudalizm, immunitet, suzeren*,
- wymienia cechy kultury rycerskiej,
- wyjaśnia specyfikę systemu lennego w Anglii,
- za pomocą mapy opisuje wyprawy normañskie,
- opisuje cechy kultury i wierzeń Normanów,
- lokalizuje w czasie bitwę na Lechowym Polu i wyjaśnia jej znaczenie,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Hastings i wyjaśnia jej znaczenie,
- opisuje cechy kultury łżyckiej,
- opisuje cechy ustroju politycznego i społeczno-ekonomicznego pierwszych plemion polskich,
- wyjaśnia pojęcia: *gospodarka żarowa, gospodarka przemienno-odłogowa*,
- wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy,
- za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów,
- wyjaśnia znaczenie dendrochronologii,
- umiejscawia w czasie bitwę pod Cedynią i wyjaśnia jej znaczenie,
- za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów,
- wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską,
- za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w.,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela,
- wyjaśnia przyczyny wojny polsko-niemieckiej za panowania Bolesława Krzywoustego,
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego,
- wyjaśnia pojęcie *palatyn*,
- opisuje strukturę społeczno-ekonomiczną Polski pierwszych Piastów,
- wymienia cechy armii polskiej doby pierwszych Piastów,
- wymienia obciążenia prawa książęcego,

- wyjaśnia pojęcia; *feudalizacja Kościoła, symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański, konkordat wormacki,*
- wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Grzegorza VII, Henryka IV,
- za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat,
- wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców,
- opisuje losy zakonów rycerskich,
- wyjaśnia pojęcia: *wyprawa ludowa, handel lewantyński,*
- wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II,
- wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana,
- wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej,
- za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej,
- wyjaśnia proces kształtowania się stanów społecznych,
- opisuje zasady monarchii stanowych w Anglii i we Francji ,
- wyjaśnia pojęcie *Wielka Karta Swobód,*
- opisuje strukturę społeczno-gospodarczą Europy czasów krucjat,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *gospodarka naturalna, gospodarka towarowo-pieniężna,*
- wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich,
- wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej,
- wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich,
- za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi,
- wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych,
- wyjaśnia założenia ideowe waldensów i albigensów,
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Franciszka, św. Dominika,
- wyjaśnia pojęcia: *Biblia pauperum, siedem sztuk wyzwolonych,*
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej,
- prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta),
- wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne,
- opisuje system edukacyjny w średniowieczu,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Łęczycy dla dziejów Polski,
- opisuje proces lokowania wsi i miast,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *immunitet, zasadzka, sołtys, wójt, burmistrz, immunitet, łan, ratusz, wolnizna,*
- wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego,
- prawidłowo stosuje pojęcie *Bałtowie,*
- za pomocą mapy opisuje rozwój terytorialny państwa krzyżackiego,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski,
- wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II,
- lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski,
- wyjaśnia pojęcie *bunt wójta Alberta,*
- za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego,
- opisuje stosunek Kazimierza Wielkiego do diaspory żydowskiej,
- wyjaśnia problem z dziedzictwem tronu,
- wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów,
- wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego,
- wyjaśnia rolę postaci: Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, Witolda,
- lokuje w czasie unii w Horodle,

- wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej,
- za pomocą mapy opisuje przebieg Wielkiej Wojny z zakonem,
- wyjaśnia rolę postaci: Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena,
- wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej,
- wyjaśnia rolę Joanny d'Arc,
- wyjaśnia przyczyny spadku znaczenia rycerstwa,
- prawidłowo stosuje pojęcia: *wielkie bezkrólewie*, *Złota bulla*,
- wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy,
- wyjaśnia przyczyny i skutki powstań chłopskich w Anglii i we Francji,
- lokalizuje w czasie sobór w Konstancji,
- wyjaśnia przyczyny ekspansji Osmanów i za pomocą mapy ją opisuje,
- wyjaśnia rolę Jana Husa,
- wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną,
- wyjaśnia pojęcia: *Związek Pruski*, *akt inkorporacji*,
- za pomocą mapy opisuje przebieg wojny trzynastoletniej,
- wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka,
- prawidłowo stosuje pojęcie *polityka dynastyczna*,
- opisuje system administracji centralnej i samorządowej w Polsce,
- wyjaśnia powody wzrostu znaczenia szlachty,
- wyjaśnia przyczyny i skutki wydania najważniejszych przywilejów szlacheckich,
- opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce,
- opisuje system szkolnictwa w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem, Jana Długosza,
- wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych,
- przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina,
- opisuje etapy ewolucji człowieka,
- wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu,
- opisuje okoliczności powstania i cechy najstarszych miast,
- opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii,
- opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Asurbanipala,
- wyjaśnia specyfikę armii asyryjskiej,
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu,
- wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Narmera, Ramzesa II,
- w szerokim aspekcie przedstawia rolę religii dla dziejów starożytnego Egiptu,
- wyjaśnia rolę Echnatona,
- opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego,
- ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona,
- w porządku chronologicznym opisuje rozwój imperium perskiego,
- wyjaśnia rolę Cyrusa Wielkiego, Dariusza Wielkiego,
- opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin,
- opisuje cechy ustrojowe i społeczne państw Dalekiego Wschodu,
- opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej,
- wyjaśnia pojęcia: *wojna trojańska*, „*wieki ciemne*”,
- porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką,
- wyjaśnia znaczenie rewolucji hoplickiej,
- wyjaśnia rolę religii, języka i sportu jako czynników integrujących Hellenów,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty,
- wyjaśnia rolę Likurga,

- opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich,
- wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidas, Temistoklesa,
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego,
- wyjaśnia znaczenie wielkich polityków: Peryklesa, Kimona,
- opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody i poglądy sofistów,
- wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Demokryta z Abdery,
- wyjaśnia rolę wielkich naukowców: Pitagorasa, Hipokratesa, Herodota, Tukidydesa,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego,
- opisuje w porządku chronologicznym rozpad imperium Aleksandra Wielkiego,
- wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii hellenistycznych,
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- wyjaśnia rolę Serwiusza Tuliusza,
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich,
- wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian społecznych w Rzymie,
- wyjaśnia rolę braci Grakchów, Spartakusa,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie,
- wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Sulli, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII,
- wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej,
- wyjaśnia rolę polityków: Tyberiusza, Kaliguli, Klaudiusza, Nerona,
- opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa,
- wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu,
- wyjaśnia pojęcie *diaspora żydowska*,
- przedstawia działalność Polibiusza, Tacyty, Cyserona, Seneki, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego,
- opisuje cechy filozofii rzymskiej,
- opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa,
- wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Attyli,
- w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego,
- wyjaśnia pojęcie *ikonoklazm*,
- wyjaśnia rolę Teodory,
- wyjaśnia rolę Teodoryka Wielkiego, św. Benedykta,
- wyjaśnia pojęcie *świt Europy*,
- opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu,
- wyjaśnia pojęcie *kalifat*,
- wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium islamskiego,
- wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów,
- wyjaśnia rolę Chlodwiga, Karola Młota i Pepina Krótkiego,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków,
- opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwoju państwa Franków w czasach Karola Wielkiego,
- wyjaśnia przyczyny rozpadu imperium Karolingów,
- wyjaśnia znaczenie traktatu z Verdun,
- wyjaśnia rolę Konrada I, Henryka I, Ottona II,

- wyjaśnia teorie naukowe dotyczące pochodzenia Słowian,
- wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian,
- wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego,
- opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego,
- wyjaśnia rolę: Wilhelma Zdobywcy, Arpada, Stefana Wielkiego,
- wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów wczesnośredniowiecznej Europy,
- opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności,
- wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich,
- wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski,
- opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I,
- wyjaśnia pojęcie *Dagome iudex*,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Wichmana, biskupa Jordana, Galla Anonima, Thietmara,
- opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III, Henryka II,
- wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów,
- wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego,
- wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława, Jarosława II, Brzetysława, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem,
- wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Sieciecha, Henryka V, Galla Anonima,
- wyjaśnia przemiany ustrojowe w czasach Polski pierwszych Piastów,
- wyjaśnia okoliczności powstania warstwy rycerskiej w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej,
- w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę,
- wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III,
- w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyka Barbarossy, Saladyna,
- w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej,
- wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo,
- w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Anglii i we Francji,
- wyjaśnia rolę Jana bez Ziemi, Filipa Pięknego,
- wyjaśnia przyczyny rozwoju handlu w średniowieczu,
- wyjaśnia przemiany sytuacji społeczno-ekonomicznej wsi w Europie doby krucjat,
- wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa,
- opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu,
- opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.,
- wyjaśnia znaczenie postaci: św. Tomasza z Akwinu, Innocentego III,
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza,
- wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy,
- wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej,
- opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnańca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego, Leszka Białego, Henryka Brodatego, Henryka Pobożnego,
- wyjaśnia znaczenie postaci Henryka Brodatego,
- wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.,
- wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Marchii Brandenburskiej,
- wyjaśnia znaczenie postaci: Albrechta Niedźwiedzia, Mendoga, Giedymina, Hermana von Salza,
- wyjaśnia przyczyny upadku znaczenia Rusi Kijowskiej,
- wyjaśnia powody rosnącej pozycji Czech w XII–XIII w.,

- w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich,
- ocenia rolę panowania Przemysławidów w Polsce,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej,
- porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej,
- ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski,
- wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia pojęcie *przywilej jedlnieński*,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica,
- opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojny stuletniej,
- wyjaśnia znaczenie monarchii burgundzkiej,
- wyjaśnia okoliczności powstania Szwajcarii,
- wyjaśnia cechy niewoli awiniońskiej,
- wyjaśnia pojęcia: *kurializm*, *koncyljaryzm*, *nowa pobożność*,
- opisuje przebieg i skutki wojen husyckich,
- wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej,
- wyjaśnia przebieg procesu wyjścia ziem ruskich spod zwierzchnictwa Mongołów,
- wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski,
- wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie trzynastoletniej,
- za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka,
- wyjaśnia rolę Zbigniewa Oleśnickiego,
- wyjaśnia pojęcie *Corona Regni Poloniae*,
- w porządku chronologicznym wyjaśnia proces powstawania demokracji szlacheckiej,
- wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce,
- opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie,
- wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi,
- analizuje różne oceny historiografii, dotyczące dziejów ojczystych i powszechnych,
- w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny powstania imperiów w rejonie Mezopotamii,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu,
- w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu,
- wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich,
- w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności,
- wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości,

- porównuje cechy religii ludów starożytnego Bliskiego Wschodu,
- porównuje i ocenia ustroje społeczno-polityczne starożytnych cywilizacji,
- wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin,
- porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnego Bliskiego i Dalekiego Wschodu,
- porównuje systemy prawne i etyczne cywilizacji Bliskiego i Dalekiego Wschodu,
- porównuje warunki naturalne starożytnego Wschodu i Grecji,
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie *polis* dla dziejów cywilizacji europejskiej,
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty,
- porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty,
- wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską,
- w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojny peloponeskiej dla dziejów Hellady,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego,
- wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia ponadczasowe znaczenie epoki hellenistycznej,
- porównuje warunki naturalne Grecji i Italii,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku,
- wyjaśnia podobieństwa i różnice w rozumieniu pojęć *obywatel* i *obywatelstwo* w starożytnej Grecji oraz Rzymie,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie,
- w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara oraz Oktawiana Augusta,
- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego,
- w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego,
- wyjaśnia, jak w dziejach Rzymu zmieniało się rozumienie pojęcia *obywatel*,
- wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego,
- wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów Rzymu i świata,
- porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie,
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego,
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla cywilizacji łańskiejskiej i bizantyjskiej,
- wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy,
- porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów,

- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich,
- w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania Anglii i Węgier,
- ocenia skutki ekspansji Normanów,
- w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu,
- w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego,
- zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów,
- w szerokim aspekcie przedstawia spór Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem,
- w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym ocenia postać Bolesława Krzywoustego,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie znaczenie państwa pierwszych Piastów dla dalszych dziejów Polski,
- w szerokim aspekcie ukazuje przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę,
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian ustrojowych w średniowiecznej Europie,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian gospodarczo-społecznych w Europie czasów krucjat,
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w.,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza,
- wyjaśnia w szerokim aspekcie przyczyny i proces rozbicia dzielnicowego w Polsce,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski,
- w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski,
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny kryzysu w Kościele katolickim,
- w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego,
- w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską,

- w szerokim politycznym, gospodarczo–społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny trzynastoletniej dla dziejów Polski,
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej,
- w szerokim aspekcie wyjaśnia proces przemian ustrojowych w Polsce XIV–XV w.,
- w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski,
- wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce.

KLASA II (poziom rozszerzony)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- stosuje pojęcie Indianie,
- wymienia trzy największe cywilizacje prekolumbijskie Ameryki oraz najbardziej rozwinięte cywilizacje Azji
- stosuje pojęcia karawela, Nowy Świat,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I wyprawę Kolumba (1492–1493), odkrycie drogi morskiej do Indii (1497–1498), I wyprawę dookoła świata (1519–1522),
- identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana,
- przedstawia osiągnięcia Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana,
- wymienia przyczyny odkryć geograficznych,
- wyjaśnia, w jaki sposób odkrycia geograficzne zmieniły myślenie Europejczyków o świecie,
- stosuje pojęcia konkwistador, konkwista,
- lokalizuje w czasie podbój Meksyku (1519–1521), podbój Peru (1530–1533),
- identyfikuje postacie Hernána Cortésa, Francisca Pizarra,
- lokalizuje w przestrzeni zasięg posiadłości hiszpańskich i portugalskich w Ameryce,
- omawia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych,
- stosuje pojęcia kapitalizm, bank, dualizm gospodarki europejskiej, folwark, pańszczyzna,
- charakteryzuje przemiany demograficzne w Europie na początku czasów nowożytnych oraz ich skutki społeczne i gospodarcze,
- wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju gospodarczym Europy w XVI w.,
- stosuje pojęcia renesans (odrodzenie), humanizm, teoria heliocentryczna,
- lokalizuje w czasie odrodzenie (XIV/XV – XVI w.), wynalezienie ruchomej czcionki (1455),
- identyfikuje postacie Jana Gutenberga, Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Mikołaja Kopernika, Galileusza, Williama Szekspira,
- wymienia cechy charakterystyczne odrodzenia,
- przedstawia cechy charakterystyczne humanizmu,
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał wynalazek Gutenberga dla upowszechnienia literatury,
- stosuje pojęcia reformacja, luteranizm (wyznanie ewangelicko-augsburskie), kalwinizm (wyznanie ewangelicko-reformowane) anglikanizm,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie 95 tez przez Lutera (1517), Akt supremacji (1534), początek działalności Kalwina (1536),
- identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII,
- wymienia przyczyny reformacji,
- wymienia zasady wyznania luteranckiego, kalwińskiego i anglikańskiego,
- stosuje pojęcie kontrreformacja,
- lokalizuje w czasie sobór trydencki (1545–1563),
- wymienia reformy przeprowadzone w Kościele katolickim na mocy uchwał soboru trydenckiego,
- stosuje pojęcie monarchia absolutna,
- wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się monarchii absolutnej,
- wymienia cechy monarchii absolutnej,
- wyjaśnia przyczyny rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej,

- stosuje pojęcie hugenoci,
- lokalizuje w czasie noc św. Bartłomieja (1572), klęskę Wielkiej Armady (1588), Edykt nantejski (1598),
- omawia postanowienia Edyktu nantejskiego ,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Anglii miało zwycięstwo nad Wielką Armadą,
- stosuje pojęcia samodzierżawie, książ, bojarzy, opricznina,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Mohaczem (1526), koronację Iwana IV Groźnego na cara Wszechrusi (1547), bitwę pod Lepanto (1571),
- identyfikuje postacie Sulejmana II Wspaniałego, Iwana IV Groźnego,
- przedstawia ekspansję imperium tureckiego w Europie i jej skutki,
- wymienia działania Iwana IV Groźnego prowadzące do wprowadzenia samodzierżawia w państwie moskiewskim,
- stosuje pojęcia magnateria, szlachta średnia, szlachta drobna, szlachta zagrodowa, szlachta gołota,
- lokalizuje w przestrzeni obszar państwa Jagiellonów,
- wymienia stany społeczne w Polsce,
- wymienia grupy, które wyodrębniły się w stanie szlacheckim,
- stosuje pojęcia folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana,
- wyjaśnia, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana,
- stosuje pojęcia demokracja szlachecka, sejm walny, izba poselska, senat, sejmiki,
- lokalizuje w czasie zwołanie pierwszego sejm walnego (1493), konstytucji Nihil novi (1505 r.),
- identyfikuje postacie Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta,
- wymienia cechy charakterystyczne demokracji szlacheckiej,
- przedstawia strukturę sejm polskiego po 1569 r.,
- stosuje pojęcie sekularyzacja,
- lokalizuje w czasie pokój krakowski i hołd pruski (1525),
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna, Iwana IV Groźnego,
- wymienia działania podejmowane w polityce zagranicznej przez ostatnich Jagiellonów,
- omawia postanowienia pokoju krakowskiego,
- stosuje pojęcia unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów,
- lokalizuje w czasie unię lubelską (1569),
- identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta,
- lokalizuje w przestrzeni terytorium Litwy i Korony po unii lubelskiej,
- przedstawia postanowienia unii lubelskiej,
- przedstawia różnice między unią personalną a realną,
- stosuje pojęcia arianie (bracia polscy), konfederacja warszawska,
- lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573),
- wymienia przyczyny reformacji w Rzeczypospolitej,
- wymienia wyznania protestanckie, które rozwinęły się na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w.,
- przedstawia postanowienia aktu konfederacji warszawskiej,
- wyjaśnia, dlaczego XVI-wieczna Rzeczpospolita jest nazywana krajem tolerancji wyznaniowej,
- stosuje pojęcia bezkrólewie, elekcja viritim, Artykuły henrykowskie,
- lokalizuje w czasie I wolną elekcję (1573),
- identyfikuje postacie Henryka Walezego,
- przedstawia zasady ustrojowe określone w Artykułach henrykowskich,
- lokalizuje w czasie wojnę z Rosją (1578–1582),
- identyfikuje postać Stefana Batorego,
- wymienia reformy wprowadzone w kraju przez Stefana Batorego,
- stosuje pojęcia attyka, arkady, krużganki, arrasy,
- identyfikuje postacie Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika,
- wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansowej w Polsce,
- charakteryzuje dorobek polskiej literatury renesansowej,

- stosuje pojęcia chwalebna (sławetna) rewolucja, monarchia parlamentarna,
- lokalizuje w czasie wojnę domową (1642–1649), chwalebną rewolucję (1688),
- identyfikuje postać Olivera Cromwella,
- omawia przyczyny i skutki wojny domowej,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do chwalebnej rewolucji i jakie były jej skutki,
- lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648),
- przedstawia przyczyny polityczne i religijne wojny trzydziestoletniej,
- omawia skutki wojny trzydziestoletniej,
- stosuje pojęcia racja stanu, merkantylizm,
- lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715),
- identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV,
- omawia cechy charakterystyczne monarchii absolutnej Ludwika XIV,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Wiedniem (1683), pokój w Karłowicach (1699),
- identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma, Gustawa II Adolfa,
- wymienia przyczyny i skutki rywalizacji Holandii z Francją i Anglią,
- przedstawia politykę wewnętrzną i zagraniczną Fryderyka Wilhelma,
- stosuje pojęcia barok, klasycyzm, realizm,
- lokalizuje w czasie barok (k. XVI – poł. XVIII w.),
- identyfikuje postacie Galileusza, Isaaca Newtona, Kartezjusza, Williama Shakespeare’a, Moliera, Jana Sebastiana Bacha,
- wymienia cechy charakterystyczne epoki baroku,
- stosuje pojęcie husaria,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627),
- identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy,
- omawia przyczyny i skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.,
- stosuje pojęcie dymitriady,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610),
- identyfikuje postać Władysława IV Wazy,
- omawia przyczyny i skutki wojen z Moskwą w I poł. XVII w.,
- stosuje pojęcie Kozacy,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621),
- identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza,
- omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1620–1621,
- lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1655),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy nad Żółtymi Wodami, pod Korsuniem i Piławcami (1648), obronę Zbaraża (1649 r.), bitwę pod Beresteczkiem (1651),
- identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jeremiego Wiśniowieckiego, Jana Kazimierza Wazę,
- charakteryzuje przyczyny i skutki powstania Chmielnickiego,
- lokalizuje w czasie potop szwedzki (1655–1660),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni obronę Jasnej Góry (1655), pokój w Oliwie (1660),
- identyfikuje postać Jana Kazimierza Wazy, Karola X Gustawa,
- omawia przyczyny najazdu szwedzkiego,
- wyjaśnia, dlaczego obrona Jasnej Góry stała się punktem zwrotnym w przebiegu działań wojennych ze Szwecją,
- przedstawia postanowienia pokoju oliwskiego,
- stosuje pojęcie liberum veto,
- lokalizuje w czasie pierwsze liberum veto (1652), wojnę z Turcją (1672),
- identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana Sobieskiego,
- wymienia przejawy kryzysu Rzeczypospolitej w II poł. XVII w.,
- omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją,
- stosuje pojęcie odsiecz wiedeńska,

- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Chocimiem (1673), bitwę pod Wiedniem (1683),
- identyfikuje postać Jana III Sobieskiego,
- omawia przyczyny i skutki wojny z Turcją w latach 1674–1676,
- przedstawia przyczyny i skutki odsieczy wiedeńskiej,
- stosuje pojęcie oligarchia magnacka,
- omawia zniszczenia wojenne i grabieże po wielkich wojnach XVII w.,
- przedstawia przejawy wpływu magnaterii na życie polityczne i gospodarcze Rzeczypospolitej w XVII w.,
- stosuje pojęcia sarmatyzm, złota wolność szlachecka, przedmurze chrześcijaństwa, orientalizacja,
- lokalizuje w czasie barok w Rzeczypospolitej (k. XVI – poł. XVIII w.),
- opisuje cechy charakterystyczne sarmatyzmu,
- wyjaśnia, na czym polegała orientalizacja kultury i obyczajów polskich w XVII w.,
- stosuje pojęcia eksplozja demograficzna, rewolucja agrarna, maszyna parowa, rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, liberalizm gospodarczy,
- lokalizuje w czasie skonstruowanie maszyny parowej (1769),
- identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha,
- wyjaśnia, dlaczego w XVIII-wiecznej Anglii doszło do rewolucji przemysłowej,
- omawia społeczne i gospodarcze skutki rewolucji przemysłowej,
- stosuje pojęcia oświecenie, trójpodział władzy, umowa społeczna,
- zna czas trwania oświecenia (XVIII w.),
- identyfikuje postacie Johna Locke’a, Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau,
- wymienia cechy charakterystyczne epoki oświecenia,
- omawia teorie trójpodziału władzy i umowy społecznej,
- lokalizuje w czasie przyjęcie przez Piotra I tytułu imperatora Wszechrosji (1721),
- identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej,
- wymienia reformy w Rosji przeprowadzone przez Piotra I i Katarzynę II,
- stosuje pojęcie absolutyzm oświecony,
- lokalizuje w czasie koronację Fryderyka I (1701),
- identyfikuje postacie Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II,
- omawia założenia idei absolutyzmu oświeceniowego,
- wymienia oświeceniowe reformy Fryderyka II,
- stosuje pojęcie józefinizm, rządy parlamentarno-gabinetowe,
- lokalizuje w czasie wojnę siedmioletnią (1756–1763),
- identyfikuje postacie Marii Teresy, Józefa II,
- wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II,
- stosuje pojęcia Deklaracja niepodległości, państwo federacyjne,
- lokalizuje w czasie wojnę o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn. (1775–1783), Deklarację niepodległości (4 VII 1776), konstytucję Stanów Zjednoczonych (1787),
- identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Beniamina Franklina,
- wyjaśnia, dlaczego mieszkańcy kolonii angielskich chcieli uniezależnić się od metropolii,
- omawia skutki wojnę o niepodległość kolonii angielskich w Ameryce Pn.,
- stosuje pojęcia Wielka Rewolucja Francuska, monarchia konstytucyjna
- lokalizuje w czasie Wielką Rewolucję Francuską (1789–1791), szturm na Bastylię (14 V, II 1789), Deklarację praw człowieka i obywatela (VIII 1789),
- identyfikuje postać Ludwika XVI,
- opisuje przyczyny wybuchu rewolucji,
- przedstawia zasady zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela,
- stosuje pojęcia dyktatura jakobinów, wielki terror, dyktariat,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie republiki (IX 1792), dyktaturę jakobinów (1793–1794), wielki terror (1793–1794),
- identyfikuje postać Maximiliena de Robespierre’a,

- wymienia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów,
- lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), sejm niemy (1717),
- identyfikuje postać Augusta II Mocnego,
- omawia cechy charakterystyczne panowania Augusta II Mocnego,
- wymienia postanowienia sejmu niemego,
- stosuje pojęcia Familia, Collegium Nobilium,
- lokalizuje w czasie założenie Collegium Nobilium (1740),
- identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego,
- wymienia przejawy kryzysu państwa za panowania Augusta III,
- stosuje pojęcie prawa kardynalne,
- lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), powołanie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), konfederację barską (1768–1772), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II,
- wymienia reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały prawa kardynalne,
- stosuje pojęcie oświecenie stanisławowskie,
- lokalizuje w czasie oświecenie w Polsce (lata 30. XVIII w. – k. XVIII w.), założenia Szkoły rycerskiej (1765), powołania Komisji Edukacji Narodowej (1773),
- identyfikuje postać Ignacego Krasickiego,
- wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, jakie cele przyświecały polskiej literaturze oświeceniowej,
- lokalizuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego (1788–1792),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II,
- wymienia stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Wielkiego,
- wymienia reformy Sejmu Wielkiego,
- stosuje pojęcia monarchia konstytucyjna, konfederacja targowicka,
- lokalizuje w czasie Konstytucję 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II, Tadeusza Kościuszki,
- omawia zmiany ustroju Rzeczypospolitej wprowadzone Konstytucją 3 maja,
- wyjaśnia skutki konfederacji w Targowicy,
- stosuje pojęcie naczelnik,
- lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794),
- identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki,
- przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki,
- przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miała bitwa pod Racławicami,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni III rozbiór Rzeczypospolitej (1795),
- identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II,
- wymienia przyczyny upadku Rzeczypospolitej,
- lokalizuje w czasie kodeks cywilny Napoleona (1801), koronację cesarską Napoleona (1804),
- identyfikuje postać Napoleona Bonaparte,
- wymienia reformy Napoleona w okresie konsulatu,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Napoleon sięgnął po koronę cesarską,
- stosuje pojęcia blokada kontynentalna, „bitwa trzech cesarzy”,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805), ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806),
- wyjaśnia, dlaczego Napoleon zastosował blokadę kontynentalną wobec Wielkiej Brytanii,

- przedstawia skutki wojen napoleońskich do 1807 r.,
- stosuje pojęcie „bitwa narodów”,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Moskwę (1812), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815),
- identyfikuje postać Napoleona I,
- przedstawia skutki wyprawy Napoleona na Rosję,
- wyjaśnia, dlaczego bitwę pod Lipskiem nazwano „bitwą narodów”,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Napoleona i Europy miała bitwa pod Waterloo,
- stosuje pojęcie Legiony Polskie,
- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797), powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech (1797),
- identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego,
- omawia okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech,
- omawia okoliczności powstania Pieśni Legionów Polskich we Włoszech i jej znaczenie,
- lokalizuje w czasie powstanie Księstwa Warszawskiego (1807), konstytucję Księstwa Warszawskiego (1807), upadek Księstwa Warszawskiego (1813),
- lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego,
- omawia ustrój Księstwa Warszawskiego,
- stosuje pojęcia okres prekolumbijski, inka,
- identyfikuje postać Montezumy,
- lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez ludy prekolumbijskie oraz wielkie cywilizacje azjatyckie,
- charakteryzuje osiągnięcia cywilizacyjne Majów, Azteków i Inków,
- omawia cechy charakterystyczne cywilizacji Azji,
- wyjaśnia, jakie konsekwencje miała ekspansja europejska w Japonii,
- stosuje pojęcia karaka, handel lewantyński,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Przylądka Dobrej Nadziei (1488),
- identyfikuje postacie Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza, Ameriga Vespucciego,
- lokalizuje w przestrzeni kierunki wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana,
- charakteryzuje przyczyny odkryć geograficznych,
- omawia przebieg i następstwa wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana,
- omawia znaczenie wielkich odkryć geograficznych,
- stosuje pojęcia faktoria handlowa, eksterminacja,
- lokalizuje w czasie układ w Tordesillas (1494),
- identyfikuje postacie Montezumy II, Atahualpy,
- lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Tordesillas,
- wyjaśnia, jakie czynniki decydowały o sukcesach konkwistadorów,
- przedstawia etapy podboju Ameryki Łacińskiej przez Hiszpanów,
- przedstawia skutki podbojów europejskich dla ludów Ameryki,
- omawia organizację imperium hiszpańskiego w Nowym Świecie,
- stosuje pojęcia przyrost naturalny, system nakładczy, manufaktura, weksel, akcja, giełda, inflacja, popyt, podaż,
- lokalizuje w przestrzeni strefy gospodarcze w XVI-wiecznej Europie,
- przedstawia rozwój techniki i jego wpływ na organizację produkcji,
- omawia nowe zjawiska w ekonomii w XV i XVI w.,
- przedstawia nowy system organizacji pracy w zakładach produkcyjnych na zachodzie Europy,
- przedstawia przyczyny i skutki podziału Europy na dwa różne systemy gospodarcze,
- stosuje pojęcia mecenat artystyczny, makiawelizm, utopia, monarchia absolutna, człowiek renesansu,
- identyfikuje postacie Erazma z Rotterdamu, Niccolò Machiavellego, Thomasa More’a (Morusa), Jeana Bodina, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccio, Francesca Petrarki, Sandro Botticellego, Rafaela Santi,

- przedstawia osiągnięcia Leonarda da Vinci,
- opisuje cechy charakterystyczne odrodzenia,
- przedstawia myśl polityczną odrodzenia,
- omawia cechy charakterystyczne literatury renesansu,
- wymienia cechy charakterystyczne architektury renesansu,
- wyjaśnia, dlaczego wybitnych przedstawicieli epoki nazywano ludźmi renesansu,
- stosuje pojęcia sprzedaż odpustów, protestanci, teoria o predestynacji, hugenoci,
- lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1525–1526), uznanie Henryka VII za głowę Kościoła w Anglii (1531), pokój augsburski (1555),
- identyfikuje postacie Thomasa Münzera, Ulricha Zwingliego,
- lokalizuje w przestrzeni te państwa, w których zwyciężyła reformacja,
- przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina,
- przedstawia przejawy kryzysu w Kościele katolickim w XVI w.,
- wyjaśnia, dlaczego sprzedaż odpustów stała się impulsem do wystąpienia przeciwko Kościołowi katolickiemu,
- opisuje działalność Marcina Lutra,
- charakteryzuje ideologię luteranizmu i kalwinizmu oraz organizację Kościoła luterańskiego i kalwińskiego,
- omawia cechy charakterystyczne Kościoła anglikańskiego,
- stosuje pojęcia reforma kościoła, inkwizycja, Indeks ksiąg zakazanych, jezuiti,
- lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), powołanie Świętego Oficjum (1542), ogłoszenie Indeksu ksiąg zakazanych (1559),
- identyfikuje postacie Pawła III, Ignacego Loyoli,
- omawia okoliczności zwołania soboru powszechnego w Kościele w XVI w.,
- omawia działalność inkwizycji,
- opisuje działalność jezuitów,
- lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559), bitwę pod Pawią (1525), pokój w Cateau-Cambrésis (1559),
- identyfikuje postacie Maksymiliana I Habsburga, Karola V, Franciszka I,
- przedstawia osiągnięcia Karola V,
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu monarchii stanowych w Europie,
- przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji francusko-habsburskiej,
- omawia znaczenie pokoju w Cateau-Cambrésis dla sytuacji geopolitycznej w Europie XVI w.,
- stosuje pojęcie Wielka Armada,
- lokalizuje w czasie rewolucję w Niderlandach (1566–1648), przejście władzy przez Henryka IV Burbona (1594),
- identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Wilhelma Orańskiego, Filipa II, Elżbiety I,
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do walk religijnych,
- przedstawia okoliczności wydarzeń określanych jako noc św. Bartłomieja,
- przedstawia okoliczności przejęcia władzy we Francji przez Henryka Burbona,
- wyjaśnia, czy Edykt nantejski wprowadzał całkowitą tolerancję religijną,
- omawia przyczyny rywalizacji hiszpańsko-angielskiej,
- stosuje pojęcia janczarzy, Złota Orda,
- lokalizuje w czasie uniezależnienie się Szwecji (1523), przyjęcie luteranizmu w Szwecji (1527), powstanie Ligi Świętej (1571),
- identyfikuje postacie Ludwika Jagiellończyka, Gustawa I Wazy,
- przedstawia osiągnięcia Iwana IV Groźnego,
- wymienia czynniki, które zadecydowały o sukcesach podbojów Turków osmańskich,
- wyjaśnia jakie znaczenie dla losów Europy miała bitwa pod Lepanto,
- omawia politykę wewnętrzną władców Moskwy zmierzających do wprowadzenia samodzierżawia,
- wyjaśnia, w jaki sposób Iwan IV Groźny rozprawił się z bojarską opozycją w państwie moskiewskim,

- wyjaśnia, na czym polegała wieloetniczność w Rzeczypospolitej,
- opisuje strukturę społeczeństwa Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, dlaczego Żydzi byli uznawani za odrębny stan społeczny,
- charakteryzuje strukturę stanu szlacheckiego,
- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania stanu szlacheckiego,
- stosuje pojęcie monopol dworski,
- wyjaśnia, jak doszło do wykształcenia się gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce,
- omawia sposób organizacji folwarków,
- przedstawia korzyści, jakie przynosiła szlachcie gospodarka folwarczno-pańszczyźniana,
- omawia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcia prawo ziemskie, królewszczyzny, sejm zwykły, sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejmik przedsejmowy, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane,
- lokalizuje w czasie przywilej jedlnieński-krakowski (1430–1433), przywilej cerekwicki (1454), sejmy egzekucyjne (1561–1567),
- identyfikuje postacie Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Bony Sforzy,
- omawia przyczyny wykształcenia się demokracji szlacheckiej w Polsce,
- przedstawia przebieg obrad sejmiku walnego,
- przedstawia postulaty i cele ruchu egzekucyjnego oraz ich realizację,
- stosuje pojęcia flota kaperska, Dominium Maris Baltici,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Orszą (1514), zjazd w Wiedniu (1515), bitwę pod Mohaczem (1526), wojnę z zakonem krzyżackim (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570), hołd lenny Gottharda Kettlera (1561),
- identyfikuje postacie Maksymiliana I, Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Gottharda Kettlera,
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego,
- omawia politykę dynastyczną ostatnich Jagiellonów,
- opisuje ostatnią wojnę polsko-krzyżacką,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki walki o wpływy nad Bałtykiem oraz o Inflanty,
- stosuje pojęcie polonizacja,
- lokalizuje w czasie unię krakowsko-wileńską (1499), unię mielnicką (1501), sejm lubelski (1568–1569),
- identyfikuje postacie Kazimierza Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Aleksandra,
- lokalizuje w przestrzeni ziemie wcielone do Korony na sejmie lubelskim,
- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta,
- omawia przyczyny dążeń do zacieśnienia unii między Polską i Litwą,
- opisuje przebieg sejmiku lubelskiego,
- charakteryzuje ustrój polityczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- przedstawia skutki unii lubelskiej dla Polski i Litwy,
- stosuje pojęcia zbór, bracia czescy, ugoda sandomierska, wolność religijna, unia brzeska, Kościół unicki (grekokatolicki),
- lokalizuje w czasie ugody sandomierską (1570), unię brzeską (1596),
- identyfikuje postacie Jana Łaskiego, Piotra Skargi,
- lokalizuje w przestrzeni tereny, na których dominowali wyznawcy prawosławia, luteranie, kalwini, arianie i grekokatolicy,
- omawia zróżnicowanie wyznaniowe Rzeczypospolitej w XVI w.,
- charakteryzuje poglądy i działalność braci polskich,
- przedstawia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce,
- omawia działalność jezuitów w Polsce,
- przedstawia przyczyny i konsekwencje zawarcia unii brzeskiej,
- stosuje pojęcia konfederacja, interrex, sejm konwokacyjny, pacta conventa,
- lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572), sejm konwokacyjny (1573), ucieczkę Henryka Walezego do Francji (1574),

- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki,
- wymienia i charakteryzuje instytucje powołane w wyniku kompromisu między szlachtą i magnaterią po śmierci Zygmunta Augusta,
- wyjaśnia, w jakich celach w dawnej Polsce zawiązywano konfederacje,
- omawia przebieg pierwszej wolnej elekcji,
- wymienia różnice między Artykułami henrykowskimi a pacta conventa,
- stosuje pojęcie piechota wybraniecka,
- lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575), wojnę Batorego z Gdańskiem (1576–1577),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Anny Jagiellonki, Maksymiliana II,
- przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego,
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny z Rosją o Inflanty,
- przedstawia bilans wojen Stefana Batorego z Gdańskiem i Moskwą,
- identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera, Jana Zamojskiego,
- przedstawia mecenat artystyczny w Polsce,
- przedstawia osiągnięcia sztuki i architektury renesansu w Polsce,
- omawia myśl społeczną i polityczną polskiego odrodzenia,
- wymienia czynniki, które wpłynęły na rozwój polskiej literatury w czasach odrodzenia,
- wyjaśnia, jaką rolę słowo drukowane odgrywało w życiu publicznym w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- stosuje pojęcia nowa szlachta (gentry), merkantylizm, Armia Nowego Wzoru, lord protektor,
- lokalizuje w czasie ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie republiki w Anglii (1649), początek dyktatury wojskowej Cromwella (1653), Akt nawigacyjny (1651), restaurację Stuartów (1660), Habeas Corpus Act (1679), Ustawę o prawach (1689),
- identyfikuje postać Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego,
- przedstawia wpływ przemian gospodarczych na zmiany w społeczeństwie angielskim w XVI w.,
- omawia etapy angielskiej wojny domowej,
- wyjaśnia, jaką rolę w rewolucji angielskiej odegrała Armia Nowego Wzoru,
- omawia rządy Cromwella w okresie jego protektoratu,
- stosuje pojęcie defenestracja praska,
- lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), utworzenie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618), okres czesko-palatynacki (1618–1624), okres duński (1624–1629), okres szwedzki (1630–1635), okres francuski (1635–1648),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Macieja I, Ferdynanda II, Christiana IV, Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa,
- lokalizuje w przestrzeni najważniejsze państwa protestanckie i katolickie uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej,
- podaje przyczyny włączania się kolejnych państw do konfliktu w Rzeszy,
- wymienia etapy w przebiegu wojny trzydziestoletniej i charakteryzuje je,
- omawia postanowienia pokoju westfalskiego,
- stosuje pojęcia fronda, Wysoka Rada, intendent, szlachta urzędnicza, kolbertyzm,
- lokalizuje w czasie zniesienie Edyktu nantejskiego (1685),
- identyfikuje postacie Henryka IV Burbona, Ludwika XIII, Jules’a Mazarina, Jeana Baptisty Colberta,
- przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu i Ludwika XIV,
- wymienia warunki, jakie musiały zaistnieć, aby mogła powstać władza absolutna,
- charakteryzuje reformy ustrojowe Ludwika XIV,
- wyjaśnia, dlaczego Wersal stanowił „złotą klatkę” dla francuskiej arystokracji,
- omawia reformy gospodarcze w XVII-wiecznej Francji,
- stosuje pojęcie protekcjonizm,
- lokalizuje w czasie traktaty welawsko-bydgoskie (1657), zawarcie Świętej Ligi (1684),
- identyfikuje postacie Karola IX Sudermańskiego, Wilhelma III Orańskiego, Karola X Gustawa, Kara

Mustafy,

- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia,
- wyjaśnia, jakie skutki polityczne niosła ze sobą polityka protekcjonizmu,
- przedstawia okoliczności, w jakich Brandenburgia przejęła pruski tron książęcy,
- omawia ekspansję terytorialną Prus w XVII w.,
- przedstawia etapy ekspansji szwedzkiej w basenie Morza Bałtyckiego,
- przedstawia antyturecką działalność Świętej Ligi,
- stosuje pojęcia teatr elżbietański, racjonalizm, empiryzm,
- identyfikuje postacie Giovanniego Berniniego, Caravaggia, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijna, Francisa Bacona,
- wyjaśnia, jaki wpływ na narodziny baroku miała kontrreformacja,
- omawia cechy charakterystyczne architektury baroku,
- przedstawia cechy malarstwa barokowego,
- wymienia przykłady rezydencji królewskich i cesarskich epoki baroku,
- przedstawia cechy charakterystyczne literatury baroku,
- stosuje pojęcie rokosz,
- lokalizuje w czasie wojnę polsko-szwedzką (1600–1611), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę polsko-szwedzką (1625–1629),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trzcianą (1629), rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa II Adolfa,
- przedstawia główne etapy walk polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.,
- omawia rolę husarii w prowadzeniu działań wojennych,
- charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego,
- lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1605), wyprawę Dymitra II Samozwańca (1607–1610), wojnę polsko-rosyjskiej (1609–1618), wybranie Michała Romanowa na cara Rosji (1613), wojnę smoleńską (1632–1634),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1618) i jego postanowienia, pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634),
- identyfikuje postacie Dymitra I Samozwańca, Dymitra II Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jana Karola Chodkiewicza,
- przedstawia etapy wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w I poł. XVII w.,
- wyjaśnia, dlaczego Władysław Waza nie objął władzy w Rosji,
- stosuje pojęcia Dzikie Pola (Zaporoże, Niż), ataman, starszyzna,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Chocimiu (1621) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Piotra Konaszewicza-Sahajdacznego, Stanisława Koniecpolskiego,
- lokalizuje w przestrzeni obszary zamieszkiwane przez Kozaków, terytoria sporne Rzeczypospolitej i Turcji w XVII w.,
- wyjaśnia, jakie skutki dla Rzeczypospolitej miały najazdy tatarskie,
- charakteryzuje wewnętrzną organizację Kozaków,
- omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1620–1621,
- przedstawia stosunki polsko-tureckie w latach 30. i 40. XVII w.,
- stosuje pojęcie wojsko zaporoskie,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Batohem (1652), układ w Perejasławiu (1654) i jego postanowienia, bitwę pod Ochmatowem (1655), unię w Hadziaczu (1658) i jej postanowienia, bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego,
- lokalizuje w przestrzeni obszary objęte powstaniem Chmielnickiego,
- wyjaśnia, dlaczego polityka władz Rzeczypospolitej wywoływała niezadowolenie Kozaków ,
- omawia działalność polskiej szlachty i magnaterii na Ukrainie,

- przedstawia etapy powstania Chmielnickiego,
- określa przyczyny klęsk Polaków i sukcesów Kozaków w czasie powstania Chmielnickiego,
- przedstawia postanowienia unii w Hadziaczu,
- stosuje pojęcie wojna podjazdowa,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gołębim (1656), bitwę pod Warką (1656), traktat w Radnot (1656) i jego postanowienia, układy welawsko-bydgoskie (1657),
- identyfikuje postacie Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego,
- omawia działania wojenne w czasie potopu szwedzkiego,
- wskazuje przykłady sukcesów oręża polskiego w walce ze Szwedami,
- wyjaśnia, dlaczego układ w Radnot stanowił zagrożenie suwerenności Rzeczypospolitej,
- przedstawia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego,
- omawia polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturalne konsekwencje wojny ze Szwecją,
- lokalizuje w czasie rokosz Lubomirskiego (1665–1666), abdykację Jana Kazimierza (1668), elekcję Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1672) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Władysława Sicińskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego,
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim,
- omawia przejawy kryzysu państwowości polskiej w II poł. XVII w.,
- przedstawia przyczyny i skutki rokoszu Zebrzydowskiego,
- omawia okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez Michała Korybuta Wiśniowieckiego,
- wyjaśnia przyczyny klęski Rzeczypospolitej w wojnie z Turcją w 1672 r.,
- lokalizuje w czasie elekcję Jana III Sobieskiego (1674), wojnę z Turcją (1674–1676), utworzenie Świętej Ligi (1684),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Parkanami (1683), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Marii Kazimiery, Leopolda I Habsburga, Kara Mustafy,
- przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego,
- omawia przebieg wojny z Turcją w latach 1674–1676,
- omawia założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało zwycięstwo pod Wiedniem,
- stosuje pojęcia latyfundia magnackie, klientela magnacka, rządy sejmikowe, dysydenci,
- charakteryzuje społeczne skutki wojen,
- wyjaśnia, jakie były przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii w II połowie XVII w.,
- omawia proces oligarchizacji życia gospodarczego i politycznego Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, na czym polegały rządy sejmikowe,
- stosuje pojęcia kalwaria, ksenofobia,
- identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Heweliusza, Jana Chryzostoma Paska,
- wyjaśnia, jakie funkcje ideowe pełniła sztuka baroku,
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój kultury i sztuki baroku miał mecenat królów elekcyjnych,
- wyjaśnia rolę magnaterii w rozwoju kultury baroku w Polsce,
- omawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki baroku w Polsce,
- omawia wpływ ideologii sarmatyzmu na styl życia i obyczajowość szlachty polskiej,
- stosuje pojęcia rolnictwo intensywne, płodozmian, ogradzanie, wolny rynek, wolna konkurencja, gospodarka wolnorynkowa,
- lokalizuje w przestrzeni najbardziej rozwinięte gospodarczo państwa XVIII-wiecznej Europy,
- omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.,
- omawia cechy charakterystyczne rewolucji agrarnej i jej skutki,
- przedstawia uwarunkowania rewolucji przemysłowej,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju przemysłu miało wynalezienie maszyny parowej,
- wyjaśnia, jak formowała się klasa robotnicza,
- charakteryzuje klasę robotniczą w XVIII w.,

- stosuje pojęcia prawa naturalne, deizm, ateizm, encyklopedyści, krytycyzm, sentymentalizm, klasycyzm,
- identyfikuje postacie Woltera, Denisa Diderota, Immanuela Kanta, Isaaca Newtona, Wolfganga Amadeusza Mozarta,
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których najwcześniej zaczęły upowszechniać się idee oświecenia,
- przedstawia genezę oświecenia,
- omawia myśl społeczno-polityczną oświecenia,
- wyjaśnia, jaką rolę w okresie oświecenia odegrała Wielka encyklopedia francuska,
- omawia oświeceniowe reformy systemu edukacji,
- przedstawia cechy charakterystyczne architektury i sztuki klasycyzmu,
- stosuje pojęcia Senat Rządzący, gubernia,
- lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721), wojnę siedmioletnią (1756–1763),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Nystad (1721) i jego postanowienia,
- lokalizuje w przestrzeni obszary w Europie zajęte przez Piotra I i Katarzynę II,
- charakteryzuje zmiany w ustroju państwa i systemie administracyjnym przeprowadzone przez Piotra I,
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wielkiej wojny północnej,
- omawia politykę wewnętrzną Katarzyny II,
- przedstawia kierunki ekspansji zewnętrznej Rosji za panowania Katarzyny II,
- stosuje pojęcia „pierwszy sługa państwa”, laicyzacja,
- lokalizuje w czasie wojny śląskiej (1740–1742, 1744–1745),
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Hohenzollernów miało uzyskanie korony królewskiej,
- przedstawia etapy budowania potęgi państwa pruskiego,
- charakteryzuje reformy wewnętrzne Fryderyka II,
- przedstawia przyczyny i skutki wojen śląskich,
- stosuje pojęcia Rada Państwa, państwo policyjne, cenzus majątkowy,
- lokalizuje w czasie sankcję pragmatyczną (1713), pokój w Hubertusburgu (1763), powstanie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii (1707),
- identyfikuje postacie Karola VI, Fryderyka II,
- lokalizuje w przestrzeni następstwa wojny siedmioletniej,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny siedmioletniej,
- opisuje reformy wewnętrzne Józefa II,
- stosuje pojęcia metropolia, „bostońskie picie herbaty”, Karta Praw,
- lokalizuje w czasie ustawę o herbacie (1773), „bostońskie picie herbaty” (1773), Kartę Praw (1791),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), bitwę pod Yorktown (1781) pokój w Wersalu (1783) i jego postanowienia,
- identyfikuje postać Thomasa Jeffersona,
- lokalizuje w przestrzeni zasięg terytorialny kolonii angielskich w Ameryce Pn. na początku XVIII w.,
- omawia przebieg wojny o niepodległość kolonii angielskich,
- charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle konstytucji,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla obywateli Stanów Zjednoczonych miała Karta Praw,
- stosuje pojęcia stan trzeci, Stany Generalne, Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), jakobini, kordelierzy, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa),
- lokalizuje w czasie zwołanie Stanów Generalnych (1789), uchwalenie konstytucji (IX 1791),
- identyfikuje postacie Ludwika XV, Marii Antoniny, Maximiliena de Robespierre’a, Georges’a Dantona, Jean– Paula Marata,
- przedstawia strukturę społeczeństwa francuskiego, w tym skład oraz położenie ekonomiczne i polityczne stanu trzeciego,
- charakteryzuje stronnictwa polityczne działające w Zgromadzeniu Narodowym,
- stosuje pojęcia żyrondyści, Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał Rewolucyjny, przewrót termidoriański,

- lokalizuje w czasie zwołanie Konwentu (1792), stracenie Ludwika XVII (1793), powołanie Konwentu Ocalenia Publicznego (1793), przewrót termidoriański (VII 1794),
- identyfikuje postacie Georges'a Dantona, Jean-Paula Marata,
- przedstawia okoliczności przejścia władzy przez jakobinów,
- charakteryzuje politykę wewnętrzną jakobinów,
- omawia rządy dyktatoratu,
- stosuje pojęcie dysydenci,
- lokalizuje w czasie pokoju w Karłowicach (1699), wielką wojnę północną (1700–1721), traktat w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715),
- identyfikuje postać Stanisława Leszczyńskiego,
- lokalizuje w przestrzeni terytorium Saksonii,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do unii polsko-saskiej,
- omawia konsekwencje polityczne unii polsko-saskiej,
- wyjaśnia, na czym polegał protektorat Rosji nad Rzeczpospolitą za panowania Augusta II Mocnego,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Rzeczypospolitej miały decyzje sejmu niemego,
- wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja stronnictw magnackich u schyłku panowania Augusta II Mocnego,
- stosuje pojęcie pijarzy,
- lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję polską (1733–1736),
- wyjaśnia, na czym polegała anarchizacja polskiego życia politycznego za panowania Augusta III,
- przedstawia programy reform proponowane w czasach panowania Augusta III,
- omawia reformę oświaty i ożywienie kulturalne czasów saskich,
- stosuje pojęcie dysydenci,
- lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1764), konfederację w Radomiu (1767), sejm repninowski (1797–1798), sejm rozbiorowy (1773–1775), powołanie Rady Nieustającej (1775),
- identyfikuje postać Mikołaja Repnina,
- wyjaśnia, na czym polegał problem polskich dysydentów,
- przedstawia przyczyny i skutki konfederacji barskiej,
- przedstawia postanowienia traktatu rozbiorowego z 1772 r.,
- omawia decyzje sejmu rozbiorowego,
- stosuje pojęcia obiady czwartkowe, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych,
- identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta (Canaletta), Juliana Ursyna Niemcewicza, Hugona Kołłątaja,
- omawia rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w propagowaniu idei oświecenia,
- wyjaśnia, jaką rolę pełniły obiady czwartkowe,
- charakteryzuje osiągnięcia architektury i sztuki polskiego klasycyzmu,
- charakteryzuje przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.,
- stosuje pojęcie nobilitacja,
- lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), wprowadzenie podatku dla szlachty i duchowieństwa (1789), Ustawę o sejmikach (1791), Prawo o miastach królewskich (1791),
- identyfikuje postacie Hugona Kołłątaja, Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Fryderyka Wilhelma II, Ignacego Potockiego,
- omawia rozwój przemysłu, komunikacji i handlu w Rzeczypospolitej w XVIII w.,
- opisuje okoliczności, w jakich doszło do zwołania Sejmu Wielkiego w 1788 r.,
- charakteryzuje główne stronnictwa polityczne w okresie obrad Sejmu Czteroletniego,
- omawia reformy przeprowadzone w kraju przez Sejm Czteroletni,
- stosuje pojęcia Ustawa rządowa, Straż Praw,
- lokalizuje w czasie wojnę w obronie konstytucji (1792), sejm rozbiorowy (1793),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (VI 1792),
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Szczęsnego Potockiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Józefa Poniatowskiego,

- omawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja,
- wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji w Targowicy,
- omawia przebieg i skutki wojny w obronie Konstytucji 3 maja,
- stosuje pojęcia akt insurekcji, kosynierzy, Uniwersał Połaniecki,
- lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), Uniwersał połaniecki (7 V 1794), rzeź Pragi (XI 1794), kapitulację Warszawy (XI 1794),
- identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Aleksandra Suworowa,
- wyjaśnia, do czego zobowiązywał się Kościuszko w swojej przysiędze,
- przedstawia przebieg działań militarnych w czasie powstania kościuszkowskiego,
- wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego,
- stosuje pojęcia krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna,
- lokalizuje w czasie abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (1795),
- omawia okoliczności podpisania III rozbioru Rzeczypospolitej ,
- wymienia przyczyny upadku Rzeczypospolitej wskazywane przez historyków z warszawskiej i krakowskiej szkoły historycznej,
- stosuje pojęcia dyrektoriat, konsulat, konkordat, kodeks cywilny,
- lokalizuje w czasie wyprawę do Egiptu (1798), zamach 18 brumaire'a (1799), konkordat (1801),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Marengo i Hohenlinden (1800),
- lokalizuje w przestrzeni republiki siostrzane stworzone przez Francuzów,
- omawia przyczyny i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu,
- wyjaśnia, dlaczego zamach z 1799 r. uważa się za koniec rewolucji francuskiej,
- opisuje reformy wprowadzone we Francji za rządów Napoleona jako pierwszego konsula,
- stosuje pojęcie Wielka Armia,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwę pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Somosierrą (1808),
- lokalizuje w przestrzeni kraje uzależnione od Napoleona,
- przedstawia rywalizację francusko-brytyjską na pocz. XIX w.,
- przedstawia postanowienia pokoju w Tylży,
- wyjaśnia, dlaczego 1807 r. uważa się za moment hegemonii Francji w Europie,
- stosuje pojęcie „sto dni” Napoleona,
- lokalizuje w czasie „sto dni” Napoleona (1815),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wagram (1809), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812),
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa,
- omawia przyczyny i przebieg wyprawy Napoleona na Rosję,
- opisuje okoliczności klęski Napoleona w 1813 r. i jej skutki,
- omawia próbę przejęcia władzy przez Napoleona w 1815 r. i jej skutki,
- przedstawia skutki polityczne i społeczne epoki napoleońskiej dla Europy,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Civita Castellana (1798), utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), bitwę pod Hohenlinden (1800), wysłania legionistów na San Domingo (1802),
- identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Jana Ursyna Niemcewicza, Karola Kniaziewicza,
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których walczyły polskie oddziały,
- omawia sytuację na ziemiach polskich po III rozbiorze,
- charakteryzuje organizację wewnętrzną Legionów,
- opisuje losy Legionów po 1802 r.,
- stosuje pojęcie „druga wojna polska”,
- lokalizuje w czasie „drugą wojnę polską” (1812),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia, bitwę pod Raszynem (1809),
- identyfikuje postacie Aleksandra I, Adama Czartoryskiego, Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I,

- lokalizuje w przestrzeni zmiany w zasięgu terytorialnym Księstwa Warszawskiego,
- omawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego,
- przedstawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego,
- omawia znaczenie Księstwa Warszawskiego,
- stosuje pojęcia: kongres wiedeński, Święte Przymierze, zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi sił, ład wiedeński
- lokalizuje w czasie: obrady kongresu wiedeńskiego (X 1814–VI 1815), podpisanie Aktu końcowego kongresu wiedeńskiego (9 VI 1815), zawarcie Świętego Przymierza (26 IX 1815)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego; nabytki terytorialne mocarstw europejskich uzyskane na kongresie wiedeńskim
- identyfikuje postacie: Napoleona I, Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga, Klemensa von Metternicha, Charles'a de Talleyranda
- wymienia państwa decydujące o porządku wiedeńskim
- wymienia cele, jakie przyświecały obradom kongresu wiedeńskiego
- charakteryzuje zasady stanowiące podstawę porządku wiedeńskiego
- wymienia najważniejsze cechy nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim
- omawia decyzje kongresu wiedeńskiego dotyczące głównych mocarstw
- przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego podjęte w kwestii Niemiec i Włoch
- wyjaśnia, czym było Święte Przymierze i w jakim celu powstało
- stosuje pojęcia: karbonariusze, dekabryści, rojaliści, samodzielnizacja
- lokalizuje w czasie: okres restauracji Burbonów we Francji (1814–1830), wybuch powstania dekabrystów (XII 1825), powstanie Młodych Włoch (1831), powstanie Młodej Europy (1834)
- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Giuseppe Mazziniego
- wyjaśnia, w jaki sposób Święte Przymierze stało na straży ładu wiedeńskiego
- wyjaśnia, dlaczego porządek ustalony na kongresie wiedeńskim spotkał się z tak dużym sprzeciwem w państwach europejskich
- wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu
- omawia sytuację polityczną we Włoszech po kongresie wiedeńskim
- wymienia cele, jakie przyświecały karbonariuszom i metody, którymi się posługiwali w ich realizacji
- charakteryzuje sytuację we Francji w dobie restauracji
- wymienia przyczyny wybuchu powstania dekabrystów w Rosji
- omawia skutki powstania dekabrystów
- stosuje pojęcia: rewolucja lipcowa, filhellenizm
- lokalizuje w czasie: pokój w Adrianopolu (1829), rewolucję lipcową (27–29 VII 1830), powstanie belgijskie (VIII–X 1830)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych
- identyfikuje postacie: Ludwika Filipa I, Leopolda I, Wilhelma I, Iwana Dycicza
- omawia przyczyny i skutki rewolucji lipcowej we Francji
- omawia przebieg rewolucji lipcowej we Francji
- omawia przebieg wojny o niepodległość Grecji
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla greckiego ruchu niepodległościowego miał filhellenizm
- przedstawia okoliczności uzyskania przez Belgię niepodległości
- stosuje pojęcia: rewolucja przemysłowa, rewolucja agrarna, industrializacja, urbanizacja, klasa robotnicza, drobnomieszczactwo, inteligencja
- lokalizuje w czasie otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)
- lokalizuje w przestrzeni: regiony Europy, w których w pierwszej połowie XIX w. najintensywniej rozwijał się przemysł; państwa europejskie, w których doszło do największego rozwoju kolei
- identyfikuje postać George'a Stephensona
- omawia zjawiska, które złożyły się na rewolucję przemysłową
- wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej
- przedstawia, na czym polegała rewolucja agrarna

- wyjaśnia związek między rewolucją agrarną i przemysłową
- przedstawia zmiany, które nastąpiły w dziedzinie komunikacji i transporcie w pierwszej połowie XIX w.
- wymienia najważniejsze wynalazki i odkrycia naukowe pierwszej połowy XIX w.
- omawia warunki pracy robotników w pierwszej połowie XIX w.
- wymienia skutki rewolucji przemysłowej
- stosuje pojęcia: liberalizm, liberalizm gospodarczy, konserwatyzm, socjalizm, komunizm (socjalizm naukowy), socjalizm utopijny, laicyzacja, walka klas, proletariatus
- lokalizuje w czasie opublikowanie Manifestu komunistycznego (1848)
- identyfikuje postacie: Johna Stuarta Millia, Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Roberta Owena, Claude'a Henriego de Saint-Simona, Charles'a Fouriera
- wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.
- omawia założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjalizmu i komunizmu
- wyjaśnia, dlaczego postulaty socjalizmu utopijnego nie były możliwe do zrealizowania
- wyjaśnia, w jaki sposób robotnicy walczyli o swoje prawa w pierwszej połowie XIX w.
- stosuje pojęcia: klasycyzm, romantyzm
- identyfikuje postacie: Friedricha Schillera, Johanna Wolfganga Goethego, Ludwika van Beethovena, Fryderyka Chopina, Jacquesa-Louisa Davida, Heinricha Heinego, Victora Hugo, George'a Byrona, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca
- wymienia cechy charakterystyczne klasycyzmu w literaturze i sztuce
- omawia założenia romantyzmu
- wymienia cechy romantyzmu
- wymienia cechy charakterystyczne romantyzmu w literaturze
- omawia cechy malarstwa romantycznego
- wyjaśnia wpływ romantyzmu na kształtowanie się poczucia tożsamości narodowej
- stosuje pojęcia: izolacjonizm, doktryna Monroego
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie doktryny Monroego (1823), wojnę USA z Meksykiem (1846–1848)
- lokalizuje w przestrzeni etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych
- identyfikuje postacie: Jamesa Monroego, Simóna Bolívara
- wyjaśnia, na czym polegała zasada izolacjonizmu
- omawia etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.
- przedstawia skutki społeczne rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w.
- przedstawia proces kształtowania się amerykańskiego systemu dwupartyjnego
- stosuje pojęcia: Wiosna Ludów, parlament frankfurcki, warsztaty narodowe, konstytucja okrojowana
- lokalizuje w czasie: Wiosnę Ludów (1848–1849), wybuch Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848), proklamowanie II Republiki Francuskiej (25 II 1848), wybuch Wiosny Ludów w Prusach (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w Austrii (III 1848), obrady parlamentu frankfurckiego (V 1848–VII 1849), wybór Ludwika Napoleona Bonapartego na prezydenta Francji (XII 1848), powstanie węgierskie (III 1848–X 1849), zamach stanu Ludwika Napoleona Bonapartego (XII 1851), ogłoszenie cesarstwa we Francji (XII 1852)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do wystąpień o podłożu społecznym oraz rewolucji narodowowyzwoleńczych
- identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa I, Wiktora Emanuela II
- wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów
- omawia genezę Wiosny Ludów
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów we Francji
- omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach
- wyjaśnia, dlaczego próby zjednoczenia Niemiec w czasie Wiosny Ludów zakończyły się porażką
- charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w monarchii habsburskiej
- przedstawia skutki polityczne i społeczne Wiosny Ludów
- stosuje pojęcia: odwilż posewastopolska, samowładztwo, panslawizm

- lokalizuje w czasie: wojnę krymską (1853–1856), kongres pokojowy w Paryżu (III 1856)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Sewastopola (1854–1855)
- lokalizuje w przestrzeni bitwy stoczone podczas wojny krymskiej
- identyfikuje postacie: Mikołaja I, Aleksandra II, Aleksandra III
- wyjaśnia, w jaki sposób Mikołaj I sprawował władzę absolutną w Rosji
- przedstawia przyczyny i skutki wojny krymskiej
- omawia przebieg wojny krymskiej
- wyjaśnia, na czym polegała odwilż posewastopolska w Rosji
- omawia reformy przeprowadzone w Rosji przez Aleksandra II
- stosuje pojęcia: Kongresówka, ziemie zabrane
- lokalizuje w czasie: konstytucję Królestwa Polskiego (XI 1815), konstytucję Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815), utworzenie Galicyjskiego Sejmu Stanowego (1817)
- lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim
- identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Antoniego Henryka Radziwiłła
- omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich
- wymienia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego
- omawia ustrój Królestwa Polskiego wynikający z konstytucji z 1815 r.
- opisuje sposób funkcjonowania Wielkiego Księstwa Poznańskiego
- przedstawia sposób zarządzania Galicją i jego konsekwencje
- stosuje pojęcia: regulacja, płodozmian
- lokalizuje w czasie: wprowadzenie cenzury rewolucyjnej (1819), ogłoszenie ustawy regulacyjnej dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1823), likwidację jawności obrad sejmu Królestwa Polskiego (1825), utworzenie Banku Polskiego (1828)
- lokalizuje w przestrzeni okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego
- identyfikuje postacie: Aleksandra I, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Nikołaja Nowosilcowa
- wyjaśnia, w jaki sposób łamano w Królestwie Polskim postanowienia konstytucji z 1815 r.
- wymienia reformy przeprowadzone przez Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego
- omawia przemiany w rolnictwie w Królestwie Polskim
- przedstawia rozwój przemysłu w Królestwie Polskim
- omawia proces uwłaszczenia chłopów zaborze pruskim
- stosuje pojęcia: kaliszanie, cenzura prasowa
- lokalizuje w czasie: powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), wystąpienie kaliszian w sejmie (1820), utworzenie Towarzystwa Patriotycznego (1821), zawiązanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828)
- identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Piotra Wysockiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego
- charakteryzuje rządy wielkiego księcia Konstantego
- przedstawia program polityczny kaliszian
- omawia działalność opozycji legalnej w Królestwie Polskim i konsekwencje, z jakimi się to spotkało – przedstawia cele, jakie stawiała przed sobą opozycja nielegalna
- wymienia organizacje należące do opozycji nielegalnej
- wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania listopadowego
- stosuje pojęcia: noc listopadowa, dyktator
- lokalizuje w czasie: noc listopadową (29/30 XI 1830), powstanie Rządu Tymczasowego (3 XII 1830), ogłoszenie powstania za narodowe (18 XII 1830), akt detronizacji Mikołaja I (25 I 1831), wojnę polsko-rosyjską (II–X 1831)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołką (26 V 1831), szturm na Warszawę (6–8 IX 1831)
- lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk polskich i rosyjskich w czasie wojny z Rosją
- identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela, Maurycego Mochnackiego, Iwana Dybicza, Ignacego

Prądyński, Iwana Paskiewicza

- przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego
- omawia przebieg wydarzeń w czasie nocy listopadowej
- przedstawia decyzje sejmu powstańczego i ich konsekwencje
- omawia przebieg wojny polsko-rosyjskiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką
- wyjaśnia, jakie skutki dla powstania listopadowego miała postawa polskich naczelnych dowódców
- przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy
- wskazuje przyczyny upadku powstania listopadowego
- stosuje pojęcia: zsyłka, katorga, Wielka Emigracja, emisariusz, węglarstwo
- lokalizuje w czasie: powstanie Hôtel Lambert (1831), powstanie Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831), założenie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), ogłoszenie Małego manifestu TDP (17 III 1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie Wielkiego manifestu TDP (1836)
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki emigracji polskiej w latach 1831–1832
- identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Wiktora Heltmana, Joachima Lelewela, Stanisława Worcella
- omawia represje władz carskich wobec uczestników powstania listopadowego
- wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką
- wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji
- omawia założenia programowe obozu konserwatywnego polskiej emigracji
- przedstawia założenia programowe Towarzystwa Demokratycznego Polskiego zawarte w Małym manifestie
- wyjaśnia, na czym polegał demokratyczny charakter Małego manifestu TDP
- stosuje pojęcia: rusyfikacja, „noc paskiewiczowska”, gubernia, cytadela, germanizacja, praca organiczna, rabacja
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie Statutu Organicznego (1832), wprowadzenie języka niemieckiego jako urzędowego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1832), „nocy paskiewiczowskiej” (1833–1856), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), wprowadzenie języka rosyjskiego w administracji rządowej w Królestwie Polskim (1839), wybuch powstania krakowskiego (22 II 1846), rabację galicyjską (II–III 1846), likwidację Wolnego Miasta Krakowa (XI 1846)
- lokalizuje w przestrzeni: zasięg powstania krakowskiego i zasięg rabacji galicyjskiej
- identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli, Edwarda Flotwella, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego
- wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim
- omawia represje polityczne, oświatowe i gospodarcze w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym
- omawia postanowienia Statutu Organicznego
- charakteryzuje założenia pracy organicznej
- przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze pruskim
- wyjaśnia, jakie cele stawiali sobie działacze organizacji spiskowych powstałych po powstaniu listopadowym
- wyjaśnia, na czym polegał demokratyczny charakter Manifestu do Narodu Polskiego
- omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania krakowskiego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej
- wyjaśnia, jakie były przyczyny rabacji galicyjskiej
- stosuje pojęcia: adres, serwituty
- lokalizuje w czasie: utworzenie Komitetu Narodowego w Poznaniu (III 1848), demonstracje w Krakowie i Lwowie (17 i 19 III 1848), ugodę w Jarosławcu (11 IV 1848), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848), wcielenie Wielkiego Księstwa Poznańskiego do Prus (VII 1848)
- identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza, Józefa Bema, Wiktora Heltmana, Franciszka Smolki, Franciszka Stadion
- omawia sytuację na ziemiach polskich przed Wiosną Ludów

- przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim
- przedstawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji
- przedstawia program polityczny liberałów galicyjskich w czasie Wiosny Ludów
- omawia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich
- stosuje pojęcia: klasycyzm, romantyzm, mesjanizm
- lokalizuje w czasie: powstanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1817), początek polskiego romantyzmu (1822)
- identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina, Stanisława Moniuszki, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Joachima Lelewela, Stanisława Staszica, Aleksandra Fredry, Artura Grotgera
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury polskiej miało powstanie Ossolineum
- wyjaśnia, na czym polegał spór klasyków z romantykami
- omawia rozwój kultury polskiej pod zaborami w pierwszej połowie XIX w.
- omawia działalność Adama Mickiewicza jako czołowego przedstawiciela romantyzmu polskiego
- wyjaśnia, na czym polegała idea mesjanizmu Polski
- charakteryzuje wpływy romantyzmu w polskiej architekturze, malarstwie i muzyce
- stosuje pojęcia: odwilż posewastopolska, rewolucja moralna, „biali”, „czerwoni”, branka
- lokalizuje w czasie: demonstrację z okazji 30. rocznicy bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1861), ogłoszenie żałoby narodowej (II 1861), krwawa pacyfikacja manifestacji patriotycznej w Warszawie (IV 1861), powstanie Komitetu Miejskiego (X 1861), powołanie Dyrekcji Krajowej (XII 1861), mianowanie A. Wielopolskiego naczelnikiem rządu cywilnego (VI 1862), ogłoszenie branki (6 X 1862)
- identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Michaiła Górczakowa, Aleksandra II, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga
- opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim
- omawia postawy Polaków wobec władzy carskiej w czasie odwilży posewastopolskiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r.
- przedstawia proces narastania nastrojów narodowych i powstańczych w Królestwie Polskim
- przedstawia skutki demonstracji patriotycznych z 1861 r.
- wymienia reformy przeprowadzone przez Aleksandra Wielopolskiego
- charakteryzuje politykę Aleksandra Wielopolskiego
- omawia poglądy „białych” i „czerwonych” na kwestię niepodległości Polski
- wskazuje pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego
- stosuje pojęcia: branka, państwo podziemne
- lokalizuje w czasie: przeprowadzenie branki (14/15 I 1863), ogłoszenie Manifestu przez Komitet Centralny (22 I 1863), wybuch powstania styczniowego (22/23 I 1863), ogłoszenie się Tymczasowego Rządu Narodowego Rządem Narodowym (VI 1863), objęcie dyktatury przez R. Traugutta (X 1863), ukaz o uwłaszczeniu chłopów (2 III 1864), koniec powstania styczniowego (V 1865)
- lokalizuje w przestrzeni obszary, na których toczyły się główne walki podczas powstania styczniowego
- identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Romualda Traugutta, Stefana Bobrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska
- wymienia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego
- opisuje przebieg powstania styczniowego
- omawia sposób organizacji, uzbrojenie i metody walki sił powstańczych
- przedstawia sposób funkcjonowania polskiego państwa podziemnego
- charakteryzuje działalność R. Traugutta
- omawia postanowienia carskiego ukazu o uwłaszczeniu chłopów
- określa czynniki, jakie wpłynęły na klęskę powstania styczniowego
- przedstawia wydarzenia, które wpłynęły na upadek powstania styczniowego

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- stosuje pojęcia Mezoameryka, klan, siogun,
- lokalizuje w czasie powstanie (III w.) i upadek (IX–X w.) pierwszych miast– państw Majów, ekspansję Azteków (XV–XVI w.), rozkwit potęgi Inków (XVI w.),
- wyjaśnia, skąd pochodzą rdzenni mieszkańcy Ameryki,
- wymienia najstarsze cywilizacje Mezoameryki i ich osiągnięcia,
- omawia organizację plemiennop- państwową Majów, Azteków i Inków,
- wyjaśnia okoliczności powstania państwa Wielkiego Mogoła w Indiach,
- przedstawia następstwa zjednoczenia Japonii w XVI w.,
- przedstawia wpływ islamu na rozwój państw afrykańskich,
- stosuje pojęcia kwadrant, astrolabium,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni opłynięcie przez Portugalczyków Przylądka Zielonego (1446), wyprawę Ameriga Vespucciego (1500–1505),
- identyfikuje postacie Izabeli Kastylijskiej, Ferdynanda Aragońskiego, Juana Sebastiana Elcaño,
- wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi zdecydowali się na wyprawy odkrywcze,
- opisuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków,
- przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata,
- stosuje pojęcie Metys,
- lokalizuje w czasie układ w Saragossie (1529),
- lokalizuje w przestrzeni strefy podziału wpływów kolonialnych wg traktatu w Saragossie, kolonie angielskie, francuskie i holenderskie w Ameryce Północnej,
- wyjaśnia, dlaczego układy o podziale stref wpływów na świecie zostały zawarte tylko pomiędzy Hiszpanią i Portugalią,
- omawia zasady kolonialnego podziału stref wpływów w XV i XVI w.,
- przedstawia przebieg podboju Meksyku oraz Peru i ich następstwa,
- omawia zjawisko niewolnictwa i jego znaczenie dla kolonializmu europejskiego,
- omawia proces kolonizacji Ameryki Północnej,
- stosuje pojęcia rewolucja cen, grodzenia,
- wymienia przykłady rodów bankierskich nowożytnej Europy,
- określa uwarunkowania rozwoju miast i jego konsekwencje,
- opisuje rolę handlu w przemianach gospodarczych Europy w XVI w.,
- omawia rozwój systemu finansowego w Europie i jego wpływ na rozwój handlu,
- wyjaśnia, jakie były przyczyny procesu grodzeń,
- stosuje pojęcie manieryzm,
- identyfikuje postacie Wawrzyńca Wspaniałego, Giorgio Vasarięgo, Miguela Cervantesa, Françoisia Rabelaisa, Miguela Cervantesa, Baltazara Castiglione, Albrechta Dürera,
- wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu,
- omawia i ocenia rolę renesansowego mecenatu artystycznego,
- wyjaśnia, na czym polegała renesansowa adaptacja antyku,
- opisuje rozwój architektury renesansu,
- omawia przemiany w malarstwie i rzeźbie renesansu,
- omawia osiągnięcia nauki w epoce odrodzenia,
- lokalizuje w czasie edyktu Karola V uznającego Lutra za heretyka (1521), przyjęcie luteranizmu w Prusach Książęcych (1525), sejm Rzeszy w Spirze (1529),
- identyfikuje postacie Johannesesa Tetzla, Fryderyka III Mądrego, Filipa Melanchtona,
- wyjaśnia, z czego wynikała popularność haseł reformacyjnych,
- przedstawia stosunek różnych grup społecznych w Niemczech do reformacji,
- omawia przyczyny, postulaty i skutki wojen religijnych w Niemczech,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół angielski uniezależnił się od papieżstwa,

- porównuje najważniejsze wyznania powstałe w czasach reformacji,
- omawia społeczne i polityczne skutki reformacji,
- stosuje pojęcie Święte Oficjum,
- lokalizuje w czasie zatwierdzenie zakonu jezuitów przez papieża (1540),
- przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli,
- przedstawia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji,
- charakteryzuje organizację zakonu jezuitów,
- stosuje pojęcie Sacco di Roma,
- lokalizuje w czasie układ w Wiedniu (1515), Sacco di Roma (1527),
- identyfikuje postacie Ferdynanda, Karola VIII, Ludwika XII,
- lokalizuje w przestrzeni kraje wchodzące w skład imperium Habsburgów za panowania cesarza Karola V,
- opisuje politykę dynastyczną Habsburgów i jej konsekwencje,
- charakteryzuje sytuację polityczną we Francji pod rządami Walezjusów,
- przedstawia przebieg i skutki wojen włoskich,
- stosuje pojęcia gezowie, pacyfikacja gandawska,
- lokalizuje w czasie pacyfikację gandawską (1576), proklamowanie Republiki Zjednoczonych Prowincji Niderlandów (1588),
- identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Henryka Gwizjusza, Marii Stuart,
- wyjaśnia okoliczności rozpoczęcia we Francji wojen religijnych,
- omawia konsekwencje nocy św. Bartłomieja,
- przedstawia politykę Habsburgów wobec reformacji w Niderlandach,
- opisuje przyczyny, przebieg i skutki rewolucji w Niderlandach,
- wyjaśnia, jakie czynniki zadecydowały o zwycięstwie Anglików nad Hiszpanami,
- stosuje pojęcie Riksdag,
- lokalizuje w czasie opriczninę (1565–1572), zniszczenie Nowogrodu Wielkiego (1570),
- identyfikuje postacie Iwana III Srogię, Selima II,
- lokalizuje w przestrzeni kierunki i zasięg ekspansji imperium osmańskiego, tereny zajęte przez Szwecją w XVI w.,
- przedstawia etapy ekspansji tureckiej w Europie, Azji i Afryce,
- przedstawia proces budowania potęgi państwa moskiewskiego,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach dynastia Wazów przejęła władzę w Szwecji,
- omawia proces budowania potęgi państwa szwedzkiego,
- stosuje pojęcia ludzie luźni, kahał,
- lokalizuje w przestrzeni zasięg występowania grup narodowościowych w Rzeczypospolitej,
- charakteryzuje strukturę demograficzną państwa Jagiellonów,
- charakteryzuje grupy narodowościowe zamieszkujące państwo polsko-litewskie,
- wyjaśnia, jakie przyczyny skłaniały sejm do wydawania ustaw antymieszczańskich,
- stosuje pojęcia monopol propinacyjny, psucie monety,
- lokalizuje w przestrzeni znaczące szlaki handlowe,
- wymienia ustawodawstwo umożliwiające budowanie gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej,
- omawia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- przedstawia przyczyny słabości miast Rzeczypospolitej w XVI w.,
- wyjaśnia, jakie znaczenie w XVI w. miały jarmarki,
- stosuje pojęcia księga grodzka, elekcja i koronacja vivente rege, rokosz lwowski, egzekucja praw i dóbr, lustracja,
- lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), sejm piotrkowski (1504), I elekcję i koronację vivente rege (1529), wojnę kokoszą (1537),
- identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Hieronima Ossolińskiego, Rafała Leszczyńskiego,
- omawia pozycję prawną szlachty w Rzeczypospolitej,
- przedstawia proces kształtowania się parlamentaryzmu w Polsce,
- wyjaśnia przyczyny i przejawy konfliktu między szlachtą a królem,

- omawia narodziny ruchu egzekucyjnego,
- stosuje pojęcia obrona potoczna, Statuty Karnkowskiego,
- lokalizuje w czasie wojnę popią (1478–1479), wyprawę na Mołdawię (1497), bitwę pod Obertynem (1530), przeniesienie praw do lenna w Prusach na Hohenzollernów z Brandenburgii (1563), powstanie Komisji Morskiej (1568), pokój w Szczecinie (1570), Statuty Karnkowskiego (1570),
- identyfikuje postacie Ferdynanda Habsburga, Jana Tarnowskiego,
- lokalizuje w przestrzeni ziemie utracone przez Polskę i Litwę lub do nich przyłączone w latach 1492–1572, podział Inflant w 1561 r.,
- omawia przyczyny i skutki wojen z Wielkim Księstwem Moskiewskim w I połowie XVI w.,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen o Mołdawię,
- charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie i ich wpływ na losy Węgier,
- omawia politykę morską Zygmunta Augusta i jej skutki,
- lokalizuje w czasie objęcie tronu Polski i Litwy przez Kazimierza Jagiellończyka (1447),
- identyfikuje postać Zygmunta Kiejstutowicza,
- omawia stosunki polsko-litewskiej w XV i XVI w.,
- przedstawia postanowienia unii polsko-litewskich,
- wyjaśnia, z czego wynikała silna pozycja polityczna rodów możnowładczych w Wielkim Księstwie Litewskim,
- wyjaśnia, dlaczego przez długi czas Jagiellonowie byli przeciwnikami ścisłego połączenia Polski i Litwy,
- stosuje pojęcia antytrynitaryzm, Kościół narodowy ,
- lokalizuje w czasie rozłam wśród polskich kalwinistów (1562–1565), sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), powołanie Akademii Wileńskiej (1579),
- identyfikuje postacie Piotra z Goniądza, Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka,
- omawia zasięg reformacji na ziemiach Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, na czym polegała idea Kościoła narodowego,
- omawia próby jednoczenia protestantów polskich,
- przedstawia realizację postanowień soboru trydenckiego w Polsce,
- wyjaśnia, dlaczego kalwinizm zyskał popularność wśród szlachty,
- stosuje pojęcia konfederacja kapturowa, sąd kapturowy,
- identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Jakuba Uchańskiego, Jana Firleja, Ernest Habsburga, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazy,
- omawia sytuację w Rzeczypospolitej po śmierci ostatniego Jagiellona,
- przedstawia kandydatów ubiegających się o tron polski podczas pierwszej elekcji,
- stosuje pojęcie banicja,
- lokalizuje w czasie sejm konwokacyjny (1575), reformę sądownictwa (1578), utworzenie piechoty wybranieckiej (1578),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581),
- identyfikuje postacie Mikołaja Sienickiego, Samuela Zborowskiego,
- opisuje przebieg drugiej wolnej elekcji w Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- przedstawia przebieg konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem,
- omawia przyczyny konfliktu Stefana Batorego ze szlachtą,
- identyfikuje postacie Filippa Buonaccorsi (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Mikołaja Sienickiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Łukasza Górnickiego, Sebastiana Klonowica, Szymona Szymonowica, Marcina Bielskiego, Bernarda Morando,
- omawia działalność zwolenników idei humanizmu w Polsce,
- wyjaśnia rolę Krakowa i dworu królewskiego w upowszechnianiu idei humanizmu i renesansu,
- wskazuje związki między polską i europejską architekturą renesansową,
- porównuje poglądy społeczno-polityczne Andrzeja Frycza Modrzewskiego i Stanisława Orzechowskiego,
- stosuje pojęcia purytanizm, torysi, wigowie, Akt o następstwie tronu,

- lokalizuje w czasie zwołanie Krótkiego Parlamentu (1640), obrady Długiego Parlamentu (1640–1653), Wielką remonstrację (1641), bitwę pod Naseby (1645), bitwę pod Preston (1648), powołanie Parlamentu Kadłubowego (1648),
- charakteryzuje gospodarczą rolę nowej szlachty,
- omawia podziały religijne w społeczeństwie angielskim,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach stracono Karola I,
- charakteryzuje rolę Olivera Cromwella podczas angielskiej wojny domowej,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do restauracji monarchii Stuartów,
- omawia konflikt między Karolem II a parlamentem,
- wyjaśnia wpływ Habeas Corpus Act i Ustawy o prawach na ustrój polityczny Anglii,
- stosuje pojęcie edyktu restytucyjnego,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Białą Górą (1620), edykt restytucyjny (1629), oblężenie Magdeburga (1631), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643),
- identyfikuje postacie Fryderyka V, Maksymiliana, Fryderyka V Wittelsbacha,
- lokalizuje w przestrzeni zmiany terytorialne w Europie po pokoju westfalskim,
- omawia sytuację wyznaniową w Rzeszy Niemieckiej i jej wpływ na sytuację Europy,
- charakteryzuje sytuację wyznaniową w Królestwie Czeskim,
- wyjaśnia okoliczności i skutki II defenestracji praskiej,
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania czeskiego i jego klęskę,
- stosuje pojęcia wojna dewolucyjna, polityka réunionów,
- lokalizuje w czasie frondę parlamentarną (1648–1649), frondę książąt (1649–1653), wojnę dewolucyjną (1667–1668), pokój w Akwizgranie (1668), wojnę francusko-holenderską (1672–1679), wojnę z Ligą Augsburską (1686–1697), pokój w Rijswijk (1697),
- identyfikuje postacie Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki, Wilhelma III Orańskiego,
- lokalizuje w przestrzeni zasięg ekspansji Francji za rządów Ludwika XIV,
- omawia rządy Ludwika XIII i kardynała Richelieu,
- omawia rządy kardynała Mazarina,
- przedstawia przyczyny i skutki frondy,
- opisuje proces kształtowania się władzy absolutnej we Francji,
- lokalizuje w czasie unii personalnej Brandenburgii i Prus Książęcych (1618), wojny angielsko-holenderskie (1652–1654, 1665–1666, 1672–1674),
- identyfikuje postać Karola X Gustawa,
- lokalizuje w przestrzeni zasięg szwedzkiej ekspansji terytorialnej w Europie,
- przedstawia przyczyny gospodarcze i polityczne upadku potęgi Hiszpanii w XVII w.,
- wyjaśnia, dlaczego zmagania między Anglią i Holandią były prowadzone jedynie w koloniach i na morzach,
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojen angielsko-holenderskich,
- omawia wpływ relacji habsbursko-wiedeńskich na konflikt z Turcją,
- wyjaśnia, które kraje europejskie odniosły korzyści polityczne w drugiej połowie XVII w.,
- stosuje pojęcia manieryzm, barok dworski, libertynizm, jansenizm,
- lokalizuje w czasie manieryzmu (ok. 1527 – do k. XVI w.),
- identyfikuje postacie El Greca, Francesca Borrominiego, Diega Velázqueza, Johannes Keplera, Blaise'a Pascala, Antonia Vivaldiego,
- przedstawia cechy manieryzmu w sztuce,
- wyjaśnia, dlaczego wielu malarzy epoki baroku określano mianem „mistrzów światła i cienia”,
- wyjaśnia, co wyróżniało barok dworski,
- przedstawia kierunki i nurty filozoficzne epoki baroku,
- omawia osiągnięcia naukowe epoki baroku,
- stosuje pojęcia popularności, regaliści, monarchia mieszana,
- lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), wojnę polsko-szwedzką (1617–1622),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Byczyną (1588), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę

- pod Guzowem (1607), bitwę pod Gniewem (1626), bitwy pod Tczewem i Hamersztynem (1627),
- identyfikuje postacie Maksymiliana Habsburga, Fiodora,
- omawia okoliczności elekcji Zygmunta III Wazy na tron Rzeczypospolitej,
- opisuje relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim,
- przedstawia plany Zygmunta III dotyczące wzmocnienia władzy królewskiej,
- omawia przebieg wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.,
- stosuje pojęcia Wielka Smuta, lisowczycy,
- lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), powstanie Wasyla Szujskiego (1606), zdobycie Moskwy przez Polaków (1610), rządy polskie na Kremlu (1610–1612), wyprawę królewicza Władysława na Moskwę (1617),
- identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego,
- omawia przyczyny, przejawy i skutki kryzysu wewnętrznego w państwie moskiewskim,
- charakteryzuje rządy Dymitra I Samozwańca i ich skutki,
- omawia przebieg wojen Rzeczypospolitej z Moskwą,
- przedstawia zabiegi Zygmunta III i jego syna królewicza Władysława o carską koronę,
- stosuje pojęcia Sicz, tabor, rejestr, pokój hetmański, czambuł,
- lokalizuje w czasie wyprawę Jana Zamojskiego na Mołdawię (1595), traktat w Buszy (1617),
- identyfikuje postać Jeremiego Mohyły,
- omawia przyczyny, przebieg i skutki interwencji polskich magnatów w Mołdawii,
- omawia geopolityczne położenie Ukrainy i jego wpływ na życie codzienne jej mieszkańców,
- wyjaśnia, jaką funkcję pełnił rejestr kozacki,
- omawia przyczyny i skutki powstań kozackich w końcu XVI w.,
- charakteryzuje okres sukcesów kozackich w pocz. XVII w. i jego znaczenie dla Rzeczypospolitej,
- stosuje pojęcie ukraińscy królewęża,
- lokalizuje w czasie i przestrzeni ugodę zborowską (1649), ugodę w Białej Cerkwi (1651), bitwę pod Żwańcem (1653),
- identyfikuje postać Tuhaj-beja,
- wyjaśnia wpływ problemu rejestru na stosunki polsko-kozackie,
- omawia okoliczności wybuchu powstania Chmielnickiego,
- wyjaśnia, dlaczego Kozacy sprzymierzyli się najpierw z Tatarami, a później z Rosją,
- omawia przebieg działań militarnych w czasie powstania Chmielnickiego,
- przedstawia polityczne pomysły rozwiązania problemu kozackiego w czasie powstania Chmielnickiego,
- omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę,
- stosuje pojęcie śluby lwowskiej,
- lokalizuje w czasie konfederacji w Tyszowcach i Łańcucie (1655), śluby lwowskie Jana Kazimierza (1656), wygnanie arian z Polski (1658),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem i w Kiejdanach (1655), bitwę pod Warszawą (1656),
- identyfikuje postacie Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Jerzego II Rakoczego,
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki działań wojsk szwedzkich w 1655 r.,
- omawia sytuację polityczną, w jakiej znalazła się Rzeczpospolita przed potopem szwedzkim,
- opisuje, jakie znaczenie dla państwa polskiego miały traktaty welawsko-bydgoskie,
- wyjaśnia, dlaczego doszło do prześladowania protestantów i jakie były tego skutki,
- stosuje pojęcia infamia, malkontenci,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Mątwami (1666),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Kamieńca Podolskiego przez Turków (1672),
- identyfikuje postać Ludwiki Marii Gonzagi,
- charakteryzuje program reform proponowany przez Jana Kazimierza i reakcję szlachty polskiej,
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu króla z Jerzym Sebastianem Lubomirskim,
- omawia zmagania opozycji magnackiej i regalistów w czasie panowania Jana Kazimierza i Michała Korybuta Wiśniowieckiego,

- lokalizuje w czasie i przestrzeni oblężenie Trembowli (1675), bitwę pod Żurawnem (1676), rozejm w Żurawnie (1676) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Dymitra Wiśniowieckiego, Stanisława Jabłonowskiego,
- opisuje okoliczności objęcia tronu przez Jana III Sobieskiego,
- przedstawia skutki przejścia Sobieskiego do obozu prohabsburskiego,
- omawia działalność Świętej Ligi i jej skutki dla Rzeczypospolitej,
- przedstawia ostatnie lata panowania Jana III Sobieskiego,
- stosuje pojęcia podatek podymny, podatek pogłówny, hiberna, kwarta, łanowe, apostazja,
- przedstawia skutki wielkich wojen dla gospodarki miejskiej w Rzeczypospolitej,
- omawia położenie gospodarcze szlachty w XVII w. i jej działania na rzecz zwiększenia swoich dochodów,
- omawia rodzaje sejmików i ich kompetencje,
- charakteryzuje położenie protestantów w Rzeczypospolitej w XVII w.,
- stosuje pojęcie *silva rerum*,
- identyfikuje postacie Mikołaja Zebrzydowskiego, Tomasza Dolabelli, Baltazara Fontany, Daniela Naborowskiego, Macieja Miechowity, Marcina Bielskiego, Stanisława Sarnickiego,
- przedstawia wpływ potrydenckiej reformy kościoła na kulturę i naukę baroku w Rzeczypospolitej,
- przedstawia rozwój budownictwa świeckiego epoki baroku na przykładzie rezydencji królewskich i magnackich,
- omawia osiągnięcia literatury polskiego baroku,
- przedstawia genezę ideologii sarmackiej,
- stosuje pojęcia fizjokratyzm, leseferyzm,
- identyfikuje postać Thomasa Newcomena,
- omawia cechy charakterystyczne eksplozji demograficznej w Europie i jej koloniach w XVIII w.,
- wymienia najważniejsze wynalazki związane z rewolucją przemysłową,
- omawia nowe idee ekonomiczne stworzone w XVIII w.,
- stosuje pojęcia masoneria, rokoko, salon kulturalny,
- identyfikuje postacie Benjamina Franklina, braci Montgolfier, Jacques'a Louisa Davida,
- wyjaśnia wpływ idei oświecenia na wierzenia religijne i dogmaty kościelne,
- na wybranych przykładach omawia wpływ oświeceniowej nauki na rozwój przemysłu i życie codzienne,
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały w XVIII w. loże masońskie i salony kulturalne,
- omawia główne kierunki w rozwoju literatury oświeceniowej,
- przedstawia sposoby propagowania wiedzy i nowych idei w czasach oświecenia,
- stosuje pojęcia wielkie poselstwo, tabela rang, przymus szkolny,
- lokalizuje w czasie początek samodzielnych rządów Piotra I (1689), wielkie poselstwo (1697), ustanowienie Senatu Rzządzącego (1711),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Narwą (1700), bitwę pod Połtawą (1709),
- identyfikuje postacie Karola XII, Elżbiety I, Piotra III, Fryderyka II,
- wyjaśnia wpływ wielkiego poselstwa na przemiany w państwie rosyjskim,
- omawia przemiany, jakie z inicjatywy Piotra I zaszły w stanie szlacheckim,
- wyjaśnia, na czym polegała europeizacja Rosji,
- stosuje pojęcia „król-sierżant”, „król-filozof”,
- lokalizuje w czasie wprowadzenie obowiązku szkolnego w Prusach (1763), pokój we Wrocławiu (1742),
- lokalizuje w przestrzeni obszary włączone do państwa pruskiego w I poł. XVIII w.,
- omawia reformy wojskowe Fryderyka Wilhelma I i ich wpływ na funkcjonowanie państwa,
- charakteryzuje rządy Fryderyka I,
- omawia przebieg wojen śląskich,
- stosuje pojęcia patent tolerancyjny, pierwszy minister,
- lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714), wojnę o sukcesję polską (1733–1735), wojnę o sukcesję austriacką (1740–1748), patent tolerancyjny (1781), przyłączenia Irlandii do Wielkiej Brytanii (1801),
- identyfikuje postacie Filipa V Burbona, Stanisława Leszczyńskiego, Jerzego I,

- lokalizuje w przestrzeni następstwa wojen o sukcesję hiszpańską i polską,
- przedstawia przyczyny i skutki europejskich wojen o sukcesję,
- omawia zaangażowanie Austrii w politykę międzynarodową w I poł. XVIII w.,
- charakteryzuje przemiany polityczne w Wielkiej Brytanii,
- stosuje pojęcia Armia Kontynentalna, procedura impeachmentu,
- lokalizuje w czasie uchwałę o tzw. opłatach stemplowych (1765), I Kongres Kontynentalny (1774), II Kongres Kontynentalny (1775),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775),
- identyfikuje postać Jerzego III,
- lokalizuje w przestrzeni obszary przyłączone do kolonii angielskich w wyniku wojnę siedmioletniej,
- omawia proces kolonizacji Ameryki Pn. w XVII i pocz. XVIII w.,
- omawia organizację i gospodarkę kolonii angielskich w Ameryce Pn.,
- opisuje politykę Wielkiej Brytanii wobec kolonii w Ameryce Pn.,
- przedstawia argumenty polityczne i ekonomiczne wysuwane przez kolonistów na rzecz uzyskania niepodległości,
- stosuje pojęcia burżuazja, drobnomieszczaństwo, Gwardia Narodowa, wielka trwoga, rewolucja burżuazyjna,
- lokalizuje w czasie powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego (1789), ucieczkę Ludwika XVI z Paryża (1791),
- identyfikuje postacie Emmanuela Josepha Sieyès'a, Marie Josepha de la Fayette'a,
- charakteryzuje sytuację ekonomiczną Francji za panowania Ludwika XV i Ludwika XVI,
- przedstawia okoliczności zwołania Stanów Generalnych i przekształcenia ich w Zgromadzenie Narodowe,
- omawia przebieg działań rewolucyjnych do 1791 r.,
- omawia zasady ustroju Francji określone w konstytucji z 1791 r.,
- stosuje pojęcia Marsylianka, rojaliści, przewrót powstanie w Wandei,
- lokalizuje w czasie wypowiedzenie wojny Austrii (1792), konstytucję jakobińską (1793), konstytucję roku III (1795),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Valmy (1792), powstanie w Wandei (1793–1796),
- omawia przebieg i skutki wojnę rewolucyjnej Francji z Austrią,
- omawia podział polityczny Legislatywy,
- omawia okoliczności upadku dyktatury jakobinów,
- wyjaśnia, na czym polegał nowy porządek rewolucyjnego świata jakobinów,
- stosuje pojęcie republikanci,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Kliszowem (1702), konfederację w Warszawie (1704), elekcję Stanisława Leszczyńskiego (1704), konfederację sandomierską (1704), bitwę pod Połtawą (1709),
- identyfikuje postacie Ludwika Contiego, Karola XII, Piotra I,
- wyjaśnia, co różniło Rzeczpospolitą i Saksonię pod względem politycznym, społecznym i ekonomicznym,
- przedstawia przebieg wielkiej wojny północnej na ziemiach polskich,
- omawia przebieg i skutki rywalizacji między Augustem II a Stanisławem Leszczyńskim i ich zwolennikami,
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej u schyłku panowania Augusta II,
- lokalizuje w czasie konfederację w Dzikowie (1734), sejm pacyfikacyjny (1736), powstanie biblioteki Załuskich (1740),
- identyfikuje postać Henryka von Brühla,
- opisuje przebieg i skutki wojnę o sukcesję polską,
- przedstawia rolę Stanisława Leszczyńskiego w dziejach Polski w I połowie XVIII w.,
- omawia proces narastania anarchii wewnętrznej za panowania Augusta III,
- przedstawia politykę zagraniczną Augusta III,
- charakteryzuje ożywienie gospodarcze czasów saskich,

- stosuje pojęcia sejm delegacyjny, generalność,
- lokalizuje w czasie wprowadzenie wojsk rosyjskich do Rzeczypospolitej (1767), konfederacje w Słucku i Toruniu (1768),
- identyfikuje postacie Michała Krasińskiego, Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Rejtana,
- omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- przedstawia przebieg konfederacji barskiej,
- wyjaśnia, jakie skutki miała próba porwania Stanisława Augusta przez konfederatów barskich,
- omawia okoliczności podpisania I rozbioru Polski,
- przedstawia przebieg sejmu rozbiorowego,
- identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Domenica Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego, Wojciecha Bogusławskiego,
- wyjaśnia, dlaczego oświecenie w Polsce nazywa się „oświeceniem katolickim”,
- przedstawia początki oświecenia w Polsce,
- wyjaśnia, jakimi metodami chciano przekształcić społeczeństwo polskie z sarmackiego w nowoczesne,
- na wybranych przykładach przedstawia realizację idei oświeceniowych przez polskich pisarzy epoki stanisławowskiej ,
- wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Teatr Narodowy,
- stosuje pojęcia plenipotenci, jurydyki, „patrioci”,
- lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787), kodeks Zamojskiego (1776), przymierze z Prusami (1790), „czarną procesję” (1789),
- identyfikuje postacie Jana Dekerta, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego,
- wyjaśnia, jaką rolę w przemianach gospodarczo-społecznych odegrał Stanisław August Poniatowski,
- omawia przemiany społeczne w Rzeczypospolitej po I rozbiorze,
- przedstawia rolę Stanisława Augusta w pracach Sejmu Wielkiego,
- wyjaśnia, jak Konstytucja 3 maja zmieniła pojęcie narodu,
- omawia znaczenie Konstytucji 3 maja,
- przedstawia okoliczności podpisania układu rozbiorowego w 1793 r.,
- omawia decyzje sejmu rozbiorowego,
- lokalizuje w czasie wybuch powstania w Wielkopolsce (VIII 1794),
- identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Antoniego Madalińskiego, Bartosza Głowackiego, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego,
- opisuje położenie Rzeczypospolitej po II rozbiorze Polski,
- omawia przygotowania do powstania kościuszkowskiego i okoliczności jego wybuchu ,
- omawia zadania Kościuszki jako naczelnika,
- przedstawia działania polityczne podejmowane w czasie powstania kościuszkowskiego,
- omawia okoliczności upadku powstania kościuszkowskiego,
- lokalizuje w czasie konwencję rozbiorową (1797),
- przedstawia postanowienia konwencji porozbiorowej z 1797 r.,
- omawia ostatnie lata życia Stanisława Augusta Poniatowskiego,
- omawia stosunek Rosji, Austrii i Prus do rozbiorów Rzeczypospolitej,
- przedstawia stosunek państw europejskich do rozbiorów,
- stosuje pojęcie republiki siostrzanej,
- lokalizuje w czasie konstytucję roku VIII (1799), wojnę z II koalicją antyfrancuską (1799–1802),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod piramidami (1798), bitwę pod Abu Kir (1798), bitwę pod Marengo (1800),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Campo Formio (1797), pokój w Lunéville (1801), traktat w Amiens (1802) oraz ich postanowienia,
- charakteryzuje karierę polityczną i wojskową Napoleona Bonaparte,
- omawia cechy charakterystyczne rządów dyktatoratu,
- przedstawia okoliczności w jakich Napoleon przejął władzę we Francji,

- opisuje ustrój Francji za rządów konsulatu,
- lokalizuje w czasie powstanie Wielkiej Armii (1804–1805), powstanie Związku Reńskiego (1806), wojnę w Hiszpanii (1808),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III, Arthura Wellingtona,
- opisuje przyczyny konfliktów Napoleona z państwami europejskimi w latach 1803–1807,
- omawia politykę, jaką prowadził Napoleon w krajach znajdujących się we francuskiej strefie wpływów,
- omawia przebieg i skutki ekspansji Francji w Hiszpanii,
- lokalizuje w czasie odstąpienie Rosji od blokady kontynentalnej (1811), wojnę z wielką koalicją (1813), zajęcie Paryża przez wojska koalicji (1814), pokój paryski (1814), zesłanie Napoleona na Elbę (1814), zesłanie Napoleona na Wyspę św. Heleny (1815),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia,
- identyfikuje postacie Arthura Wellingtona, Ludwika XVIII,
- omawia przejawy hegemonii Francji w Europie w latach 1809–1812,
- opisuje taktykę przyjętą przez Rosjan w walce z Napoleonem,
- omawia postanowienia pokoju paryskiego z 1814 r.,
- stosuje pojęcia cyrkuł, Agencja, Deputacja Polska,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Rimini (1797), bitwy nad Trebią, pod Novi, pod Legnano i Magnano (1799), obronę Mantui (1799), założenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800),
- identyfikuje postać Pawła I, Samuela Bogumiła Lindego, Franciszka Barssa, Franciszka Dmochowskiego, Józefa Sułkowskiego,
- charakteryzują sytuację społeczną na ziemiach polskich po II rozbiore,
- przedstawia działalność oświatową, ekonomiczną i aktywność kulturalną Polaków po III rozbiore,
- porównuje sytuację Polaków pod zaborami,
- omawia udział Legionów Polskich w walkach we Włoszech,
- przedstawia działalność Legii Naddunajskiej,
- stosuje pojęcia Komisja Rządząca, szwoleżerowie,
- lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), zniesienie poddaństwa chłopów w Księstwie Warszawskim (1807), zajęcie Warszawy przez wojska rosyjskie (1813),
- identyfikuje postać Stanisława Małachowskiego,
- omawia zmiany w sytuacji społeczeństwa Księstwa Warszawskiego,
- przedstawia rozwój szkolnictwa i życia narodowego w Księstwie Warszawskim,
- omawia militarne znaczenie Księstwa Warszawskiego dla ekspansji napoleońskiej,
- omawia przebieg i skutki wojny z Austrią,
- stosuje pojęcie politeizm astrobiologiczny,
- identyfikuje postać Toyotomiiego Hideyoshiego,
- wyjaśnia, dlaczego Majów nazywano „Grekami Nowego Świata”,
- przedstawia system wierzeń cywilizacji prekolumbijskich,
- omawia podobieństwa oraz różnice pomiędzy kulturami Majów, Azteków i Inków,
- omawia problemy polityczne Chin, Japonii i Indii w XVI i XVII w.,
- przedstawia cechy charakterystyczne cywilizacji afrykańskich,
- identyfikuje postacie Paolo Toscanello, Giovanniego Caboto,
- lokalizuje w czasie opłynięcie przez Portugalczyków przylądka Bojador (1434),
- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Giovanniego Caboto (1497), odkrycie Brazylii (1500),
- przedstawia średniowieczną wiedzę o świecie,
- omawia wpływ rozwoju żeglugi i nawigacji na organizację wypraw odkrywczych,
- stosuje pojęcie encomienda,
- lokalizuje w czasie założenie Nowej Anglii (1643),
- charakteryzuje działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie,
- porównuje proces kolonizacji Ameryki Środkowej i Południowej z kolonizacją Ameryki Północnej,
- przedstawia ekspansję kolonialną w Afryce i Azji,

- przedstawia kierunki rozwoju handlu w nowożytnej Europie,
- wymienia przykłady i omawia rolę kompanii handlowych,
- omawia wpływ procesu grodzenia na przemiany gospodarcze w Anglii,
- charakteryzuje wpływ przemian gospodarczych na sytuację szlachty europejskiej,
- identyfikuje postacie Giovanniego Pico de Mirandoli, Michela de Montaigne'a, Tommaso Campanelli, Jana van Eycka, Pietera Bruegela Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Donatella, Miguela Serveta, Paracelsusa,
- na wybranych przykładach omawia dorobek humanizmu europejskiego,
- charakteryzuje rozwój i rolę teatru w epoce odrodzenia,
- stosuje pojęcie kondotierstwo ,
- lokalizuje w czasie powstanie Związku Szmalkaldzkiego (1531), I wojnę szmalkaldzką (1546–1547), II wojnę szmalkaldzką (1551–1552), wojnę domową w Szwajcarii (1529–1531), przyjęcie luteranizmu w Danii i Norwegii (1527), Szwecji (1544) i w Inflantach (1561),
- identyfikuje postacie Aleksandra VI, Juliusza II, Ulricha von Huttena, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn, Thomasa More, Marii Tudor, Elżbiety I Wielkiej,
- omawia poglądy i działalność Zwingliego,
- przedstawia poglądy społeczne, które głosili najbardziej radykalni zwolennicy reformacji,
- opisuje proces rozprzestrzeniania się reformacji w Europie i jego skutki,
- wymienia reformy posoborowe,
- wyjaśnia przyczyny popularności jezuitów w Europie w XVI i XVII w.,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Marignano (1515),
- przedstawia sukcesy polityki dynastycznej Habsburgów z XVI w.,
- omawia zmiany w sztuce wojennej w XVI w.,
- stosuje pojęcie wojna trzech Henryków,
- lokalizuje w czasie edykt tolerancyjny dla hugenotów (1562), rzeź w Wassy (1562), pokój z hugenotami (1570), unię w Utrechcie (1579), egzekucji Marii Stuart (1587),
- identyfikuje postacie Henryka II, Gasparda de Coligny, Antoine'a Perrenot de Granvelle'a, Fernanda Álvareza de Toledo,
- omawia politykę królów francuskich wobec hugenotów,
- porównuje charakter wojen religijnych prowadzonych w XVI w. we Francji i w Niderlandach,
- stosuje pojęcie unia kalmarska,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Belgradem (1456), pokonanie Persji przez Turków (1514), zdobycie Rodos przez Turków (1522), bitwę pod Prevezą (1538), oblężenie Malty (1565), zdobycie Cypru przez Turków (1571),
- identyfikuje postacie Jana Zápolyi, Eryka XIV, Jana III Wazy,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej Węgier miały spory polityczne oraz konflikty religijne,
- omawia przebieg walk o dominację na Morzu Śródziemnym,
- omawia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.,
- przedstawia sytuację kobiet w XVI w.,
- przedstawia uwarunkowania rozwoju handlu w Rzeczypospolitej,
- wskazuje podobieństwa i różnice między gospodarką Rzeczypospolitej a gospodarką Europy Zachodniej,
- omawia politykę pieniężną w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej odegrała szlachta średnia,
- wyjaśnia okoliczności i przejawy konfliktu między magnaterią a szlachtą,
- charakteryzuje i porównuje pozycję polityczną magnaterii i szlachty średniej w I poł. XVI w.,
- stosuje pojęcia gospodar,
- lokalizuje w czasie wojny z Moskwą (1492–1494, 1500–1503, 1507–1522, 1534–1537), wyprawy mołdawskie na Pokucie (1502, 1520), przyłączenie Mazowsza do Korony (1524–1526), pokój wieczysty z Turcją (1533), przyłączenie Pokucia do Polski (1538),
- identyfikuje postacie Iwana III Srogięo, Jana Zápolyi, Stefana Wielkiego,

- omawia stosunki polsko-tureckie w XVI w.,
- przedstawia okoliczności inkorporacji Mazowsza do Korony,
- wskazuje różnice w polityce zagranicznej dwóch ostatnich Jagiellonów wobec Habsburgów,
- lokalizuje w czasie rozdzielenie władzy w Polsce i na Litwie (1492), utworzenie odrębnego systemu sądownictwa na Litwie (1564), II statut litewski (1566), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego na Litwie (1566), powołanie sejmików ziemskich na Litwie (1566), zniesienie autonomii Prus Królewskich (1569),
- omawia proces upodabniania ustroju Litwy do ustroju Polski,
- omawia rządy Zygmunta Augusta na Litwie,
- charakteryzuje przemiany ustrojowe na Litwie,
- omawia konsekwencje zmian wprowadzonych w Prusach Królewskich w II poł. XVI w.,
- przedstawia proces rozprzestrzeniania się haseł reformacji w Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia, na czym polegała popularność haseł reformacyjnych w Polsce,
- przedstawia okoliczności powstania braci polskich,
- przedstawia spór między szlachtą i magnaterią w okresie pierwszego bezkrólewia,
- omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej po ucieczce Henryka Walezy,
- lokalizuje w czasie zjazd w Stężycy (1575), bitwę pod Lubieszewem (1576),
- charakteryzuje rolę Jana Zamojskiego w czasach rządów Stefana Batorego ,
- identyfikuje postacie Santiago Gucci, Jana Michałowicza z Urzędowa, Stanisława Samostrzelnika, Wawrzyńca Goślickiego, Andrzeja Krzyckiego, Jana Dantyszka, Klemensa Janickiego, Reinholda Heidensteina, Bartosza Paprockiego, Wojciecha z Brudzewa, Jana z Łańcuta, Tomasza Kłosa, Józefa Strusia, Wojciecha Oczki, Michała Sędziwoja,
- charakteryzuje polskie osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych i medycznych,
- przedstawia dorobek polskiej historiografii,
- stosuje pojęcie jedenastoletnia tyrania,
- lokalizuje w czasie początek tzw. jedenastoletniej tyranii (1629), powstania w Szkocji (1637 i 1650), bitwę pod Marston Moor (1644), powstanie Armii Nowego Wzoru (1645), powstanie w Irlandii (1649), wojnę angielsko-holenderską (1652–1654),
- identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Johna Pyma, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii Stuart,
- przedstawia ograniczenia w rozwoju gospodarczym Anglii w XVI w.,
- charakteryzuje relacje między Karolem I a parlamentem angielskim,
- stosuje pojęcie list majestatyczny,
- lokalizuje w czasie list majestatyczny (1609), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1619), pokój w Lubece (1629), bitwę pod Breitenfelden (1631), bitwę pod Nordlingen (1634), pokój w Pradze (1635),
- identyfikuje postacie Fryderyka IV, Rudolfa II, Ernsta von Mansfelda, Gábora Bethlena, Johana von Tilly'ego, Krystyny,
- opisuje cechy charakterystyczne armii okresu wojny trzydziestoletniej,
- wyjaśnia, jaki przebieg miała wojna trzydziestoletnia na Śląsku,
- wyjaśnia, czy wojna trzydziestoletnia powinna być traktowana jako konflikt niemiecki czy ogólnoeuropejski,
- lokalizuje w czasie zdobycia La Rochelle (1628), edykt łaski (1629), pokój pirenejski (1659), pokój w Nijmegen (1678–1679),
- wyjaśnia, na czym polegała centralizacja władzy za rządów Ludwika XIII,
- charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV,
- wymienia grupy społeczne we Francji zainteresowane wprowadzeniem absolutyzmu i jemu przeciwne oraz charakteryzuje przyczyny takich postaw,
- stosuje pojęcie moryskowie,
- lokalizuje w czasie powstanie morysków (1568), powstania w Katalonii (1640–1652) i Portugalii (1640–1668), uznanie przez Hiszpanię niepodległości Portugalii (1668), przejęcie przez Francję Regionu Franche-Comté (1678), pokój w Bredzie (1667), pokój w Nijmegen (1678), pokój w Rijswijk (1697), antyhabsburskie powstanie na Węgrzech (1682), zdobycie Azowa (1696), bitwę pod Zentą (1697),
- identyfikuje postacie Filipa IV, Gaspara de Guzmána, Jana Zygmunta Hohenzollerna, Krystyny Wazy,

Axela Oxenstierny, Imre Thököly'ego,

- wyjaśnia przyczyny wypędzenia morysków,
- przedstawia okoliczności odzyskania niepodległości przez Portugalię,
- lokalizuje w czasie założenie Royal Society w Londynie (1660),
- identyfikuje postacie Antoona van Dycka, Jana Brueghel Młodszeo, Jeana Baptisty Racine'a, Pierre'a Corneille'a, Georga Friedricha Haendla, Claudia Monteverdiego,
- wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy architekturą renesansową a barokową,
- wyjaśnia, z czego wynikała specyfika baroku mieszczańsko-protestanckiego,
- omawia wpływ baroku na zmiany w teatrze i muzyce,
- lokalizuje w czasie sejm inkwizycyjny (1592), przejęcie tronu Szwecji przez Zygmunta III Wazę (1592), bitwę pod Linköping (1598), detronizację Zygmunta III Wazy przez Riksdag (1599), inkorporację szwedzkiej Estonii do Rzeczypospolitej (1600),
- identyfikuje postacie Karola IX Sudermańskiego, Arendta Dickmanna,
- przedstawia rywalizację Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem,
- przedstawia etapy walki Zygmunta III Wazy o tron Szwecji i jej skutki,
- lokalizuje w czasie powstanie Bołotnikowa (1606), pokój wieczysty między Moskwą i Szwecją (1609), powstanie antypolskie w Rosji (1611), rosyjsko-szwedzki traktat w Stołbowie (1617),
- identyfikuje postacie Fiodora, Jerzego Mniszcha, Aleksandra Józefa Lisowskiego,
- wyjaśnia, dlaczego polscy magnaci zdecydowali się poprzeć roszczenia kolejnych Dymitrów Samozwańców do tronu moskiewskiego,
- wyjaśnia, jaką rolę w zmaganiach z Rosją odegrali lisowczycy,
- charakteryzuje polskie rządy na Kremlu i reakcję Rosjan,
- stosuje pojęcia kondominium, chadzki kozackie,
- lokalizuje w czasie powstanie Kosińskiego (1591–1593), wyprawę Jana Zamojskiego na Wołoszczyznę (1600), interwencji magnatów w Mołdawii (1615),
- identyfikuje postacie Michała Walecznego, Szymona Mohyły, Samuela Koreckiego, Michała Wiśniowieckiego, Krzysztofa Kosińskiego,
- omawia relacje między Rzeczpospolitą a Mołdawią w końcu XVI w.,
- omawia wpływ problemu tatarskiego na politykę zagraniczną i wewnętrzną Rzeczypospolitej w I poł. XVII w.,
- lokalizuje w czasie ugodę kurukowską (1622), powstanie Pawluka (1637), powstanie Kostki-Napierskiego (1651),
- identyfikuje postacie Iwana Sulimy, Pawła Pawluka, Stefana Potockiego, Mikołaja Potockiego, Marcina Kalinowskiego, Jerzego Ossolińskiego, Adama Kisiela, Aleksandra Kostki-Napierskiego,
- omawia powstania kozackie z I poł. XVII w.,
- przedstawia organizację i znaczenie militarne wojska zaporoskiego,
- opisuje proces budzenia się świadomości etnicznej Kozaków zaporoskich w XVI i XVII w.,
- stosuje pojęcie wojsko komputowe,
- lokalizuje w czasie układ szwedzko-brandenburski (1656),
- identyfikuje postacie Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego, Fryderyka Wilhelma, Wincentego Gosiewskiego,
- przedstawia zmiany w polskiej armii XVII w.,
- charakteryzuje sytuację międzynarodową Rzeczypospolitej przed potopem szwedzkim i w jego czasie,
- lokalizuje w czasie zawarcie Związku Święconego (1661), bunt Piotra Doroszenki (1671), pospolite ruszenie pod Gołębim (1672), konfederację pod Szczebrzeszynem (1673),
- identyfikuje postacie Andrzeja Olszowskiego, Piotra Doroszenki,
- omawia wpływ konfliktów Jana Kazimierza oraz Michała Korybuta Wiśniowieckiego z opozycją magnacką na funkcjonowanie państwa,
- omawia zmiany w polskiej polityce zagranicznej i ich wpływ na funkcjonowanie Rzeczypospolitej,
- lokalizuje w czasie traktat w Jaworowie (1675), sojusz polsko-szwedzki (1677), sojusz polsko-habsburski (1683),
- identyfikuje postacie Karola Lotaryńskiego, Michała Paca, Anny Doroty Chrzanowskiej,

- przedstawia reformy wojskowe Jana III Sobieskiego,
- omawia wpływ sytuacji międzynarodowej na politykę zagraniczną Jana III Sobieskiego,
- charakteryzuje politykę Sobieskiego wobec Brandenburgii, Rosji i Turcji,
- stosuje pojęcie egzulanci,
- omawia wpływ kryzysu europejskiego w XVII w. na sytuację gospodarczą Rzeczypospolitej,
- wyjaśnia wpływ egzulantów na politykę państwa,
- omawia politykę skarbową w Rzeczypospolitej XVII w.,
- wyjaśnia, na czym polegał konflikt między unitami i dyzunitami,
- opisuje relacje między wyznaniem na ziemiach Rzeczypospolitej,
- identyfikuje postacie Peetera Danckersa de Rija, Daniela Schultza, Anny Stanisławskiej, Wacława Potockiego, Wespazjana Kochowskiego, Zbigniewa Morsztyna, Jana Brożka,
- wyjaśnia, dlaczego kultura i sztuka baroku rozwijała się intensywnie w I poł. XVII w.,
- przedstawia rozwój nauki w dobie baroku,
- przedstawia przyczyny i przejawy spadku poziomu nauczania w polskich szkołach XVII w.,
- identyfikuje postacie Jethro Tulla, Edwarda Jennera, Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa, Richarda Arkwrighta,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju medycyny miało odkrycie dokonane przez Edwarda Jennera,
- omawia wpływ wynalazków na zmiany w przemyśle i górnictwie,
- identyfikuje postacie Antoine'a Lavoisiera, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Daniela Defoe, Jonathana Swifta, Laurence'a Sterne'a Jamesa Cooka, Josepha Haydna,
- omawia osiągnięcia w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych i geograficznych,
- lokalizuje w czasie powołanie Najświętszego Synodu (1721), powstanie Jemieliana Pugaczowa (1773–1774),
- charakteryzuje politykę wyznaniową Piotra I,
- przedstawia rywalizację o władzę w Rosji po śmierci Piotra I,
- porównuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II,
- lokalizuje w czasie bitwę pod Dobromierzem (1745), pokój w Dreźnie (1745),
- porównuje politykę Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II,
- stosuje pojęcia odwrócenie przymierzy, „cud domu brandenburskiego”,
- przedstawia wpływ wojen w Europie na konflikty w koloniach,
- omawia przejawy kryzysu w państwach Europy południowej,
- stosuje pojęcie Synowie Wolności,
- lokalizuje w czasie przybycie tzw. ojców pielgrzymów do Ameryki Pn. (1620), ustawę zakazującą koloniom handlu z innymi państwami niż Wielka Brytania (1775), bitwę pod Bunker Hill (1775),
- identyfikuje postacie Thomasa Paine'a, Marie Josepha de La Fayette'a, Wilhelma von Steubena,
- przedstawia rdzennych mieszkańców Ameryki Pn. i ich położenie,
- przedstawia rolę Bostonu w konflikcie kolonii z metropolią,
- porównuje siły zbrojne kolonistów z wojskami brytyjskimi,
- omawia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji,
- wymienia idee oświeceniowe, które zostały utrwalone w Deklaracji praw człowieka i obywatel,
- opisuje symbole rewolucji francuskiej,
- przedstawia reakcję państw europejskich na wydarzenia rewolucyjne we Francji,
- omawia losy króla Ludwika XVI w czasie rewolucji,
- przedstawia reakcję Europy i Francuzów na stracenie Ludwika XVI,
- porównuje rządy burżuazji (1789–1792), jakobinów (1793–1794) i dyktatoratu (1794–1799),
- lokalizuje w czasie wkroczenie wojsk szwedzkich do Saksonii (1706), wprowadzenia wojsk saskich do Rzeczypospolitej (1710), zamieszki religijne w Toruniu (1724),
- identyfikuje postacie Michała Fryderyka i Augusta Aleksandra Czartoryskich, Stanisława Poniatowskiego,
- przedstawia okoliczności, w jakich Rzeczpospolita została wplątana w wielką wojnę północną,
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polska popadła w zależność od Rosji – wyjaśnia, jaką rolę odegrał

- Piotr I w sporze między Augustem II i szlachtą,
- lokalizuje w czasie kasatę zakonu jezuitów (1773),
- omawia wpływ myśli oświeceniowej na reformy oświaty w Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.,
- stosuje pojęcie koliszczyzna,
- lokalizuje w czasie powołanie generalności (1769), próbę porwania Stanisława Augusta Poniatowskiego (1771),
- identyfikuje postacie Kajetana Sołtyka, Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego,
- omawia przebieg interwencji rosyjskiej w Rzeczypospolitej w latach 1767– 1768 i jej konsekwencje,
- wyjaśnia, jaką rolę przypisywała sobie Rosja w stosunku do Rzeczypospolitej,
- identyfikuje postacie Franciszka Pincka, Franciszka Smuglewicza, Zygmunta Vogla, Stanisława Trembeckiego, Franciszka Salezego Jezierskiego, Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Marcina Poczobutta-Odlanickiego, Samuela Chróścikowskiego, Krzysztofa Kluka,
- omawia osiągnięcia nauki polskiej w epoce oświecenia,
- identyfikuje postacie Andrzeja Zamojskiego, Michała Kazimierza Ogińskiego,
- omawia plany reform proponowanych przez Stanisława Augusta Poniatowskiego po I rozbiorze,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla reform Rzeczypospolitej miał zjazd w Kaniowie i wojna rosyjsko-turecka,
- wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II sprzeciwiała się wprowadzeniu w Rzeczypospolitej Kodeksu Zamojskiego,
- przedstawia okoliczności, jakie towarzyszyły zawarciu sojuszu Rzeczypospolitej z Prusami,
- identyfikuje postać Scipione Piattolego,
- przedstawia reakcję Rosji i Prus na Konstytucję 3 maja,
- omawia gospodarcze skutki wojny w obronie konstytucji,
- lokalizuje w czasie zawiązanie tzw. klubu polskich jakobinów (1794), samosądy w Warszawie (VI 1794), początek oblężenia Warszawy (VII 1794),
- identyfikuje postacie Piotra Ożarowskiego, Józefa Ankwicza, Józefa Kossakowskiego,
- charakteryzuje polską emigrację polityczną po 1793 r.,
- przedstawia rolę kosynierów w powstaniu kościuszkowskim,
- identyfikuje postacie Michała Bobrzyńskiego, Władysława Smoleńskiego,
- porównuje stosunek warszawskiej i krakowskiej szkoły historycznej do przyczyn upadku Rzeczypospolitej,
- lokalizuje w czasie przejęcie przez Napoleona dowództwa nad wojskami we Włoszech (1796), bitwę pod Mondovi (1796), bitwę pod Lodi (1796), powstanie Republiki Cisalpińskiej (1797), kapitulację wojsk francuskich w Egipcie (1801),
- identyfikuje postacie Jeana Jourdana, Jeana Moreau, Jeana François Champolliona, Emmanuela Josepha Sieyèsa, Rogera Ducosa,
- wyjaśnia, jakie były skutki zainteresowania europejskich badaczy zabytkami starożytnego Egiptu,
- przedstawia przebieg i skutki walk z I i II koalicją antyfrancuską,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Włoch miało utworzenie Republiki Cisalpińskiej,
- lokalizuje w czasie powstanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806),
- identyfikuje postać Józefa Bonapartego,
- omawia przebieg i skutki wojny z III i IV koalicją antyfrancuską,
- omawia organizację Wielkiej Armii Napoleona,
- lokalizuje w czasie powstanie V koalicji antyfrancuskiej (1809), bitwę pod Aspern-Essling (1809), styl empire (1800–1815), włączenie królestwa Niderlandów do Francji (1810), bitwy pod Lützen i Budziszynem (1813),
- identyfikuje postać Jeana–Baptiste Bernadotte’a,
- omawia przebieg i skutki wojny z V i VI koalicją antyfrancuską,
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do objęcia tronu Szwecji przez Jeana–Baptiste Bernadotte’a,
- wyjaśnia, dlaczego postać Napoleona Bonapartego w wielu krajach europejskich owiana jest legendą,
- stosuje pojęcia landrat, justycjariusz,
- lokalizuje w czasie założenie Centralizacji (1796), powstanie Towarzystwa Republikanów Polskich

- (1798), wznowienie działalności uniwersytetu w Wilnie (1803), otwarcia liceum w Krzemieńcu (1805),
- identyfikuje postacie Onufrego Kopczyńskiego, Jana Śniadeckiego, Franciszka Karpińskiego, Waleriana Dzeduszyckiego, Franciszka Gorzkowskiego,
 - charakteryzuje polską konspirację niepodległościową na ziemiach polskich pod zaborami i na emigracji,
 - omawia i ocenia stanowisko Tadeusza Kościuszki wobec Napoleona,
 - lokalizuje w czasie wprowadzenie Kodeksu cywilnego w Księstwie Warszawskim (1808),
 - charakteryzuje prorosyjską orientację części polskiej szlachty i magnaterii,
 - porównuje osiągnięcia cywilizacji Majów, Inków i Azteków z dokonaniem cywilizacji europejskiej w tym samym czasie,
 - ocenia skutki ekspansji europejskiej w Azji,
 - ocenia znaczenie wyprawy Kolumba dla cywilizacji europejskiej,
 - ocenia znaczenie wielkich odkryć geograficznych,
 - ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europy i ludów podbitych,
 - ocenia działalność hiszpańskich konkwistadorów,
 - ocenia działalność misyjną Europejczyków w Nowym Świecie,
 - ocenia znaczenie niewolnictwa dla kolonializmu europejskiego,
 - ocenia wpływ przemian społecznych i gospodarczych na rozwój Europy,
 - ocenia wpływ humanizmu na sztukę, życie intelektualne i myśl polityczną epoki odrodzenia,
 - ocenia wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji,
 - ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji,
 - ocenia działalność inkwizycji,
 - ocenia działalność jezuitów,
 - ocenia metody walki Kościoła z reformacją,
 - ocenia politykę dynastyczną Habsburgów,
 - ocenia skutki rywalizacji o hegemonię w Europie Zachodniej,
 - ocenia politykę władców Francji wobec reformacji,
 - ocenia konsekwencje rywalizacji hiszpańsko-angielskiej,
 - ocenia panowanie Iwana IV Groźnego,
 - ocenia konsekwencje powstania nowych mocarstw w Europie Wschodniej i Północnej,
 - ocenia pozycję społeczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.,
 - ocenia korzyści i zagrożenia płynące z wieloetnicznego charakteru społeczeństwa Rzeczypospolitej,
 - ocenia sytuację ekonomiczną szlachty, mieszczan i chłopów w Rzeczypospolitej w XVI w.,
 - ocenia gospodarczą rolę miast w Rzeczypospolitej,
 - ocenia prawną pozycję szlachty w Rzeczypospolitej,
 - ocenia rolę i znaczenie króla w systemie demokracji szlacheckiej,
 - ocenia realizację postulatów ruchu egzekucyjnego,
 - ocenia, czy korzystnym dla Polski sposobem rozwiązania konfliktu z Krzyżakami były sekularyzacja zakonu i utworzenie świeckiego państwa pruskiego,
 - ocenia konsekwencje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe unii lubelskiej,
 - ocenia proces kształtowania się tolerancji wyznaniowej w Polsce,
 - ocenia rozwiązania ustrojowe przyjęte podczas pierwszego bezkrólewia i pierwszej wolnej elekcji,
 - ocenia politykę zagraniczną i wewnętrzną Stefana Batorego,
 - porównuje i ocenia myśl polityczno-społeczną renesansu polskiego i europejskiego,
 - ocenia rolę Olivera Cromwella podczas rewolucji,
 - ocenia polityczne skutki chwalebnej rewolucji,
 - ocenia skutki polityczne, gospodarcze, społeczne i religijne wojny trzydziestoletniej,
 - ocenia rolę kardynałów de Richelieu oraz Mazarina w dziejach Francji,
 - ocenia panowanie Ludwika XIV,
 - ocenia zmiany na arenie międzynarodowej, do których doszło w XVII w.,
 - ocenia, które rozwiązania w architekturze i sztuce baroku mogły robić szczególne wrażenie na wiernych,
 - ocenia relacje między Zygmuntem III Wazą a Janem Zamojskim,

- ocenia skutki rokoszu Zebrzydowskiego dla pozycji władcy i stabilizacji państwowości polskiej,
- ocenia polityczne skutki wojen z Moskwą,
- ocenia postawę Zygmunta III Wazy w czasie wojen Rzeczypospolitej z Rosją,
- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków,
- ocenia postawy Polaków wobec powstania Chmielnickiego,
- ocenia konsekwencje przymierza kozacko-rosyjskiego,
- ocenia znaczenie unii w Hadziaczu dla stosunków polsko-kozackich,
- ocenia postawy magnatów w obliczu zagrożenia państwowości polskiej,
- ocenia postawy Polaków i króla Jana Kazimierza w czasie potopu szwedzkiego,
- ocenia wpływ potopu na relacje między Rzeczpospolitą a Prusami,
- ocenia realną możliwość realizacji reform Jana Kazimierza,
- ocenia skutki zaangażowania Rzeczypospolitej w działalność Świętej Ligi,
- ocenia znaczenie traktatu pokojowego w Karłowicach z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej,
- ocenia wpływ wojen XVII w. na przemiany ustrojowe, gospodarcze, społeczne i wyznaniowe w Rzeczypospolitej,
- charakteryzuje i ocenia wkład polskiego baroku do kultury Europy XVII i początków XVIII w.,
- ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej,
- ocenia wpływ filozofii i myśli społeczno-politycznej oświecenia na współczesne systemy polityczne,
- ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną Piotra I oraz Katarzyny II,
- ocenia panowanie Piotra I i Katarzyny II jako władców oświeconych,
- ocenia panowanie Fryderyka II jako władcy oświeconego,
- ocenia panowanie Józefa II jako władcy oświeconego,
- ocenia zaangażowanie mieszkańców kolonii i Europejczyków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych,
- ocenia wpływ idei oświecenia na rozwiązania ustrojowe przyjęte w Stanach Zjednoczonych,
- ocenia postępowanie dworu królewskiego w obliczu kryzysu ekonomicznego we Francji,
- ocenia burżuazyjny okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej,
- ocenia znaczenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej,
- ocenia panowanie Augusta II Mocnego,
- ocenia programy reform Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w.,
- ocenia politykę zagraniczną Augusta III,
- ocenia postanowienia sejmu repninowskiego,
- ocenia działania konfederatów barskich,
- ocenia wpływ decyzji sejmu rozbiorowego na funkcjonowanie państwa polskiego,
- ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury i sztuki oświecenia w Polsce,
- ocenia przemiany w polskiej edukacji w XVIII w.,
- ocenia rolę Stanisława Augusta Poniatowskiego w pracach Sejmu Czteroletniego,
- ocenia reformy przeprowadzone przez Sejm Wielki,
- ocenia historyczne znaczenie Konstytucji 3 maja,
- ocenia szanse Polaków na utrzymanie reform Sejmu Wielkiego i Konstytucji 3 maja,
- ocenia postawy opozycji magnackiej wobec reform Sejmu Wielkiego,
- ocenia decyzje sejmu rozbiorowego,
- ocenia szansę utrzymania niepodległości przez Rzeczpospolitą po II rozbiorze,
- ocenia historyczne znaczenie rozbiorów Rzeczypospolitej,
- ocenia postawę króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej,
- ocenia rządy Napoleona jako pierwszego konsula,
- ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich,
- ocenia epokę napoleońską i jej znaczenie dla państw i narodów europejskich,
- ocenia postawę Napoleona wobec Legionów Polskich,
- ocenia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech dla polskiej sprawy narodowej,
- ocenia politykę Napoleona wobec Polski i Polaków,

- ocenia możliwości utrzymania polskiej państwowości na początku XIX w.
- stosuje pojęcia: ancien régime, koncert mocarstw
- lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Pięciu (I 1815), powstanie koncertu mocarstw (1818)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które zniknęły z mapy Europy na skutek decyzji kongresu wiedeńskiego
- identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh
- przedstawia konsekwencje, jakie przyniosło Europie panowanie Napoleona I
- omawia rolę, jaką odegrał Komitet Pięciu w tworzeniu ładu wiedeńskiego
- omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego
- przedstawia decyzje, jakie podjął kongres wiedeński w sprawie Szwajcarii, państw skandynawskich, Belgii i Holandii
- przedstawia i ocenia rolę, jaką podczas obrad kongresu wiedeńskiego odegrali Klemens Metternich i Charles Talleyrand
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał kongres wiedeński w kwestii rozwiązania problemu niewolnictwa
- ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim
- ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim
- ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim
- stosuje pojęcia: burszowie, karliści, ultrasi, biały terror, arakczejewszczyzna
- lokalizuje w czasie: nadanie Karty konstytucyjnej we Francji (1814), zjazd w Karlsbadzie (1819), przewrót polityczny w Hiszpanii (1820), kongres w Opawie (1820), powstanie Związku Północnego i Związku Południowego (1821), interwencję Świętego Przymierza w Hiszpanii (1823)
- identyfikuje postacie: Ferdynanda VII Burbona, Filippa Buonarrotiego, Ludwika XVIII, Karola X Burbona, Luigiego Minichini
- wyjaśnia, jakie były przyczyny interwencji Świętego Przymierza w Hiszpanii
- przedstawia skutki działalności karbonariuszy w państwach włoskich
- wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie
- przedstawia rolę, jaką we włoskim i europejskim ruchu niepodległościowym odegrał Giuseppe Mazzini
- przedstawia ustrój Francji określony w Karcie konstytucyjnej z 1814 r.
- omawia działalność niemieckich związków studenckich
- omawia politykę Aleksandra I w Rosji i Królestwie Polskim
- ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w.
- stosuje pojęcie ordonanse
- lokalizuje w czasie: powstanie Serbów przeciwko Turcji (1804–1813 i 1815), zwołanie greckiego Zgromadzenia Narodowego (1822), zdobycie Missolungi (1826), traktat londyński (1830), powstanie robotników w Lyonie (1831), konferencję w Londynie (I 1831), uchwalenie konstytucji belgijskiej (II 1831)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Navarino (1827)
- identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Aleksandra Ipsilantisa, George'a Byrona, Jerzego Czarnego (Karadziordziewiça), Miłosza Obrenowiça
- wyjaśnia, dlaczego ordonanse Karola X wywołały protesty Francuzów
- wyjaśnia, na czym polegał postępowy charakter rządów Ludwika Filipa
- przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach
- omawia sytuację Greków w państwie tureckim
- wyjaśnia okoliczności, w jakich Grecy rozpoczęli walkę o niepodległość
- wyjaśnia, dlaczego Rosja zdecydowała się poprzeć Greków w walce o niepodległość
- przedstawia przyczyny podziału Królestwa Niderlandów
- ocenia rolę antytureckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych
- stosuje pojęcie pruska droga do kapitalizmu
- lokalizuje w czasie: skonstruowanie parowca (1807), powstanie Niemieckiego Związku Celnego (1834)
- identyfikuje postacie: Roberta Fultona, Edwarda Jennera, Ignaza Philippa Semmelweisa

- omawia zmiany, jakie w przemyśle włókienniczym wywołała rewolucja przemysłowa oraz ich skutki
- przedstawia zmiany, jakie w przemyśle hutniczym wywołała rewolucja przemysłowa oraz ich skutki
- wymienia czynniki, które zdecydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec i Francji
- omawia wpływ rewolucji przemysłowej na rozwój gospodarczy Niemiec i Francji
- charakteryzuje przemiany społeczne wywołane rewolucją przemysłową
- wymienia czynniki, jakie miały wpływ na rozwój przemysłowy Stanów Zjednoczonych w XIX w.
- wyjaśnia, jakich przełomowych odkryć dokonano w dziedzinie medycyny w pierwszej połowie XIX w.
- ocenia gospodarcze i społeczne skutki rewolucji przemysłowej
- stosuje pojęcia: leseferyzm, reakcyjniści, czartyzm, falanster, luddyzm, metoda dialektyczna
- lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Związków Zawodowych (1833), założenie Londyńskiego Stowarzyszenia Robotników (1836), ogłoszenie Karty praw ludu (1837)
- identyfikuje postacie: Benjamina Constanta, Alexisa de Tocqueville'a, François-René de Chateaubrianda, Georga Wilhelma Friedricha Hegla, Josepha de Maistre'a, Neda Ludda
- przedstawia postulaty i działalność czartystów
- wskazuje różnice między socjalizmem utopijnym a komunizmem
- przedstawia przyczyny narodzin luddyzmu
- omawia proces tworzenia się związków zawodowych w Wielkiej Brytanii
- przedstawia osiągnięcia XIX-wiecznego ruchu robotniczego
- wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na kształtowanie się świadomości narodowej w XIX w.
- ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych
- ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa
- stosuje pojęcia: neogotyck, neoromanizm, eklektyzm
- identyfikuje postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Stendhala, Charlesa Dickensa, Théodore'a Géricault, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Ferencza Liszta, Roberta Schumanna, Francisca Goi, Eugène'a Delacroix, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres, Antonia Canovy, Bertela Thorvaldsena, Karla Friedricha Schinkla, Sándora Petöfi, Horace'a Walpole'a, François Rude'a, Pierre-Jeana Davida d'Angersa
- omawia okoliczności narodzin romantyzmu
- wyjaśnia, na czym polegał fenomen romantyzmu
- omawia style w architekturze okresu romantyzmu
- przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu
- porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie
- wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia
- ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w pierwszej połowie XIX w.
- stosuje pojęcia: Kreole, Metysi, junta, libertadorzy
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie niepodległości Haiti (1804), Peru (1821), Meksyku (1821), Brazylii (1822) i Boliwii (1825); kompromis z Missouri (1820–1821); plan z Iguala (1821); bitwę pod Ayacucho (1824)
- lokalizuje w przestrzeni państwa Ameryki Południowej, które jako pierwsze uzyskały niepodległość
- identyfikuje postacie: Thomasa Jeffersona, Alexandra Hamiltona, Andrew Jacksona, Antonia Lopeza de Santa Anny, Francisca de Mirandy, José de San Martína, Piotra I Bragança, Miguela Hidalgo y Costilla, José Maríi Morelosa, Agustína de Iturbide, François-Dominique'a Toussaint Louverture'a
- omawia sytuację polityczną Ameryki Łacińskiej w pierwszej połowie XIX w.
- charakteryzuje proces dekolonizacji Ameryki Łacińskiej
- przedstawia, w jakich okolicznościach Haiti uzyskało niepodległość
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Brazylia uzyskała niepodległość
- przedstawia drogę Meksyku i państw Ameryki Środkowej do niepodległości
- wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich
- ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA
- stosuje pojęcia: bankiety, Komisja Luksemburska

- lokalizuje w czasie: kryzys ekonomiczny i głód (1845–1849), rewolucję marcową w Związku Niemieckim (III 1848), zjazd liberałów w Heidelbergu (III 1848), powołanie parlamentu frankfurckiego (V 1848), drugie powstanie wiedeńskie (V 1848), powstanie czerwcowe w Paryżu (VI 1848), bitwę pod Custozą (VII 1848), uchwalenie nowej konstytucji francuskiej (XI 1848), przejście władzy w Austrii przez Franciszka Józefa I (XII 1848), bitwę pod Novarą (III 1849), ogłoszenie akta detronizacji Habsburgów i Deklaracji niepodległości przez Węgrów (IV 1849), ogłoszenie konstytucji w Prusach (1850)
- identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petőfię, Karola Alberta, Ferdynanda I, Josepha Radetzky'ego
- przedstawia reformy Rządu Tymczasowego we Francji
- omawia ustrój Francji według konstytucji z 1848 r.
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpił upadek II Republiki Francuskiej
- omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach niemieckich
- przedstawia cele, jakie stawiali przed sobą liberalni działacze niemieckiej Wiosny Ludów
- przedstawia działalność parlamentu frankfurckiego
- przedstawia skutki, jakie przyniosła Wiosna Ludów Austrii i Węgrom
- omawia przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich
- ocenia bezpośrednie i długofalowe skutki Wiosny Ludów
- stosuje pojęcia: reforma włościańska, ziemstwo, дума
- lokalizuje w czasie: okres reform tanzimat w Turcji (1839–1876), ultimatum Mikołaja I wobec sułtana (V 1853), reformę włościańską (III 1861), powołanie ziemstw (1864), ogłoszenie ustawy ziemskiej (1870), powstanie Narodnej Woli (1879)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Synopą (XI 1853)
- identyfikuje postacie: Mahmuda II, Abdülmecida I, Dymitra Milutina, Florence Nightingale
- przedstawia sytuację panującą w Turcji w pierwszej połowie XIX w.
- wyjaśnia, dlaczego Turcję nazywano chorym człowiekiem Europy
- omawia sytuację w Rosji przed wojną krymską
- wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny krymskiej miał panslawizm
- wyjaśnia, dlaczego wojnę krymską można uznać za koniec ładu wiedeńskiego i dominacji Świętego Przymierza w Europie
- ocenia politykę wewnętrzną Mikołaja I
- ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej
- stosuje pojęcie rezydenci
- lokalizuje w czasie: powołanie Rady Najwyższej Tymczasowej (1813), powołanie Konferencji Rezydentów (1833)
- identyfikuje postać Stanisława Wodzickiego
- przedstawia sytuację w Księstwie Warszawskim po klęsce Napoleona I
- wyjaśnia, dlaczego władze rosyjskie nie zgodziły się na przyłączenie ziem zabranych do Królestwa Polskiego
- omawia podział ziem polskich pod zaborem pruskim
- przedstawia przesłanki, które przyczyniły się do powstania Rzeczypospolitej Krakowskiej
- przedstawia sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej Krakowskiej
- porównuje sposoby zarządzania i funkcjonowania ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w.
- porównuje sytuację społeczeństwa polskiego pod zaborami
- ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych i narodowych
- lokalizuje w czasie: wydanie edyktu regulacyjnego w Prusach (1816), powstanie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), utworzenie Ziemstwa Kredytowego dla Księstwa Poznańskiego (1821), założenie Konserwatorium Muzycznego (1821), założenie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), funkcjonowanie sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1827–1845), powołanie Instytutu Politechnicznego (1830)
- identyfikuje postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Stanisława Grabowskiego, Josepha Zerboniego di

Sposettiego

- omawia politykę Aleksandra I wobec Polaków
- wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim wprowadzono cenzurę prewencyjną
- charakteryzuje rozwój oświaty w Królestwie Polskim
- omawia rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim
- wyjaśnia, jaka była sytuacja gospodarcza na ziemiach znajdujących się pod zaborem austriackim
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywało Towarzystwo Przyjaciół Nauk
- porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami w pierwszej połowie XIX w.
- ocenia wpływ Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w.
- ocenia wpływ reform F.K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego
- lokalizuje w czasie: założenie Związku Przyjaciół „Panta Koina” (1817), wprowadzenie cenzury prasowej (1819), powołanie sądu sejmowego (1827)
- identyfikuje postacie: Seweryna Krzyżanowskiego, Tomasza Zana
- omawia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstała opozycja legalna
- charakteryzuje sytuację w Królestwie Polskim w przededniu powstania listopadowego
- omawia strukturę i poziom wyszkolenia armii Królestwa Polskiego
- wyjaśnia, jakie czynniki zdecydowały o wysokiej jakości armii Królestwa Polskiego
- ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków
- przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym
- ocenia wpływ księcia Konstantego na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20. XIX w.
- ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego
- lokalizuje w czasie: powołanie Towarzystwa Patriotycznego (1 XII 1830), ogłoszenie się dyktatorem przez J. Chłopickiego (5 XII 1830), manifest Mikołaja I (17 XII 1830), samosądy w Warszawie (15 VIII 1831)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację Modlina i Zamościa (X 1831)
- lokalizuje w przestrzeni tereny poza Królestwem Polskim, na których doszło do powstania w latach 1830–1831
- identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Sowińskiego, Józefa Zaliwskiego, Ludwika Nabelaka, Seweryna Goszczyńskiego
- przedstawia postawy społeczeństwa polskiego w momencie wybuchu powstania
- charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją
- omawia próby porozumienia z carem podejmowane przez polityków i generalicję
- wyjaśnia, dlaczego polskim politykom nie udało się rozwiązać kwestii chłopskiej
- omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego
- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego
- wyjaśnia, w jakie działania podczas powstania listopadowego angażowały się kobiety
- ocenia przygotowanie spiskowców do rozpoczęcia powstania
- ocenia decyzje sejmu powstańczego
- ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia
- lokalizuje w czasie: powstanie Komitetu Francusko-Polskiego (1831), utworzenie Komitetu Tymczasowego Emigracji (XI 1831), powstanie „Młodej Polski” (1834), powołanie Konfederacji Narodu Polskiego (1836), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837)
- identyfikuje postacie: Władysława Zamoyskiego, Józefa Dwernickiego, Michała Czajkowskiego, Tomasza Malinowskiego
- przedstawia stosunek władz pruskich i austriackich do powstańców, którzy szukali schronienia na ich terytoriach
- wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej
- charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji
- przedstawia dyplomatyczną działalność Hôtel Lambert

- wyjaśnia, na czym polegał radykalizm programu Gromad Ludu Polskiego
- przedstawia organizację, założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich
- porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji
- ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej
- stosuje pojęcie entuzjastki
- lokalizuje w czasie: powołanie E. Flotwella na nadprezydenta Wielkiego Księstwa Poznańskiego (1830), powołanie I. Paskiewicza na namiestnika Królestwa Polskiego (1832), wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833), partyzantkę Zaliwskiego (1833), umowę z Münschengrätz (1833), założenie Kasyna w Gostyniu (1835), wprowadzenie nowego podziału administracyjnego w Królestwie Polskim (1837), założenie Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837), ustanowienie warszawskiego okręgu naukowego (1839), założenie Związku Narodu Polskiego (1839), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1839), powstanie w Poznaniu Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Młodzieży (1841), powstanie Związku Plebejuszy (1842), kapitulację Krakowa (4 III 1846)
- identyfikuje postacie: Dezyderygo Chłapowskiego, Narcyzy Żmichowskiej, Seweryna Goszczyńskiego, Henryka Kamieńskiego, Karola Libelta, Walentego Stefańskiego, Jana Koźmiana, Gustawa Potworowskiego, Wincentego Mazurkiewicza, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Zaliwskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego
- wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, jakie polityczne następstwa miało wydanie Statutu Organicznego
- omawia represje po powstaniu listopadowym zastosowane na ziemiach zabranych
- opisuje politykę władz pruskich w Wielkim Księstwie Poznańskim po powstaniu listopadowym
- wyjaśnia, jakie skutki polityczne miał układ w Münschengrätz
- przedstawia działania, jakie w ramach pracy organicznej podjęto w zaborze rosyjskim i austriackim
- omawia działalność emisariuszy Młodej Polski i Towarzystwa Demokratycznego Polskiego
- wyjaśnia, dlaczego działalność spiskowa po powstaniu listopadowym nie przyniosła oczekiwanych rezultatów
- wymienia organizacje spiskowe, wskazując obszar ich działania
- przedstawia programy społeczno-polityczne głównych organizacji spiskowych, działających na terenie zaborów w latach 1831–1836
- ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości
- stosuje pojęcia: era Bacha, moskalofile
- lokalizuje w czasie: wybuch powstania wielkopolskiego (29 IV 1848), kapitulację w Bardzie (9 V 1848), powstanie Głównej Rady Ruskiej (V 1848), powstanie Ligi Polskiej (VI 1848)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których Polacy wspierali wystąpienia Wiosny Ludów
- identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Henryka Dembińskiego, Aleksandra Bacha, Agenora Gołuchowskiego, Floriana Ceynowy, Wojciecha Chrzanowskiego, Grzegorza Jachimowicza, Wacława Zaleskiego
- wyjaśnia, w jaki sposób objawiał się wzrost świadomości narodowej Polaków na Pomorzu i Śląsku
- przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów
- wyjaśnia, dlaczego Polacy tak licznie wspierali wystąpienia rewolucyjne Wiosny Ludów w innych krajach
- wskazuje powody, dla których polscy wojskowi często stawali na czele rewolucyjnych armii w innych krajach
- przedstawia echa Wiosny Ludów w Królestwie Polskim
- omawia proces rozbudzenia dążeń emancypacyjnych Ukraińców
- ocenia skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej
- ocenia wkład Polaków w europejską Wiosnę Ludów
- stosuje pojęcia: eklektyzm, neogotyki
- lokalizuje w czasie utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1800)
- identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Aleksandra Orłowskiego, Piotra Michałowskiego, Andrzeja Towiańskiego, Antonia Corazziego, Jakuba Kubickiego, Chrystiana Piotra Aignera, Antoniego Brodowskiego, Franciszka Wężyka, Ludwika Osińskiego, Cypriana Godebskiego, Władysława Anycza, Władysława Żeleńskiego, Augusta Cieszkowskiego

- przedstawia cechy charakterystyczne architektury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w.
- omawia rozwój literatury klasycystycznej pierwszej połowy XIX w.
- przedstawia rozwój kultury polskiej na emigracji
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność kulturalna emigrantów w XIX w.
- ocenia rolę romantyzmu dla ówczesnych dziejów Polski
- stosuje pojęcia: millenerzy, „czasy polskie”
- lokalizuje w czasie: założenie Towarzystwa Rolniczego (1858), pierwszą wielką demonstrację patriotyczną (VI 1860), powołanie Delegacji Miejskiej (1861), powstanie Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego (1861), rozwiązanie Towarzystwa Rolniczego i Delegacji Miejskiej (IV 1861), wprowadzenie stanu oblężenia w Królestwie Polskim (X 1861)
- identyfikuje postacie: Edwarda Jurgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Ignacego Chmieleńskiego, Wasilija Kaplinskiego, Karola Majewskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Królestwa Polskiego miała działalność Towarzystwa Rolniczego
- wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego
- wyjaśnia wpływ polityki Aleksandra Wielopolskiego na radykalizację nastrojów w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, dlaczego próba kompromisu między władzami carskimi i Polakami nie powiodła się
- przedstawia proces kształtowania się obozów politycznych „czerwonych” i „białych”
- wyjaśnia, dlaczego Aleksander Wielopolski postanowił przeprowadzić branżę
- ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej
- ocenia politykę prowadzoną przez Aleksandra Wielopolskiego w Królestwie Polskim
- lokalizuje w czasie: bitwy pod Krzywosądem i Nową Wsią (II 1863), bitwy pod Chrobrzem i Grochowskimi (III 1863), podpisanie konwencji Alvenslebena (8 II 1863), stracenia R. Traugutta (VIII 1864)
- identyfikuje postacie: Józefa Haukego-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego
- omawia sposób, w jaki w Manifeście Tymczasowego Rządu Narodowego rozwiązano kwestię chłopską
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstanie styczniowe przekształciło się w powstanie narodowe
- omawia okoliczności, w jakich powstało polskie państwo podziemne
- przedstawia stosunek państw europejskich do powstania styczniowego
- omawia stosunek państw zaborczych do powstania styczniowego
- omawia okoliczności, w jakich R. Traugutt sięgnął po dyktaturę
- identyfikuje postacie: Francesca Nulla, Andrija Potebni
- wyjaśnia, na czym miał polegać pokojowy sposób rozwiązania kwestii polskiej zaproponowany przez mocarstwa zachodnioeuropejskie
- wyjaśnia, dlaczego interwencja dyplomatyczna Londynu, Paryża oraz Wiednia się nie powiodła
- przedstawia działania, jakie podjęli Polacy z zaboru pruskiego i austriackiego po wybuchu powstania styczniowego
- ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia

KLASA III (poziom rozszerzony)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- stosuje pojęcia: secesja, abolicjonizm, demokraci, republikanie, Unia, Konfederacja, wojna totalna
- lokalizuje w czasie: wybór A. Lincolna na prezydenta USA (1860), wojnę secesyjną (1861–1865), atak na Fort Sumter (12 IV 1861), ogłoszenie Proklamacji emancypacji (IX 1862), zniesienie niewolnictwa (1 I 1863), kapitulację wojsk konfederackich w Appomattox (9 IV 1865)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Gettysburgiem (1–3 VII 1863)
- lokalizuje w przestrzeni podział USA w przededniu wojny secesyjnej
- identyfikuje postacie: Abrahama Lincolna, Ulyssesa Granta, Roberta Lee, Jeffersona Davisa

- omawia różnice w rozwoju gospodarczym, politycznym i społecznym między Północą a Południem USA
- omawia bezpośrednie przyczyny wojny secesyjnej
- opisuje przebieg wojny secesyjnej
- wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny secesyjnej miała Proklamacja emancypacji
- wyjaśnia, na czym polegała wojna totalna
- omawia skutki wojny secesyjnej
- stosuje pojęcie risorgimento
- lokalizuje w czasie: wojnę Francji i Piemontu z Austrią (IV–VII 1859), plebiscyty na rzecz przyłączenia się do Piemontu (III–IV 1860), „wyprawę tysiąca” (V 1860), powstanie Królestwa Włoch (III 1861), przyłączenie Wenecji do Włoch (1866), przyłączenie Państwa Kościelnego do Włoch (VII 1871)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Magentą i Solferino (1859), bitwę pod Custozą (1866)
- lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Włoch
- identyfikuje postacie: Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldiego, Camilla Cavoura, Giuseppe Mazziniego, Napoleona III
- przedstawia dwie koncepcje zjednoczenia państw włoskich
- omawia przebieg wojny Piemontu i Francji z Austrią
- wymienia skutki wojny Piemontu i Francji z Austrią
- wymienia etapy jednoczenia Włoch
- wyjaśnia, dlaczego to Królestwu Sardynii przypadła decydująca rola w procesie jednoczenia ziem włoskich
- opisuje proces jednoczenia Włoch
- określa, w jakim celu powstał Międzynarodowy Czerwony Krzyż
- stosuje pojęcia: koncepcja Małych Niemiec, koncepcja Wielkich Niemiec, zjednoczenie „krwią i żelazem”
- lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Prus przez O. von Bismarcka (1862), wojnę Prus z Danią (1864), wojnę Prus z Austrią (1866), powstanie Związku Północnoniemieckiego (1867), powstanie Austro-Węgier (1867), wojnę francusko-pruską (1870–1871), powstanie Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871), pokój we Frankfurcie (10 V 1871)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Sadową (VII 1866), bitwę pod Sedanem (IX 1870)
- lokalizuje w przestrzeni etapy jednoczenia Niemiec
- identyfikuje postacie: Ottona von Bismarcka, Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I
- omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec
- charakteryzuje politykę O. von Bismarcka zmierzającą do zjednoczenia Niemiec
- przedstawia rolę Prus w jednoczeniu państw niemieckich
- wymienia wydarzenia, które składały się na proces jednoczenia Niemiec „krwią i żelazem”
- wyjaśnia, dlaczego doszło do wojny Prus z Francją
- omawia przebieg wojny francusko-pruskiej
- przedstawia okoliczności ogłoszenia powstania II Rzeszy
- wymienia skutki wojny francusko-pruskiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie Cesarstwa Niemieckiego
- przedstawia okoliczności powstania Austro-Węgier
- stosuje pojęcie kolonializm
- lokalizuje w czasie: powstanie tajpingów (1851–1864), powstanie sipajów (1857), atak Włoch na Abisynię (1896), wojny burskie (1880–1881, 1899–1902)
- lokalizuje w przestrzeni kolonialne imperium Wielkiej Brytanii i Francji oraz kolonialne imperia Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch
- identyfikuje postać Cecila Johna Rhodesa
- charakteryzuje przyczyny ekspansji kolonialnej w drugiej połowie XIX w.
- przedstawia korzyści, jakie z kolonializmu czerpali biali osadnicy
- przedstawia proces powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego w Afryce i Azji
- wyjaśnia, dlaczego brytyjskie imperium kolonialne nazywano imperium, nad którym słońce nie

zachodzi

- przedstawia politykę mocarstw kolonialnych wobec Chin
- przedstawia proces budowania francuskiego imperium kolonialnego w Afryce i Azji
- wyjaśnia, dlaczego dochodziło do konfliktów kolonialnych
- wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w
- stosuje pojęcia: monopol, płodozmian, teoria ewolucji
- lokalizuje w czasie: skonstruowanie i opatentowanie żarówki (1820), opublikowanie teorii ewolucji i doboru naturalnego (1859), otwarcie Kanału Sueskiego (1869), pierwszy lot samolotem (1903)
- identyfikuje postacie: Marii Skłodowska-Curie, Charlesa Darwina, Thomasa Alvy Edisona, Wilhelma Roentgena, Louisa Pasteura, Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Alfreda Nobla, Ernesta Malinowskiego, Willbura i Orville'a Wrightów
- wyjaśnia, dlaczego teorie C. Darwina zrewolucjonizowały świat nauki
- wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miały wynalazki w dziedzinie transportu i komunikacji
- omawia znaczenie, jakie miał rozwój telekomunikacji w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- omawia kierunki rozwoju przemysłu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- wyjaśnia, w jakim celu właściciele przedsiębiorstw tworzyli monopole
- charakteryzuje rozwój transportu w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- stosuje pojęcia: eksplozja demograficzna, emancypacja, sufrażystki
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki migracji ludności europejskiej w XIX w.
- identyfikuje postacie: Louisa Pasteura, Wilhelma Roentgena, Marii Skłodowskiej-Curie, Roberta Kocha
- wyjaśnia, dlaczego w drugiej połowie XIX w. doszło do eksplozji demograficznej
- omawia wpływ industrializacji na urbanizację w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- omawia zmiany w systemie oświaty i ich wpływ na ograniczenie lub likwidację analfabetyzmu
- wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miał rozwój higieny
- charakteryzuje zjawisko migracji w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- wymienia najważniejsze postulaty ruchu kobiecego na przełomie XIX i XX w.
- stosuje pojęcia: partia polityczna, związek zawodowy, nacjonalizm, antysemityzm, anarchizm, socjaldemokracja, rewolucjoniści, chrześcijańska demokracja, syjonizm
- lokalizuje w czasie: powstanie I Międzynarodówki (1864), powstanie II Międzynarodówki (1889), ogłoszenie Rerum novarum (1891)
- identyfikuje postacie: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Włodzimierza Uljanowa (Lenina)
- przedstawia czynniki, które wpłynęły na proces demokratyzacji systemów politycznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- wyjaśnia, w jakim celu powstały związki zawodowe
- wymienia cechy partii politycznych powstałych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. oraz metody ich działań
- wyjaśnia, jaką rolę miały odgrywać I i II Międzynarodówka
- omawia poglądy anarchistów, socjaldemokratów i rewolucjonistów
- omawia założenia ideologiczne chrześcijańskiej demokracji
- omawia założenia nacjonalizmu
- stosuje pojęcia: panslawizm, zasada wspianiałego odosobnienia
- lokalizuje w czasie: początek reform Meiji (1867), kongres w Berlinie (VI–VII 1878), układ wojskowy Niemiec i Austro-Węgier (1879), powstanie trójprzymierza (1882), powstanie bokserów (1899–1900), wojnę rosyjsko-japońską (1904-1905)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Mukdenem (II–III 1905), bitwę pod Cuszimą (V 1905)
- identyfikuje postacie: Mutsuhito, Mikołaja II
- wyjaśnia, jaką rolę miała odgrywać Rosja wobec narodów bałkańskich
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla układu sił w Europie miał kongres berliński
- wyjaśnia, na czym polegała brytyjska zasada wspianiałego odosobnienia
- przedstawia cele w polityce zagranicznej, jakie przyświecały państwom trójprzymierza

- omawia proces budowania trójprzymierza
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej
- wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie
- stosuje pojęcia: la belle époque, impresjonizm, kultura masowa, dekadentyzm, marksizm, realizm, naturalizm, symbolizm, kubizm, secesja
- lokalizuje w czasie: otwarcie wieży Eiffla (1889), wynalezienie kinematografu (1895)
- identyfikuje postacie: Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Juliusza Verne'a, Aleksandra Dumasa, Claude'a Moneta, Vincenta van Gogha, Pabla Picassa, Auguste'a Comte'a, Lwa Tołstoja, Auguste'a Renoira, Auguste'a i Louisa Lumière
- wymienia kierunki filozoficzne przełomu XIX i XX w.
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój czytelnictwa
- wymienia nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.
- wyjaśnia, czym charakteryzowały się realizm i naturalizm w literaturze i sztuce
- wymienia przykłady dzieł literackich i malarskich należących do realizmu lub naturalizmu
- przedstawia cechy charakterystyczne nowych kierunków w sztuce powstałych na przełomie XIX i XX w.
- omawia cechy charakterystyczne kultury masowej
- wskazuje czynniki, które wpłynęły na rozwój kultury masowej
- wyjaśnia, dlaczego kino i sport stały się nieodłącznym elementem kultury masowej
- stosuje pojęcia: rusyfikacja, „noc apuchtinowska”, katorga, generał-gubernator, tajne komplety, kontrybucja
- lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka rosyjskiego jako urzędowego (1865), podporządkowanie Kościoła katolickiego Kolegium Duchownemu w Petersburgu (1867), utworzenie urzędu generała-gubernatora (1874), rozpoczęcie likwidacji Kościoła unickiego (1875) „noc apuchtinowską” (1879–1897)
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki zsyłek Polaków w głąb Rosji po powstaniu styczniowym
- identyfikuje postacie: Aleksandra Apuchtina, Fiodora Berga
- wymienia represje, jakie spadły na uczestników powstania styczniowego i ich rodziny
- przedstawia działania, jakie podjął car Aleksander II w celu likwidacji autonomii Królestwa Polskiego
- omawia proces rusyfikacji szkół w Królestwie Polskim po powstaniu styczniowym
- wyjaśnia, w jaki sposób Polacy w Królestwie Polskim bronili się przed rusyfikacją szkolnictwa
- wyjaśnia, jakie cele miała przynieść rusyfikacja Polaków
- charakteryzuje represyjną politykę władz carskich wobec Kościoła katolickiego i unickiego
- stosuje pojęcia: Kulturkampf, germanizacja, Hakata, rugi pruskie, autonomia
- lokalizuje w czasie: wprowadzenie języka polskiego do szkół w Galicji (1867), Kulturkampf (1871–1878), rugi pruskie (1885–1890), utworzenie Komisji Kolonizacyjnej (1886), usunięcie języka polskiego ze szkół w zaborze pruskim (1887), powstanie Hakaty (1894), początek strajku dzieci we Wrześni (1901)
- identyfikuje postacie: Mieczysława Ledóchowskiego, Michała Drzymały, Agenora Gołuchowskiego
- wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampfu
- charakteryzuje proces germanizacji szkolnictwa w zaborze pruskim
- wyjaśnia, w jakim celu powstała Hakata
- omawia działania, jakie rząd niemiecki podjął w ramach polityki Kulturkampfu
- omawia walkę z polskością w zaborze pruskim na polu gospodarczym
- wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać Komisja Kolonizacyjna i jakie były skutki jej działalności
- podaje przykłady walki Polaków z germanizacją w szkolnictwie i antypolskim ustawodawstwem w dziedzinie gospodarki
- wyjaśnia, z jakich powodów wybuchł strajk dzieci we Wrześni i z jaką reakcją opinii publicznej się spotkał
- przedstawia proces kształtowania się autonomii galicyjskiej
- charakteryzuje system polityczny Galicji w dobie autonomii
- wymienia instytucje życia publicznego, które funkcjonowały w Galicji w dobie autonomii
- stosuje pojęcia: pozytywizm, praca organiczna, praca u podstaw, serwituty, proletariat, burżuazja, asymilacja narodowa

- lokalizuje w czasie: powstanie Macierzy Szkolnej (1882), powstanie Uniwersytetu Latającego (1885)
- lokalizuje w przestrzeni okręgi wydobywcze i przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.
- identyfikuje postacie: Bolesława Prusa, Aleksandra Świętochowskiego, Elizy Orzeszkowej
- omawia program pozytywistów warszawskich
- wymienia formy działania polskich pozytywistów
- omawia działalność pozytywistów w zaborze pruskim i austriackim
- wymienia okręgi przemysłowe na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.
- charakteryzuje rozwój przemysłu na ziemiach polskich
- przedstawia gospodarczą rolę Łodzi w drugiej połowie XIX w.
- przedstawia strukturę społeczeństwa polskiego na ziemiach polskich pod zaborami
- stosuje pojęcia: program brukselski, program paryski
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie programu brukselskiego (1879), powstanie Wielkiego Proletariatu (1882), zjazd polskich socjalistów w Paryżu i założenie Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892), powstanie Polskiej Partii Socjalistycznej (1893), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897), powstanie Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900)
- identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Bolesława Limanowskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Róży Luksemburg, Feliksa Dzierżyńskiego
- omawia założenia programu brukselskiego
- wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu socjalistycznego
- przedstawia program i działalność Wielkiego Proletariatu
- omawia program Polskiej Partii Socjalistycznej
- wyjaśnia, dlaczego PPS reprezentowała niepodległościowy nurt polskiego socjalizmu
- przedstawia założenia programowe SDKPiL
- podaje główne różnice między programami PPS i SDKPiL
- stosuje pojęcia: endecja, wszechpolacy
- lokalizuje w czasie: powstanie Ligi Polskiej (1887), utworzenie Związku Młodzieży Polskiej „Zet” (1887), założenie Ligi Narodowej (1893), powstanie Stronnictwa Ludowego (1895), powstanie Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), powstanie Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903)
- identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Zygmunta Miłkowskiego, Zygmunta Balickiego, Stanisława Stojalowskiego, Marii i Bolesława Wystouchów
- wymienia partie polityczne należące do polskiego ruchu narodowego oraz ruchu ludowego
- omawia założenia programowe Ligi Narodowej
- omawia założenia programowe Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego
- przedstawia okoliczności, w jakich narodził się polski ruch ludowy
- omawia założenia programowe Stronnictwa Ludowego
- omawia założenia programowe Polskiego Stronnictwa Ludowego
- stosuje pojęcia: „krwawa niedziela”, powstanie łódzkie
- lokalizuje w czasie: „krwawą niedzielę” (22 I 1905), początek strajku generalnego w Królestwie Polskim (I 1905), Manifest październikowy (X 1905)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie łódzkie (VI 1905)
- lokalizuje w przestrzeni obszary objęte strajkami szkolnymi w latach 1905–1908
- identyfikuje postacie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego
- wymienia postulaty uczestników rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim
- wymienia przyczyny rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji
- omawia przebieg rewolucji 1905 r. na ziemiach polskich
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania łódzkiego – przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 w Rosji i na ziemiach polskich
- stosuje pojęcia: pozytywizm, twórczość „ku pokrzepieniu serc”, Młoda Polska, krakowska szkoła historyczna, warszawska szkoła historyczna, trójlojalizm

- lokalizuje w czasie Literacką Nagrodę Nobla H. Sienkiewicza (1905)
- identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Stanisława Wyspiańskiego, Jacka Malczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Juliusza Kossaka, Wojciecha Kossaka, Stanisława Przybyszewskiego, Władysława Stanisława Reymonta, Karola Szymanowskiego
- wyjaśnia, jakie idee propagowała polska literatura pozytywistyczna
- wymienia osiągnięcia polskich pisarzy okresu pozytywizmu
- wyjaśnia, jakie cele miała twórczość ku pokrzepieniu serc
- omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej
- omawia osiągnięcia polskiej nauki pod koniec XIX w.
- omawia założenia ideowe Młodej Polski
- wymienia najwybitniejszych twórców okresu Młodej Polski
- przedstawia cechy charakterystyczne sztuki polskiej na przełomie wieków
- stosuje pojęcia: kocioł bałkański, wyścig zbrojeń
- lokalizuje w czasie: powstanie trójprzymierza (1879–1882), sojusz francusko-rosyjski (1892), zawiązanie ententy (1904), powstanie trójporozumienia (1907), I wojnę bałkańską (1912–1913), II wojnę bałkańską (1913)
- lokalizuje w przestrzeni: państwa należące do trójprzymierza; państwa tworzące trójporozumienie (ententę); państwa biorące udział w wojnach bałkańskich
- identyfikuje postać Wilhelma II
- omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia
- omawia proces budowania trójprzymierza i trójporozumienia
- omawia rywalizację francusko-niemiecką na początku XX w.
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen bałkańskich
- wyjaśnia, dlaczego sytuację geopolityczną na Bałkanach określano mianem „kotła bałkańskiego”
- przedstawia, na czym polegał wyścig zbrojeń między mocarstwami na początku XX w.
- stosuje pojęcia: wojna błyskawiczna, plan Schlieffena, wojna pozycyjna, wojna manewrowa
- lokalizuje w czasie: zamach w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenie wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), wypowiedzenie wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914), dołączenie Turcji do państw centralnych (1914), dołączenie Bułgarii do państw centralnych (1915), wystąpienie Włoch z trójprzymierza (1915)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad Marną (IX 1914), bitwę pod Tannenbergiem (VIII 1914), bitwę pod Ypres (1915), bitwę pod Verdun (II–XII 1916), bitwę jutlandzką (V 1916), bitwę nad Sommą (VII–XI 1916)
- identyfikuje postacie: Franciszka Ferdynanda, Alfreda von Schlieffena, Paula von Hindenburga
- wyjaśnia, jaki wpływ na wybuch wojny miał zamach w Sarajewie
- przedstawia postępowanie Austro-Węgier wobec Serbii po zamachu w Sarajewie
- wyjaśnia, na czym polegał tzw. efekt domina przy rozpoczęciu I wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegał niemiecki plan wojny błyskawicznej
- charakteryzuje sposób prowadzenia wojny pozycyjnej
- wyjaśnia, na czym polegała wojna manewrowa
- wymienia kluczowe momenty w przebiegu działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim w latach 1914–1916
- stosuje pojęcia: bolszewicy, nacjonalizacja, Czeka, kułak, czerwoni, biali, komunizm wojenny
- lokalizuje w czasie: wybuch rewolucji lutowej (8 III 1917), powstanie Rządu Tymczasowego (14 III 1917), abdykacji Mikołaja II (15 III 1917), wybuch rewolucji październikowej (6/7 XI 1917), powstanie Rady Komisarzy Ludowych (7 XI 1917), uchwalenie dekretu o pokoju i dekretu o ziemi (XI 1917), wojnę domową (1917–1921), traktat pokojowy w Brześciu Litewskim (3 III 1918), wprowadzenie komunizmu wojennego (IX 1918)
- identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Mikołaja II, Aleksandra Kiereńskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego

- wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej
- omawia przebieg rewolucji lutowej
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Włodzimierz Lenin w czasie rewolucji rosyjskich
- opisuje przebieg rewolucji październikowej
- omawia skutki rewolucji październikowej
- wyjaśnia, jakie konsekwencje miało wydanie przez Radę Komisarzy Ludowych dekretu o ziemi i dekretu o pokoju
- przedstawia metody, jakie stosowali bolszewicy w celu umocnienia swojej władzy
- omawia założenia komunizmu wojennego i sposób ich realizacji
- stosuje pojęcia: wojna totalna, propaganda, gospodarka wojenna, nieograniczona wojna podwodna
- lokalizuje w czasie: przystąpienie USA do wojny (6 IV 1917), rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (IV 1917), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (8 I 1918), ofensywę stu dni (VIII–XI 1918), rozejm w Compiègne (11 XI 1918)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których w 1918 r. wybuchły rewolucje
- identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Ferdynanda Focha, Friedricha Eberta
- wyjaśnia, dlaczego I wojna światowa miała charakter wojny totalnej
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała propaganda w czasie I wojny światowej
- wyjaśnia, na czym polegała koncepcja nieograniczonej wojny obronnej
- omawia wpływ, jaki na ludność cywilną miała Wielka Wojna
- omawia założenia planu pokojowego Thomasa Woodrowa Wilsona
- omawia nowe techniki walki zastosowane w czasie Wielkiej Wojny
- przedstawia przyczyny klęski państw centralnych
- omawia postanowienia rozejmu w Compiègne
- przedstawia skutki Wielkiej Wojny
- stosuje pojęcia: orientacja proaustriacka, orientacja prorosyjska, koncepcja realizmu
- lokalizuje w czasie: powstanie I Kompanii Kadrowej (VIII 1914), powstanie Legionów Polskich (27 VIII 1914), powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego (VIII 1914), utworzenie Komitetu Narodowego Polskiego (XI 1914), Akt 5 listopada (1916), kryzys przysięgowy (1917), utworzenie Błękitnej Armii (VI 1917), plan pokojowy prezydenta T.W. Wilsona (18 I 1918)
- lokalizuje w przestrzeni rejonów walk Legionów Polskich
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Józefa Hallera
- omawia polityczne koncepcje niepodległościowe w Galicji i Królestwie Polskim
- przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich
- wyjaśnia, jaką rolę miała odegrać I Kompania Kadrowa
- wymienia polskie formacje wojskowe walczące po stronie państw centralnych i ententy
- wymienia postanowienia Aktu 5 listopada
- wyjaśnia, jakie były zasługi Józefa Piłsudskiego dla tworzenia polskich formacji wojskowych w czasie I wojny światowej
- wyjaśnia, dlaczego plan pokojowy prezydenta T. W. Wilsona miał przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej
- stosuje pojęcia: plebiscyt terytorialny, demilitaryzacja, reparacje, ład wersalski, traktaty mniejszościowe, Liga Narodów, zasada samostanowienia narodów
- lokalizuje w czasie: konferencję paryską (I–VI 1919), mały traktat wersalski (VI 1919), traktat wersalski (28 VI 1919), powołanie Ligi Narodów (1919), traktat z Austrią (10 IX 1919), traktat z Węgrami (4 VI 1919), traktat z Bułgarią (27 XI 1919), traktat z Turcją (10 VIII 1920), konferencję waszyngtońską (1921/1922)
- lokalizuje w przestrzeni: terytoria, które zostały utracone przez Niemcy w wyniku postanowień traktatu wersalskiego; nowe państwa, które pojawiły się na mapie Europy
- identyfikuje postacie: Thomasa Woodrowa Wilsona, Georges'a Clemenceau, Davida Lloyd George'a
- określa cele konferencji pokojowej w Paryżu
- przedstawia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami

- wyjaśnia, jaką rolę podczas konferencji paryskiej odgrywały USA, Francja i Wielka Brytania
- omawia cele i zadania Ligi Narodów
- omawia strukturę organizacyjną i funkcjonowanie Ligi Narodów
- wymienia postanowienia pokojów z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją
- omawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej
- stosuje pojęcia: demokratyzacja, inflacja, hiperinflacja, „czarne koszule”, faszyzm, totalitaryzm, autorytaryzm
- lokalizuje w czasie: marsz na Rzym (27–29 X 1920), układ w Rapallo (IV 1922), powołanie Wielkiej Rady Faszystowskiej (1923)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których w okresie międzywojennym funkcjonował system demokratyczny, rządy autorytarne lub totalitarne
- identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Wiktora Emanuela III, Friedricha Eberta
- omawia okoliczności dojścia B. Mussoliniego do władzy
- charakteryzuje założenia ideologii faszystowskiej
- wyjaśnia, dlaczego faszyci zdobyli popularność we Włoszech
- omawia proces budowania państwa faszystowskiego we Włoszech
- wymienia postanowienia traktatu w Rapallo
- stosuje pojęcia: „czarny czwartek”, interwencjonizm, autokratyzm, etatyzm, Nowy Ład
- lokalizuje w czasie: krach na nowojorskiej giełdzie (24 X 1929), Wielki Kryzys (1929–1933), ogłoszenie Nowego Ładu (1933)
- identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Johna Keynesa
- wymienia przyczyny Wielkiego Kryzysu w USA
- omawia okoliczności, w jakich doszło do wybuchu Wielkiego Kryzysu w USA
- przedstawia cechy charakterystyczne Wielkiego Kryzysu w USA
- omawia założenia Nowego Ładu
- wymienia skutki realizacji polityki Nowego Ładu w USA
- wymienia społeczne i gospodarcze skutki Wielkiego Kryzysu w USA
- stosuje pojęcia: nazizm, Führer, kult jednostki, Lebensraum, Herrenvolk, obóz koncentracyjny
- lokalizuje w czasie: pucz w Monachium (1923), układ w Locarno (1925), objęcie urzędu kanclerza przez A. Hitlera (30 I 1933), ustawę o specjalnych pełnomocnictwach (1933), „noc długich noży” (VI 1934), ustawy norymberskie (1935), „noc kryształową” (XI 1938)
- identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Heinricha Himmlera, Hermanna Göringa, Josepha Goebbelsa
- wymienia postanowienia traktatu w Locarno
- omawia proces dojścia A. Hitlera do władzy
- omawia założenia ideologii nazistowskiej
- wymienia czynniki, które wpłynęły na wzrost popularności nazizmu
- wymienia etapy przejmowania przez A. Hitlera władzy w Niemczech
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywał kult jednostki w nazistowskich Niemczech
- charakteryzuje antysemicką politykę nazistów
- wyjaśnia, jakie funkcje spełniali w aparacie państwowym najbliżsi współpracownicy Hitlera
- wyjaśnia cele indoktrynacji ideologicznej społeczeństwa w III Rzeszy
- stosuje pojęcia: dyktatura monopartyjna, Nowa Polityka Ekonomiczna, stalinizm, kult jednostki, kolektywizacja, gułag
- lokalizuje w czasie: wprowadzenie NEP-u (1921), utworzenie Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich (30 XII 1922), stalinizm (1929–1939), kolektywizację (1929–1934)
- lokalizuje w przestrzeni regiony, w których znalazły się największe skupiska łagrów
- identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina, Feliksa Dzierżyńskiego, Lwa Trockiego
- omawia założenia i skutki Nowej Polityki Ekonomicznej
- omawia cechy charakterystyczne stalinizmu
- charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez J. Stalina
- omawia gospodarcze i społeczne skutki kolektywizacji

- wyjaśnia, jaką rolę w ZSRS odgrywał kult jednostki
- wymienia przejawy terroru w ZSRS
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywał terror w zarządzaniu państwem sowieckim
- stosuje pojęcia: ludobójstwo, obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, militarizm
- lokalizuje w czasie: deklarację Balfoura (1917), incydent mukdeński (1931), najazd Włoch na Etiopię (X 1935), pakt antykominternowski (1936), wybuch wojny Japonii z Chinami (1937)
- lokalizuje w przestrzeni zdobycze Japonii w Azji
- identyfikuje postacie: Mustafy Kemala Paszy, Benita Mussoliniego, Wiktora Emanuela II, Mohandasa Gandhiego, Jawaharlala Nehru, Mao Zedonga
- wyjaśnia wpływ Wielkiej Wojny na kryzys kolonializmu
- omawia ekspansję kolonialną faszystowskich Włoch
- wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczycy postanowili rozwiązać kwestię państwa żydowskiego w Palestynie
- wyjaśnia, dlaczego Japonia w latach 30. XX w. weszła na drogę ekspansji terytorialnej
- omawia proces budowania imperium japońskiego w Azji
- stosuje pojęcia: modernizm, art déco, realizm socjalistyczny (soerealizm)
- identyfikuje postacie: Alberta Einsteina, Pabla Picassa, Salvadora Dali, Zygmunta Freuda, Franza Kafki, Ernesta Hemingwaya
- omawia przyczyny i przejawy kryzysu wartości po I wojnie światowej
- wyjaśnia, w jaki sposób rozwój techniki wpłynął na życie codzienne
- omawia główne kierunki rozwoju nauki w okresie międzywojennym
- omawia skutki upowszechnienia oświaty i rozwoju szkolnictwa
- wymienia cechy architektury modernistycznej i art déco
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały kino, radio i prasa w rozwoju kultury masowej
- stosuje pojęcia: rewizjonizm niemiecki, frankiści, anszlus, appeasement
- lokalizuje w czasie: remilitaryzację Nadrenii (III 1936), wojnę domową w Hiszpanii (1936–1939), anszlus Austrii (12 III 1938), konferencję w Monachium (29 IX 1938), aneksję Czechosłowacji przez III Rzeszę (III 1939), aneksję Kłajpedy przez III Rzeszę (III 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)
- lokalizuje w przestrzeni: obszary włączone do terytorium niemieckiego w latach 1935–1939; granicę dzielącą strefy wpływów Niemiec i ZSRS ustaloną w pakcie Ribbentrop–Mołotow
- identyfikuje postacie: Francisca Franco, Adolfa Hitlera, Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Engelberta Dollfussa
- omawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii
- przedstawia przyczyny i skutki remilitaryzacji Nadrenii
- wymienia cele polityki zagranicznej hitlerowskich Niemiec
- wymienia etapy ekspansji terytorialnej nazistowskich Niemiec w latach 30. XX w.
- omawia przyczyny i skutki anszlusu Austrii
- wymienia postanowienia konferencji monachijskiej
- wyjaśnia, na czym polegała polityka appeasementu
- omawia losy Czechosłowacji po konferencji monachijskiej
- charakteryzuje proces militaryzacji Niemiec
- przedstawia proces budowania sojuszy polityczno-militarnych przez III Rzeszę
- stosuje pojęcie Orłęta Lwowskie
- lokalizuje w czasie: powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga do Warszawy (10 XI 1918), przekazanie przez Radę Regencyjną władzy wojskowej J. Piłsudskiemu (11 XI 1918), przekazanie przez Radę Regencyjną pełnej władzy J. Piłsudskiemu (14 XI 1918), powstanie rządu J. Moraczewskiego (18 XI 1918), pierwsze wybory w odrodzonej Polsce (26 I 1919), powołanie rządu I. J. Paderewskiego (I 1919)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni walki o Lwów (XI 1918–IX 1919)
- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego
- omawia straty i zniszczenia wojenne na ziemiach polskich
- wymienia lokalne ośrodki polskiej władzy powstałe w 1918 r. i określa zasięg ich wpływów

- omawia wydarzenia, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r.
- wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada 1918 r. jest uważany za datę odzyskania przez Polskę niepodległości
- przedstawia działalność polskiej delegacji na konferencji paryskiej
- stosuje pojęcia: plebiscyt, arbitraż
- lokalizuje w czasie: powstanie wielkopolskie (XII 1918 –II 1919), wybuch powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), zajęcie Śląska Cieszyńskiego przez Czechosłowację (I 1919), I powstanie śląskie (VIII 1919), zaślubiny Polski z Bałtykiem (10 II 1920), II powstanie śląskie (VIII 1920), plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920), plebiscyt na Górnym Śląsku (20 III 1921), III powstanie śląskie (V–VII 1921)
- lokalizuje w przestrzeni zasięg powstania wielkopolskiego; tereny, na których miały odbyć się plebiscyty
- identyfikuje postacie: Wojciecha Korfanteo, Józefa Hallera
- omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego
- omawia okoliczności, w jakich wybuchło powstanie wielkopolskie
- przedstawia przyczyny i skutki kolejnych powstań śląskich
- przedstawia i ocenia wyniki plebiscytu na Górnym Śląsku
- omawia okoliczności włączenia Pomorza do Polski
- stosuje pojęcia: koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, „cud nad Wisłą”, linia Curzona
- lokalizuje w czasie: wojnę polsko-bolszewicką (II 1919 – III 1921), układ z Symonem Petlurą (IV 1920), powstanie Rady Obrony Państwa (VII 1920), zajęcie Wilna przez L. Żeligowskiego (X 1920), traktat ryski (18 III 1921)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Kijowa przez Wojsko Polskie (V 1920), Bitwę Warszawską (13–15 VIII 1920), bitwę nad Niemnem (IX 1920)
- lokalizuje w przestrzeni linię Curzona; obszary przyłączone do Polski na mocy traktatu ryskiego
- identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Symona Petlurę, Michała Tuchaczewskiego, Lucjana Żeligowskiego
- omawia koncepcje granicy wschodniej zaproponowane przez R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego
- omawia początek walk polsko-bolszewickich wiosną 1919 r.
- omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej
- wyjaśnia, jakie znaczenie polityczne i militarne miała Bitwa Warszawska
- wymienia postanowienia traktatu ryskiego
- wyjaśnia, na czym polegał spór o Wileńszczyznę
- przedstawia okoliczności zajęcia przez gen. Żeligowskiego Wileńszczyzny w 1920 r.
- stosuje pojęcia: mała konstytucja, kontrasygnata
- lokalizuje w czasie: pierwsze wybory w odrodzonej Polsce (26 I 1919), uchwalenie małej konstytucji (20 II 1919), polsko-francuski układ sojuszniczy (II 1921), polsko-rumuński układ sojuszniczy (1921), uchwalenie konstytucji marcowej (17 III 1921), wybory prezydenckie (9 XII 1922), zabójstwo prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922), reformę walutową (1924), wybuch wojny celnej z Niemcami (1925)
- identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Wojciecha Korfanteo, Wincentego Witosa, Macieja Rataja
- charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej określony w małej konstytucji
- wymienia ugrupowania polityczne działające w początkach II Rzeczypospolitej
- charakteryzuje scenę polityczną w początkach funkcjonowania II Rzeczypospolitej
- omawia system trójpodziału władz ustanowiony w konstytucji marcowej
- charakteryzuje ustrój II Rzeczypospolitej określony w konstytucji marcowej
- omawia przebieg pierwszych wyborów prezydenckich w II Rzeczypospolitej
- charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej w latach 20. XX w.
- stosuje pojęcia: sanacja, dyktatura autorytarna, rządy pułkowników, polityka równej odległości
- lokalizuje w czasie: zamach stanu J. Piłsudskiego (12 – 14 V 1926), dymisję prezydenta S. Wojciechowskiego (15 V 1926), wybór I. Mościckiego na prezydenta II Rzeczypospolitej (1 VI 1926), nowelę sierpniową (2 VIII 1926), pakt o nieagresji między Polską a ZSRS (VII 1932), polsko-niemiecką deklarację o nieagresji (I 1934), konstytucję kwietniową (23 IV 1935), śmierć J. Piłsudskiego (12 V 1935)

- identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Józefa Becka
- wymienia zjawiska, które budziły niezadowolenie społeczne w połowie lat 20. XX w.
- przedstawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny przewrotu majowego
- omawia przebieg zamachu majowego
- omawia polityczne konsekwencje zamachu majowego
- wyjaśnia, jakie zmiany ustrojowe wprowadzała nowela sierpniowa
- omawia zasady ustrojowe, jakie wprowadzała konstytucja kwietniowa
- wymienia uprawnienia prezydenta wynikające z konstytucji kwietniowej
- wyjaśnia, dlaczego ustrój II Rzeczypospolitej po uchwaleniu konstytucji kwietniowej określa się mianem dyktatury autorytarnej
- przedstawia skutki gospodarcze i społeczne Wielkiego Kryzysu
- omawia cele polityki zagranicznej Polski w okresie rządów sanacji i sposób ich realizacji
- stosuje pojęcia: asymilacja państwowa, getto ławkowe, numerus clausus
- lokalizuje w czasie ustanowienie getta ławkowego (1937)
- lokalizuje w przestrzeni obszary, na których duży odsetek ludności stanowiły mniejszości narodowe
- wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące terytorium II Rzeczypospolitej
- charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące terytorium II Rzeczypospolitej
- omawia koncepcje polityki narodowościowej II Rzeczypospolitej
- charakteryzuje sytuację wyznaniową w II Rzeczypospolitej
- omawia strukturę zawodową społeczeństwa II Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcia: Polska A i B, deficyt budżetowy
- lokalizuje w czasie: rozpoczęcie budowy Gdyni (1921), reformę walutową (1924), reformę rolną (1925), rozpoczęcie wojny celnej z Niemcami (1925), czteroletni plan inwestycyjny (1936–1940), początek budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936)
- lokalizuje w przestrzeni umowną granicę podziału Polski na część A i B
- identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B
- wyjaśnia, na czym polegała reforma walutowa W. Grabskiego i jakie były jej konsekwencje
- omawia problemy, na jakie napotykała reforma rolna w II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miała budowa portu w Gdyni
- charakteryzuje politykę gospodarczą prowadzoną przez Eugeniusza Kwiatkowskiego
- wyjaśnia, jakie cele zakładał czteroletni plan inwestycyjny
- określa, jakie ośrodki wydobywcze i gałęzie przemysłu rozwinęły się na terenie COP-u
- lokalizuje w czasie: Literacką Nagrodę Nobla W. Reymonta (1924), reformę J. Jędrzejewicza (1932)
- identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego, Juliana Tuwima, Stanisława Ignacego Witkiewicza, Eugeniusza Bodo, Hanki Ordonówny, Janusza Jędrzejewicza, Stefana Banacha, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Adolfa Dymszy, Janusza Kusocińskiego
- omawia strukturę szkolnictwa w okresie międzywojennym
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie obowiązku ukończenia szkoły powszechnej
- wyjaśnia, jakie zmiany w oświacie przyniosła reforma J. Jędrzejewicza
- omawia osiągnięcia nauki w II Rzeczypospolitej
- przedstawia kierunki w rozwoju literatury w dwudziestoleciu międzywojennym
- charakteryzuje przejawy kultury masowej w II Rzeczypospolitej
- lokalizuje w czasie: zajęcie Zaolzia (2 X 1938), wystosowanie niemieckich żądań wobec Polski (24 X 1938), brytyjskie gwarancje dla Polski (III 1939), wypowiedzenie przez III Rzeszę polsko-niemieckiego paktu o nieagresji (IV 1939), przemówienie sejmowe J. Becka (5 V 1939), pakt Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939)
- identyfikuje postacie: Józefa Becka, Ignacego Mościckiego, Joachima von Ribbentropa, Wiczesława Mołotowa, Edwarda Rydza-Śmigłego

- wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego
- charakteryzuje politykę prowadzoną przez J. Becka w końcu lat 30. XX w.
- omawia okoliczności zajęcia Zaolzia
- wymienia żądania wobec Polski wysuwane przez III Rzeszę w 1938 r.
- przedstawia postawę polskich władz wobec żądań III Rzeszy
- wymienia ugrupowania polityczne należące do opozycji antysanacyjnej
- stosuje pojęcia: plan operacyjny „Zachód”, wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), bitwa graniczna, dziwna wojna (wojna siedząca), dywersja, V kolumna
- lokalizuje w czasie: atak III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939), bitwę graniczną (1–3 IX 1939), bitwy pod Mokrą (1 IX 1939) i pod Mławą (1–3 IX 1939), wypowiedzenie wojny Niemcom przez Wielką Brytanię i Francję (3 IX 1939)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: obronę polskiej placówki wojskowej na Westerplatte (1–7 IX 1939), miejsca głównych walk podczas bitwy granicznej, bitwy pod Wizną (8–10 IX 1939) i nad Bzurą (9–22 IX 1939)
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki natarcia wojsk niemieckich na Polskę
- identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Winstona Churchilla, Edwarda Rydza-Śmigłego, Władysława Raginisa
- wyjaśnia, na czym polegała wojna błyskawiczna
- wyjaśnia, na czym polegał plan operacyjny „Zachód”
- przedstawia stan organizacji i uzbrojenia polskiej armii w przededniu II wojny światowej
- przedstawia wydarzenia, które rozpoczęły II wojnę światową
- omawia przebieg tzw. bitwy granicznej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla społeczeństwa polskiego miała obrona Westerplatte
- wymienia kluczowe bitwy wojny obronnej Polski i wyjaśnia ich znaczenie dla kampanii wrześniowej
- wyjaśnia przyczyny sukcesów wojsk niemieckich w walce z Polakami
- lokalizuje w czasie: agresję ZSRS na Polskę (17 IX 1939), ewakuację władz polskich do Rumunii (17/18 IX 1939)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: obronę Wizny (7–10 IX 1939), obronę Warszawy (8–28 IX 1939), bitwę pod Kockiem (2–6 X 1939)
- identyfikuje postacie: Ignacego Mościckiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, Franciszka Kleeberga, Władysława Raginisa
- określa, jakie wspólne cele łączyły Niemcy i ZSRR w 1939 r.
- omawia przebieg walk wojsk polskich z Armią Czerwoną
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu walk we wrześniu 1939 r. miała obrona Warszawy
- przedstawia postawę wojsk niemieckich i sowieckich wobec polskich jeńców i ludności cywilnej
- omawia przyczyny klęski wojsk polskich w walkach we wrześniu 1939 r.
- przedstawia bilans wojny obronnej Polski
- stosuje pojęcia: dziwna wojna, wojna zimowa, Linia Maginota, Komitet Wolnej Francji, kolaboracja, Państwo Francuskie (Państwo Vichy), bitwa o Anglię
- lokalizuje w czasie początek tzw. dziwnej wojny (3 IX 1939), wojnę zimową (30 XI 1939–12 III 1940), agresję III Rzeszy na Danię i Norwegię (9 IV 1940), atak III Rzeszy na Francję (10 V 1940), początek bitwy o Anglię (10 VII 1940), zajęcie krajów nadbałtyckich przez ZSRS (VII 1940), atak Włoch na Grecję (28 X 1940), atak Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941)
- lokalizuje w przestrzeni kraje zajęte przez ZSRS i III Rzeszę w 1940 r.
- identyfikuje postacie: Charles’a de Gaulle’a, Winstona Churchilla, Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina
- przedstawia przebieg i skutki wojny zimowej
- omawia przyczyny i skutki ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie
- charakteryzuje przebieg ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie
- przedstawia przyczyny i skutki ofensywy niemieckiej w Europie Zachodniej
- omawia przebieg niemieckiej agresji na Francję i jej skutki
- przedstawia przebieg bitwy o Anglię
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla losów II wojny światowej miała bitwa o Anglię

- stosuje pojęcia: operacja „Barbarossa”, wielka wojna ojczyźniana
- lokalizuje w czasie wybuch wojny niemiecko-sowieckiej (22 VI 1941)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Moskwą (XI–XII 1941), blokadę Leningradu (IX 1941–I 1944), bitwę pod Stalingradem (19 XI 1942–2 II 1943)
- lokalizuje w przestrzeni tereny ZSRS, które zostały zajęte przez armię niemiecką latem 1941 r.
- identyfikuje postacie: Geоргija Żukowa, Friedricha von Paulusa
- opisuje przyczyny ataku III Rzeszy na ZSRS
- omawia strategiczne założenia operacji „Barbarossa”
- przedstawia realizację planu „Barbarossa”
- wskazuje przełomowe wydarzenia w przebiegu wojny niemiecko-sowieckiej
- wyjaśnia, w jaki sposób Niemcy traktowali sowieckich jeńców
- przedstawia znaczenie bitwy stalingradzkiej dla losów II wojny światowej
- stosuje pojęcia: taktyka wilczych stad, Afrika Korps
- lokalizuje w czasie: bitwę o Atlantyk (IX 1939–V 1945), zawarcie paktu trzech (IX 1940), japoński atak na Pearl Harbor (7 XII 1941), kapitulację wojsk Osi w Afryce Północnej (13 V 1943)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę na Morzu Koralowym (4–8 V 1942), bitwę o Midway (4 VI 1942), II bitwę pod El-Alamejn (X–XI 1942)
- lokalizuje w przestrzeni kraje Afryki Północnej, w których prowadzono działania wojenne podczas II wojny światowej
- identyfikuje postacie: Erwina Rommla, Franklina Delano Roosevelta, Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Eisenhowera
- wyjaśnia, na czym polegała taktyka wilczych stad
- przedstawia zmagania na Oceanie Atlantyckim pomiędzy flotą aliantów a niemiecką
- wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej
- opisuje przebieg walk w Afryce w latach 1940–1942
- wymienia przyczyny japońskiej ekspansji na Pacyfiku
- przedstawia okoliczności ataku Japonii na USA
- omawia przebieg walk amerykańsko-japońskich na Pacyfiku w 1942 r.
- stosuje pojęcia: kolaboracja, obóz koncentracyjny, Résistance, Generalny Plan Wschodni
- lokalizuje w czasie: powstanie Związku Walki Zbrojnej (XI 1939), opracowanie Generalnego Planu Wschodniego (1942), powstanie Armii Krajowej (1942)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których było najwięcej obozów koncentracyjnych; państwa, w których doszło zarówno do kolaboracji z okupantem, jak i utworzenia ruchu oporu
- identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina, Josipa Broza-Tity
- wyjaśnia, na czym polegała polityka rasowa Hitlera
- opisuje politykę okupacyjną III Rzeszy stosowaną w Europie Wschodniej
- omawia przejawy terroru stosowane przez okupacyjne władze niemieckie
- wyjaśnia, w jakim celu Niemcy zakładali obozy koncentracyjne
- omawia założenia Generalnego Planu Wschodniego
- przedstawia przykłady kolaboracji w Europie Zachodniej
- wymienia przykłady organizacji działających w ruchu oporu na terenie okupowanej Europy
- przedstawia sposoby działalności ruchu oporu w okupowanej Europie
- stosuje pojęcia: Holokaust, getto, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, obóz zagłady, Żydowska Organizacja Bojowa, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, szmalcownik, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata
- lokalizuje w czasie: konferencję w Wannsee (20 I 1942), powstanie w getcie warszawskim (19 IV–16 V 1943)
- lokalizuje w przestrzeni największe obozy koncentracyjne i obozy zagłady
- identyfikuje postacie: Reinharda Heydricha, Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej
- wymienia nakazy i ograniczenia, jakie niemieckie władze okupacyjne narzuciły ludności żydowskiej
- wyjaśnia, dlaczego naziści stosowali represje wobec Żydów
- wyjaśnia, w jakim celu hitlerowcy umieszczali ludność żydowską w gettach

- wyjaśnia, na czym polegać miało „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”
- opisuje, jak funkcjonowały obozy zagłady
- przedstawia przebieg i skutki powstania w getcie warszawskim
- charakteryzuje różne postawy społeczeństw europejskich wobec Holocaustu
- wyjaśnia, w jaki sposób ludność nieżydowska próbowała ratować Żydów przed zagładą
- przedstawia bilans Holocaustu
- stosuje pojęcia: Karta atlantycka, wielka koalicja, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, operacja „Cytadela”, operacja „Overlord”, D-Day, operacja „Bagration”, operacja „Market-Garden”
- lokalizuje w czasie: podpisanie Karty atlantyckiej (14 VIII 1941), ogłoszenie Deklaracji Narodów Zjednoczonych (1 I 1942), konferencję w Teheranie (28 XI–1 XII 1943), zdobycie Monte Cassino (V 1944), początek operacji „Overlord” (6 VI 1944), rozpoczęcie operacji „Bagration” (VII–VIII 1944), początek operacji „Market-Garden” (17 IX 1944)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę na Łuku Kurskim (5 VII–23 VIII 1943), desant na Sycylię (10 VII 1943), bitwę pod Falaise (VII 1944), bitwę pod Arnhem (IX 1944)
- lokalizuje w przestrzeni miejsca desantu wojsk aliantów zachodnich w Europie
- identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Franklina Delano Roosevelta, Józefa Stalina, Charles’a de Gaulle’a, Dwighta Eisenhowera, Bernarda Montgomery’ego
- wymienia postanowienia Karty atlantyckiej
- przedstawia treść Deklaracji Narodów Zjednoczonych
- wymienia etapy tworzenia wielkiej koalicji antyhitlerowskiej
- przedstawia postanowienia konferencji w Teheranie
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miała bitwa na Łuku Kurskim
- omawia przebieg lądowania aliantów w Normandii w czerwcu 1944 r.
- wymienia skutki lądowania wojsk aliantów zachodnich w Normandii w czerwcu 1944 r.
- przedstawia przebieg walk na froncie zachodnim w 1944 r.
- stosuje pojęcia: taktyka żabich skoków, kamikadze, porządek jałtański
- lokalizuje w czasie: konferencję w Jałcie (4–11 II 1945), spotkanie wojsk amerykańskich i rosyjskich w Torgau (25 IV 1945), kapitulację III Rzeszy (7 i 8 V 1945), kapitulację Japonii (2 IX 1945)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: walki o Guadalcanal (VIII 1942–II 1943), ofensywę w Ardenach (XII 1944), walki o Wał Pomorski (II 1945), walki o Iwo Jimę (II–III 1945) i Okinawę (IV 1945), operację berlińską (16 IV–2 V 1945), zrzućenie bomb atomowych na Hiroszimę (6 VIII 1945) i Nagasaki (9 VIII 1945)
- lokalizuje w przestrzeni państwa zajęte przez wojska sowieckie do 1945 r.
- identyfikuje postacie: Harry’ego Trumana, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitla, Gięorgija Żukowa
- omawia postanowienia konferencji jałtańskiej
- przedstawia decyzje w sprawie powojennych losów Niemiec, które zapadły na konferencji w Jałcie
- wyjaśnia, na czym polegała taktyka żabich skoków
- wyjaśnia, dlaczego amerykańskie władze postanowiły użyć broni atomowej
- wyjaśnia, jakie wydarzenia miały bezpośredni wpływ na decyzję o kapitulacji Japonii
- stosuje pojęcia: Generalne Gubernatorstwo, sowietyzacja, paszportyzacja, deportacja, łagier
- lokalizuje w czasie: niemiecko-sowiecki traktat o granicach i przyjaźni (28 IX 1939), deportacje Polaków w głąb ZSRS (II, IV i VI/VII 1940 oraz V i VI 1941), mordy oficerów polskich w Katyniu, Piatichatkach i Miednoje (IV–V 1940)
- lokalizuje w przestrzeni: podział ziem polskich pod okupacją niemiecką i sowiecką, postanowienia niemiecko-sowieckiego traktatu o granicach i przyjaźni z IX 1939 r., miejsca masowych egzekucji dokonanych przez NKWD na polskich oficerach
- identyfikuje postać Hansa Franka
- omawia podział ziem polskich pod okupacją niemiecką i sowiecką
- określa cele polityki okupanta niemieckiego wobec ziem włączonych do Niemiec i Generalnego Gubernatorstwa
- przedstawia cele polityki sowieckiej na okupowanych ziemiach
- charakteryzuje represje, jakie wobec Polaków zastosowały władze sowieckie

- przedstawia okoliczności zbrodni katyńskiej
- stosuje pojęcia: łapanka, Generalny Plan Wschodni
- lokalizuje w czasie: operację „Tannenberg” (IX–X 1939), Akcję Specjalną Kraków (XI 1939), mord w Wawrze pod Warszawą (27 XII 1939), akcję AB (wiosna 1940), powstanie Generalnego Planu Wschodniego (1942)
- lokalizuje w przestrzeni: miejsca na ziemiach polskich, gdzie okupanci założyli obozy koncentracyjne; zmiany, do jakich doszło w administracji okupacyjnej ziem polskich po wybuchu wojny III Rzeszy z ZSRS
- identyfikuje postać Hansa Franka
- określa, jakie grupy społeczne i narodowościowe stały się celem represji niemieckiego okupanta
- wymienia przykłady represji niemieckich wobec Polaków podczas okupacji
- wymienia metody stosowane przez niemieckiego okupanta w celu zastraszania społeczeństwa polskiego
- wyjaśnia, w jakim celu powstał niemiecki nazistowski obóz Auschwitz-Birkenau
- omawia założenia Generalnego Planu Wschodniego
- przedstawia sposoby realizacji Generalnego Planu Wschodniego
- omawia reakcję społeczeństwa polskiego na realizację Generalnego Planu Wschodniego
- stosuje pojęcia: łapanka, kolaboracja, walka cywilna, Polska Walcząca, Holokaust, kontyngenty, szmugiel, tajne komplety, Kierownictwo Walki Cywilnej, sabotaż, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, szmalcownik
- identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej, Władysława Bartoszewskiego, Józefa i Wiktorii Ulmów, Jana Karskiego
- omawia sposoby walki okupanta niemieckiego z polskością
- wyjaśnia, dlaczego Niemcy poddawali germanizacji polskie dzieci
- charakteryzuje politykę społeczną prowadzoną przez okupantów w Generalnym Gubernatorstwie
- przedstawia warunki życia codziennego Polaków w Generalnym Gubernatorstwie
- wyjaśnia, na czym polegała walka cywilna z niemieckim okupantem
- wymienia rodzaje walki cywilnej stosowane przez Polaków w Generalnym Gubernatorstwie
- omawia postawy Polaków wobec Holokaustu
- stosuje pojęcia: internowanie, rząd na uchodźstwie, Polska Partia Robotnicza
- lokalizuje w czasie układ Sikorski–Majski (30 VII 1941), utworzenie Polskiej Partii Robotniczej (I 1942), zerwanie stosunków między ZSRS i rządem emigracyjnym (25 IV 1943), katastrofę gibraltarską (4 VII 1943)
- identyfikuje postacie: Ignacego Mościckiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa, Władysława Raczkiewicza, Ignacego Jana Paderewskiego, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego
- omawia założenia polityki rządu emigracyjnego premiera W. Sikorskiego
- przedstawia proces formowania polskiej armii w ZSRS i przyczyny jej ewakuacji
- przedstawia postanowienia układu Sikorski–Majski
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło zerwanie stosunków między ZSRS i rządem emigracyjnym
- wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-sowieckie miała sprawa katyńska
- stosuje pojęcia: Polskie Państwo Podziemne, Służba Zwycięstwu Polski, Związek Walki Zbrojnej, Armia Krajowa, akcja dywersyjna, akcja sabotażowa, cichociemni, Rada Jedności Narodowej, Delegatura Rządu RP na Kraj, Gwardia Ludowa, Bataliony Chłopskie
- lokalizuje w czasie: powstanie Służby Zwycięstwu Polski (27 IX 1939), powstanie Związku Walki Zbrojnej (13 XI 1939), utworzenie Delegatury Rządu RP na Kraj (XII 1940), powołanie Armii Krajowej (14 II 1942), rzeź wołyńską (1943), akcję pod Arsenalem (III 1943), powołanie Rady Jedności Narodowej (I 1944)
- lokalizuje w przestrzeni obszar, na którym doszło do walk polsko-ukraińskich
- identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Mikołajczyka, Stefana Roweckiego ps. Grot, Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Leopolda Okulickiego ps. Niedźwiadek, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil, Henryka Dobrzańskiego ps. Hubal, Władysława Gomułki
- wyjaśnia, jakie struktury konspiracyjne nazywano Polskim Państwem Podziemnym
- wymienia przykłady zbrojnych akcji podejmowanych przez ZWZ/AK

- wyjaśnia, jakie zadania miały realizować struktury pionu wojskowego Polskiego Państwa Podziemnego: Służba Zwycięstwu Polski, Związek Walki Zbrojnej i Armia Krajowa
- przedstawia strukturę pionu cywilnego Polskiego Państwa Podziemnego
- wyjaśnia, w jakim celu władze polskiego podziemia zamierzały wywołać w kraju ogólnopolskie powstanie
- stosuje pojęcia: plan „Burza”, godzina W
- lokalizuje w czasie wydanie rozkazu rozpoczęcia planu „Burza” (XI 1943), operację „Ostra Brama” (VII 1944), wybuch powstania warszawskiego (1 VIII 1944), podpisanie układu o zaprzestaniu działań wojennych w Warszawie (2/3 X 1944)
- identyfikuje postacie: Tadeusza Komorowskiego ps. Bór, Emila Fieldorfa ps. Nil, Leopolda Okulickiego ps. Niedźwiadek, Ericha von dem Bach-Zelewskiego
- omawia założenia planu „Burza”
- określa konsekwencje militarne i polityczne planu „Burza”
- przedstawia przyczyny wybuchu powstania warszawskiego
- omawia okoliczności podjęcia decyzji o wybuchu powstania warszawskiego
- opisuje przebieg walk w czasie powstania warszawskiego
- przedstawia okoliczności zakończenia walk powstańczych w Warszawie
- określa skutki powstania warszawskiego dla stolicy oraz dla ogólnej sytuacji Polski
- stosuje pojęcia: Polska lubelska, linia Curzona, Krajowa Rada Narodowa, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, proces szesnastu, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej
- lokalizuje w czasie: powstanie Krajowej Rady Narodowej (31 XII 1943/1 I 1944), utworzenie Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944), rozwiązanie Armii Krajowej (19 I 1945), konferencję w Jałcie (4–11 II 1945), proces szesnastu (VI 1945), konferencję w Poczdamie (17 VII–2 VIII 1945)
- identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego ps. Niedźwiadek, Władysława Gomułki, Bolesława Bieruta
- przedstawia okoliczności powstania tzw. Polski lubelskiej
- przedstawia postanowienia konferencji jałtańskiej w sprawie polskiej
- omawia okoliczności powstania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej
- przedstawia decyzje, jakie w sprawie Polski podjęto na konferencji w Poczdamie
- charakteryzuje proces ustanawiania komunistycznych władz w wyzwolonej Polsce
- stosuje pojęcie Polskie Siły Zbrojne
- lokalizuje w czasie: początek formowania się armii gen. Andersa (VIII 1941), ewakuację armii gen. Andersa (III–VIII 1942)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę o Narwik (V 1940), bitwę o Anglię (VII–X 1940), bitwę pod Lenino (12–13 X 1943), bitwę o Monte Cassino (V 1944), bitwę pod Falaise (VIII 1944), zdobycie Berlina (IV–V 1945)
- identyfikuje postacie: Władysława Andersa, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego
- przedstawia udział wojsk polskich w kampanii norweskiej w 1940 r.
- wymienia formacje zbrojne wchodzące w skład Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii
- omawia proces formowania armii gen. Andersa, jej ewakuację i szlak bojowy
- omawia udział Polskich Sił Zbrojnych w walkach w Europie Zachodniej w latach 1944–1945
- wymienia formacje polskie, które walczyły na frontach II wojny światowej

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- lokalizuje w czasie: powstanie Johna Browna (1859), secesję Karoliny Południowej (XII 1860), powstanie Skonfederowanych Stanów Ameryki (II 1861), akcję rekonstrukcji (1865–1877), otwarcie transkontynentalnej linii kolejowej (1869)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni zajęcie twierdzy w Vicksburgu (4 VII 1863)
- lokalizuje w przestrzeni kierunki działań wojsk Unii i Konfederacji
- przedstawia przyczyny podziału USA na Północ i Południe

- porównuje potencjał militarny Unii i Konfederacji
- wyjaśnia, jaki wpływ na konflikt między Północą i Południem miała kwestia stosunku do niewolnictwa
- przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój gospodarczy USA w drugiej połowie XIX w. miała migracja z Europy
- ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki
- lokalizuje w czasie: objęcie funkcji premiera Piemontu przez C. Cavoura (1852), układ w Plombières (VII 1858), rozejm w Villafranca di Roma (VII 1859), pokój w Zurychu (XI 1859), powołanie Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża (X 1863), uchwalenie konwencji genewskiej (1864)
- lokalizuje w przestrzeni: wyprawę „tysiąca czerwonych koszul” w 1860 r., bitwy pod Calatafimi i nad rzeką Volturno (1860)
- identyfikuje postacie: Jeana Henriego Dunanta, Piusa IX
- wyjaśnia, jaką rolę wśród państw włoskich odgrywało Królestwo Sardynii
- charakteryzuje politykę zagraniczną Piemontu pod koniec lat 50. XIX w.
- wyjaśnia, jaką rolę w procesie jednoczenia Włoch odegrała Francja
- przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża
- wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Włoch można nazwać procesem oddolnym
- wskazuje wydarzenia na arenie międzynarodowej, jakie umożliwiły Włochom zakończenie procesu zjednoczenia
- ocenia rolę Camilla Cavoura i Giuseppe Garibaldiego w jednoczeniu państwa włoskiego
- stosuje pojęcie depesza emska
- lokalizuje w czasie: powstanie Związku Celnego (1834), erę Bacha (1849–1859), dyplom październikowy (1860), ogłoszenie konstytucji Austro-Węgier (XII 1867), rozejm w wojnie francusko-pruskiej (28 I 1871),
- identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Aleksandra von Bacha, Gyula Andrásy’ego
- przedstawia przyczyny i skutki wojny Prus z Danią
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny Prus z Austrią
- przedstawia okoliczności powstania i zasady funkcjonowania Związku Północnoniemieckiego
- wyjaśnia, jakie możliwości dawało wykorzystanie przez pruską armię nowych zdobyczy techniki
- przedstawia cechy charakterystyczne ery Bacha
- omawia proces przekształcania się monarchii Habsburgów w państwo dualistyczne
- wyjaśnia, dlaczego zjednoczenie Niemiec można nazwać procesem odgórnym
- ocenia zjednoczeniową politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe.
- lokalizuje w czasie: wojny opiumowe (1839–1841, 1856–1860), wojnę brytyjsko-zuluską (1879), powstanie Mahdiego (1881–1899), incydent w Faszodzie (1898), powstanie Związku Południowej Afryki (1910)
- wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu brytyjskiego imperium kolonialnego odegrała Brytyjska Kompania Wschodnioindyjska
- omawia sposób organizacji brytyjskiego imperium kolonialnego
- wyjaśnia, z czego wynikało szybkie uzyskanie statusu dominium przez Kanadę i Australię
- omawia przyczyny i skutki powstania sipajów
- wyjaśnia, w jaki sposób Brytyjczykom udawało się utrzymywać kontrolę nad morzami i oceanami niemal całego świata
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał Kanał Sueski dla brytyjskiego kolonializmu
- omawia sposób organizacji francuskiego imperium kolonialnego
- omawia politykę kolonialną Hiszpanii, Portugalii, Holandii, Belgii i Włoch w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- przedstawia przebieg i skutki konfliktów kolonialnych w drugiej połowie XIX w.
- wyjaśnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich
- ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii
- stosuje pojęcia: syndykat, trust, koncern, melioracja
- lokalizuje w czasie: otwarcie Kanału Kilońskiego (1895), otwarcie Kanału Panamskiego (1914)

- identyfikuje postacie: André Ampère'a, Georga Ohma, Michaela Faradaya, Antoine'a Henriego Becquerela, Pierre'a Curie, Maxa Plancka, Ernesta Rutherforda, Dmitrija Mendelejewa, Johna Daltona, Ferdinanda von Zeppelina, Gottlieba Daimlera, Carla Benza, Rudolfa Diesla, Hansa Christiana Oersteda, Justusa von Liebiga, Rudolfa Virchowa, Étienne'a Lenoira, Nikolausa Otto
- wyjaśnia, jaki wpływ na życie codzienne miało zastosowanie odkryć w dziedzinie elektromagnetyzmu
- omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie fizyki
- omawia osiągnięcia naukowe w dziedzinie chemii i biologii
- charakteryzuje przemiany w rolnictwie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- ocenia wpływ przemian naukowych i technologicznych w drugiej połowie XIX i na początku XX w. na mianę standardu życia społeczeństwa europejskiego
- stosuje pojęcia: antyseptyka, feminizm
- lokalizuje w czasie: kongres w sprawie kobiet w Seneca Falls (1848), powstanie Powszechnej Unii Kobiet (1889), czarny piątek (XI 1910)
- identyfikuje postacie: Pierre'a Curie, Emmeline Pankhurst, Josepha Listera, Feliksa Hoffmanna, Willema Einthovena, Paula Ehrlicha
- przedstawia wpływ uprzemysłowienia na jakość życia robotników
- wyjaśnia, jakie znaczenie zyskał czas wolny w życiu codziennym
- omawia postęp naukowy, jaki dokonał się w medycynie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- omawia proces emancypacji społecznej i politycznej kobiet
- ocenia wpływ zmian w systemie oświaty na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa w XIX w.
- ocenia wpływ, jaki miał rozwój higieny i medycyny na życie codzienne w XIX w.
- ocenia znaczenie emancypacji społecznej i politycznej kobiet
- stosuje pojęcia: system kurialny, rewizjonizm, reformizm
- lokalizuje w czasie: powstanie pierwszego związku zawodowego w Wielkiej Brytanii (1866), założenie Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej w Niemczech (1869), Komunę Paryską (III–V 1871), I Światowy Kongres Syjonistyczny (1897), założenie brytyjskiej Partii Pracy (1900)
- identyfikuje postacie: Louisa Blanqui, Pierre'a Proudhona, Theodora Herzla, Karla Kautsky'ego
- omawia proces demokratyzacji państw Europy Zachodniej i Centralnej w drugiej połowie XIX i na początku XX w.
- wyjaśnia, co miało wpływ na powstanie partii politycznych
- przedstawia przyczyny rozłamu w ruchu socjalistycznym
- przedstawia okoliczności, w jakich doszło do narodzin chrześcijańskiej demokracji
- przedstawia czynniki, które wpłynęły na rozwój nacjonalizmu
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do powstania syjonizmu
- omawia reformy wprowadzone przez Komunę Paryską
- wyjaśnia, dlaczego Komuna Paryska upadła
- ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich
- stosuje pojęcia: szogun, samuraje
- lokalizuje w czasie: otwarcie się Japonii na świat (1853), sojusz trzech cesarzy (1873), antytureckie powstanie w Bośni i Hercegowinie (1875), wojnę turecko-rosyjską (1877–1878), pokój w San Stefano (1878), wojnę między USA i Hiszpanią (1898), traktat pokojowy w Portsmouth (IX 1905), zajęcie Korei przez Japonię (1910)
- identyfikuje postać Cixi
- omawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-tureckiej z lat 1877–1878
- omawia reakcję Francji i Wielkiej Brytanii na rosnącą potęgę Niemiec
- charakteryzuje politykę cesarza Mutsuhito i jej skutki dla Japonii
- omawia ekspansję terytorialną Japonii na przełomie XIX i XX w.
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Chinach na przełomie XIX i XX w.
- omawia przyczyny, przebieg i skutki powstania bokserów w Chinach
- omawia proces budowania politycznej potęgi USA w stosunkach międzynarodowych
- ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy

- stosuje pojęcia: filozofia pozytywna, intuicjonizm, akademizm, postimpresjonizm
- lokalizuje w czasie pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie (1896)
- identyfikuje postacie: Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Marka Twaina, Jacka Londona, Gustave'a Flauberta, Émile'a Zoli, Marcela Prousta, Edgara Degasa, Paula Cézanne'a, Paula Gaugina, Antonia Gaudiego, Pierre'a de Coubertina, Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Paula Verlaine'a, Arthura Rimbaud, Gustave'a Courbete, Jean-François Milleta, Mary Cassatt, Berthe Morisot, Henriego Labrouste'a
- omawia kierunki filozoficzne, które dominowały na przełomie XIX i XX w.
- wskazuje przykłady twórców reprezentujących nowe kierunki w sztuce powstałe na przełomie XIX i XX w.
- omawia cechy charakterystyczne architektury przełomu XIX i XX w.
- wyjaśnia, dlaczego doszło do wskrzeszenia idei olimpijskiej
- ocenia siłę oddziaływania kultury masowej i sportu masowego na życie społeczeństw
- lokalizuje w czasie: powołanie Komitetu Urządzącego w Warszawie i Komitetu do spraw Królestwa w Petersburgu (1864), powstanie zabajkalskie (1866), powstanie Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1866)
- identyfikuje postacie: Iosifa Hurki, Aleksandra Czekanowskiego, Jana Czerskiego, Benedykta Dybrowskiego
- przedstawia rodzaje kar, jakie nakładano na powstańców skazanych na zesłanie
- opisuje drogę powstańców na zesłanie
- omawia represje popowstaniowe na ziemiach zabranych
- przedstawia wkład polskich naukowców w odkrywaniu Syberii
- wyjaśnia, jaki charakter miała emigracja po powstaniu styczniowym
- ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym
- ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami
- ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością
- stosuje pojęcie stańczycy
- lokalizuje w czasie: patent lutowy (1861), wystosowanie adresu konserwatystów galicyjskich do Franciszka Józefa I (1866), wprowadzenie języka polskiego do administracji, policji i sądownictwa w Galicji (1869), wprowadzenie języka niemieckiego do administracji w zaborze pruskim (1876), nowelę osadniczą (1904), ustawę kagańcową (1908), ustawę wyłączeniową (1908)
- identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna, Józefa Szujskiego, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana, Ludwika Wodzickiego, Alfreda Potockiego, Kazimierza Badeniego
- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Kościół katolicki w walce o utrzymanie polskości
- przedstawia proces polonizacji Galicji i jego konsekwencje
- wymienia kompetencje galicyjskiego Sejmu Krajowego
- opisuje, jaką politykę realizowali stańczycy
- omawia życie kulturalne i naukowe Galicji w dobie autonomii
- omawia sytuację narodowościową Polaków w Galicji
- wyjaśnia, dlaczego Galicję nazywano „polskim Piemontem”
- porównuje sytuację polityczno-narodową Polaków w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w.
- ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym
- ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami
- ocenia skuteczność polityki Kulturkampfu w walce z katolicyzmem i polskością
- stosuje pojęcie prawo propinacji
- lokalizuje w czasie: otwarcie Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej (1848), utworzenie Towarzystwa Przyjaciół Oświaty (1868), założenie Akademii Umiejętności (1872), założenie kas Stefczyka (1890), powstanie Towarzystwa Szkoły Ludowej (1891)
- identyfikuje postacie: Franciszka Stefczyka, Piotra Chmielowskiego
- przedstawia, w jaki sposób organizowano tajne nauczanie w Królestwie Polskim
- wyjaśnia, jakie poglądy na kwestie emancypacji kobiet mieli polscy pozytywści
- wskazuje różnice w rozwoju gospodarczym w poszczególnych zaborach

- omawia przemiany, jakie zaszły na polskiej wsi w drugiej połowie XIX w.
- omawia procesy modernizacyjne, jakie zaszły w polskim społeczeństwie w drugiej połowie XIX w.
- porównuje sytuację gospodarczo-społeczną Polaków pod zaborami
- ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej
- ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego
- lokalizuje w czasie: założenie Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881), proces proletariackich (1885), powstanie II Proletariatu (1888), założenie Związku Robotników Polskich (1889), utworzenie III Proletariatu (1900)
- identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Zygmunta Balickiego, Adolfa Warskiego
- przedstawia czynniki, które wpłynęły na powstanie ruchu robotniczego na ziemiach polskich
- omawia początki ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich i na emigracji
- wyjaśnia, czym różniła się działalność socjalistów w zaborze austriackim od działań ich kolegów z Królestwa Polskiego
- wskazuje przyczyny rozłamu PPS w 1893 r.
- ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami
- lokalizuje w czasie: założenie Towarzystwa Przyjaciół Oświaty (1890), rozłam w Polskim Stronnictwie Ludowym (1913)
- identyfikuje postacie: Jana Stapińskiego, Jakuba Bojko, Karola Lewakowskiego
- przedstawia początki polskiego ruchu narodowego
- omawia działalność ks. Stanisława Stojalskiego
- przedstawia działalność Marii i Bolesława Wysłouchów
- omawia etapy kształtowania się ruchu narodowo-demokratycznego
- przedstawia działalność, jaką prowadziły działaczki ruchu narodowego w Wielkopolsce
- ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami
- lokalizuje w czasie: manifestację na placu Grzybowskiem w Warszawie (XI 1904), założenie Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905), ukaz tolerancyjny (IV 1905), wprowadzenie stanu wojennego w Królestwie Polskim (XI 1905), rozłam w Polskiej Partii Socjalistycznej (1906)
- identyfikuje postacie: Geоргija Gajdara, Geоргija Skłona
- omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji 1905 r. w Rosji
- wyjaśnia, jakie znaczenie miał Manifest październikowy dla przemian ustrojowych w Rosji
- omawia stanowisko polskich stronnictw politycznych wobec wydarzeń rewolucyjnych w Rosji w 1905 r.
- wyjaśnia, w jakim celu powstała Organizacja Bojowa PPS
- wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym
- przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907
- ocenia skutki rewolucji 1905 r. dla społeczeństwa polskiego
- ocenia, czy rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich była próbą realizacji polskich marzeń o niepodległości
- stosuje pojęcia: stańczycy, neoromantyzm, Haskala
- identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Maksymiliana Gierymskiego, Artura Grottgera, Michała Bobrzyńskiego, Waleriana Kalinki, Józefa Szujskiego, Władysława Smoleńskiego, Ludwika Zamenhafa, Kazimierza Przerwę-Tetmajera, Jana Kasprowicza, Zenona Przesmyckiego, Aleksandra Gierymskiego, Józefa Mehoffera, Olgę Boznańską, Helenę Modrzejewską, Eugeniusza Romera, Oskara Kolberga, Józefa Brandta, Wojciecha Gersona, Stanisława Koźmiana, Stanisława Smolki, Tadeusza Korzonia, Adolfa Pawińskiego, Szymona Askenazego, Leopolda i Maurycyego Gottliebów, Anny Bilińskiej, Artura Górskiego, Bolesława Biegasa, Tadeusza Pawlikowskiego, Mieczysława Karłowicza, Ludomira Różyckiego
- wyjaśnia, na czym polegał problem emancypacji Żydów na ziemiach polskich
- omawia rozwój sztuki teatralnej i kinowej na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w.
- wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej
- porównuje założenia sztuki ku pokrzepieniu serc z młodopolskim hasłem sztuki dla sztuki
- wyjaśnia, jaki wpływ na asymilację Żydów miała Haskala
- omawia wkład twórców, naukowców i intelektualistów żydowskiego pochodzenia w rozwój polskiej

kultury drugiej połowy XIX w.

- przedstawia sytuację Żydów na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX w.
- porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej
- ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków
- stosuje pojęcie Weltpolitik
- lokalizuje w czasie: kryzysy marokańskie (1904–1905 i 1911), powstanie Ligi Bałkańskiej (1912)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni aneksję Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908)
- lokalizuje w przestrzeni tereny anektowane przez Austro-Węgry w 1908 r.
- wyjaśnia, z czego wynikał wzrost antagonizmów międzynarodowych na początku XX w.
- przedstawia cele Weltpolitik prowadzonej przez II Rzeszy
- wyjaśnia, jaki wpływ miały kryzysy marokańskie na politykę międzynarodową
- przedstawia międzynarodową pozycję Rosji na początku XX w.
- omawia sytuację na Bałkanach na początku XX w.
- omawia sytuację polityczną w Europie na przełomie XIX i XX w.
- ocenia wpływ mocarstwowych aspiracji Niemiec na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego
- lokalizuje w czasie: ultimatum Austro-Węgier wobec Serbii (23 VII 1914), wypowiedzenie wojny Rosji przez Austro-Węgry (5 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez Francję (10 VIII 1914), wypowiedzenie wojny Austro-Węgom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914), ofensywę Brusilowa (VI 1916)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę nad jeziorami mazurskimi (II 1915), bitwę pod Gallipoli (II 1915-1916), bitwę pod Gorlicami (V 1915)
- identyfikuje postacie: Gawriłę Principa, Aleksieja Brusilowa, Helmutha von Moltke (Młodsze), Josepha Joffre'a, Ericha von Falkenhayna, Winstona Churchilla
- omawia polityczne konsekwencje zamachu w Sarajewie
- omawia strategiczne plany mocarstw przed wybuchem wojny
- omawia okoliczności, w jakich załamał się niemiecki plan wojny błyskawicznej
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały nowe rodzaje broni zastosowane na froncie zachodnim
- omawia przebieg działań wojennych na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1914–1916
- opisuje działania wojenne na froncie bałkańskim i włoskim w latach 1914–1916
- ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej
- stosuje pojęcia: kadeci, mienszewicy, eserowcy, politruk
- lokalizuje w czasie: powstanie Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich oraz Tymczasowego Komitetu Wykonawczego Dumy (III 1917), pucz Ł. Kornilowa (IX 1917), powołanie Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej (I 1918), powołanie Kominternu (1919)
- lokalizuje w przestrzeni obszary, które od początku rewolucji październikowej znajdowały się pod panowaniem bolszewików; kierunki działań Armii Czerwonej podczas wojny domowej
- identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Grigorija Lwowa, Ławra Kornilowa, Pawła Milukowa, Wiktora Czernowa, Borysa Sawinkowa, Lwa Martowa, Antona Denikina, Jewgienija Millera, Nikołaja Judenicza
- omawia sytuację militarną, polityczną i gospodarczą w Rosji do 1917 r.
- omawia i porównuje programy rosyjskich stronnictw politycznych
- charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji
- wyjaśnia, dlaczego bolszewicy w okresie dwuwładzy cieszyli się rosnącym poparciem
- przedstawia, w jaki sposób bolszewicy rozprawili się z Konstytuanta
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny domowej w Rosji
- przedstawia konsekwencje gospodarcze i społeczne wprowadzenia zasad komunizmu wojennego w Rosji Sowieckiej
- wyjaśnia, jakie grupy społeczne dotknął terror bolszewicki
- wyjaśnia, jaką rolę miał odgrywać Komintern
- wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego
- ocenia skuteczność polityki wewnętrznej Rządu Tymczasowego
- ocenia wpływ W. Lenina na kształt państwa sowieckiego

- stosuje pojęcie depeza Zimmermanna
- lokalizuje w czasie: ofensywę Włochów pod Vittorio Veneto (X 1918), kapitulację Austro-Węgier (3 XI 1918)
- lokalizuje w przestrzeni zmiany na frontach w 1917 i 1918 r.
- identyfikuje postać Matthiasa Erzbergera
- omawia konsekwencje nieograniczonej wojny obronnej
- przedstawia stosunek USA do I wojny światowej
- przedstawia okoliczności przystąpienia USA do I wojny światowej
- wyjaśnia, jakie konsekwencje militarne miało przystąpienie USA do wojny
- omawia problemy, z jakimi zmagali się państwa centralne po 1916 r.
- przedstawia ostatnie ofensywy niemieckie na froncie zachodnim
- przedstawia, jak zakończyły się walki toczone przez sojuszników Rzeszy Niemieckiej w 1918 r.
- omawia przebieg i skutki rewolucji listopadowej w Niemczech
- ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej
- ocenia skutki I wojny światowej dla Europy
- stosuje pojęcie strzeleckie organizacje paramilitarne
- lokalizuje w czasie: założenie Związku Walki Czynnej (1908), powołanie Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (XI 1912), odezwę wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza (14 VIII 1914), powstanie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego (I 1917), deklarację rosyjskiego Rządu Tymczasowego (III 1917), zawiązanie Komitetu Narodowego Polskiego (VIII 1917)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Krzywopłotami (XI 1914), bitwę pod Łowczówkiem (XII 1914), bitwę pod Rokitną (VI 1915), bitwę pod Kostiuchnówką (1916), przekształcenie Legionów Polskich w Polski Korpus Posiłkowy (IX 1916), deklarację wersalską w sprawie przyszłości Polski (3 VI 1918)
- lokalizuje w przestrzeni zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917
- identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Roję
- omawia szlak bojowy Legionów Polskich
- przedstawia formacje polskie, które powstały u boku Rosji
- omawia działalność R. Dmowskiego na rzecz odbudowy niepodległego państwa polskiego
- wyjaśnia, w jaki sposób władze niemieckie i austriackie realizowały obietnice zawarte w Akcie 5 listopada
- przedstawia skutki kryzysu przysięgowego
- omawia proces formowania wojska polskiego we Francji
- ocenia, jakie znaczenie dla Polaków mogła mieć walka w wojnie toczonej przez zaborców
- ocenia znaczenie Aktu 5 listopada dla narodu polskiego
- omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej
- stosuje pojęcia: Wielka Czwórka, terytorium mandatowe
- przedstawia stosunek państw europejskich do rozwiązania kwestii niemieckiej po I wojnie światowej
- wyjaśnia, na czym polegały rozbieżności pomiędzy wizjami pokoju proponowanymi przez delegację brytyjską, francuską i amerykańską
- wymienia państwa, które były niezadowolone z postanowień traktatów pokojowych i wyjaśnia, z czego to niezadowolenie wynikało
- wyjaśnia, dlaczego doszło do przyjęcia tzw. małego traktatu wersalskiego
- wyjaśnia okoliczności powstania Ligi Narodów
- wyjaśnia, według jakich kryteriów podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów
- omawia zagrożenia, jakie niósł dla Europy ład wersalski
- ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu międzynarodowego w powojennym świecie
- ocenia skuteczność działania Ligi Narodów
- stosuje pojęcia: Duce, korporacjonizm, Freikorpsy, legenda o „ciosie w plecy”

- lokalizuje w czasie: Republikę Weimarską (1919–1933), okupację Zagłębia Ruhry przez aliantów (1923)
- przedstawia przyczyny kryzysu demokracji po I wojnie światowej
- omawia przejawy powojennego kryzysu we Włoszech
- wymienia skutki wprowadzenia we Włoszech ustawodawstwa wyjątkowego
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały we Włoszech „czarne koszule”
- omawia sytuację w Niemczech po zakończeniu I wojny światowej
- charakteryzuje sytuację wewnętrzną Republiki Weimarskiej
- omawia cele polityki zagranicznej Republiki Weimarskiej i ich realizację
- wyjaśnia, dlaczego Europa w końcu lat 20. i na początku lat 30. XX w. przeżywała kryzys demokracji
- ocenia polityczne skutki odwrotu od demokracji po I wojnie światowej
- stosuje pojęcia: spekulacja, nadprodukcja, zjawisko rozwarcia nożyc cen, prohibicja, cła protekcyjne, ceny dumpingowe
- omawia sytuację gospodarczą w Stanach Zjednoczonych po zakończeniu I wojny światowej
- wyjaśnia, jakie były bezpośrednie skutki krachu na giełdzie nowojorskiej
- przedstawia przejawy Wielkiego Kryzysu w państwach europejskich
- omawia sposoby walki z Wielkim Kryzysem zastosowane w USA
- omawia gospodarcze i polityczne skutki Wielkiego Kryzysu
- wyjaśnia, dlaczego kryzys zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych wpłynął również na Europę i inne kontynenty
- ocenia zasadność określeń szalone lata 20. i brudne lata 30.
- ocenia skuteczność polityki prowadzonej w ramach New Deal
- stosuje pojęcie plan Dawesa
- lokalizuje w czasie: pożar Reichstagu (II 1933), wprowadzenie systemu jednopartyjnego (1934), przejęcie przez A. Hitlera funkcji szefa państwa (VIII 1934)
- identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Ericha Ludendorffa
- wyjaśnia, w jaki sposób Republika Weimarska realizowała spłatę reparacji wojennych
- wyjaśnia, dlaczego traktat w Locarno budził niezadowolenie państw Europy Środkowej
- przedstawia skutki Wielkiego Kryzysu w Niemczech
- przedstawia początki politycznej działalności A. Hitlera
- przedstawia okoliczności, w jakich A. Hitler sięgnął po władzę w Niemczech
- wyjaśnia, jaki wpływ na państwo i społeczeństwo miała NSDAP
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały oddziały SA w przejmowaniu władzy przez nazistów
- wskazuje działania podejmowane przez nazistów zmierzające do likwidacji bezrobocia i poprawy sytuacji gospodarczej kraju
- omawia skutki nadania A. Hitlerowi specjalnych pełnomocnictw
- przedstawia skutki antysemickiej polityki nazistów
- porównuje przyczyny i sposób dojścia do władzy B. Mussoliniego i A. Hitlera
- ocenia politykę zagraniczną Republiki Weimarskiej prowadzoną przez G. Stresemanna
- ocenia pozycję Niemiec w Europie po traktatach lokarneńskich
- ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy
- stosuje pojęcia: sowchoz, kołchoz
- lokalizuje w czasie: Wielki Głód na Ukrainie (1932–1933), powołanie NKWD (1934), operację polską NKWD (1937–1938)
- lokalizuje w przestrzeni obszar głodu w latach 1932–1933
- identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowiewa
- omawia proces konsolidacji wewnętrznej Rosji Sowieckiej
- przedstawia proces tworzenia Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich
- omawia koncepcje nowego państwa forsowane przez W. Lenina i J. Stalina
- opisuje rywalizację między L. Trockim i J. Stalinem
- przedstawia okoliczności dojścia J. Stalina do władzy

- wyjaśnia, na czym polegał i jak działał system łagrów w ZSRS
- przedstawia metody, jakimi Józef Stalin pozbywał się swoich przeciwników politycznych
- ocenia skutki terroru państwowego w ZSRS
- stosuje pojęcia: panarabizm, Biała Księga
- lokalizuje w czasie: powstanie Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885), założenie Ligi Muzułmańskiej (1906), ludobójstwo Ormian (1915–1916), rozejm w Mudros (30 X 1918), pokój w Sèvres (10 VIII 1920), pokój w Lozannie (VII 1923), wybuch wojny domowej w Chinach (1927)
- lokalizuje w przestrzeni terytoria, które Turcja utraciła w Europie
- lokalizuje w przestrzeni obszary dawnego imperium osmańskiego, które stały się terytoriami mandatowymi
- identyfikuje postacie: Mohammada Jinnaha, Sun Jat-sena, Czang Kaj-szeka, Hajle Sellasje I, Yuana Shikai
- omawia proces rozpadu imperium osmańskiego
- wyjaśnia, dlaczego Turcja dopuściła się ludobójstwa Ormian
- przedstawia dążenia niepodległościowe państw arabskich
- omawia działania Hindusów na rzecz uzyskania autonomii i równouprawnienia
- charakteryzuje rządy Kuomintangu w Chinach
- ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość
- ocenia charakter japońskiej okupacji Chin
- stosuje pojęcia: abstrakcjonizm, surrealizm, dadaizm
- identyfikuje postacie: Nielsa Bohra, Maxa Plancka, Enrica Fermiego, Alexandra Fleminga, Francisa Scotta Fitzgeralda, Jeana Frédéricę Joliot-Curie, Irène Joliot-Curie, Leni Riefenstahl
- wymienia najważniejsze odkrycia naukowe okresu międzywojennego
- omawia osiągnięcia w literaturze i sztuce okresu międzywojennego
- charakteryzuje rozwój architektury w okresie międzywojennym
- wyjaśnia, w jaki sposób państwa totalitarne wykorzystywały kulturę w imię ideologii
- ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym
- stosuje pojęcia: Mała Ententa, ententa bałkańska, pakt czterech
- lokalizuje w czasie: pakt o wyrzeczeniu się wojny (1928), powstanie Brytyjskiej Wspólnoty Narodów (1931), międzynarodową konferencję rozbrojeniową w Genewie (1932), przystąpienie ZSRS do Ligi Narodów (1934), powstanie ententy bałkańskiej (1934), francusko-sowiecki układ przyjaźni (1935), bombardowanie Guerniki (IV 1937)
- identyfikuje postać Arthura Seyss-Inquarta
- wymienia inicjatywy na rzecz utrzymania pokoju w Europie
- wyjaśnia, jaką rolę miały odegrać Mała Ententa i ententa bałkańska
- omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii
- wyjaśnia, na czym polegała tragedia Guerniki
- wyjaśnia, kto i dlaczego opowiedział się po stronie wojsk republikańskich w wojnie domowej w Hiszpanii
- wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny w Hiszpanii miało wsparcie niemieckie i włoskie udzielone gen. F. Franco
- wyjaśnia, jaki wpływ miała wojna domowa w Hiszpanii na międzynarodową sytuację w Europie
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do zwołania międzynarodowej konferencji w Monachium
- charakteryzuje postawy mocarstw zachodnich wobec anszlusu Austrii i aneksji Czechosłowacji
- wyjaśnia, dlaczego dyplomacja francuska i brytyjska stały się bierne wobec działań III Rzeszy
- wyjaśnia, dlaczego ZSRS stał się w latach 30. XX w. ważnym graczem na arenie międzynarodowej
- omawia cele polityki zagranicznej ZSRS w latach 30. XX w.
- wyjaśnia, dlaczego doszło do politycznego zbliżenia między III Rzeszą i ZSRR w 1939 r.
- ocenia skuteczność międzynarodowych inicjatyw na rzecz zachowania pokoju w Europie
- ocenia rozdzźwięk między intencjami zwolenników appeasementu a konsekwencjami tej polityki
- ocenia postawy mocarstw zachodnich wobec anszlusu Austrii i aneksji Czechosłowacji
- lokalizuje w czasie: utworzenie Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (X 1918), powstanie

Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej w Lublinie (XI 1918), utworzenie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (XII 1918), powołanie Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (1918)

- identyfikuje postać Ignacego Daszyńskiego
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywała POW w czasie I wojny światowej
- omawia problemy, z jakimi borykały się lokalne ośrodki władzy powstałe w 1918 r.
- wyjaśnia, jaki wpływ na odbudowę państwa polskiego miała sytuacja międzynarodowa w 1918 r.
- omawia przebieg walk polsko-ukraińskich o Lwów i Galicję Wschodnią
- przedstawia i ocenia reformy rządu Jędrzeja Moraczewskiego
- omawia okoliczności powołania rządu I.J. Paderewskiego
- ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w procesie kształtowania się początków niepodległości
- lokalizuje w czasie: przybycie I. J. Paderewskiego do Poznania (26 XII 1918), podział Górnego Śląska (X 1921), włączenie Górnego Śląska w granice II Rzeczypospolitej (VII 1922)
- lokalizuje w przestrzeni najdalszy zasięg powstań na Górnym Śląsku
- identyfikuje postać Józefa Dowbora-Muśnickiego
- wyjaśnia, z czego wynikał sukces powstania wielkopolskiego
- wyjaśnia, jaki wpływ miało powstanie wielkopolskie na decyzję mocarstw o przyznaniu Polsce ziem byłego zaboru pruskiego
- wyjaśnia, na czym polegał spór o Śląsk Cieszyński i jak został rozwiązany
- wymienia uprawnienia, jakie Polska uzyskała w Wolnym Mieście Gdańsku
- wymienia czynniki, które wpłynęły na niekorzystne dla Polski wyniki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu
- przedstawia sytuację narodowościową na Górnym Śląsku
- ocenia wkład wielkopolan w walkę o kształt zachodniej granicy odrodzonej Polski
- ocenia, czy podział Górnego Śląska po III powstaniu śląskim był korzystny dla Polski
- lokalizuje w czasie: proklamowanie Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918), kontrofensywę bolszewików (V 1920), konferencję w Spa (VII 1920)
- identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa, Mychajła Hruszewskiego, Siemiona Budionnego, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona
- porównuje wizje wschodniej granicy Rzeczypospolitej proponowane przez Piłsudskiego i Dmowskiego
- wyjaśnia, jak kształtowała się Ukraińska Republika Ludowa
- wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły państwa ententy w sprawie konfliktu polsko-ukraińskiego
- przedstawia okoliczności podpisania sojuszu polsko-ukraińskiego i jego militarne konsekwencje
- omawia przebieg kontrofensywy M. Tuchaczewskiego
- omawia i ocenia sposób rozwiązania polsko-litewskiego sporu o Wilno
- ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego
- ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy
- ocenia, czy postanowienia traktatu ryskiego były korzystne dla Rzeczypospolitej
- identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Władysława Sikorskiego, Władysława Grabskiego, Stanisława Thugutta, Adama Warskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenay
- omawia sytuację państwa polskiego w czasie pierwszych wyborów w odrodzonej Polsce
- przedstawia układ polityczny w Sejmie Ustawodawczym
- omawia okoliczności, w jakich przyjęto konstytucję marcową
- omawia wyniki wyborów parlamentarnych w 1922 r. i ich konsekwencje
- wyjaśnia, w jaki sposób napięta sytuacja polityczna w kraju przyczyniła się do śmierci G. Narutowicza
- wyjaśnia, jaki wpływ na międzynarodową pozycję Polski miały traktaty w Rapallo i Locarno
- wskazuje przejawy kryzysu gospodarczego w pierwszych latach funkcjonowania II Rzeczypospolitej
- wyjaśnia przyczyny niestabilności polskich rządów w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości
- ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej
- ocenia skuteczność polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej w pierwszej połowie lat 20. XX w.

- stosuje pojęcie kolegia wyborcze
- lokalizuje w czasie: powstanie Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927), założenie Związku Obrony Prawa i Wolności Ludu (1929), wybory brzeskie (XI 1930), proces brzeski (X 1931–I 1932), utworzenie obozu w Berezie Kartuskiej (1934)
- identyfikuje postacie: Kazimierza Bartla, Kazimierza Świtalskiego, Felicjana Sławoja Składkowskiego
- wyjaśnia, co skłoniło Piłsudskiego do podjęcia decyzji o rozpoczęciu zamachu stanu
- wyjaśnia, jakie stanowisko zajęły środowiska lewicowe i piłsudscy wobec rządów centroprawicy
- przedstawia, jakie postawy przyjęły istniejące w tym okresie ugrupowania polityczne wobec przewrotu majowego
- wyjaśnia, w jaki sposób J. Piłsudski umocnił swoje wpływy w armii
- omawia proces wzmacniania władzy sanacyjnej
- wyjaśnia, jak zmieniła się pozycja prezydenta w wyniku uchwalenia konstytucji kwietniowej
- wyjaśnia, dlaczego i w jaki sposób opozycja parlamentarna walczyła z władzą sanacyjną
- opisuje, w jaki sposób sanacja walczyła z opozycją polityczną
- wyjaśnia, jak doszło do procesu brzeskiego i jakie były jego skutki
- ocenia motyw, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu
- ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej
- ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu
- ocenia skuteczność polskiej dyplomacji w okresie rządów sanacji
- lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów (1929), powstanie Partii Młodoniemieckiej (1931), porozumienie między piłsudczykami a Ukraińskim Zjednoczeniem Narodowo-Demokratycznym (1935), akcje pacyfikacyjne na Chełmszczyźnie (1938)
- identyfikuje postać Henryka Józewskiego
- omawia problemy, jakie stwarzała wielonarodowościowość II Rzeczypospolitej i sposoby radzenia sobie z nimi przez władze polskie
- charakteryzuje sytuację Żydów w Polsce międzywojennej
- omawia nurty, w jakich skupiała się mniejszość żydowska
- omawia działalność polityczną mniejszości narodowych w Polsce
- wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie mniejszości niemieckiej i ukraińskiej wobec państwa polskiego
- ocenia, w jakim stopniu polskim władzom udało się zasymilować mieszkające w Rzeczypospolitej mniejszości narodowe
- lokalizuje w czasie: powstanie Polskich Kolei Państwowych (1919), początek hiperinflacji (1923), pakt lanckoroński (1923), budowę magistrali węglowej (1928–1933)
- charakteryzuje problemy gospodarcze, przed jakimi stanęła odrodzona Polska
- wskazuje przyczyny zróżnicowania ekonomicznego poszczególnych rejonów odrodzonej Polski
- omawia sytuację finansową państwa polskiego w latach 20. XX w.
- wyjaśnia, jakie korzyści przyniosła Polsce budowa magistrali węglowej
- omawia przyczyny i skutki wojny celnej z Niemcami
- wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na lokalizację COP-u
- ocenia skuteczność reform gospodarczych przeprowadzonych w latach 20. XX w.
- ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego
- lokalizuje w czasie: założenie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918), wprowadzenie obowiązku ukończenia szkoły powszechnej (1919), powołanie uniwersytetów w Poznaniu i Wilnie (1919), powołanie Funduszu Kultury Narodowej (1928), otwarcie Biblioteki Narodowej w Warszawie (1930)
- identyfikuje postacie: Kazimierza Tatarkiewicza, Floriana Znanięckiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Bolesława Leśmiana, Poli Gojawiczyńskiej, Kornela Makuszyńskiego, Melchiora Wańkowicza, Jadwigi Smosarskiej, Haliny Konopackiej, Stanisławy Walasiewiczówny, Mariana Rajewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygalskiego, Hugona Steinhausa, Romana Ingardena, Ludwika Hirszfelda, Juliusza Kadena-Bandrowskiego
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla rozwoju kultury międzywojennej w Polsce miał mecenat państwowy

- omawia rozwój polskiej architektury okresu międzywojennego
- przedstawia rozwój szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej
- omawia osiągnięcia polskiej kinematografii okresu międzywojennego
- wymienia czynniki, które sprzyjały wzrostowi popularności sportu w Polsce międzywojennej
- ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza
- ocenia dorobek naukowo-kulturalny II RP
- lokalizuje w czasie: wymówienie przez Polskę traktatu mniejszościowego (1934), założenie Obozu Radykalno-Narodowego (1934), powstanie Frontu Morges (1936), powstanie Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937), nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Litwą (1938), rozwiązanie Komunistycznej Partii Polski (1938)
- identyfikuje postacie: Walerego Sławka, Kazimierza Sosnkowskiego
- wyjaśnia, jaką rolę miał odegrać Obóz Zjednoczenia Narodowego
- charakteryzuje ugrupowania polityczne będące w opozycji do rządów sanacji
- wyjaśnia, w jaki sposób zajęcie Zaolzia odebrała opinia publiczna w Polsce, a jak potraktowano ten czyn w Europie
- wyjaśnia, jakie były konsekwencje incydentu na granicy polsko-litewskiej
- omawia proces zacieśniania współpracy Polski z Wielką Brytanią i Francją w przededniu wybuchu II wojny światowej
- przedstawia nastroje panujące na arenie międzynarodowej w ostatnich miesiącach przed wybuchem wojny
- ocenia prowadzoną przez Józefa Becka politykę zagraniczną
- ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich
- stosuje pojęcia: operacja „Fall Weiss”, prowokacja gliwicka
- lokalizuje w czasie: prowokację gliwicką (31 VIII 1939), szarżę pod Krojantami (1 IX 1939), „krwawą niedzielę” w Bydgoszczy (3 IX 1939), tajną konferencję w Abbeville (12 IX 1939)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Piotrkowem Trybunalskim i Tomaszowem Mazowieckim (4–7 IX 1939)
- identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Heinza Guderiana, Reinharda Heydricha, Juliusza Rómmla, Antoniego Szyllinga, Tadeusza Kutrzeby, Neville’a Chamberlaina, Waleriana Czumy
- przedstawia sytuację międzynarodową Polski przed wybuchem wojny
- charakteryzuje polski plan wojny z Niemcami
- omawia taktyczne założenia „Fall Weiss”
- porównuje stosunek sił i uzbrojenia armii polskiej i niemieckiej
- przedstawia działania dywersyjne przeprowadzone przez Niemców przed wybuchem wojny
- omawia okoliczności, w jakich doszło do bitwy nad Bzurą
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach wojska polskie utraciły linię wielkich rzek
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla dalszej walki miała utrata linii wielkich rzek przez wojska polskie
- omawia politykę sojuszników Polski w czasie trwania wojny obronnej
- ocenia polską koncepcję obrony w 1939 r.
- ocenia postawę polskich żołnierzy w walce z siłami III Rzeszy
- ocenia postawę Wielkiej Brytanii i Francji wobec wojny obronnej Polski
- ocenia postawę naczelnego dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej
- stosuje pojęcie przedmoście rumuńskie
- lokalizuje w czasie decyzję władz polskich o opuszczeniu Warszawy (6/7 IX 1939)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę o Kępę Oksywską (1–19 IX 1939), obronę Lwowa (12–22 IX 1939), obronę Grodna (20–22 IX 1939), bitwę pod Tomaszowem Lubelskim (17–26 IX 1939), bitwę pod Szackiem (28–29 IX 1939), kapitulację Helu (2 X 1939)
- identyfikuje postacie: Juliusza Rómmla, Józefa Unruga, Stanisława Dąbka, Wacława Grzybowski, Nikodema Sulika, Wilhelma Orlika-Rückemanna, Tadeusza Piskora, Czesława Langnera, Zbigniewa Przybyszewskiego, Wacława Jana Przeździeckiego
- omawia główne założenia koncepcji przedmościa rumuńskiego
- wyjaśnia, jakie wydarzenia zadecydowały o opuszczeniu kraju przez polskie władze

- wyjaśnia, jakich argumentów użył Stalin, aby uzasadnić wkroczenie jego wojsk na terytorium Polski
- charakteryzuje postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej
- ocenia postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej
- ocenia kampanię wrześniową
- stosuje pojęcia: Linia Mannerheima, operacja „Fall Gelb”, operacja „Seelöwe”, operacja „Dynamo”, Niezależne Państwo Chorwackie, ustasze
- lokalizuje w czasie: kapitulację Belgii i Holandii (V 1940), wkroczenie Niemców do Paryża (VI 1940), przyłączenie się Włoch do wojny z Francją (10 VI 1940), podpisanie rozejmu Francji z Niemcami (22 VI 1940)
- identyfikuje postacie: Ericha von Mansteina, Ante Pavelića, Hugh'a Dowdinga, Dusana Simovića
- omawia cele polityki ZSRS po agresji na Polskę w 1939 r.
- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do zajęcia krajów nadbałtyckich przez ZSRS
- wyjaśnia, jaką rolę w niemieckiej agresji na Norwegię odegrał Vidkun Quisling
- przedstawia sytuację militarną Francji i Wielkiej Brytanii po rozpoczęciu II wojny światowej
- wyjaśnia, jaką rolę odegrała działalność Komitetu Wolnej Francji
- wymienia czynniki, które zadecydowały o klęsce wojsk francuskich w starciu z III Rzeszą
- wyjaśnia, co dawało przewagę Wielkiej Brytanii w powietrznym starciu z Niemcami po kapitulacji Francji
- omawia działania wojenne na Bałkanach
- ocenia, jakie znaczenie miała porażka Niemiec w bitwie o Anglię
- ocenia postawy narodów walczących z ekspansją niemiecką
- stosuje pojęcia: operacja „Fall Blau”, operacja „Uran”
- identyfikuje postać Wasilija Czujkowa
- porównuje siły niemieckie i sowieckie w przededniu wybuchu wojny
- wyjaśnia, dlaczego nie powiódł się niemiecki plan wojny błyskawicznej w 1941 r.
- przedstawia sytuację na froncie wschodnim w II połowie 1941 r.
- omawia strategiczne plany wojsk niemieckich w 1942 r.
- opisuje działania wojenne na froncie wschodnim w 1942 r.
- omawia przyczyny klęski wojsk niemieckich w bitwie pod Moskwą
- wyjaśnia, na czym polegała blokada Leningradu i w jaki sposób mieszkańcom miasta udało się ją przetrzymać
- omawia przebieg bitwy stalingradzkiej
- wyjaśnia, jaki wpływ na postawę żołnierzy sowieckich miały zbrodnie popełniane przez Wehrmacht
- ocenia znaczenie wojny niemiecko-sowieckiej dla losów II wojny światowej
- stosuje pojęcie operacja „Torch”
- lokalizuje w czasie: przejście kontroli nad Indochinami przez Japończyków (1940–1941), zajęcie przez Japończyków Holenderskich Indii Wschodnich (II–III 1942), operację „Torch” (XI 1942), bitwę o przełęcz Kasserine (II 1943)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Tobruku przez Niemcy (V 1942), I bitwę pod El-Alamejn (VII 1942)
- lokalizuje w przestrzeni rejony świata, w których pływały niemieckie U-Booty
- identyfikuje postacie: Ericha Raedera, Karla Dönitza, Hajle Sellasjego, Czang Kaj-szeka, Hirohito, Isoroku Yamamoto, Hideki Tōjō, Chestera Nimitza
- wyjaśnia, z czego wynikała przewaga brytyjskiej marynarki wojennej nad włoską
- wymienia zmiany, jakie w sposobie walki i uzbrojeniu zastosowali alianci, walcząc z niemieckimi okrętami wojennymi
- omawia plany ekspansji faszystowskich Włoch w Afryce Północnej i ich realizację
- przedstawia okoliczności włączenia się Niemiec w działania zbrojne w Afryce Północnej
- omawia okoliczności zakończenia walk w Afryce Północnej
- przedstawia japońską ekspansję w Azji Południowo-Wschodniej i jej konsekwencje
- ocenia skutki zaangażowania się USA w działania wojenne

- stosuje pojęcia: Einsatzgruppen, czetnicy, ustasze
- lokalizuje w czasie założenie Niezależnego Państwa Chorwackiego (IV 1941)
- identyfikuje postacie: Stepana Bandery, Andrija Melnyka, Bronisława Kamińskiego, Andrieja Własowa, Draży Mihailovića
- wyjaśnia, na czym w rzeczywistości polegał tzw. nowy porządek, który III Rzesza zaprowadzała w podbitej przez siebie Europie
- wyjaśnia, co skłaniało mieszkańców Europy Wschodniej do kolaboracji z Niemcami
- wymienia przykłady kolaboracji w Europie Wschodniej
- omawia rozwój ruchu oporu w okupowanej Europie
- przedstawia, jak wyglądała okupacja Bałkanów przez wojska państw Osi
- porównuje postępowanie okupantów niemieckich wobec mieszkańców Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej
- wyjaśnia, z czego wynikały i czym się przejawiały różnice w polityce okupacyjnej III Rzeszy na podbitych przez siebie terytoriach
- przedstawia różnice między kolaboracją z Niemcami na zachodzie Europy a współpracą z okupantem na wschodzie kontynentu
- ocenia postawy społeczeństw i rządów europejskich wobec niemieckiego okupanta
- ocenia skuteczność działań europejskiego ruchu oporu
- stosuje pojęcia: Szoah, Judenrat, Einsatzgruppen, Żydowski Związek Wojskowy, akcja „Reinhardt”
- lokalizuje w czasie: wprowadzenie żółtej gwiazdy Dawida dla Żydów (XII 1939), nakaz przesiedlenia Żydów do gett (1939/1940), uruchomienie pierwszego obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (XII 1941)
- lokalizuje w przestrzeni miejsca największych mordów dokonanych na ludności żydowskiej przez Einsatzgruppen
- identyfikuje postacie: Mordechaja Anielewicza, Pawła Frenkla, Marka Edelmana, Jurgena Stroopa, Juliana Grobelnego, Raoula Wallenberga, Henryka Sławika, Chiune (Sempo) Sugihary, Oskara Schindlera, Adama Sapiehy
- omawia, jak narastały prześladowania ludności żydowskiej przez hitlerowców w okupowanych krajach
- wymienia przykłady największych mordów dokonanych na ludności żydowskiej przez Einsatzgruppen
- przedstawia metody, jakimi posługiwali się naziści w celu realizacji „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”
- omawia stosunek Żydów do zagłady
- opisuje próby buntu przeciwko Niemcom podjęte przez Żydów
- wyjaśnia, z czego wynikały różnice w stosunku społeczeństw Europy do antysemickiej polityki Niemców i Holocaustu
- wymienia przykłady ratowania Żydów przed zagładą
- ocenia szanse bojowników żydowskich, którzy wywołali powstanie w getcie warszawskim
- ocenia postawy społeczeństw i rządów europejskich wobec Holocaustu
- ocenia postawę Kościoła wobec Holocaustu
- stosuje pojęcia: Linia Gustawa, Włoska Republika Socjalna, doktryna strategicznych nalotów, Wał Atlantycki
- lokalizuje w czasie: przyjęcie ustawy Lend-Lease Act (III 1941), konferencję w Casablance (I 1943), podpisanie przez Włochy zawieszenia broni z aliantami (3 IX 1943), konferencję w Kairze (XI 1943), wkroczenie wojsk niemieckich na Węgry (III 1944), zajęcie Rzymu przez aliantów (4 VI 1944), wybuch powstania w Paryżu (19 VIII 1944), antyfaszystowskie powstanie na Słowacji (VIII 1944), przejście na stronę Sowieców Rumunii (VIII 1944) i Bułgarii (IX 1944), rozejm z Finlandią (IX 1944)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Prochorówką (12 VII 1943)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które w 1944 r. przeszły na stronę aliantów
- identyfikuje postacie: Jerzego VII, Czang Kaj-szeka, Pietra Badoglio, Miklósa Horthyego, Ferencza Szálasio, Arthura Harrisa, Alberta Speera
- opisuje proces tworzenia się wielkiej koalicji antyhitlerowskiej
- wyjaśnia, w jaki sposób USA wspierały państwa toczące wojnę z III Rzeszą
- omawia postanowienia konferencji w Casablance

- wymienia postanowienia konferencji w Kairze
- omawia przebieg walk na froncie wschodnim w latach 1943–1944
- przedstawia przebieg walk we Włoszech
- wyjaśnia, na czym polegała doktryna strategicznych nalotów i jakie były ich skutki
- omawia postępy wojsk sowieckich na Bałkanach w 1944 r.
- ocenia znaczenie wielkiej koalicji antyhitlerowskiej dla przebiegu wojny oraz urzędowania powojennego świata
- stosuje pojęcie Wał Pomorski
- lokalizuje w czasie: desant na wyspę Saipan (VI 1944), ofensywę styczniową Armii Czerwonej (I 1945), ofensywę wojsk alianckich (II 1945), samobójstwo Adolfa Hitlera (30 IV 1945)
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę na Morzu Filipińskim (VI 1944), bitwę w zatoce Leyte (X 1944)
- lokalizuje w przestrzeni wyspy zajęte przez wojska amerykańskie w 1944 r.
- identyfikuje postacie: Carla Spaatza, Arthura Teddera, Jeana de Lattre de Tassigny, Chestera Nimitza, Douglasa MacArthura, Hirohito, Mamoru Shigemitsu
- omawia walki na froncie wschodnim i zachodnim w 1945 r.
- przedstawia przebieg walk na Pacyfiku w 1943 r.
- wyjaśnia, jakie znaczenie w wojnie z Japonią miały walki o Iwo Jimę i Okinawę
- wymienia metody walki stosowane przez Japończyków,
- charakteryzuje specyfikę walk na Dalekim Wschodzie
- wyjaśnia, w jaki sposób działania na froncie wpłynęły na podział wpływów w powojennej Europie
- ocenia decyzję o zrzuconiu bomby atomowej na Hiroszimę i Nagasaki
- ocenia decyzje wielkich mocarstw podjęte na konferencji w Jałcie
- lokalizuje w czasie: wybory do Zgromadzenia Ludowego Zachodniej Białorusi i Zgromadzenia Ludowego Zachodniej Ukrainy (22 X 1939), decyzję władz ZSRS o rozstrzelaniu polskich oficerów (5 III 1940)
- lokalizuje w przestrzeni kierunki deportacji Polaków w latach 1939–1941
- identyfikuje postać Zygmunta Berlinga
- wyjaśnia, z czego wynikały różnice w polityce okupanta niemieckiego wobec ziem włączonych do Niemiec i Generalnego Gubernatorstwa
- wyjaśnia, w jaki sposób władze sowieckie zalegalizowały wcielenie Kresów Wschodnich do ZSRS
- omawia sposoby sowietyzacji ziem polskich pod okupacją ZSRS
- charakteryzuje postawy ludności Kresów Wschodnich wobec władzy sowieckiej
- ocenia skalę represji sowieckich i ich konsekwencje dla polskiego narodu
- stosuje pojęcia: niemiecka lista narodowościowa (Volkslista), Volksdeutsch, powstanie zamojskie
- lokalizuje w czasie: powstanie niemieckich obozów koncentracyjnych na ziemiach polskich (1940), wprowadzenie Volkslisty na ziemiach wcielonych do Rzeszy (III 1941), akcję wysiedleńczą na Zamojszczyźnie (XI 1942)
- identyfikuje postać Arthura Greisera
- wyjaśnia, czemu miała służyć Volkslista
- charakteryzuje sytuację ludności polskiej na ziemiach włączonych do III Rzeszy
- opisuje politykę okupacyjną hitlerowców w Generalnym Gubernatorstwie
- przedstawia strukturę niemieckiego aparatu terroru na ziemiach okupowanych
- wyjaśnia, jak zmienił się stosunek Niemców do Polaków po wdrożeniu Generalnego Planu Wschodniego
- porównuje politykę okupacyjną Niemiec na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie
- porównuje okupację niemiecką w Polsce i innych krajach europejskich
- ocenia postawy Polaków, którzy wpisywali się na Volkslistę
- ocenia skalę represji niemieckich i ich konsekwencje dla polskiego narodu
- stosuje pojęcia: prasa gadzinowa, czarny rynek, Związek Organizacji Wojskowej, mały sabotaż, Tymczasowy Komitet Pomocy Żydom
- lokalizuje w czasie powstanie Tymczasowego Komitetu Pomocy Żydom (1942)
- identyfikuje postacie: Władysław Szpilmana, Władysław Studnickiego, Wacława Krzeptowskiego, Igo

Syma, Elżbiety Zahorskiej, Anny Smoleńskiej, Zofii Kossak-Szczuckiej, Juliana Grobelnego, Henryka Sławika

- przedstawia politykę okupanta niemieckiego wobec Kościoła katolickiego
- wyjaśnia, w jaki sposób okupacyjne władze niemieckie kontrolowały przepływ informacji w Generalnym Gubernatorstwie
- wyjaśnia, w jaki sposób okupacja wpłynęła na życie codzienne Polaków
- opisuje organizację edukacji w Generalnym Gubernatorstwie
- przedstawia przykłady postaw kolaboranckich w polskim społeczeństwie
- wyjaśnia, jak społeczeństwo polskie reagowało na postawy kolaboranckie
- porównuje politykę okupacyjną III Rzeszy i ZSRS wobec Polaków
- ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec niemieckiego okupanta
- ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu
- stosuje pojęcia: Gwardia Ludowa, Związek Patriotów Polskich
- lokalizuje w czasie powołanie W. Raczkiewicza na prezydenta RP na uchodźstwie (30 IX 1939), umowę paryską (X 1939), powołanie Rady Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej (XII 1939), deklarację programową rządu emigracyjnego (XII 1939), powstanie Związku Patriotów Polskich (III 1943), opublikowanie informacji o odnalezieniu grobów polskich oficerów w Katyniu (13 IV 1943)
- identyfikuje postacie: Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, Felicjana Sławoja-Składkowskiego, Wandy Wasilewskiej, Alfreda Lampego, Aleksandra Zawadzkiego
- przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu na uchodźstwie
- omawia polityczne i militarne konsekwencje układu Sikorski–Majski
- opisuje działalność komunistów polskich w kraju pod okupacją i ZSRS
- wyjaśnia, jaki wpływ na relacje polsko-sowieckie miała postawa Wielkiej Brytanii i Francji
- ocenia działalność polskiego rządu emigracyjnego podczas II wojny światowej
- ocenia, jak ujawnienie przez Niemców zbrodni katyńskiej wpłynęło na sytuację rządu RP na uchodźstwie
- stosuje pojęcia: akcja scaleniowa, Narodowa Organizacja Wojskowa, Polityczny Komitet Porozumiewawczy, Krajowa Rada Ministrów, akcja „Wachlarz”, Narodowe Siły Zbrojne, Ukraińska Powstańcza Armia
- lokalizuje w czasie: próbę zamachu na Hitlera w Warszawie (5 X 1939), powstanie Politycznego Komitetu Porozumiewawczego (II 1940), powstanie Związku Odwetu (IV 1940), akcję „Wachlarz” (1941–1943), utworzenie Rady Pomocy Żydom „Żegota” (1942), akcję „Wieniec” (7/8 X 1942), powstanie Narodowych Sił Zbrojnych (1942), powstanie Kierownictwa Dywersji Kedyw (I 1943), uchwalenie deklaracji „O co walczy naród polski” (III 1944), utworzenie Krajowej Rady Ministrów (1944), zamach na Franza Kutscherę (1 II 1944)
- lokalizuje w przestrzeni tereny objęte działaniami partyzantów
- identyfikuje postacie: Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego ps. Torwid, Cyryla Ratajskiego, Jana Piekałkiewicza, Jana Stanisława Jankowskiego, Marcelę Nowotki, Tomasza Arciszewskiego, Jana Mazurkiewicza ps. Radosław, Franza Kutscherę, Kazimierza Pużaka, Mieczysława Niedziałkowskiego, Macieja Rataja, Stefana Korbońskiego, Mieczysława Trajdosa, Aleksandra Dębskiego, Tadeusza Salskiego, Bolesława Piaseckiego, Jana Piwnika ps. Ponury, Romana Szuchewycza, Henryka Cybulskiego
- przedstawia proces budowania zbrojnego podziemia
- wyjaśnia, jakie zadania wypełniali cichociemni w okupowanej Polsce
- wyjaśnia, jaką rolę pełniły Polski Komitet Porozumiewawczy i Rada Jedności Narodowej
- omawia działalność Delegatury Rządu na Kraj
- wyjaśnia, w jaki sposób zorganizowano konspiracyjny system szkolnictwa
- charakteryzuje działalność Kierownictwa Dywersji Kedyw
- wyjaśnia, na czym polegała działalność wywiadowcza ZWZ/AK
- omawia działalność oddziałów partyzanckich
- przedstawia działalność ukraińskich ugrupowań nacjonalistycznych na Wołyniu
- omawia postawę polskich oddziałów samoobrony walczących z ukraińskimi nacjonalistami na Wołyniu
- przedstawia działalność podziemia narodowego

- ocenia działalność Polskiego Państwa Podziemnego
- ocenia relacje polsko-ukraińskie w czasie II wojny światowej
- lokalizuje w czasie: powstanie 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK (1944), bitwę pod Surkontami (VIII 1944)
- lokalizuje w przestrzeni główne kierunki natarcia oddziałów niemieckich podczas powstania warszawskiego
- identyfikuje postacie: Wojciecha Kiwerskiego ps. Oliwa, Aleksandra Krzyżanowskiego ps. Wilk, Zdzisława Jeziorańskiego ps. Jan Nowak, Antoniego Chruściela ps. Monter, Jana Mazurkiewicza ps. Radosław, Zygmunta Berlinga, Władysława Filipkowskiego ps. Janka, Macieja Kalenkiewicza ps. Kotwicz, Oskara Dirlewangera, Mieczysława Kamińskiego, Tadeusza Pełczyńskiego ps. Grzegorz
- określa polityczny cel akcji „Burza” i sposób, w jaki planowano go zrealizować
- przedstawia przebieg planu „Burza”
- przedstawia uzbrojenie, jakim dysponowali powstańcy
- opisuje postawę mieszkańców Warszawy wobec powstańców
- omawia represje, jaki wobec cywilnych mieszkańców stolicy zastosowały wojska okupacyjne
- wyjaśnia, jaką postawę wobec powstania warszawskiego zajęli alianci zachodni, a jaką ZSRS
- omawia różne oceny powstania warszawskiego
- ocenia polityczne, militarne i społeczne aspekty powstania warszawskiego oraz jego konsekwencje
- ocenia postawę mocarstw wobec powstania warszawskiego
- ocenia decyzję o wybuchu powstania warszawskiego
- ocenia postawę Polaków w powstaniu warszawskim
- lokalizuje w czasie konferencję teherańską (28 XI–1 XII 1943)
- identyfikuje postacie: Edwarda Osóbki-Morawskiego, Tomasza Arciszewskiego, Jana Stanisława Jankowskiego, Kazimierza Pużaka, Michała Żymierskiego, Iwana Sierowa
- omawia postanowienia konferencji teherańskiej w sprawie polskiej
- charakteryzuje politykę PKWN
- przedstawia politykę rządu emigracyjnego po powstaniu warszawskim
- wyjaśnia, jak rząd emigracyjny przyjął postanowienia konferencji jałtańskiej w sprawie polskiej
- przedstawia represje władz komunistycznych wobec polskiego podziemia
- wyjaśnia, jakie wydarzenia przyczyniły się do rozbitcia sił podziemia w Polsce
- omawia postawę rządów Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych wobec Polski w okresie II wojny światowej
- wyjaśnia przyczyny opuszczenia przez aliantów zachodnich polskiego rządu na uchodźstwie
- ocenia politykę aliantów zachodnich wobec sprawy polskiej po konferencji jałtańskiej
- ocenia postępowanie polskich komunistów zmierzające do przejęcia władzy
- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę o Tobruk (VIII–XII 1941), bitwę pod Arnhem (IX 1944), przełamanie Wału Pomorskiego (I–II 1945)
- lokalizuje w przestrzeni szlak armii gen. Andersa
- identyfikuje postacie: Zygmunta Szyszko-Bohusza, Stanisława Kopańskiego, Stanisława Ujejskiego, Jerzego Świrskiego, Mariana Kukiela, Wandy Wasilewskiej, Zygmunta Berlinga, Karola Świerczewskiego, Stanisława Popławskiego
- przedstawia proces odbudowy polskiej armii we Francji
- przedstawia udział wojsk polskich w walkach z Niemcami we Francji w 1940 r.
- omawia proces odbudowy Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii
- przedstawia udział Polskich Sił Zbrojnych w walkach w Afryce Północnej
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla ludności polskiej przebywającej w ZSRS miało formowanie się armii gen. Andersa oraz jej ewakuacja na Bliski Wschód
- opisuje proces formowania się wojsk polskich u boku Armii Czerwonej
- omawia szlak bojowy wojska polskiego na froncie wschodnim
- ocenia wkład militarny Polaków w działania zbrojne na różnych frontach II wojny światowej
- ocenia postawę aliantów wobec militarne zaangażowania Polaków w działania wojenne

KLASA IV (poziom rozszerzony)

Wymagania podstawowe (ocena dopuszczająca i dostateczna)

Uczeń:

- stosuje pojęcia: ludobójstwo, program „czterech D”, denazyfikacja, dekartelizacja, demokratyzacja, demilitaryzacja, taktyka spalonej ziemi, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy, deportacje, Karta Narodów Zjednoczonych, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości Organizacja Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa, Zgromadzenie Ogólne ONZ, Powszechna deklaracja praw człowieka
- lokalizuje w czasie konferencję założycielską ONZ (25 IV–26 VI 1945), podpisanie Karty Narodów Zjednoczonych (26 VI 1945), konferencję w Poczdamie (17 VII–2 VIII 1945), procesy norymberskie (1946–1949), podpisanie paryskich traktatów pokojowych (10 II 1947), uchwalenie Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948)
- lokalizuje w przestrzeni ziemie utracone przez Niemcy na podstawie decyzji Wielkiej Trójki
- identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana, Winstona Churchilla, Clementa Attlee
- przedstawia skutki społeczne II wojny światowej
- charakteryzuje powojenne migracje
- omawia postanowienia konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec
- wyjaśnia, na czym polegał program „czterech D”
- wyjaśnia, w jaki sposób ukarano niemieckich i japońskich zbrodniarzy wojennych
- wymienia główne organy ONZ
- opisuje strukturę ONZ
- omawia zadania organów ONZ
- wyjaśnia, jaką rolę w strukturach ONZ odgrywa Rada Bezpieczeństwa
- omawia katalog praw człowieka określony w Powszechnej deklaracji praw człowieka
- stosuje pojęcia: supermocarstwo, „żelazna kurtyna”, zimna wojna, układ dwubiegunowy, sowietyzacja, eksport rewolucji, doktryna Trumana, Europejski Plan Odbudowy – plan Marshalla, kraje demokracji ludowej
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie doktryny Trumana (12 III 1947), ogłoszenie Europejskiego Planu Odbudowy (VI 1947)
- lokalizuje w przestrzeni: przebieg tzw. żelaznej kurtyny; państwa demokracji ludowej; państwa, które nie otrzymały pomocy w ramach planu Marshalla
- identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Harry’ego Trumana, Josipa Broza-Tity, George’a Marshalla, Władysława Gomułki
- wyjaśnia, na czym polegał układ dwubiegunowy w stosunkach międzynarodowych
- wyjaśnia, na czym polegała „żelazna kurtyna” i jakie niosła ze sobą konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze
- wyjaśnia, jakie działania zakładała doktryna Trumana
- wyjaśnia, na czym polegała zimna wojna
- wymienia cechy państw demokracji ludowej
- przedstawia założenia planu Marshalla
- wyjaśnia, jakie skutki polityczne i gospodarcze przyniósł Europie Zachodniej plan Marshalla
- stosuje pojęcia: mur berliński, mosty powietrzne, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, Układ Warszawski
- lokalizuje w czasie: blokadę Berlina (23/24 VI 1948–12 V 1949), proklamowanie Republiki Federalnej Niemiec (IX 1949), utworzenie Niemieckiej Republiki Demokratycznej (X 1949), powstanie Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego (4 IV 1949), powstanie berlińskie (VI 1953), zawarcie Układu Warszawskiego (1955), wybudowanie muru berlińskiego (VIII 1961)
- lokalizuje w przestrzeni: strefy okupacyjne na terenie Niemiec, europejskie państwa założycielskie NATO
- identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Johna F. Kennedy’ego
- wyjaśnia, jakie działania polityczne spowodowały wzrost napięcia w ramach tzw. zimnej wojny
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki I kryzysu berlińskiego

- omawia okoliczności powstania RFN i NRD
- omawia okoliczności powstania NATO
- wyjaśnia, jakie cele przyświecały NATO w momencie jego powstania
- wymienia różnice polityczne i gospodarczo-społeczne pomiędzy RFN i NRD
- wyjaśnia, dlaczego zbudowano mur berliński i jakie były tego konsekwencje
- omawia, jak państwa bloku wschodniego zareagowały na powstanie NATO
- stosuje pojęcia: destalinizacja, odwilż, powstanie węgierskie, doktryna Breżniewa, Praska Wiosna
- lokalizuje w czasie: XX Zjazd KPZS (II 1956), powstanie węgierskie (X–XI 1953), Praską Wiosnę (1968), inwazję wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację (20/21 VIII 1968)
- lokalizuje w przestrzeni kraje, w których doszło do protestów społecznych przeciwko władzy komunistycznej; państwa, w których doszło do zbrojnej interwencji wojsk sowieckich
- identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Imre Nagya, Leonida Breżniewa, Alexandra Dubčeka, Jánoša Kádára, Dwighta Davida Eisenhowera, Gustáva Husáka
- wyjaśnia, na czym polegała odwilż w ZSRS i państwach bloku wschodniego
- wyjaśnia, jaką rolę w procesie destalinizacji odegrał tajny referat N. Chruszczowa wygłoszony podczas XX Zjazdu KPZS
- omawia przyczyny i skutki powstania węgierskiego
- wyjaśnia, na czym polegało odprężenie w stosunkach międzynarodowych w latach 50. XX wieku
- przedstawia przyczyny i skutki Praskiej Wiosny
- stosuje pojęcia: maoizm, Wielki Skok, Czerwona książeczka, rewolucja kulturalna
- lokalizuje w czasie: utworzenie Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej i Republiki Korei (1948), proklamowanie Chińskiej Republiki Ludowej (1 X 1949), wojnę koreańską (VI 1950–VII 1953), rozpoczęcie realizacji Wielkiego Skoku (1958), początek rewolucji kulturalnej (1966)
- lokalizuje w przestrzeni miejsca głównych konfliktów na Dalekim Wschodzie po II wojnie światowej
- identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Czang Kaj-szeka, Douglasa MacArthura
- charakteryzuje politykę wewnętrzną Mao Zedonga
- omawia zmiany społeczne wywołane przejściem władzy przez komunistów w Chinach
- wyjaśnia, na czym polegał chiński Wielki Skok i jakie przyniósł skutki gospodarcze i społeczne
- omawia przejawy i skutki rewolucji kulturalnej w Chinach
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny koreańskiej
- przedstawia rozwój gospodarczy Japonii po zakończeniu okupacji amerykańskiej
- stosuje pojęcia: dekolonizacja, Indyjski Kongres Narodowy, taktyka biernego oporu, apartheid, kraje Trzeciego Świata
- lokalizuje w czasie: I wojnę indochińską (1946–1954), konferencję genewską (1955), Rok Afryki (1960)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które powstały w wyniku dekolonizacji azjatyckich posiadłości kolonialnych Francji i Wielkiej Brytanii
- identyfikuje postacie: Mahatmy Gandhiego, Charles'a de Gaulle'a, Ho Szi Mina
- podaje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego
- omawia przyczyny, przebieg i skutki I wojny indochińskiej
- przedstawia okoliczności powstania Indii i Pakistanu
- omawia etapy dekolonizacji Afryki
- wyjaśnia, co łączyło ruchy niepodległościowe w Afryce
- stosuje pojęcia: fundamentaliści, Organizacja Wyzwolenia Palestyny, intifada, Autonomia Palestyńska
- lokalizuje w czasie: proklamowanie państwa Izrael (V 1948), wojnę o niepodległość Izraela (1948–1949), kryzys sueski (X 1956), wojnę sześciodniową (VI 1967), wojnę Jom Kippur (X 1973), układ w Camp David (1978), rewolucję w Iranie (1979)
- identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Menachema Begina, Goldę Meir, Richarda Nixona, Leonida Breżniewa, Jasera Arafata, Gamala Abdela Nasera, Saddama Husajna, Billa Clintona
- opisuje okoliczności powstania państwa Izrael
- wymienia wojny, jakie toczył Izrael z państwami arabskimi
- wymienia skutki kryzysu sueskiego dla Francji, Wielkiej Brytanii i Egiptu

- wyjaśnia, jakie znaczenie dla stabilizacji stosunków bliskowschodnich miał układ w Camp David
- omawia cele i działalność Organizacji Wyzwolenia Palestyny
- omawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie
- stosuje pojęcia: wyścig zbrojeń, Vietcong, efekt domina
- lokalizuje w czasie przejęcie władzy na Kubie przez Fidela Castro (1959), kryzys kubański (1962), incydent w Zatoce Tonkijskiej (1964), uznanie polskiej granicy zachodniej przez RFN (1970), zawieszenie broni w wojnie wietnamskiej (1973), Konferencję Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1973–1975)
- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do przejęcia władzy przez siły komunistyczne
- identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Johna Fitzgeralda Kennedy'ego, Fidela Castro, Ernesta Che Guevary, Leonida Breżniewa, Ho Szi Mina
- wyjaśnia, na czym polegał zimnowojenny wyścig zbrojeń
- omawia przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego
- wyjaśnia, jaką rolę w kryzysie kubańskim odegrała rywalizacja między USA i ZSRS
- wyjaśnia, dlaczego USA zaangażowały się w wojnę w Wietnamie
- omawia działania ZSRS, które zmierzały do zwiększenia jego wpływów w świecie lat 70.
- stosuje pojęcia: junta, plan Schumana, Rada Europy, Europejska Wspólnota Węgla i Stali, Europejska Wspólnota Gospodarcza, Europejska Wspólnota Energii Atomowej, Rada Europejska, Parlament Europejski, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka
- lokalizuje w czasie: plan Schumana (1950), przyjęcie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (1950), powstanie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1952), II wojnę indochińską (1955–1975), traktaty rzymskie (1957)
- lokalizuje w przestrzeni: państwa założycielskie EWWiS; państwa, które wstąpiły do EWG w latach 1973–1986
- identyfikuje postacie: Roberta Schumana, Konrada Adenauera, Jeana Moneta, Alcida de Gasperiego, Paula-Henriego Spaaka, Johna F. Kennedy'ego, Richarda Nixona
- przedstawia początki integracji europejskiej
- wymienia etapy integracji państw Europy Zachodniej
- omawia funkcjonowanie EWG do końca lat 70.
- omawia skutki, jakie przyniosła USA wojna w Wietnamie
- stosuje pojęcia: „zgniół” Zachód, rewolucja obyczajowa, rewolucja seksualna, pacyfizm, feminizm, rasizm, laicyzacja, subkultura, hipisi, kontrkultura, segregacja rasowa, Afroamerykanie, ruch ekumeniczny
- lokalizuje w czasie: Sobór Watykański II (1962–1965), zniesienie segregacji rasowej w USA (1964), bunt studentów (1968)
- identyfikuje postać Martina Luthera Kinga
- wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji obyczajowej na przełomie lat 60. i 70. XX w.
- przedstawia, na czym polegała rewolucja obyczajowa lat 60. i 70. XX w.
- wyjaśnia, na czym polegała rewolucja seksualna w latach 60. XX w. i jakie były jej skutki
- charakteryzuje kontrkulturę lat 60. i 70. XX w.
- wymienia zjawiska i procesy, które doprowadziły do buntów studenckich w 1968 r.
- omawia przyczyny narodzin ruchów feministycznych
- wymienia zmiany w Kościele katolickim, które były rezultatem obrad Soboru Watykańskiego II
- stosuje pojęcia: reemigranci, repatrianci, autochtoni, Ziemie Odzyskane, akcja „Wisła”, pogrom kielecki, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, referendum ludowe, Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Milicja Obywatelska
- lokalizuje w czasie: powojenne przesiedlenia ludności (1945–1947), powstanie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (28 VI 1945), zawarcie układu polsko-sowieckiego (16 VIII 1945), referendum ludowe (30 VI 1946), pogrom kielecki (VII 1946), wybory do Sejmu Ustawodawczego (19 I 1947), akcję „Wisła” (I–VII 1947), powstanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (XII 1948)
- lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska straciła, oraz tereny, które zyskała po II wojnie światowej
- identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Edwarda Osóbki-Morawskiego, Władysława Gomułki, Józefa Cyrankiewicza

- omawia zmiany terytorialne, jakie objęły Polskę po II wojnie światowej
- wymienia przyczyny i skutki powojennej migracji ludności na ziemiach polskich
- wyjaśnia, kogo i w jaki sposób represjonowała władza komunistyczna w powojennej Polsce
- przedstawia przyczyny, cele i skutki akcji „Wisła”
- wyjaśnia, jakie były przyczyny pogromu kieleckiego
- omawia przyczyny i skutki referendum ludowego w 1946 r.
- wymienia etapy przejmowania władzy w państwie przez komunistów
- stosuje pojęcia: mała konstytucja, żołnierze niezłomni, podziemie antykomunistyczne, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”, ugrupowania „Nie”, Narodowe Siły Zbrojne
- lokalizuje w czasie: działalność Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” (IX 1945–1947), uchwalenie małej konstytucji (19 II 1947)
- lokalizuje w przestrzeni obszary, na których najintensywniej działało podziemie antykomunistyczne
- identyfikuje postacie: Bolesława Bieruta, Leopolda Okulickiego ps. Niedźwiadek, Augusta Emila Fieldorfa ps. Nil, Danuty Siedzikówny ps. Inka, Feliksa Selmanowicza ps. Zagończyk, Witolda Pileckiego, Jana Rzepeckiego, Zygmunta Szendzielarza ps. Łupaszka, Jana Rodowicza ps. Anoda
- przedstawia metody, jakimi komuniści walczyli z opozycją polityczną i podziemiem niepodległościowym
- wymienia organizacje działające w ramach podziemia antykomunistycznego
- omawia przykłady żołnierzy niezłomnych, ich działania i losy
- omawia założenia ustrojowe wprowadzone przez małą konstytucję z 1947 r.
- stosuje pojęcia: reforma rolna, gospodarka centralnie planowana, nacjonalizacja, kolektywizacja, Państwowe Gospodarstwa Rolne, plan trzyletni, „bitwa o handel”
- lokalizuje w czasie: wydanie dekretu o reformie rolnej (6 IX 1944), uchwalenie ustawy o nacjonalizacji (3 I 1946), plan trzyletni (1947–1949), „bitwę o handel” (IV 1947), utworzenie Państwowych Gospodarstw Rolnych (1949)
- omawia straty infrastrukturalne i demograficzne, jakie poniosła Polska w wyniku II wojny światowej
- przedstawia założenia i sposób realizacji reformy rolnej
- omawia proces kolektywizacji polskiej wsi
- opisuje proces nacjonalizacji przeprowadzony przez władze komunistyczne
- wyjaśnia, na czym polegała gospodarka centralnie planowana
- przedstawia założenia i realizację planu trzyletniego
- stosuje pojęcia: stalinizm, kult jednostki, Polska Rzeczpospolita Ludowa, plan sześcioletni, Związek Młodzieży Polskiej, socrealizm, gospodarka socjalistyczna
- lokalizuje w czasie: powstanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (XII 1948), socrealizm (1949–1956), uchwałę o wymianie pieniędzy (1950), plan sześcioletni (1950–1955), uchwalenie Konstytucji PRL (22 VII 1952), internowanie prymasa S. Wyszyńskiego (1953–1956)
- identyfikuje postacie: Bolesława Bieruta, Stefana Wyszyńskiego, Józefa Cyrankiewicza
- omawia okoliczności powstania PZPR
- wyjaśnia, jakie cele miały organizacje młodzieżowe zakładane przez komunistyczne władze
- omawia przejawy kultu jednostki w powojennej Polsce
- przedstawia socrealizm w polskiej kulturze
- wyjaśnia, w jakim celu wprowadzono w 1950 r. reformę walutową
- charakteryzuje założenia i realizację planu sześcioletniego
- wyjaśnia, jakie konsekwencje gospodarcze i społeczne przyniósł plan sześcioletni
- opisuje system polityczny PRL wprowadzony przez konstytucję z 1952 r.
- stosuje pojęcia: poznański Czerwiec, odwilż październikowa, „polska droga do socjalizmu”, polska szkoła plakatu, polska szkoła filmowa
- lokalizuje w czasie śmierć B. Bieruta (III 1956), poznański Czerwiec (28–30 VI 1956), VIII Plenum KC PZPR (X 1956), koniec odwilży październikowej (1957)
- identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Józefa Cyrankiewicza, Stanisława Mrożka, Wisławy Szymborskiej, Andrzeja Wajdy, Tadeusza Kantora, Tadeusza Różewicza, Zbigniewa Cybulskiego
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego czerwca
- przedstawia okoliczności, które w 1956 r. doprowadziły do przejęcia władzy przez W. Gomułkę

- wyjaśnia, na czym polegała odwilż październikowa
- wymienia najważniejsze osiągnięcia polskiej kultury okresu odwilży
- stosuje pojęcia: mała stabilizacja, wydarzenia marcowe, wydarzenia grudniowe, strajk okupacyjny, „czarny czwartek”
- lokalizuje w czasie: obchody Millennium Chrztu Polski (IV–V 1966), wydarzenia marcowe (III 1968), podpisanie układu o normalizacji stosunków między PRL a RFN (7 XII 1970), wydarzenia grudniowe na Wybrzeżu (14–22 XII 1970), początek strajku w Stoczni Gdańskiej (14 XII 1970), „czarny czwartek” (17 XII 1970)
- identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, Józefa Cyrankiewicza, Willy’ego Brandta, Edwarda Gierka, Wojciecha Jaruzelskiego
- wyjaśnia, dlaczego lata rządów W. Gomułki nazwano małą stabilizacją
- wyjaśnia, jak doszło do konfliktu władzy z Kościołem katolickim w latach 60. XX w.
- omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca 1968 r.
- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu w grudniu 1970 r.
- wymienia powody protestów robotników, studentów i intelektualistów w latach 1956–1970
- stosuje pojęcia: „propaganda sukcesu”, kino moralnego niepokoju
- lokalizuje w czasie: objęcie stanowiska I sekretarza KC PZPR przez E. Gierka (20 XII 1970), plan gospodarczy ekipy E. Gierka (1971–1975), nowelizację Konstytucji PRL (II 1976), kryzys gospodarczy (1976–1980)
- identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Piotra Jaroszewicza, Jacka Kuronia, Andrzeja Wajdę, Wisławę Szymborską, Czesława Miłosza, Zbigniewa Herberta, Sławomira Mrożka
- wyjaśnia, na czym polegała i jakie cele chciała osiągnąć ekipa E. Gierka za pomocą propagandy sukcesu
- omawia nową strategię gospodarczą i plan reform gospodarczych rządu E. Gierka
- wymienia przykłady inwestycji przemysłowych i infrastrukturalnych lat 70.
- wyjaśnia, dlaczego doszło do załamania gospodarczego w Polsce w drugiej połowie lat 70
- przedstawia, jakie zmiany wprowadzono do Konstytucji PRZ w 1976 r.
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywało tzw. kino moralnego niepokoju
- stosuje pojęcia: opozycja demokratyczna, wydarzenia radomskie
- lokalizuje w czasie: wydarzenia radomskie (25 VII 1976), powstanie Komitetu Obrony Robotników (IX 1976), powstanie Komitetu Samoobrony Społecznej KOR (IX 1977), wybór kard. K. Wojtyły na papieża (16 X 1978), I pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski (2–10 VI 1979)
- identyfikuje postacie: Jacka Kuronia, Adama Michnika, Antoniego Macierewicza, Zbigniewa Romaszewskiego, Jana Olszewskiego, Andrzeja Gwiazdy, Edwarda Gierka, Piotra Jaroszewicza
- wyjaśnia, jakie czynniki wpłynęły na powstawanie organizacji opozycyjnych w drugiej połowie lat 70.
- wymienia ugrupowania opozycyjne, które powstały w Polsce w latach 70.
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń radomskich z czerwca 1976 r.
- wyjaśnia, jakie społeczne znaczenie miał wybór Karola Wojtyły na papieża i jego pielgrzymka do ojczyzny
- stosuje pojęcia: strajk solidarnościowy, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, „karnawał »Solidarności«”, pluralizm
- lokalizuje w czasie: rozpoczęcie strajku w Stoczni Gdańskiej (14 VIII 1980), ogłoszenie 21 postulatów (18 VIII 1980), podpisanie porozumień sierpniowych (30 i 31 VIII oraz 3 IX 1980), powołanie Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (17 IX 1980), „karnawał »Solidarności«” (IX 1980–XII 1981), zamach na Jana Pawła II (13 V 1981)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Anny Walentynowicz, Henryki Krzywonos, Bronisława Geremka, Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Kaczyńskiego, Andrzeja Gwiazdę, Mieczysława Rakowskiego
- omawia przyczyny, przebieg i skutki strajków w sierpniu 1980 r.
- przedstawia postulaty strajkujących w Stoczni Gdańskiej
- przedstawia okoliczności powstania NSZZ „Solidarność”
- wyjaśnia, na czym polegał „karnawał »Solidarności«”
- wyjaśnia, jakie skutki społeczne i polityczne przyniosły Polakom wydarzenia sierpniowe z 1980 r.

- stosuje pojęcia: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego, godzina policyjna, internowanie
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie stanu wojennego (13 XII 1981), pacyfikację kopalni „Wujek” (16 XII 1981), utworzenie Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” (IV 1982), zawieszenie stanu wojennego (XII 1982), zniesienie stanu wojennego (22 VII 1983)
- identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Zbigniewa Bujaka, Władysława Frasyniuka, Bogdana Borusewicza, Jerzego Popiełuszkę
- przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego
- wymienia ograniczenia i represje stosowane przez władze w czasie trwania stanu wojennego
- wymienia przykłady protestów społecznych i wystąpień antyrządowych po wprowadzeniu stanu wojennego
- omawia okoliczności zniesienia stanu wojennego
- stosuje pojęcia: dysydent, system nakazowo-rozdzielczy, głośność, pierestrojka
- lokalizuje w czasie: interwencję ZSRS w Afganistanie (1979–1989), objęcie władzy przez M. Gorbaczowa (1985), odrzucenie doktryny Breżniewa (1989)
- identyfikuje postacie: Michaiła Gorbaczowa, George’a H.W. Busha
- przedstawia sytuację społeczno-gospodarczą w państwach bloku wschodniego w latach 70.
- omawia przyczyny i skutki interwencji sowieckiej w Afganistanie
- wyjaśnia, na czym polegały reformy przeprowadzone w ZSRS przez M. Gorbaczowa
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło symboliczne zakończenie zimnej wojny
- stosuje pojęcia: doktryna Reagana, „imperium zła”, projekt „gwiazdnych wojen”, Irlandzka Armia Republikańska
- lokalizuje w czasie: objęcie rządów przez R. Reagana (1981), ogłoszenie projektu „gwiazdnych wojen” (1983), porozumienie wielkopiątkowe (IV 1988)
- identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Margaret Thatcher, François Mitterranda, Helmuta Kohla
- przedstawia, na czym polegała doktryna Reagana
- wyjaśnia, dlaczego ZSRS nazywano „imperium zła”
- wyjaśnia, na czym polegał program gwiazdnych wojen R. Reagana
- charakteryzuje rządy M. Thatcher w Wielkiej Brytanii
- stosuje pojęcia: Jesień Narodów, aksamitna rewolucja
- lokalizuje w czasie: przejście władzy przez opozycję na Węgrzech (X 1989), upadek muru berlińskiego (XI 1989), aksamitną rewolucję (XI 1989), powstanie w Bukareszcie (XII 1989), konferencję „dwa plus cztery” (X 1990), ratyfikowanie traktatu zjednoczeniowego Niemiec (3 X 1990), zwycięstwo opozycji w Bułgarii (1991), podział Czechosłowacji (1 I 1993)
- lokalizuje w przestrzeni zmiany na mapie politycznej Europy, do których doszło na przełomie lat 80. i 90.
- identyfikuje postacie: Helmuta Kohla, Václava Havla, Ericha Honeckera, Vladimíra Mečiarą, Václava Klauza, Nicolae Ceaușescu
- podaje przyczyny upadku komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej
- wymienia wydarzenia, które złożyły się na Jesień Narodów
- wyjaśnia, jaki znaczenie miał upadek muru berlińskiego
- przedstawia proces zjednoczenia Niemiec
- wymienia polityczne i gospodarcze skutki zjednoczenia Niemiec
- omawia przebieg i skutki aksamitnej rewolucji w Czechosłowacji
- stosuje pojęcia: Wspólnota Niepodległych Państw, rewolucja róż, pomarańczowa rewolucja
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie niepodległości przez Litwę (11 III 1991), spotkanie w Białowieży (8 XII 1991), powstanie Wspólnoty Niepodległych Państw (8 XII 1991), rozwiązanie ZSRS (26 XII 1991), objęcie funkcji prezydenta Federacji Rosyjskiej przez W. Putina (2000), rewolucję róż (2003), pomarańczową rewolucję (2004/2005), Euromajdan (2014)
- lokalizuje w przestrzeni państwa powstałe w wyniku rozpadu bloku komunistycznego i ZSRS
- identyfikuje postacie: Borysa Jelcyna, Władimira Putina, Dmitrija Miedwiediewa, Alaksandra Łukaszenkę, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenkę
- przedstawia okoliczności, w jakich doszło do rozpadu ZSRS

- omawia sytuację polityczną i gospodarczą w Rosji po upadku ZSRS
- wyjaśnia, w jaki sposób Rosja buduje dążenia imperialistyczne i chęć dominacji na terenie dawnego ZSRS
- wymienia przykłady konfliktów o podłożu etnicznym, religijnym lub politycznym na obszarze byłego ZSRS
- stosuje pojęcia: Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka, brexit
- lokalizuje w czasie: powstanie Trójkąta Weimarskiego i Grupy Wyszehradzkiej (1991), wycofanie wojsk rosyjskich z Węgier i Czechosłowacji (1991), z Polski i państw bałtyckich (1993) oraz Niemiec (1994), podpisanie Traktatu o Unii Europejskiej (1992), podpisanie Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (1992), porozumienie pokojowe w Dayton (XI 1995), zawarcie układu z Schengen (1995), wejście Polski, Czech i Węgier do NATO (1999), wejście Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, Słowacji, Słowenii i Węgier do UE (2004), przyjęcie traktatu lizbońskiego (2007), brexit (2020)
- lokalizuje w przestrzeni państwa członkowskie UE i NATO
- identyfikuje postać Billa Clintona
- wymienia przykłady europejskich porozumień o charakterze regionalnym
- wyjaśnia, przed jakimi wyzwaniami stanęła Europa w latach 90.
- opisuje przyczyny i skutki wojny domowej w Jugosławii
- omawia proces integracji europejskiej w końcu XX i na początku XXI w.
- przedstawia proces rozszerzania się Unii Europejskiej
- stosuje pojęcia: neokolonializm, operacja „Pustynna burza”, operacja „Iracka wolność”, arabska Wiosna Ludów, talibowie
- lokalizuje w czasie: protesty na placu Tian'anmen (1989), I wojnę w Zatoce Perskiej (1990–1991), zamachy z 11 września (2001), II wojnę w Zatoce Perskiej (2003–2005), arabską Wiosnę Ludów (2010–2013)
- identyfikuje postacie: Baracka Obamę, Osamę bin Ladena, Jasira Arafata, Saddama Husajna, Billa Clintona, Denga Xiaopinga, Nelsona Mandelę, George'a W. Busha
- wyjaśnia, jaką pozycję na świecie zajmowały USA po zakończeniu zimnej wojny
- wyjaśnia, w jaki sposób zamachy z 11 września 2001 r. zmieniły sytuację międzynarodową na świecie
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojen w Zatoce Perskiej
- przedstawia przyczyny i skutki arabskiej Wiosny Ludów
- wyjaśnia, w jaki sposób chińska gospodarka stała się drugą na świecie po amerykańskiej
- stosuje pojęcia: internet, media społecznościowe, cyberprzemoc, komputeryzacja, telefonia komórkowa, społeczeństwo konsumpcyjne, subkultury młodzieżowe, globalizacja
- lokalizuje w czasie: początek komercyjnego wykorzystania internetu (1991), kryzys migracyjny (2015)
- wyjaśnia, jaki wpływ na współczesność wywarła rewolucja elektroniczno-informatyczna
- omawia rolę, jaką we współczesnym świecie odgrywają internet i media społecznościowe
- przedstawia nowe techniki masowej komunikacji społecznej
- charakteryzuje zjawisko globalizacji
- wymienia zjawiska, które wpłynęły na rozwój procesu globalizacji
- wymienia przyczyny i skutki migracji ludności do państw zachodnich
- omawia kluczowe problemy demograficzne współczesnego świata
- stosuje pojęcia: pluralizm, wolny rynek, Pomarańczowa Alternatywa
- lokalizuje w czasie: otrzymanie Pokojowej Nagrody Nobla przez L. Wałęsę (1983), I etap reformy gospodarczej (1983–1985), II etap reformy gospodarczej (1986–1990), spotkania w Magdalence (1988)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Mieczysława F. Rakowskiego, Jerzego Popiełuszki
- omawia sytuację społeczno-polityczną w kraju po zniesieniu stanu wojennego
- wyjaśnia, dlaczego w 1988 r. doszło do robotniczych protestów
- wymienia przykłady protestów robotniczych i studenckich w 1988 r.
- wyjaśnia, na czym polegał antykomunistyczny ruch happeningowy Pomarańczowej Alternatywy
- omawia próby reform gospodarczych podejmowane w latach 80. przez komunistyczne władze
- wyjaśnia, na czym polegał kryzys władzy pod koniec lat 80.
- stosuje pojęcia: Okrągły Stół, sejm kontraktowy, ruch Komitetów Obywatelskich, Zgromadzenie

Narodowe, hiperinflacja

- lokalizuje w czasie: obrady Okrągłego Stołu (6 II–8 IV 1989), porozumienie Okrągłego Stołu (5 IV 1989), nowelę kwietniową (7 IV 1989), wybory czerwcowe (4 VI 1989), wybór W. Jaruzelskiego na prezydenta (19 VII 1989), powołanie rządu T. Mazowieckiego (12 IX 1989), pierwsze wolne wybory prezydenckie (1990)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsę, Tadeusza Mazowieckiego, Wojciecha Jaruzelskiego, Czesława Kiszczaka, Bronisława Geremka, Adama Michnika, Mieczysława Rakowskiego, Jacka Kuronia, Leszka Balcerowicza
- wymienia najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu
- charakteryzuje system polityczny, który miał zostać wprowadzony w Polsce na mocy porozumienia Okrągłego Stołu
- opisuje zmiany, jakie w funkcjonowaniu państwa wprowadzała nowela kwietniowa
- omawia przebieg i wyniki wyborów kontraktowych z 1989 r.
- przedstawia okoliczności powołania rządu T. Mazowieckiego
- wymienia najważniejsze wydarzenia polskiej drogi do demokracji
- stosuje pojęcia: dekomunizacja, lustracja, mała konstytucja
- lokalizuje w czasie: pierwsze w pełni demokratyczne wybory parlamentarne (27 X 1991), uchwalenie małej konstytucji (17 X 1992), wybór A. Kwaśniewskiego na prezydenta Polski (1995 i 2000), uchwalenie Konstytucji RP (2 IV 1997), nowy podział administracyjny Polski (1999), wybór L. Kaczyńskiego na prezydenta Polski (2005)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsę, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego, Leszka Balcerowicza
- omawia problem lustracji w Polsce w latach 90.
- wyjaśnia, dlaczego doszło do rozpadu obozu solidarnościowego
- wymienia partie polityczne, które odgrywały znaczącą rolę w życiu politycznym kraju w latach 90.
- wyjaśnia, na czym polegał proces dekomunizacji w Polsce po 1990 r.
- przedstawia zmiany, jakie wprowadzała mała konstytucja z 1992 r.
- omawia zasady ustrojowe Konstytucji RP z 1997 r.
- opisuje proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej
- stosuje pojęcia: hiperinflacja, plan Balcerowicza, reprivatyzacja, kuroniówka, strukturalne bezrobocie
- lokalizuje w czasie: ogłoszenie planu Balcerowicza (1989), zawarcie konkordatu (1993)
- identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Andrzeja Wajdę
- charakteryzuje przemiany społeczne w Polsce w latach 90.
- omawia założenia planu Balcerowicza
- opisuje gospodarcze i społeczne skutki reform Balcerowicza
- omawia przyczyny bezrobocia w Polsce w latach 90. XX w.
- przedstawia przemiany w polskiej kulturze lat 90.
- stosuje pojęcia: Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski, euroentuzjaści, eurosceptycy
- lokalizuje w czasie: powołanie Grupy Wyszehradzkiej (1991), powołanie Trójkąta Weimarskiego (1991), wstąpienie Polski do NATO (12 III 1999), przeprowadzenie referendum akcesyjnego (7–8 VI 2003), wejście Polski do UE (1 V 2004)
- identyfikuje postacie: Lecha Wałęsę, Aleksandra Kwaśniewskiego, Helmuta Kohla, Václava Havla, Tadeusza Mazowieckiego, Borysa Jelcyna, Bronisława Geremka
- przedstawia najważniejsze cele polityki zagranicznej III RP
- wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stosunki Polski z państwami sąsiednimi
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski ma jej udział w Grupie Wyszehradzkiej i Trójkącie Weimarskim
- wymienia etapy integracji Polski z Unią Europejską
- opisuje proces integracji Polski z Unią Europejską
- omawia proces przystąpienia Polski do NATO

Wymagania rozszerzające (ocena dobra, bardzo dobra i celująca)

Uczeń:

- stosuje pojęcia: Sojusznicza Rada Kontroli Niemiec, „błękitne hełmy”, Rada Gospodarczo-Społeczna, Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy, Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury, Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Rolnictwa i Wyżywienia, Światowa Organizacja Zdrowia, Fundusz ONZ Pomocy Dzieciom, dipis, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu, Rada Powiernicza
- lokalizuje w czasie: powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy (1943), spotkanie w Dumbarton Oaks (VIII–IX 1944), powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Rolnictwa i Wyżywienia (1945), I proces norymberski (XI 1945 – X 1946), procesy zbrodniarzy japońskich (1946–1948), powstanie Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (1946)
- lokalizuje w przestrzeni zmiany terytorialne przeprowadzone na mocy paryskich traktatów pokojowych
- identyfikuje postacie Trygve’go Lie, Szymona Wiesenthala
- opisuje zmiany w sposobie prowadzenia walki w czasie II wojny światowej
- charakteryzuje straty materialne poniesione przez państwa europejskie w wyniku II wojny światowej
- omawia straty wśród światowych dóbr kultury
- przedstawia postanowienia konferencji poczdamskiej w kwestii reparacji wojennych
- omawia zmiany terytorialne, jakie przeprowadzono na mocy paryskich traktatów pokojowych
- wyjaśnia, dlaczego nie wszyscy zbrodniarze wojenni zostali pociągnięci do odpowiedzialności za swoje działania
- przedstawia etapy tworzenia ONZ
- określa cele działalności agencji wyspecjalizowanych ONZ
- ocenia wpływ II wojny światowej na przemiany społeczne i polityczne powojennego świata
- stosuje pojęcia: „taktyka salami”, Europejska Organizacja Współpracy Gospodarczej, Unia Zachodnioeuropejska, Kominform, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, realizm socjalistyczny
- lokalizuje w czasie: przemówienie W. Churchilla w Fulton (5 III 1946), wojnę domową w Grecji (1946 – 1949), utworzenie Europejskiej Organizacji Współpracy Gospodarczej (1947), powstanie Kominformu (1947), powołanie Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (1949), powołanie Unii Zachodnioeuropejskiej (1954)
- identyfikuje postacie: Jamesa Byrnesa, Andrieja Żdanowa, Envera Hodży
- przedstawia zmiany, jakie nastąpiły w układzie sił na świecie po II wojnie światowej
- omawia proces ekspansji komunizmu w Europie Środkowo-Wschodniej
- wyjaśnia, w jaki sposób komuniści przejęli władzę w Czechosłowacji
- omawia przyczyny i skutki wojny domowej w Grecji
- przedstawia okoliczności ogłoszenia planu Marshalla
- omawia rolę RWPG – przedstawia okoliczności powstania Kominformu
- ocenia, jakie realne zagrożenia dla świata niosła za sobą rywalizacja polityczna i gospodarcza supermocarstw po zakończeniu II wojny światowej
- ocenia gospodarcze i polityczne skutki planu Marshalla
- stosuje pojęcia: Sojusznicza Rada Kontroli Niemiec, Bizonia, Trizonia, Bundeswehra, „polowanie na czarownice”, makkartyzm
- lokalizuje w czasie powstanie Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności (1946), powstanie Bizonii (1947), powstanie Trizonii (IV 1949), pierwszą próbę jądrową przeprowadzoną przez ZSRS (IX 1949), podpisanie traktatu pokojowego z Austrią (15 V 1955), wejście RFN do NATO (III 1955), wizytę Johna F. Kennedy’ego w Berlinie (1963)
- identyfikuje postacie: Waltera Ulbrichta, Otto Grotewohla, Karla Rennera
- omawia politykę władz okupacyjnych wobec Niemiec w zachodnich strefach okupacyjnych i wschodniej strefie okupacyjnej
- porównuje politykę państw zachodnich i ZSRS wobec okupowanych Niemiec
- wymienia etapy jednoczenia zachodnich stref okupacyjnych
- wyjaśnia, dlaczego wybuchło powstanie berlińskie i jakie były jego konsekwencje

- wyjaśnia, jakie znaczenie miało włączenie RFN do struktur NATO
- omawia politykę państw okupacyjnych wobec Austrii
- wyjaśnia, czym sytuacja w okupowanej Austrii odróżniała się od tej w Niemczech
- omawia skutki rywalizacji USA i ZSRS w latach 40. i 50.
- ocenia, jakie realne zagrożenia dla świata niosła za sobą rywalizacja militarna i polityczna państw Europy Zachodniej i bloku wschodniego
- ocenia polityczny wydzźwięk blokady Berlina w 1948 r.
- stosuje pojęcia: żdanowszczyzna, doktryna Eisenhowera
- lokalizuje w czasie: śmierć J. Stalina (5 III 1953), konferencję w Bandungu (1955), politykę odprężenia (1957–1960), objęcie władzy w ZSRS przez L. Breżniewa (1964)
- identyfikuje postacie: Andrieja Żdanowa, Ławrientija Berii, Gieorgija Malenkowa, Wiaczesława Mołotowa, Gieorgija Żukowa, Ilii Erenburga, Mátyása Rákosiego, Pála Malétera
- charakteryzuje politykę wewnętrzną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej
- wyjaśnia, jaka polityka kryła się pod hasłem „nasilającej się walki klasowej”
- przedstawia proces walki o władzę w ZSRS po śmierci J. Stalina
- omawia sytuację na Węgrzech po zakończeniu II wojny światowej
- opisuje przebieg powstania węgierskiego
- przedstawia stosunek władz ZSRS do powstania na Węgrzech
- wyjaśnia, w jaki sposób ZSRS rozpoczął proces rywalizacji z USA w latach 50.
- wyjaśnia, w jaki sposób ZSRS wciągnął w rywalizację z Zachodem inne kontynenty
- omawia przebieg Praskiej Wiosny
- ocenia inwazję wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację
- ocenia wpływ kryzysów w państwach bloku wschodniego na sytuację Europy Środkowo-Wschodniej
- stosuje pojęcia: obozy reedukacyjne, Czerwona Gwardia (hunwejbini), komuny ludowe
- lokalizuje w czasie: wznowienie wojny domowej w Chinach (1946–1949), zajęcie Tybetu przez Chiny (1950), podpisanie traktatu pokojowego z Japonią (8 IX 1951), rozejm w Panmundżom (VII 1953), powstanie w Tybecie (1959), śmierć Mao Zedonga (1976)
- identyfikuje postacie: Dalajlamy XIV, Deng Xiaopinga, Hua Guofenga, Hu Yaobanga, Li Syngmana
- przedstawia sytuację wewnętrzną w Chinach po zakończeniu II wojny światowej
- omawia skutki wojny domowej w Chinach
- opisuje okoliczności powstania Chińskiej Republiki Ludowej
- wyjaśnia, jaką rolę odgrywały chińskie obozy reedukacyjne w polityce społecznej Mao Zedonga
- wyjaśnia, jak władze chińskie rozwiązały problem Tybetu
- omawia sytuację w Chinach po śmierci Mao Zedonga
- wyjaśnia, jakie wydarzenia przyczyniły się do pogorszenia stosunków chińsko-sowieckich
- omawia okoliczności powstania Korei Północnej i Południowej
- wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie koreańskim odegrały Chiny, ZSRS i USA
- wyjaśnia, jakie skutki przyniosła Japonii amerykańska okupacja
- ocenia wpływ wojny koreańskiej na późniejsze przemiany polityczne, jakie zaszły w Korei Północnej i Południowej
- stosuje pojęcia: Brytyjska Wspólnota Narodów, Unia Francuska, Viet Minh, Ruch Państw Niezaangażowanych, powstanie Mau Mau, Organizacja Jedności Afrykańskiej, Unia Afrykańska
- lokalizuje w czasie: powstanie Demokratycznej Republiki Wietnamu (IX 1945), proklamowanie niepodległości Indii i Pakistanu (1947), wojny o Kaszmir (1947, 1965, 1971, 1999), bitwę pod Dien Bien Phu (1954), wojnę o niepodległość Algierii (1954–1962), konferencję w Bandungu (1955), powołanie Organizacji Jedności Afrykańskiej (1963)
- lokalizuje w przestrzeni obszary Azji, na których wystąpiły konflikty zbrojne w czasie dekolonizacji
- identyfikuje postacie: Ahmeda Sukarno, Ahmeda Ben Belli, Kwame Nkrumaha, Jomo Kenyatty
- przedstawia różnice w polityce wobec kolonii prowadzonej przez Wielką Brytanię i Francję
- opisuje relacje indyjsko-pakistańskie po uzyskaniu niepodległości przez oba państwa
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach Indonezja proklamowała niepodległość

- wyjaśnia, w jakich okolicznościach uznano niepodległość Malajów
- omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny w Algierze
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach utworzono Republikę Południowej Afryki
- porównuje przebieg procesów dekolonizacyjnych w Afryce i Azji
- wyjaśnia, w jaki sposób rywalizacja między krajami zachodnimi i ZSRS wpłynęła na losy innych kontynentów
- ocenia proces dekolonizacji i jego wpływ na sytuację geopolityczną na świecie
- stosuje pojęcia: Irgun, Hagana, kibuc, idea panarabska, „biała rewolucja”, ajatollah
- lokalizuje w czasie: nacjonalizację, rewolucję w Egipcie (1952), kryzys sueski (1956), zamach w Monachium (1972), pokój izraelsko-egipski w Waszyngtonie (1979), wojnę iracko-irańską (1980–1988), I intifadę (1987), porozumienie z Oslo (1993)
- lokalizuje w przestrzeni: tereny zajęte przez Izrael podczas wojny sześciodniowej, ziemie zajęte przez Izrael podczas wojny Jom Kippur
- identyfikuje postacie: Moszego Dajana, Anwara as-Sadata, Jimmy’ego Cartera, Hosniego Mubaraka, Faruka I, Mohammada Rezy Pahlawiego, Ruhollaha Chomejniego
- przedstawia sytuację w Palestynie po zakończeniu II wojny światowej
- omawia proces dekolonizacji Bliskiego Wschodu
- wyjaśnia, jak na powstanie Izraela zareagowała ludność arabska
- przedstawia funkcjonowanie państwa izraelskiego w początkach jego istnienia
- wyjaśnia, jak doszło do kryzysu sueskiego i jakie były jego konsekwencje
- wyjaśnia, jak na kryzys sueski zareagowały państwa zachodnie i ZSRS
- przedstawia przyczyny i skutki wojny sześciodniowej
- omawia przyczyny i skutki wojny Jom Kippur
- wyjaśnia, jaką rolę w konfliktach izraelsko-arabskich odgrywał ZSRS
- wyjaśnia, jakie skutki miała zmiana taktyki działania Palestyńczyków przeciwko Izraelowi w czasie intifady
- wyjaśnia, jaką rolę w zimnowojennej rywalizacji pomiędzy USA i ZSRS odegrały konflikty na Bliskim Wschodzie
- ocenia wpływ konfliktów izraelsko-arabskich na sytuację geopolityczną w regionie i na świecie
- stosuje pojęcia tzw. gorąca linia, szlak Ho Szi Mina, sandiniści
- lokalizuje w czasie: lot w kosmos Jurija Gagarina (1961), desant w Zatoce Świń (1961), przejęcie władzy przez Leonida Breżniewa (1966), ofensywę „Tet” (1968), lądowanie na Księżycu (1969), wojnę domową w Kambodży (1970–1975), podpisanie układu Salt I (1972) i Salt II (1979), zamach stanu w Chile (1973), dyktaturę Czerwonych Khmerów (1975–1979), wybuch rewolucji w Nikaragui (1979)
- identyfikuje postacie: Jurija Gagarina, Neila Armstronga, Lyndona B. Johnsona, Richarda Nixona, Geralda Forda, Lon Nola, Pol Pota, Salvadora Allende, Augusta Pinocheta, Luisa Somozę
- wyjaśnia, jaką rolę w rywalizacji między Wschodem i Zachodem odgrywał podbój kosmosu
- charakteryzuje rywalizację Wchód–Zachód w latach 60. XX w.
- omawia sytuację w Wietnamie po klęsce Francji w Indochinach
- przedstawia etapy amerykańskiego zaangażowania w wojnę w Wietnamie
- opisuje przebieg wojny w Wietnamie
- omawia przejawy polityki odprężenia w latach 70. XX w.
- przedstawia konflikty w Laosie i Kambodży
- wyjaśnia, jak rozwój broni jądrowej wpłynął na konflikty zimnowojenne
- ocenia interwencję USA w Wietnamie
- ocenia konsekwencje, jakie niósł za sobą wyścig zbrojeń
- ocenia konsekwencje politycznej rywalizacji Wchód–Zachód w latach 60.
- ocenia konsekwencje polityczne wzrostu wpływów ZSRS na świecie w latach 60. i 70.
- stosuje pojęcia: rewolucja goździków, junta tzw. czarnych pułkowników, kraje Beneluksu, Europejska Organizacja Współpracy Gospodarczej, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Unia Zachodnioeuropejska, afera „Watergate”, impeachment
- lokalizuje w czasie: utworzenie Kongresu Europy w Hadze (1948), Europejskiej Organizacji Współpracy

Gospodarczej (1948), utworzenie Rady Europy (1949), objęcie tronu przez Elżbietę II (1952), V Republikę we Francji (1959–1969), zamach w Dallas (1963), zamach stanu w Grecji (1967), juntę tzw. czarnych pułkowników (1967–1974), podpisanie przez RFN układów o wzajemnych stosunkach z ZSRS oraz PRL (1970), aferę „Watergate” (1972), kryzys paliwowy (1973), rewolucję goździków (1974), powrót Burbonów na tron Hiszpanii (1975), pierwsze demokratyczne wybory w Hiszpanii (1977), pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego (1979)

- identyfikuje postacie: Willy’ego Brandta, Juana Carlosa, António de Oliveiry Salazara, Lyndona B. Johnsona
- omawia sytuację polityczną w RFN
- charakteryzuje sytuację polityczną w Wielkiej Brytanii i Francji
- przedstawia sytuację polityczną we Włoszech
- omawia przemiany polityczne, jakie zaszły w Grecji i Hiszpanii
- przedstawia przyczyny i skutki rewolucji goździków w Portugalii
- porównuje sytuację polityczno-gospodarczą w państwach Europy Zachodniej po II wojnie światowej
- charakteryzuje sytuację polityczną w USA
- wyjaśnia, jaki wpływ na sytuację polityczną w USA miała afera „Watergate”
- omawia przyczyny i skutki kryzysu paliwowego
- ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną J.F. Kennedy’ego oraz L. B. Johnsona
- ocenia polityczne i gospodarcze znaczenie integracji europejskiej
- stosuje pojęcia: ruch kontestatorski, popart, terroryzm polityczny, Ku-Klux-Klan, teologia wyzwolenia
- lokalizuje w czasie: marsz na Waszyngton (1963), festiwal w Woodstock (1969)
- identyfikuje postacie: Andy’ego Warhola, Jana XXIII, Pawła VI, postacie związane z ruchami kontestatorskimi, Betty Friedan, Gustava Gutiérreza
- charakteryzuje ruch hipisowski
- wyjaśnia, dlaczego muzyka rockowa stała się symbolem nowej epoki
- wymienia ruchy kontestatorskie, jakie pojawiły się w latach 60. i 70. XX w.
- wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na powstanie popartu
- omawia proces walki z segregacją rasową w USA
- przedstawia metody walki z rasizmem, jakie stosowali amerykańscy działacze na rzecz praw obywatelskich w latach 60. i 70.
- wyjaśnia, jak doszło do pojawienia się terroryzmu lewackiego
- wymienia lewackie organizacje terrorystyczne, które działały w Europie w latach 70. i 80.
- charakteryzuje przemiany w Kościele katolickim przeprowadzone w wyniku obrad Soboru Watykańskiego II
- wyjaśnia, na czym polegała teologia wyzwolenia
- ocenia, jaki wpływ na zachodnie społeczeństwa miała rewolucja obyczajowa
- ocenia, czy Sobór Watykański II był przełomowym wydarzeniem w historii Kościoła katolickiego
- ocenia zmianę roli kobiet w życiu społeczeństw zachodnich
- ocenia stosunek państw i społeczeństw do działalności organizacji terrorystycznych
- stosuje pojęcia: Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, testament Polski Walczącej
- lokalizuje w czasie: rozwiązanie się Rady Jedności Narodowej (1 VII 1945), cofnięcie poparcia aliantów zachodnich dla rządu emigracyjnego (5 VII 1945), założenie Polskiego Stronnictwa Ludowego (VIII 1945), podpisanie układu o przyjaźni między Polską a Czechosłowacją (III 1947), ucieczkę S. Mikołajczyka (X 1947), zawarcie układu Polski z NRD (1950) oraz z RFN (1970)
- identyfikuje postać Stanisława Radkiewicza
- wyjaśnia, w jaki sposób uregulowano kwestie granic Polski po II wojny światowej
- charakteryzuje przesiedlenia ludności na ziemiach polskich po zakończeniu wojny
- wyjaśnia, jaką rolę w powojennej Polsce odgrywało PSL
- wyjaśnia, jaki stosunek do referendum ludowego miały partie polityczne i ugrupowania podziemne przeciwne komunistom
- opisuje okoliczności, w jakich doszło do pierwszych powojennych wyborów do Sejmu Ustawodawczego
- przedstawia metody przejmowania władzy w Polsce przez komunistów

- omawia proces przejmowania władzy w państwie przez komunistów
- charakteryzuje sytuację polityczną w państwie polskim w latach 1945–1947
- ocenia postawy Polaków wobec nowej władzy
- ocenia skuteczność działań podejmowanych przez komunistów w celu przejścia władzy w Polsce
- stosuje pojęcia: obława augustowska, Delegatura Zagraniczna WiN, Narodowe Zjednoczenie Wojskowe
- lokalizuje w czasie obławę augustowską (VII 1945), działalność Delegatury Zagranicznej WiN (1946–1953), „proces generałów” (1951)
- lokalizuje w przestrzeni tereny, na których działały oddziały UPA
- identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Tomasza Arciszewskiego, Augusta Zalewskiego, Stanisława Ostrowskiego, Edwarda Raczyńskiego, Kazimierza Sabbata, Kazimierza Kaczorowskiego, Jerzego Giedroycia, Józefa Franczaka ps. Lalek, Jerzego Kirchmayera, Stefana Mossora, Franciszka Hermana, Stanisława Tatara, Mariana Utnika, Mariana Bernaciaka ps. Orlik, Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora, Franciszka Jaskulskiego ps. Zagończyk, Franciszka Niepokólczyckiego, Wincentego Kwiecińskiego, Łukasza Cieplińskiego, Tadeusza Danilewicz, Stanisława Kasznicy
- omawia sytuację władz polskich na uchodźstwie
- przedstawia powojenne losy żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych
- wyjaśnia, dlaczego doszło do obławy augustowskiej i jakie były jej skutki
- omawia działalność polskiego podziemia antykomunistycznego w latach 1945–1948
- wyjaśnia, w jaki sposób władze walczyły z podziemiem antykomunistycznym
- ocenia skuteczność działalności opozycji antykomunistycznej
- ocenia postawę społeczeństwa polskiego wobec działań antykomunistycznego podziemia
- stosuje pojęcia: Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne, współzawodnictwo pracy, Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy
- lokalizuje w czasie: powstanie Ministerstwa Odbudowy (IV 1945), wprowadzenie obowiązkowego szkolnictwa podstawowego (1948), uchwalenie ustawy o obowiązku bezpłatnej nauki dla analfabetów i półanalfabetów (1949)
- identyfikuje postać Wincentego Pstrowskiego
- przedstawia działania, jakie podjęto po zakończeniu wojny w celu odbudowy kraju ze zniszczeń
- wyjaśnia, dlaczego proces kolektywizacji w Polsce zakończył się fiaskiem
- omawia tzw. „bitwę o handel” i jej gospodarcze konsekwencje
- wyjaśnia, na czym polegało współzawodnictwo pracy
- omawia organizację szkolnictwa w powojennej Polsce
- ocenia skuteczność działań nowej władzy zmierzających do odbudowy powojennej Polski
- ocenia postawy Polaków wobec reform przeprowadzanych przez nową władzę
- stosuje pojęcia: nomenklatura, Służba Polsce, Ochotnicze Hufce Pracy, ruch księży-patriotów, Radio Wolna Europa
- lokalizuje w czasie: powstanie Stowarzyszenia PAX (1947), objęcie funkcji prymasa Polski przez S. Wyszyńskiego (X 1948), powstanie ruchu księży-patriotów (1949), wydanie dekretu o ochronie wolności sumienia (1949), powstanie Radia Wolna Europa (1949), przejście przez państwo Caritas i majątków kościelnych (1950), podpisanie porozumienia między rządem a Episkopatem (IV 1950), wystosowanie przez biskupów listu do władz PRL Non possumus (III 1953)
- identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca, Jana Nowaka-Jeziorańskiego, Bolesława Piaseckiego, Czesława Kaczmarka, Józefa Świątły
- wyjaśnia, na czym polegała nomenklatura
- przedstawia organizacje, które służyły komunistycznej władzy do osłabienia wpływów Kościoła katolickiego
- omawia politykę władz komunistycznych wobec Kościoła katolickiego
- wyjaśnia, które organizacje służyły indoktrynacji młodzieży
- wyjaśnia, jaką rolę w życiu Polaków w PRL odgrywało Radio Wolna Europa
- wyjaśnia, w jaki sposób socrealizm odzwierciedlał ideologiczne założenia systemu politycznego PRL
- ocenia, czy Polska w latach 1947–1956 była państwem totalitarnym
- ocenia relacje między państwem a Kościołem katolickim w okresie stalinowskim

- ocenia okres stalinizmu w Polsce
- stosuje pojęcia: natolińczycy, puławianie, Klub Krzywego Koła, Zmilitaryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej, akcja łączenia rodzin, big-beat, bikiniarze
- lokalizuje w czasie: powołanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (1954), powstanie Klubu Krzywego Koła (1955), opublikowanie „Poematu dla dorosłych” Adama Ważyka (VIII 1955), reaktywowanie ZHP (1956), podpisanie porozumienia z ZSRS (1957), pierwszy Międzynarodowy Festiwal Piosenki (1961), pierwszy Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu (1963)
- identyfikuje postacie: Adama Ważyka, Władysława Hasióra, Marka Hłaski, Edwarda Stachury, Stanisława Lema, Kazimierza Kutza, Leopolda Tyrmanda, Romka Strzałkowskiego, Stanisława Stommy, Stefana Kisielewskiego, Krzysztofa Komedy-Trzczińskiego, Zbigniewa Namysłowskiego, Mirona Białoszewskiego, Tadeusza Konwickiego, Wojciecha Hasa, Jerzego Kawalerowicza, Sylwestra Chęcińskiego, Adama Hanuszkiewicza
- wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany polityczne w 1956 r. miała trudna sytuacja gospodarcza
- omawia proces destalinizacji Polski
- wyjaśnia, na czym polegała walka frakcyjna w PZPR i jakie były jej konsekwencje
- charakteryzuje początek rządów W. Gomułki
- wyjaśnia, jaki wpływ na polską kulturę miała odwilż październikowa
- omawia osiągnięcia polskiej sztuki i literatury lat 60. XX w.
- przedstawia osiągnięcia polskiej sztuki filmowej
- ocenia reakcję władz na wystąpienia robotnicze w 1956 r.
- ocenia polityczne, gospodarcze i społeczne skutki odwilży październikowej
- stosuje pojęcia: „komandos”, rewizjoniści, dogmatycy, tzw. partyzanci, tzw. docenci marcowi, List 34, stan wyjątkowy, godzina milicyjna
- lokalizuje w czasie: opublikowanie Listu 34 (III 1964), orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich (XI 1965), spektakl „Dziady” w Teatrze Narodowym (30 I 1968), protest Ryszarda Siwca (IX 1968), ogłoszenie podwyżki cen żywności (12 XII 1970)
- identyfikuje postacie: Mieczysława Moczara, Jacka Kuronia, Adama Michnika, Karola Modzelewskiego, Piotra Jaroszewicza, Antoniego Słonimskiego, Ryszarda Siwca, Zbyszka Godlewskiego, Alojzego Karkoszki, Stanisława Kociołka, Mariana Spychalskiego
- opisuje kierunki polityki zagranicznej PRL
- omawia proces wzmacniania pozycji Polski na arenie międzynarodowej
- wyjaśnia, jaki wpływ na sytuację polityczną w Polsce miała sześciomiesięczna wojna izraelsko-arabska
- omawia sytuację gospodarczą Polski za rządów W. Gomułki
- wyjaśnia, kto zainicjował tworzenie się opozycji wobec władz komunistycznych w latach 60. XX w.
- przedstawia udział Polski w interwencji w Czechosłowacji w 1968 r.
- wyjaśnia, jaki wpływ miały wydarzenia Marca '68 i Grudnia '70 na pozycję Gomułki w partii i społeczeństwie
- ocenia rządy W. Gomułki
- ocenia reakcję władz na wydarzenia marcowe 1968 r. i wystąpienia robotnicze w 1970 r.
- ocenia postawę władz PRL wobec Kościoła katolickiego
- ocenia działalność opozycji wobec władz komunistycznych w latach 60.
- stosuje pojęcie nowomowa partyjna
- lokalizuje w czasie: podpisanie Aktu końcowego KBWE (1975), reformę administracyjną (1975), ogłoszenie Listu 59 (XII 1975), lot M. Hermaszewskiego w kosmos (1978)
- identyfikuje postacie: Jana Olszewskiego, Agnieszki Holland, Krzysztofa Kieślowskiego, Tadeusza Różewicza, Kazimierza Górskiego, Huberta Wagnera, Jakuba Karpińskiego, Edwarda Lipińskiego, Feliksa Falka, Krzysztofa Zanussiego, Ernesta Brylla, Aleksandra Rymkiewicza, Jana Twardowskiego, Stanisława Barańczaka, Jerzego Andrzejewskiego, Tadeusza Konwickiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Mirosława Hermaszewskiego
- wyjaśnia, czego domagały się środowiska opozycyjne w drugiej połowie lat 70.
- wyjaśnia, na czym polegała reforma administracyjna w 1975 r.
- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój polskiej kultury w latach 70. miało złagodzenie cenzury

- przedstawia sukcesy sportowe Polaków w latach 70.
- omawia politykę zagraniczną rządu E. Gierka
- ocenia politykę krajową prowadzoną przez E. Gierka
- ocenia skuteczność propagandy sukcesu prowadzonej przez ekipę E. Gierka
- lokalizuje w czasie: powstanie Polskiego Porozumienia Niepodległościowego (1976), wystosowanie Apelu do społeczeństwa i władz PRL (IX 1976), śmierć S. Pyjasa (V 1977), powstanie tzw. Latającego Uniwersytetu (1977) i Towarzystwa Kursów Naukowych (1978)
- identyfikuje postacie: Zdzisława Najdera, Jana Józefa Lipskiego, Stanisława Pyjasa, Leszka Moczulskiego, Edwarda Lipińskiego, Andrzeja Czumy, Tadeusza Stańskiego, Romualda Szeremietiewa, Kazimierza Świtonia, Krzysztofa Wyszkowskiego, Antoniego Sokołowskiego, Jacka Bartyzela, Aleksandra Halla, Marka Jurka
- charakteryzuje organizacje opozycyjne lat 70.
- omawia metody działania organizacji opozycyjnych lat 70.
- opisuje stan polskiej gospodarki pod koniec lat 70.
- charakteryzuje relacje władzy z Kościołem katolickim w latach 70.
- ocenia, jaki wpływ miał wybór Karola Wojtyły na papieża na sytuację panującą w Polsce
- ocenia działalność opozycji antykomunistycznej z lat 70.
- stosuje pojęcie sklepy komercyjne
- lokalizuje w czasie: rozpoczęcie strajku w Szczecinie (18 VIII 1980), podpisanie porozumienia rzeszowsko-ustrzyckiego (II 1981), wydarzenia w Bydgoszczy (III 1981), I zjazd NSZZ „Solidarność” (IX–X 1981)
- identyfikuje postacie: Aliny Pienkowskiej, Bogdana Borusewicza, Ryszarda Kuklińskiego, Mariana Jurczyka, Bohdana Cywińskiego, Mieczysława Jagielskiego, Stanisława Kani
- omawia stosunek władz do strajkujących w sierpniu 1980 r.
- przedstawia decyzje podjęte podczas I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”
- przedstawia stosunek społeczeństwa do „Solidarności”
- charakteryzuje stosunek władz do „Solidarności”
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polaków w latach komunizmu miały postacie Jana Pawła II i prymasa S. Wyszyńskiego
- ocenia wpływ powstania NSZZ „Solidarność” na demokratyzację społeczeństwa i państwa
- ocenia politykę władz wobec „Solidarności”
- stosuje pojęcie program „5 razy tak”
- lokalizuje w czasie: założenie Ogólnopolskiego Komitetu Oporu (I 1982), powstanie „Solidarności Walczącej” (VI 1982), powołanie Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego (VII 1982), II pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski (VI 1983), zabójstwo J. Popiełuszki (X 1984)
- identyfikuje postacie: Bogdana Lisa, Władysława Hardka, Józefa Glempa, Zofii i Zbigniewa Romaszewskich, Eugeniusza Szumiejki, Andrzeja Konarskiego, Aleksandra Halla, Jana Dobraczyńskiego, Kornela Morawieckiego
- przedstawia reakcje społeczeństwa na wprowadzenie stanu wojennego
- wyjaśnia, jakie znaczenie miała pacyfikacja kopalni „Wujek”
- omawia sytuację gospodarczą w kraju na początku lat 80.
- opisuje podziemną działalność „Solidarności”
- charakteryzuje postawę Kościoła katolickiego wobec wydarzeń stanu wojennego
- przedstawia działania ks. J. Popiełuszki przeciwko władzy komunistycznej
- ocenia decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego
- ocenia postawy Polaków wobec wprowadzenia stanu wojennego
- ocenia postawę Kościoła katolickiego wobec wydarzeń stanu wojennego
- stosuje pojęcia: socjalizm rynkowy, woluntaryzm gospodarczy, finlandyzacja, mudżahedini
- lokalizuje w czasie: bojkot igrzysk olimpijskich w Moskwie (1980), katastrofę w Czarnobylu (IV 1986), spotkanie na Malcie (2–3 XII 1989), rozwiązanie RWPG (1991)
- identyfikuje postacie: Nicolae Ceaușescu, Jurija Andropowa, Andrieja Sacharowa, Hafizulla Amina, Babraka Karmala, Konstantina Czernienki

- charakteryzuje sytuację gospodarczą i polityczną w ZSRS w latach 80.
- omawia zmiany, do jakich doszło w gospodarkach Jugosławii i Węgier w latach 70.
- wyjaśnia, na czym polegał woluntaryzm gospodarczy w państwach bloku wschodniego
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach rozwiązano RWPG
- ocenia wpływ inwazji sowieckiej w Afganistanie na osłabienie międzynarodowej pozycji ZSRS
- ocenia skutki reform przeprowadzonych w ZSRS przez M. Gorbaczowa
- stosuje pojęcia: Dolina Krzemowa, monetaryzm, etatyzm, teoria keynesizmu
- lokalizuje w czasie: II kryzys naftowy (1979–1982), wojnę o Falklandy (1982), aferę Iran-Contras (1986–1987)
- identyfikuje postać Tony’ego Blaira
- opisuje sytuację gospodarczo-polityczną w USA w latach 70. i 80.
- wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki wojny o Falklandy
- omawia sytuację gospodarczo-polityczną we Francji w latach 80.
- przedstawia skutki kryzysów naftowych w latach 70. i 80.
- omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu w Irlandii Północnej
- ocenia rządy Margaret Thatcher w kontekście nadanego jej przydomka „żelazna dama”
- ocenia na przykładzie ropy naftowej rolę surowców strategicznych we współczesnym świecie
- stosuje pojęcie Komitetu Helsińskiego
- lokalizuje w czasie: podpisanie Aktu końcowego KBWE (1 IV 1975), powołanie Karty 77 (1977), ogłoszenie 10-punktowego planu zjednoczenia Niemiec (XI 1989), zniesienie ograniczeń w podróżowaniu z NRD do RFN (XI 1989), protesty w Timișoarze (XII 1989), unię walutową i gospodarczą NRD i RFN (V 1990), I demokratyczne wybory w Czechosłowacji (8 VI 1990), podpisanie układu o zjednoczeniu Niemiec (12 IX 1990), przejścia władzy przez demokratyczną opozycję w Albanii (1992)
- identyfikuje postacie: Egon Krenza, Gustáva Husáka, Todora Žiwkova, Jánosa Kádára, Sali Berisha
- wyjaśnia, jakie znaczenie miało podpisanie Aktu końcowego KBWE
- przedstawia sytuację gospodarczą Niemiec po zjednoczeniu
- przedstawia proces przemian politycznych w Rumunii, Bułgarii, Albanii i na Węgrzech
- ocenia polityczne skutki Jesieni Narodów
- stosuje pojęcie pucz Janajewa
- lokalizuje w czasie: pucz Janajewa (VIII 1991), przejście władzy w Białorusi przez A. Łukaszenkę (1994), I wojnę czeczeńską (1994–1996), II wojnę czeczeńską (1999–2009), wstąpienie Litwy, Łotwy i Estonii do NATO (2004), wojnę o Osetię Południową (2008), aneksję Krymu przez Rosję (2014), rozpoczęcie walk na wschodzie Ukrainy (2014), powstanie Unii Euroazjatyckiej (2014)
- lokalizuje w przestrzeni miejsca konfliktów w byłym ZSRS
- identyfikuje postacie: Giennadija Janajewa, Stanisława Szuszkiewicza, Łeonida Krawczuka, Eduarda Szewardnadze, Micheila Saakaszwiliego, Leonida Kuczmy, Szamila Basajewa, Ramzana Kadyrowa, Zwiada Gamsachurdiego
- wyjaśnia, w jaki sposób elity partyjne ZSRS zareagowały na reformy i zmiany polityczne wprowadzone przez M. Gorbaczowa
- przedstawia reakcję republik sowieckich na reformy i zmiany polityczne wprowadzone przez M. Gorbaczowa
- omawia przyczyny i skutki wojen czeczeńskich
- wyjaśnia, w jaki sposób wojny czeczeńskie zmieniły sposoby prowadzenia konfliktów zbrojnych
- omawia sytuację polityczną Gruzji po odzyskaniu niepodległości
- charakteryzuje przemiany polityczne w Ukrainie i ich konsekwencje
- wyjaśnia przyczyny i skutki kryzysu krymskiego w 2014 r.
- ocenia sytuację polityczną i gospodarczą Rosji za rządów B. Jelcyna i W. Putina
- ocenia perspektywy zagrożenia pokoju we współczesnym świecie
- stosuje pojęcie Partnerstwo dla pokoju
- lokalizuje w czasie: układy START I (1991) i START II (1993), wojnę w Słowenii (1991), wojnę serbsko-chorwacką (1991–1992), wojnę w Bośni i Hercegowinie (1992–1995), podpisanie deklaracji o nowych zasadach bezpieczeństwa (1992), podpisanie Traktatu o otwartych przestworzach (1992), podpisanie

- Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie (1992), ogłoszenie Partnerstwa dla pokoju (1994), masakrę w Srebrenicy (VII 1995), oderwanie się Czarnogóry (2006) i Kosowa (2008) od Serbii
- lokalizuje w przestrzeni państwa, które powstały w wyniku wojny domowej w Jugosławii
 - identyfikuje postacie: Ratko Mladicia, Radovana Karadžicia, Slobodana Miloševicia
 - wyjaśnia, dlaczego masakra w Srebrenicy stała się jednym z symboli okrucieństwa wojny domowej w Jugosławii
 - wymienia etapy wojny domowej w Jugosławii
 - omawia proces rozpadu Jugosławii i jego konsekwencje
 - wyjaśnia, na czym polegał proces redukcji broni konwencjonalnej w latach 90.
 - wyjaśnia, na czym polegał program Partnerstwo dla pokoju i jakie były jego skutki
 - omawia działania NATO po 1989 r.
 - ocenia skuteczność funkcjonowania UE i NATO
 - ocenia, w jaki sposób Europa radzi sobie z wyzwaniami przełomu wieków
 - stosuje pojęcia: azjatyckie tygrysy pierwszej generacji, tygrysy azjatyckie drugiej generacji, džihad, szariat, operacja „Anakonda”, ISIS (Państwo Islamskie)
 - lokalizuje w czasie: wojnę domową w Rwandzie (1990–1993), zniesienie apartheidu w RPA (1994), powstanie Autonomii Palestyńskiej (1995), II intifadę (2000–2004), zamach w madryckim metrze (2004), zamach w Londynie (2005), wycofanie wojsk amerykańskich z Iraku (2011), zabicie Osamy bin Ladena (2011), funkcjonowanie ISIS (Państwa Islamskiego) (2014–2019)
 - identyfikuje postacie: Mahmuda Abbasa, Mu’ammara al-Kaddafiego, Frederika Willema do Klerka, Normana Schwarzkopfa, Hu Yaobanga, Hosniego Mubaraka, Baszara al-Asada, Paula Kagame, Abu Bakr al-Baghdadię
 - przedstawia losy konfliktu izraelsko-palestyńskiego w XXI w.
 - wyjaśnia, na czym polega problem kurdyjski we współczesnym świecie
 - wyjaśnia, co legło u podstaw sukcesów gospodarczych tzw. azjatyckich tygrysów
 - omawia proces przemian społeczno-gospodarczych w Chinach i jego skutki
 - wyjaśnia, jaki był cel działalności Państwa Islamskiego
 - omawia przebieg walki z międzynarodowym terroryzmem
 - opisuje problemy państw afrykańskich na przełomie XX i XXI w.
 - wymienia przykłady konfliktów w Afryce w latach 90. XX w.
 - wyjaśnia, jak doszło do zakończenia polityki apartheidu w RPA
 - ocenia polityczną i militarną rolę USA w XXI w.
 - ocenia wpływ terroryzmu na współczesny świat
 - ocenia perspektywy zagrożenia pokoju we współczesnym świecie
 - stosuje pojęcia: hakerzy, globalna wioska, alterglobaliści, antyglobaliści, amerykańizacja, westernizacja, popkultura, happening, performance, graffiti, street art, mural
 - lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie telefonu komórkowego (1973), pierwsze komputery osobiste (1974), protokół z Kioto (1997)
 - identyfikuje postać Banksy’ego
 - charakteryzuje migracje we współczesnym świecie
 - przedstawia wady i zalety postępującej urbanizacji
 - wyjaśnia, na czym polegają procesy amerykańizacji i westernizacji współczesnego świata
 - przedstawia argumenty zwolenników i przeciwników globalizacji
 - omawia największe zagrożenia zdrowotne i ekologiczne XXI w.
 - opisuje przemiany obyczajowe i kulturowe, jakie można zaobserwować we współczesnym świecie
 - ocenia znaczenie postępu technologicznego w rozwoju społeczeństw
 - stosuje pojęcia: ustawa Wilczka, trzeci obieg kultury, kultura alternatywna
 - lokalizuje w czasie: powstanie Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych (1984), powołanie Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” (1987), III pielgrzymkę Jana Pawła II do Polski (1987), debatę Miodowicz–Wałęsa (30 XI 1988)
 - identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Alfreda Miodowicza, Stefana Niedzielaka, Stanisława Suchowolca, Sylwestra Zycha, Waldemara Fydrycha, Alojzego Orszulika, Zbigniewa Messnera,

Mieczysława Wilczka

- przedstawia represje wobec opozycjonistów po zniesieniu stanu wojennego
- omawia rozwój struktur „Solidarności”
- charakteryzuje postawę Kościoła katolickiego wobec polityki rządu
- podaje przykłady akcji organizowanych przez Pomarańczową Alternatywę
- omawia przejawy kultury alternatywnej w latach 80.
- wymienia przykłady represji wobec księży katolickich związanych z opozycją antykomunistyczną
- wyjaśnia, dlaczego władze zezwoliły na debatę Miodowicz–Wałęsa
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla antykomunistycznej opozycji miała debata Miodowicz–Wałęsa
- ocenia skuteczność reform gospodarczych przeprowadzonych w latach 80.
- ocenia postawę Kościoła katolickiego wobec przemian politycznych 1989 r.
- stosuje pojęcia: nowela kwietniowa, uwolnienie cen, nowela grudniowa, popiwek
- lokalizuje w czasie: nowelę kwietniową (7 IV 1989), nowelę grudniową (29 XII 1989), rozwiązanie PZPR (I 1990), pierwsze wybory samorządowe (V 1990), powołanie rządu J.K. Bieleckiego (1991)
- identyfikuje postacie: Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha i Jarosława Kaczyńskich, Leszka Millera, Jana Krzysztofa Bieleckiego, Romualda Sosnowskiego, Janusza Reykowskiego, Władysława Baki, Witolda Trzeciakowskiego, Leszka Moczulskiego, Janusza Korwin-Mikkego, Karola Głogowskiego, Krzysztofa Skubiszewskiego, Stanisława Tymiąńskiego, Janusza Lewandowskiego
- omawia przebieg obrad Okrągłego Stołu
- przedstawia okoliczności wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta Polski
- charakteryzuje sytuację społeczno-polityczną w kraju po wyborach czerwcowych
- omawia okoliczności rozwiązania PZPR
- opisuje działania rządu T. Mazowieckiego
- przedstawia okoliczności przeprowadzenia pierwszych w pełni wolnych wyborów prezydenckich w Polsce
- charakteryzuje politykę rządu J.K. Bieleckiego
- ocenia, czy obrady Okrągłego Stołu zakończyły się sukcesem, czy porażką opozycji antykomunistycznej
- ocenia polityczne i społeczne konsekwencje przemian w Polsce po 1989 r.
- stosuje pojęcie Bezpartyjny Blok Wspierania Reform
- lokalizuje w czasie: powołanie rządu J. Olszewskiego (XII 1991), wycofanie wojsk sowieckich z Polski (1991–1993), tzw. noc teczek (4 VI 1992), powołanie rządu H. Suchockiej (VII 1992), utworzenie Bezpartyjnego Bloku Wspierania Reform (1993), podpisanie konkordatu (1993), powołanie rządu J. Buzka (1997)
- identyfikuje postacie: Jarosława Kaczyńskiego, Jana Olszewskiego, Antoniego Macierewicza, Hanny Suchockiej, Waldemara Pawlaka, Józefa Oleksego, Włodzimierza Cimoszewicza, Jerzego Buzka, Leszka Millera, Kazimierza Marcinkiewicza, Zbigniewa Bujaka, Zdzisława Najdera, Mariana Krzaklewskiego, Mirosława Handkego, Marka Belki
- przedstawia polską scenę polityczną lat 90.
- opisuje konsekwencje rozpadu obozu solidarnościowego na początku lat 90.
- wyjaśnia, w jakich okolicznościach władzę w Polsce przejęła lewica
- omawia przyczyny konfliktu między prezydentem L. Wałęsą a rządem J. Olszewskiego
- charakteryzuje rządy H. Suchockiej
- wymienia reformy przeprowadzone przez rząd J. Buzka
- przedstawia działalność rządu J. Buzka
- ocenia skuteczność dekomunizacji Polski po 1989 r.
- ocenia polityczne skutki rozpadu obozu solidarnościowego
- stosuje pojęcia drugi obieg, popiwek
- identyfikuje postacie: Andrzeja Leppera, Zbigniewa Religi, Jacka Kaczmarskiego, Krzysztofa Kieślowskiego, Agnieszki Holland, Aleksandra Wolszczana
- omawia sytuację gospodarczą w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX w.
- wyjaśnia, w jaki sposób walczono z hiperinflacją w latach 90.
- wyjaśnia, jak zmieniła się sytuacja polskiej wsi w wyniku przemian gospodarczych lat 90.

- charakteryzuje sytuację Kościoła katolickiego w Polsce w latach 90. XX w.
- wymienia najważniejszych przedstawicieli polskiej kultury i nauki w ostatnich dekadach XX w.
- ocenia społeczne koszty reform gospodarczych lat 90. XX w.
- stosuje pojęcia Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu
- lokalizuje w czasie: uznanie zachodniej granicy Polski przez RFN (XI 1990), podpisanie umowy stowarzyszeniowej Polski w EWG (XII 1991), podpisanie Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (1992), podpisanie polsko-rosyjskiego Traktatu o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy (22 V 1992), przystąpienie Polski do programu Partnerstwo dla pokoju (II 1994), złożenie wniosku o przyjęcie Polski do Unii Europejskiej (IV 1994), podpisanie protokołu akcesyjnego Polski do NATO (XII 1997), przyjęcie programu Partnerstwo dla członkostwa (III 1998), podpisanie traktatu akcesyjnego do UE (IV 2003)
- identyfikuje postacie: Józsefa Antalla, Krzysztofa Skubiszewskiego, Rolanda Dumasa, Hansa-Dietricha Genschera, Jana Kułakowskiego
- charakteryzuje sytuację międzynarodową Polski w latach 90. XX w.
- omawia stosunki Polski z państwami sąsiednimi
- przedstawia postawy Polaków wobec przystąpienia do UE
- wymienia przykłady zaangażowania polskiego wojska w operacje prowadzone przez NATO
- +ocenia członkostwo Polski w UE i NATO